

Cyfarfod

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

Dyddiad ac Amser

10.00 y.b., DYDD LLUN, 29AIN GORFFENAF, 2019

Lleoliad

Siambr Hywel Dda, Swyddfa'r Cyngor, Caernarfon LL55 1SH

Pwynt Cyswllt

Bethan Adams

01286 679020

BethanAdams@gwynedd.llyw.cymru

(DOSBARTHWYD: 19/7/19)

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

AELODAETH (19)

Plaid Cymru (10)

Y Cynghorwyr

Aled Ll. Evans
Huw Gruffydd Wyn Jones
Paul John Rowlinson

Aled Wyn Jones
Berwyn Parry Jones
Gethin Glyn Williams

Charles Wyn Jones
Peredur Jenkins
Sedd Wag x 2

Annibynnol (5)

Y Cynghorwyr

John Brynmor Hughes
Dewi Wyn Roberts
Angela Russell

Richard Medwyn Hughes
John Pughe Roberts

Llais Gwynedd (1)

Y Cynghorydd Alwyn Gruffydd

Annibynnol Unedig Gwynedd (1)

Sedd Wag

Aelod Unigol (1)

Y Cynghorydd Sion W. Jones

Aelod Lleyg (1)

Mrs Sharon Warnes

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor

R H A G L E N

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Derbyn unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

3. MATERION BRYN

Ystyried unrhyw fater arall sydd yn teilyngu sylw brys ym marn y Cadeirydd.

4. COFNODION

4 - 14

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion cyfarfod o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 13 Mehefin 2019, fel rhai cywir.

5. DATGANIAD O GYFRIFON CYNGOR GWYNEDD 2018/19

15 - 100

Cyflwyno, er gwybodaeth, y datganiadau ariannol statudol (yn amodol ar archwiliad) ar gyfer 2018/19.

6. CYFRIFON TERFYNOL CRONFA BENSIWN GWYNEDD 2018/19 AC ARCHWILIAD PERTHNASOL

101 - 162

Cyflwyno:

- (i) adroddiad y Pennaeth Cyllid
- (ii) adroddiad ISA 260 yr Archwilwyr Allanol

7. RHEOLAETH TRYSORLYS 2018/19

163 - 176

Cyflwyno, er gwybodaeth, adroddiad y Rheolwr Buddsoddi ar ganlyniadau gwir weithgarwch benthyg a buddsoddi'r Cyngor yn y flwyddyn ariannol hyd at 31 Mawrth 2019.

8. ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU

177 - 188

Cyflwyno adroddiad Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cyflwyno adborth o gyfarfod y Gweithgor ar 12 Gorffennaf 2019.

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU 13/6/19

Yn bresennol: Y Cyngorydd John Brynmor Hughes (Cadeirydd)
Y Cyngorydd Angela Russell (Is-Gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Alwyn Gruffydd, R. Medwyn Hughes, Peredur Jenkins, Aled Wyn Jones, Berwyn Parry Jones, Dewi Wyn Roberts, John Pughe Roberts, Paul Rowlinson a Gethin Glyn Williams.

Aelod Lleyg: Sharon Warnes

Eraill a wahoddwyd: Y Cyngorydd Ioan Thomas (Aelod Cabinet Cyllid - ar gyfer eitemau 7 - 13 ar y rhaglen).

Hefyd yn Bresennol: Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), Dewi Morgan (Pennaeth Cynorthwyol - Refeniw a Risg), Ffion Madog Evans (Uwch Reolwr Cyllid - ar gyfer eitemau 7 - 14 ar y rhaglen), Caren Rees Jones (Cyfrifydd Grŵp - ar gyfer eitemau 11 - 14 ar y rhaglen), Luned Fôn Jones (Rheolwr Archwilio), Bethan Adams (Swyddog Cefnogi Aelodau) ac Alan Hughes (Arweinydd Archwilio Perfformiad, Swyddfa Archwilio Cymru).

Ymddiheuriadau: Y Cyngorwyr Aled Ll. Evans a Charles Wyn Jones.

1. CADEIRYDD

PENDERFYNWYD ethol y Cyngorydd John Brynmor Hughes yn Gadeirydd y Pwyllgor am 2019/20.

2. IS-GADEIRYDD

PENDERFYNWYD ethol y Cyngorydd Angela Russell yn Is-gadeirydd y Pwyllgor am 2019/20.

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 14 Chwefror 2019, fel rhai cywir.

5. CYNLLUN ARCHWILIO ALLANOL

(a) CYNGOR GWYNEDD

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Arweinydd Archwilio Perfformiad (Swyddfa Archwilio Cymru).

Tywyswyd yr aelodau drwy'r adroddiad a oedd yn manylu ar drefniadau archwilio Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) a Deloitte ar gyfer 2019. Nodwyd mai Deloitte fyddai'n cynnal yr archwiliad ariannol ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru. Amlygwyd y prif risgiau archwilio ariannol, a thynnwyd sylw at yr archwiliadau perfformiad y gwneir ar lefel cenedlaethol, ac y rhai penodol i Wynedd. Nodwyd bod digwyddiadau Cyfnewidfa Arfer Da Swyddfa Archwilio Cymru yn gyfle i rannu gwybodaeth a rhannu ymarfer da ar destun penodol a bod croeso i aelodau a swyddogion y Cyngor fynychu.

Nodwyd y byddai cyfrifydd dan hyfforddiant a oedd yn gyflogedig gan Swyddfa Archwilio Cymru yn mynd ar secondiad i Gyngor Gwynedd am y cyfnod rhwng mis Ionawr 2020 a mis Mai 2020, a fyddai'n rhoi profiad gwerthfawr i'r swyddog o waith cyfrifo. Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cyllid ei fod yn gwerthfawrogi'r cydweithio a chynhelir trafodaethau o ran cyfle i hyfforddai Cyllid o'r Cyngor dderbyn cyfle cyffelyb am secondiad am gyfnod i Swyddfa Archwilio Cymru.

Rhodddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Ymatebwyd i'r cwestiynau a sylwadau, fel a ganlyn:-

- Bod y ffi ar gyfer archwiliad o gyfrifon GwE am y gwaith yn ei gyfanrwydd. Cyngor Gwynedd oedd yr awdurdod lletya, gyda threfn yn ei le i dderbyn cyfraniadau gan y cyngorau am holl gostau'r Cyd-Bwyllgor.
- Bod amserlen prosiect archwilio perfformiad Gwasanaethau Hamdden, a oedd wedi ei gynnwys yng nghynllun 2018, wedi llithro. Cynhelir cyfweiliadau ac fe adroddir ar y gwaith yn ogystal i gwmni Byw'n Iach, a oedd bellach yn gyfrifol am ganolfannau hamdden y Cyngor.
- Edrychir ar eiriad paragraffau yng nghyswllt ymadawiad y Deyrnas Unedig o'r Undeb Ewropeaidd, ar dudalen 19 y cynllun.

(b) CRONFA BENSIWN GWYNEDD

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Arweinydd Archwilio Perfformiad (Swyddfa Archwilio Cymru). Manylodd ar gynnwys yr adroddiad a oedd yn nodi cynllun archwilio'r archwiliwr allanol o ran Cronfa Bensiwn Gwynedd, gan amlygu'r prif risgiau archwilio ariannol. Nododd mai Deloitte fyddai'n cynnal yr archwiliad ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru. Cadarnhaodd yr edrychir ar eiriad paragraffau yng nghyswllt ymadawiad y Deyrnas Unedig o'r Undeb Ewropeaidd.

Croesawodd y Pennaeth Cyllid y cynllun. Nodwyd diolch am yr adroddiadau.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiadau.

6. CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL 4/2/19 – 31/3/19

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Archwilio yn amlinellu gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod. Nodwyd bod 19 adroddiad am archwiliadau o'r cynllun gweithredol wedi eu cwblhau. Tynnwyd sylw o ran archwiliadau dilyniant, bod gweithrediad derbyniol ar 94.48% o'r camau cytunedig, sef 154 allan o 163. Amlygwyd ni dderbyniwyd ymateb i geisiadau i dderbyn gwybodaeth a thystiolaeth gan yr Unedau/Gwasanaethau perthnasol ar gynnydd gweithrediadau ar gyfer yr archwiliadau canlynol:

- Manddaliadau (3 gweithrediad)
- Trefniadau ar gyfer Plant yn Gadael Gofal (1 gweithrediad)
- Targedau Ailgylchu (5 gweithrediad)

Nodwyd yn dilyn derbyn gwybodaeth, roedd adroddiadau'r archwiliadau isod wedi eu rhyddhau yn derfynol:

- Cynlluniau Gofal a Chymorth (Plant) o dan Rhan 4 DGC (Cymru) 2014 (Plant a Theuluoedd)
- Rheoli Llifogydd (Ymgynghoriaeth Gwynedd)

Cyfeiriodd aelod at y diffyg ymateb gan Unedau/Gwasanaethau i geisiadau i dderbyn gwybodaeth a thystiolaeth. Nododd y dylid un ai tynnu sylw'r Aelodau Cabinet perthnasol neu fod y swyddogion perthnasol yn ymddangos gerbron y Pwyllgor. Mewn ymateb, nododd y Rheolwr Archwilio pe byddai'r Pwyllgor yn dymuno gellid galw'r swyddogion perthnasol gerbron y Gweithgor Gwella Rheolaethau. Cynigwyd i alw'r swyddogion perthnasol i'r archwiliadau gerbron y Gweithgor Gwella Rheolaethau. Nododd aelod y dylid galw'r

Aelodau Cabinet perthnasol gerbron y Gweithgor yn ogystal. Cadarnhaodd y Rheolwr Archwilio bod dyddiad wedi ei bennu ar gyfer cyfarfod o'r Gweithgor Gwella Rheolaethau lle trafodir archwiliadau a gyfeiriwyd at y Gweithgor yng nghyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Eiliwyd y cynnig, pleidleisiwyd ar y cynnig ac fe gariodd.

Rhodddwyd ystyriaeth i'r adroddiadau yn unigol ac yn ystod y drafodaeth cyfeiriwyd at y prif faterion canlynol –

Polisi Chwythu'r Chwiban – Ysgolion Gwynedd

Nododd nifer o aelodau eu siom bod 34% o'r ysgolion heb ymateb i gadarnhau bod gan yr ysgolion bolisi cyfredol mewn lle a'i fod wedi ei fabwysiadu'n ffurfiol gan y Corff Llywodraethu, a bod gan bob aelod o staff fynediad rhwydd at y polisi o ystyried pwysigrwydd y polisi.

Mewn ymateb, nododd y Rheolwr Archwilio bod canran yr ysgolion a oedd wedi ymateb yn eithaf da. Nododd nid oedd y ffaith bod rhai ysgolion heb ymateb yn golygu nad oedd y polisi wedi ei fabwysiadu. Eglurodd bod yr Adran Addysg wedi ymrwymo i ail anfon templed Polisi Chwythu'r Chwiban i'r ysgolion a oedd ddim yn defnyddio'r fersiwn gyfredol ac i'r rhai wnaeth ddim ymateb. Nododd ers cwblhau'r archwiliad y derbyniwyd cadarnhad gan ychwaneg o ysgolion bod y Corff Llywodraethu wedi mabwysiadu'r polisi.

Nododd aelod bod y polisi yn hynod bwysig yng nghyd-destun ysgolion ac er bod ysgolion wedi mabwysiadu'r polisi bod dealltwriaeth staff o'r polisi yn fater pellach. Mewn ymateb, eglurodd y Rheolwr Archwilio mai pwrpas yr archwiliad oedd sicrhau bod polisi cyfredol wedi ei fabwysiadu gan Gyrrff Llywodraethu ysgolion, nid oedd ymwybyddiaeth staff o'r polisi o fewn cwrpas yr archwiliad ond ei fod yn fater i'w ystyried yng nghyd-destun risg.

Pwysleisiodd aelod ei fod yn bwysig derbyn cadarnhad gan yr holl ysgolion y mabwysiadwyd y polisi cyfredol pan gwblheir gwaith dilyniant gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol.

Statws Cyflogaeth – GwE

Tynnodd aelod sylw bod GwE yn dilyn yr archwiliad wedi adnabod 8 unigolyn o sampl o 12 lle'r oedd angen newid eu statws cyflogaeth. Ychwanegodd ei fod yn ymddangos bod problem o ystyried maint y sampl. Holodd os dylai'r Gweithgor Gwella Rheolaethau ystyried yr archwiliad.

Mewn ymateb, eglurodd y Pennaeth Cyllid bod holiadur ar wefan Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi i helpu cyflogwyr o ran adnabod statws cyflogaeth unigolion fel cyflogedig neu hunangyflogedig yn unol â rheolau trethu 'IR35: *Countering avoidance in the Provision of Personal Services*'. Ymhelaethodd bod modd dehongli'r cwestiynau i roi ymatebion gwahanol a bod trafodaethau wedi eu cynnal gyda GwE. Eglurodd bod y mater wedi derbyn sylw gan Cyd-Bwyllgor GwE gyda swyddogion GwE yn gweithredu gyda chefnogaeth swyddogion y Cyngor. Nododd bod y mater wedi derbyn ystyriaeth yn y fforwm priodol.

Nododd aelod ei fod yn fodlon bod y mater wedi derbyn sylw yn y fforwm priodol ond bod angen i'r Pwyllgor dderbyn gwybodaeth yn dilyn gwaith dilyniant y Gwasanaeth Archwilio Mewnol. Mewn ymateb, nododd y Rheolwr Archwilio pe byddai diffyg gweithredu adroddir i'r Pwyllgor ynghyd â chyfeirio'r mater i Gyd-bwyllgor GwE.

Amlygodd aelod bod statws cyflogaeth unigolyn yn ddibynnol ar y gwaith a wneir a bod rheolau yn gallu bod yn fympwyol ac anodd eu dehongli. Ychwanegodd aelod os oedd unigolyn yn gweithio yn barhaol i sefydliad fe ddylent fod ar y gyflogres.

Prynu Cyfarpar drwy'r Ysgol

Cyfeiriodd aelod at achos lle'r oedd ysgol wedi prynu 3 iPhone ar ran aelodau staff drwy drefniant les gan nodi ei fod yn achos o gymryd mantais o'r cynllun arbed TAW. Mewn ymateb, eglurodd y Rheolwr Archwilio bod yr archwiliad yn archwiliad ymatebol yn dilyn cyfeiriad gan Uned Gyllid yr Adran Addysg o ran achos mewn un ysgol a bod yr archwiliad yn ceisio sefydlu pa mor eang oedd yr arferiad gan drafod gydag arbenigwr Treth ar Werth. Ymhelaethodd bod canllawiau clir a'i fod yn briodol i'r ysgol werthu nwyddau ymlaen i ddisgyblion er mwyn iddynt arbed yr elfen TAW, ar yr amod bod y nwyddau i'w defnyddio yn y dosbarth yn rheolaidd a bod y nwyddau yma yn cynnwys offerynnau cerdd cludadwy a dyfeisiadau megis iPads. Nododd nid oedd gwerthiannau i athrawon a staff eraill yn cydfynd â rheolau Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi. Cadarnhaodd mai ond yr achos penodol yma yr adnabuwyd ac nid oedd yn arferiad ar draws ysgolion Gwynedd.

Trefniadau Trwyddedu

Cadarnhaodd y Rheolwr Archwilio bod y Datganiad Polisi Hapchwarae wedi ei fabwysiadu gan y Cyngor Llawn yn ei gyfarfod ar 7 Mawrth 2019.

Cynnal a Chadw Eiddo

Nododd aelod bod yr Uned Cynnal a Chadw Eiddo wedi bod drwy broses *Vanguard* a'i fod yn siomedig bod taliadau dyblyg wedi eu prosesu. Holodd a oedd y taliadau yn rhai sylweddol.

Mewn ymateb, nododd y Rheolwr Archwilio nid oedd yn gallu cadarnhau'r union symiau. Eglurodd y codwyd pryder yn ystod yr archwiliad o ran diffyg rhaniad mewn dyletswyddau o fewn prosesau ac y derbyniwyd eglurhad bod yr Uned wedi penderfynu, yn sgil Ffordd Gwynedd, nad oeddynt am weithredu ar wahaniaethau mewn dyletswyddau o fewn eu prosesau. Ymhelaethodd bod yr Uned yn ymdrechu i gyfyngu'r drefn o ran prosesu a thalu anfonebau gan ddefnyddio rhyngwyneb *Techforge* yn unig yn y dyfodol i osgoi'r risg o daliadau dyblyg. Nododd bod ychydig o wahaniad dyletswyddau erbyn hyn, gydag unigolion gyda hawliau gweinyddwr yn unig gyda'r hawl i sefydlu contractwyr newydd ar y system i'w talu.

Mewn ymateb i ymholiad gan aelod parthed dewis sampl, nododd y Rheolwr Archwilio bod y modd o ddewis sampl yn amrywio ar gyfer archwiliadau. Ymhelaethodd o ran yr archwiliad dan sylw yr ystyriwyd trafodion ac anfonebau, echdynnwyd gwybodaeth o'r cyfriflyfr ariannol a rhoddwyd sylw i dueddiadau a thaliadau sylweddol.

Diogelwch Seiber

Holodd aelod a oedd yr hyfforddiant ar ddiogelwch seiber yn berthnasol ar gyfer aelodau yn ogystal. Mewn ymateb, nododd y Rheolwr Archwilio bod y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth wedi cyhoeddi fideos a oedd yn amlygu risgiau seiber i staff ar fewnwyd y Cyngor. Nododd y Pennaeth Cyllid ei fod o'r farn fod yr hyfforddiant ar ddiogelwch seiber yn berthnasol ar gyfer aelodau, ac y byddai'n edrych i mewn i'r mater gyda golwg ar gynniig mynediad i'r fideos.

Plant – Lleoliadau All-Sirol

Mewn ymateb i sylw gan aelod, nododd y Rheolwr Archwilio bod Gweithwyr Cymdeithasol yn ymweld â phlant a oedd wedi eu lleoli'n all-sirol gyda chynlluniau gofal, asesiadau risg a chefnogaeth yn ei le.

Amlygodd aelod bod costau lleoliadau plant yn parhau i fod yn uchel. Holodd o ran gweithrediad i leihau'r costau. Mewn ymateb, nododd y Rheolwr Archwilio bod gwariant ar lleoliadau all-sirol yn cyfrannu at y gorwariant yn yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd. Ymhelaethodd nad oedd gorwariant yn y maes yma yn unigryw i Wynedd. Eglurodd yr amlygwyd fel rhan o'r archwiliad bod y maes yn gymwys i fod ar gofrestr risg yr Adran, a

chofrestr risg corfforaethol y Cyngor. Nododd y derbyniwyd cadarnhad fod y maes bellach wedi ei gynnwys ar y gofrestr risg.

Gorfodaeth Stryd

Nododd aelod bod y Pwyllgor Craffu Cymunedau wedi rhoi sylw i'r maes gorfodaeth gwastraff ac fe ddylid ystyried cyfeirio'r archwiliad i sylw'r Pwyllgor Craffu. Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cyllid y gellir cyfeirio'r archwiliad at y Pwyllgor Craffu Cymunedau ond mai mater i'r Pwyllgor Craffu oedd ei raglen waith a'r materion a rhoddir ystyriaeth iddynt.

PENDERFYNWYD:

- (i) **derbyn yr adroddiad ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 4 Chwefror 2019 hyd at 31 Mawrth 2019 a chefnogi'r gweithrediadau cytunedig a gyflwynwyd eisoes i reolwyr y gwasanaethau perthnasol;**
- (ii) **galw'r swyddogion a'r Aelodau Cabinet perthnasol ynghlwm â'r archwiliadau dilyniant, a rhestrwyd isod, gerbron y Gweithgor Gwella Rheolaethau:**
 - **Manddaliadau**
 - **Trefniadau ar gyfer Plant yn Gadael Gofal**
 - **Targedau Ailgyrchu**
- (iii) **bod yr aelodau a benodwyd ar y Gweithgor Gwella Rheolaethau yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 14 Chwefror ynghyd â'r Cynghorydd Berwyn Parry Jones a Sharon Warnes (eilydd) yn gwasanaethu ar y Gweithgor;**
- (iv) **cyfeirio'r archwiliad Gorfodaeth Stryd i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau er ystyriaeth.**

7. ADRODDIAD BLYNYDDOL PENNAETH ARCHWILIO MEWNOL 2018/19

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Archwilio. Ar sail gwaith Archwilio Mewnol a gwblhawyd yn ystod 2018/19, roedd y swyddog yn fodlon bod gan Gyngor Gwynedd fframwaith gadarn o reolaeth fewnol.

Adroddwyd bod 60 darn o waith wedi eu cynnwys yng nghynllun archwilio addasedig terfynol 2018/19. Nodwyd bod 58 o'r aseiniadau wedi eu cwblhau erbyn 31 Mawrth 2019, a oedd yn cynrychioli 96.67% o'r cynllun.

Nodwyd bod cynnydd yn nifer y dyddiau cynhyrchiol oedd ar gael ar gyfer archwiliadau Cyngor Gwynedd o 707 diwrnod rhwng 1 Ebrill 2017 a 31 Mawrth 2018 i 913 diwrnod am yr un cyfnod yn 2018/19, cynnydd o 206 diwrnod. Ymhelaethwyd bod hyn o ganlyniad i benodi Arweinydd Archwilio a phenodi Archwilwyr dros dro.

Tynnwyd sylw at fesur perfformiad newydd ar gyfer 2018/19, sef 'Cyfran o'r archwiliadau mewnol yn derbyn lefel sicrwydd "Digonol" neu well (mesur corfforaethol)'. Nodwyd bod y perfformiad ar gyfer 2018/19 yn 88.46%.

Cyfeiriwyd at fesur newydd ar gyfer 2019/20, sef 'Cyfran o'r gweithrediadau cytunedig lefel risg uchel neu uchel iawn sydd wedi eu gweithredu yn unol â'r amserlen (mesur corfforaethol)'. Nodwyd bod yr uchelgais perfformiad yn 100%, a pe byddai diffyg ymateb amserol gan Unedau/Gwasanaethau i gais am wybodaeth neu dystiolaeth byddai'r mater yn dod gerbron y Pwyllgor.

Cyfeiriodd aelod at fesur perfformiad 'Cyfran o'r archwiliadau mewnol yn derbyn lefel sicrwydd "Digonol" neu well', holodd os oedd yr uchelgais perfformiad o 65% ar gyfer 2019/20 yn ddigonol o ystyried perfformiad o 88.46% yn 2018/19. Ychwanegodd bod y perfformiad yn ddibynnol ar Adrannau'r Cyngor ac nid oedd yn mesur perfformiad y Gwasanaeth Archwilio Mewnol. Mewn ymateb, nododd y Rheolwr Archwilio bod y mesur yn fesur corfforaethol a bod perfformiad yn gallu amrywio o flwyddyn i flwyddyn felly nid oedd rheswm i gynyddu'r uchelgais perfformiad o ystyried bod lefel sicrwydd archwiliadau ar y

cyfan yn uchel. Ymhelaethodd y Pennaeth Cyllid ei fod yn fesur cyrhaeddiad ar gyfer y Cyngor, gellir edrych ar eiriad y mesurydd ond roedd y mesurydd yn dangos ardrawiad y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar y Cyngor.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod parthed gwaith archwilio cyfrifon Cynghorau Cymuned a Thref, nododd y Rheolwr Archwilio bod y Gwasanaeth wedi cwblhau gwaith archwilio ar gyfer oddeutu 75 Cyngor Cymuned a Thref yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Ymhelaethodd nad oedd elw sylweddol yn deillio o'r gwaith a bod gwersi wedi eu dysgu wrth sefydlu trefniadau yn 2018/19 a fyddai'n galluogi cwblhau'r gwaith yn gynt yn 2019/20.

Nodwyd gwerthfawrogiad o waith y Rheolwr Archwilio.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad fel adroddiad blynyddol ffurfiol y Pennaeth Archwilio Mewnol yn unol â gofynion Safonau Archwilio Mewnol y Sector Gyhoeddus am y flwyddyn ariannol 2018/19.

8. SIARTER ARCHWILIO MEWNOL

Cyflwynodd y Rheolwr Archwilio y Siarter Archwilio Mewnol i'r Pwyllgor gan nodi bod ychydig o newidiadau i gynnwys y Siarter i gyd-fynd â gofynion Nodyn Gweithredu Llywodraeth Leol (2019) a gyhoeddwyd gan CIPFA.

Tywysodd yr aelodau trwy'r Siarter gan dynnu sylw bod newidiadau i deitlau swyddi a bod y Siarter yn adlewyrchu modd gweithredu'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol o ddarparu lefel sicrwydd ar archwiliadau.

Holodd aelod a fyddai'n syniad i egluro rôl y Gwasanaeth Archwilio Mewnol o ran cwblhau gwaith archwilio pan fo'r Cyngor yn awdurdod lletya i Gyd-Bwyllgor mewn gwaith partneriaeth. Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cyllid nid oedd o'r farn bod angen cynnwys cyfeiriad at rôl y Gwasanaeth, oherwydd nid oedd y rôl yn wahanol yn y cyd-destun yma. Ymhelaethodd bod rôl y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn wahanol yng nghyd-destun gwaith archwilio Cynghorau Cymuned a Thref.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r Siarter Archwilio Mewnol.

9. CYFRIFON TERFYNOL 2018/19 – ALLDRO REFENIW

Nododd yr Aelod Cabinet Cyllid y cyflwynwyd yr adroddiad i'r Cabinet ar 21 Mai 2019. Diolchodd i'r Cynghorydd Peredur Jenkins, y cyn Aelod Cabinet Cyllid, am ei waith a'i ymrwymiad i sicrhau sefyllfa ariannol y Cyngor mewn adeg anodd. Pwysleisiodd bod yr Aelodau Cabinet yn ymwybodol o'u cyfrifoldeb i gadw at y gyllideb. Nododd nad ellid parhau i orwario ar Wasanaethau Plant ac yn y maes cludiant ysgolion.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Uwch Reolwr Cyllid, gosododd y cyd-destun ac ymhelaethodd ar gynnwys yr adroddiad. Nododd yn gyffredinol, bu rheolaeth ariannol effeithiol, yn wyneb y gofynion i gyflawni arbedion.

Tynnodd sylw at benderfyniad y Cabinet:

1.1 Nodi sefyllfa ariannol derfynol adrannau'r Cyngor am 2018/19.

1.2 Cymeradwyo'r symiau i'w cario ymlaen (y golofn "Gor/(Tan) Wariant Addasedig" o'r talfyriad yn Atodiad 1) sef –

ADRAN	£'000
Oedolion, Iechyd a Llesiant	15

Plant a Theuluoedd	100
Addysg	100
Economi a Chymuned	28
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	100
Amgylchedd	(100)
Ymgynghoriaeth Gwynedd	(59)
Tîm rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	(76)
Cyllid	(59)
Cefnogaeth Gorfforaethol	(61)

1.3 Cymeradwyo'r argymhellion a'r trosglwyddiadau ariannol canlynol (sydd wedi'u egluro yn Atodiad 2) –

- Yr Adran Plant a Theuluoedd i dderbyn cymorth ariannol un-tro o £1,544k i gyfyngu lefel y gorwariant sydd i'w gario ymlaen gan yr Adran i £100k, i'w cynorthwyo i symud ymlaen i wynebu her 2019/20.
- Yr Adran Addysg i dderbyn cymorth ariannol rhannol un-tro o £16k gan gyfyngu lefel y gorwariant sydd i'w gario ymlaen gan yr Adran i £100k.
- Digolledu'r Adran Economi a Chymuned £157k, sef swm y gorwariant o ganlyniad i lithriad yn yr amserlen sefydlu cwmni Byw'n Iach i redeg y cyfleusterau hamdden, sydd felly yn cyfyngu lefel y gorwariant i'w gario ymlaen gan yr Adran i £28k.
- Yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol i dderbyn cymorth ariannol un-tro rhannol o £518k i gyfyngu lefel y gorwariant sydd i'w gario ymlaen gan yr Adran i £100k, i'w cynorthwyo i wynebu her 2019/20.
- Yn unol â'r Rheoliadau Ariannol, cadw at y drefn arferol i ganiatáu i'r Adran Amgylchedd gadw (£100k) o'i danwariant, a symud (£392k) sef y swm uwchlaw (£100k), i'w ddefnyddio i gynorthwyo'r adrannau sydd wedi gorwario yn 2018/19.
- Ar gyllidebau Corfforaethol, trosglwyddo:
 - (£19k) cysylltiedig â'r premiwm Treth y Cyngor i gronfa benodol i'w ystyried ar gyfer y Strategaeth Dai.
 - (£551k) yn ymwneud â chostau cyfalaf i gronfa ariannu'r rhaglen gyfalaf.
 - (£738k) ar gynnal a chadw i gronfa cynnal a chadw.
- Defnyddio (£1,843k) o'r tanwariant net ar gyllidebau Corfforaethol i gynorthwyo'r adrannau sydd wedi gorwario yn 2018/19.
- Bydd gweddill tanwariant Corfforaethol (£173k) yn mynd i falansau cyffredinol y Cyngor.

1.4 Cymeradwyo'r trosglwyddiadau ariannol o gronfeydd a darpariaethau penodol fel yr amlinellir yn Atodiad 3 yn dilyn adolygiad o'r cronfeydd a darpariaethau, sef:

- Cynaeafu (£3.931m) o gronfeydd a (£69k) o ddarpariaethau.
- Trosglwyddo £3m i'r Gronfa Trawsffurfio ar gyfer Cynllun y Cyngor.
- Trosglwyddo £1m i Falansau Cyffredinol y Cyngor.
- Neilltuo £262k am gyfnod o flwyddyn o'r gronfa Cynorthwyo'r Strategaeth Ariannol i bontio'r ffynhonnell ariannu ymrwymadau perthnasol i'r Gronfa Bensiwn."

Nododd bod yr Adran Gyllid wedi cynhyrchu datganiadau ariannol statudol 2018/19 cyn 31 Mai a bod y cyfrifon yn cael eu harchwilio gan yr Archwilwyr Allanol. Cadarnhaodd y cyflwynir y cyfrifon gerbron y Pwyllgor ar 29 Gorffennaf yn dilyn yr archwiliad. Ymhelaethodd y byddai'r holl broses o gau'r cyfrifon, cynhyrchu'r datganiad a'r archwiliad allanol wedi ei gwblhau erbyn diwedd mis Gorffennaf yn hytrach na diwedd mis Medi mewn blynyddoedd blaenorol.

Rhodddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, amlygwyd y prif bwyntiau a ganlyn:-

- Bod gorwariant yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd cyfystyr ac oddeutu 15% o gyllideb yr Adran. Roedd yr Adran yn derbyn canmoliaeth am eu gwaith ac fe allai

adrannau eraill wneud gwaith canmoladwy pe byddent hwythau yn gorwario. Yn rhagweld sefyllfa gorwario debyg gan y Cyngor yn 2019/20, er rhoddir sylw i'r gorwariant. Parthed sefyllfa ariannol Storiell, a oedd y sefyllfa wedi gwaethygu ers i'r Cyngor gymryd rheolaeth o'r caffi yn dilyn darparwr preifat yn ildio rheolaeth?

- A oedd y gyllideb yn realistig o ystyried bod rhai meysydd yn gorwario yn flynyddol?
- Bod angen bod yn gadarn gyda'r gwasanaethau a oedd yn gorwario, er bod y gorwariant yn deillio o faterion sensitif nid oedd y sefyllfa yn deg ar y rhai yn darparu o fewn eu cyllideb. Roedd angen atal y gorwario os yn bosib.
- Bod amgylchiadau allan o reolaeth y Cyngor yn effeithio ar berfformiad ariannol Adrannau gyda'r sefyllfa yn adlewyrchiad o gymdeithas. Ei fod yn sefyllfa anodd a oedd yn mynd i waethygu gan nad oedd Llywodraeth Cymru a Llywodraeth Prydain yn rhoi rhagor o gyllid i Llywodraeth Leol.
- Ei fod yn bwysig ystyried os oedd y gyllideb yn addas gan asesu sut roedd y Cyngor yn cymharu â chynghorau eraill wrth ystyried y gorwariant.
- Bod angen edrych ar y rhesymau am y gorwariant gan ystyried os oedd y gorwariant yn angenrheidiol ac yn ymateb i ofynion statudol.
- Yng nghyswllt lleoliadau all-sirol, a oedd yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd yn ystyried darparu cyfleuster yng Ngwynedd?

Ymatebodd y swyddogion i'r cwestiynau a sylwadau, fel a ganlyn:-

- Bod diffyg yn sefyllfa ariannol Storiell yn deillio o ddarparwr preifat yn ildio rheolaeth o'r caffi a'r Cyngor yn mewnloli rheolaeth. Roedd diffyg o ganlyniad i gostau staffio ychwanegol.
- Bod sefyllfa ariannol yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd ddim yn unigryw i Wynedd a bod y sefyllfa yn derbyn sylw gyda'r Gymdeithas Llywodraeth Leol yn rhoi pwysau ar Lywodraeth Prydain i ariannu gofal cymdeithasol yn briodol. Nid oedd Llywodraeth Prydain wedi cychwyn ar ei adolygiad gwariant cynhwysfawr oherwydd y ffocws ar ymadawiad y Deyrnas Unedig o'r Undeb Ewropeaidd, ac o ganlyniad disgwylir bydd yn heriol i ariannu gwasanaethau erbyn 2020/21. Gosodwyd cyllideb yr Adran ar gyfer 2019/20 drwy roi ystyriaeth i dueddiadau, gyda lleoliadau plant wedi cynyddu yn sylweddol, a chynnydd mewn achosion dwys. Rhoddwyd sylw i sefyllfa ariannol yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd yng nghyfarfod y Cabinet ar 21 Mai. Rhagwelwyd y byddai'r Adran yn gorwario yn 2019/20, a darparwyd cyllideb wrth gefn yn gyllideb y Cyngor ar gyfer sefyllfa oedd a allai godi.
- Rhagwelwyd y byddai'r adrannau a oedd yn tanwario yn parhau i danwario yn 2019/20 gydag adrannau eraill yn gorwario mewn ymateb i argyfyngau. Roedd yn anodd cael cyllideb gytbwys oherwydd y gofynion gwario.
- Bod prosiect ar y gweill gan Gyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol Cynghorau Gogledd Cymru o ran lleoliadau, ond nid oedd llawer o gynnydd.
- Bod y gyllideb yn adlewyrchu'r galw am wasanaeth ar bwynt mewn amser, gyda chyllideb wrth gefn a fyddai ar gael i'w ddefnyddio yn ystod blwyddyn ariannol 2019/20.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad gan nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt cyllidebau'r Cyngor a'i adrannau.

10. RHAGLEN GYFALAF 2018/19 – ADOLYGIAD DIWEDD BLWYDDYN

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Cyllid, gosododd y cyd-destun ac ymhelaethodd ar gynnwys yr adroddiad a gyflwynwyd i'r Cabinet ar 21 Mai 2019 a oedd yn rhoddi manylion ar adolygiad diwedd y flwyddyn o'r rhaglen gyfalaf. Nodwyd bod y Cyngor wedi llwyddo i wario dros £22.8 miliwn ar gynlluniau cyfalaf yn 2018/19, gyda £12.5 miliwn ohono, sef 55%, wedi'i ariannu trwy ddenu grantiau penodol. Cadarnhawyd y byddai cyfanswm o £12.7 miliwn yn llithro o 2018/19, o'i gymharu â llithriad o £15.6 miliwn ar ddiwedd 2017/18. Ni achoswyd unrhyw golled ariannu grant i'r Cyngor ble gwelwyd cynlluniau yn llithro. Tynnwyd sylw at daflen benderfyniad y Cabinet.

Nododd yr Aelod Cabinet Cyllid bod denu grantiau yn elfen bwysig o ariannu a'i bryder bod Adrannau yn colli capasiti o ran cwblhau ceisiadau grant mewn ffenestr fechan o amser gan ystyried mai grantiau ariannodd 55% o'r rhaglen gyfalaf ar gyfer 2018/19.

Nododd aelod bod sgil i baratoi cais am grant a'i fod yn bwysig bod adnoddau staffio yn ei le ar gyfer paratoi a chyflwyno ceisiadau grant. Ateggodd aelod y sylw gan nodi bod y Cyngor dan risg o beidio denu cymaint o grantiau. Mewn ymateb i'r sylwadau, nododd y Pennaeth Cyllid bod cydweithio ar draws adrannau i ddenu grantiau ac er bod lleihau adnoddau staffio yn ei wneud yn anoddach, nid oedd y Cyngor wedi cyrraedd y pwynt lle collir allan ar ddenu grantiau.

Amlygodd aelod bod y Cyngor yn llwyddiannus o ran denu grantiau. Ychwanegodd bod Llywodraeth Cymru yn cynnig grantiau i benawdau penodol ond nid oedd yn ffordd dderbyniol o ariannu ac fe ddylid edrych ar y ffordd yr ariennir Llywodraeth Leol. Ateggodd aelod y sylw gan longyfarch y swyddogion a oedd wedi cyflwyno ceisiadau llwyddiannus.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad gan nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt rhaglen gyfalaf y Cyngor.

11. TROSOLWG ARBEDION: ADRODDIAD CYNNYDD AR WIREDDU CYNLLUNIAU ARBEDION

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Cyllid, gosododd y cyd-destun ac ymhelaethodd ar gynnwys yr adroddiad a gyflwynwyd i'r Cabinet ar 21 Mai 2019 a oedd yn adrodd ar sefyllfa ddiweddaraf gwireddu cynlluniau arbedion. Nododd bod dros 96% o arbedion 2015/16 – 2017/18 wedi'u gwireddu erbyn Mawrth 2019.

Tynnodd sylw bod cynlluniau arbedion gwerth £2.5 miliwn wedi ei gynllunio yn Strategaeth Ariannol 2018/19. Amlygodd bod 73% o'r 30 cynllun wedi'u gwireddu yn amserol, ond bu llithriad mewn gwireddu 7 cynllun. Nododd yn gyffredinol, bod y cynnydd a wnaed i wireddu cynlluniau arbedion 2018/19 yn dderbyniol, ond bod arwyddion fod rhai trafferthion cyflawni yn cael eu hamlygu.

Nododd bod cynlluniau arbedion gwerth £6.4 miliwn ar gyfer 2019/20 ymlaen. Ymhelaethodd y byddai'r cynlluniau unigol yn cael eu monitro yn ystod y flwyddyn, ond ei fod yn gynamserol i adrodd. Tynnodd sylw at daflen benderfyniad y Cabinet a oedd yn nodi'r cynnydd calonogol tuag at wireddu cynlluniau arbedion yn ystod y flwyddyn.

Nododd yr Aelod Cabinet Cyllid bod cynnydd derbyniol i wireddu'r cynlluniau arbedion gan nodi ei bryder pe na fyddai'r holl gynlluniau arbedion yn cael eu gwireddu y byddai rhaid gwneud toriadau.

Cyfeiriodd aelod at ddiffyg trosolwg anghenion ar draws gwasanaethau cyhoeddus gyda chyrrff yn gweithredu mewn seilos.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad gan nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt y trosolwg arbedion.

12. CYFRIFON TERFYNOL HARBYRAU GWYNEDD 2018/19

Cyflwynodd yr Uwch Reolwr Cyllid adroddiad yng nghyswllt cyfrifon terfynol Harbyrau Gwynedd am y flwyddyn 2018/19 yn unol â'r gofynion statudol o dan Ddeddf Harbyrau 1964. Nodwyd bod y cyfrifon yn cynnwys harbyrau Aberdyfi, Abermaw, Porthmadog a Pwllheli.

Nodwyd yr ystyrir Harbyrau Gwynedd, oherwydd trosiant is na £2.5m, i fod yn gorff llywodraeth leol lai o faint. Eglurwyd bod cwblhau ffurflen datganiadau cyfrifon a ddarparwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru yn cwrdd â'r gofynion statudol.

Tynnwyd sylw bod £2,875 o danwariant ar ddiwedd y flwyddyn, roedd y pennawd incwm £38k yn fyr, ond roedd swyddi wedi eu cadw'n wag i geisio gau y bwch yn yr incwm. Ymhelaethwyd bod gwariant sylweddol wedi bod ar 'Arwyddion a Rhybuddion' yn dilyn digwyddiad angheuol ar draeth Abermaw.

Adroddwyd bod y cyfrifon yn destun archwiliad allanol gan Deloitte, a pe byddai newidiadau yn dilyn archwiliad, cyflwynir fersiwn diwygiedig i gyfarfod y Pwyllgor ar 29 Gorffennaf 2019.

Mewn ymateb i sylw gan aelod, nododd yr Uwch Reolwr Cyllid bod y gorwariant o dan y pennawd 'Offer Diogelwch' yn deillio o wariant angenrheidiol yn dilyn y digwyddiad ar draeth Abermaw. Ychwanegodd y Pennaeth Cyllid bod y datganiadau cyfrifon wedi eu cyflwyno gerbron y Pwyllgor yn ei rôl llywodraethu ar gyfer eu cymeradwyo.

PENDERFYNWYD:

- (i) **derbyn a chymeradwyo'r wybodaeth yn yr atodiadau, sef -**
 - **Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw 2018/19 – Atodiad A; a**
 - **Ffurflen datganiadau cyfrifon 2018/19, ar gyfer archwiliad – Atodiad B.**
- (ii) **awdurdodi'r Cadeirydd i arwyddo'r ffurflen datganiadau cyfrifon 2018/19.**

13. DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL CYNGOR GWYNEDD 2018/19

Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan y Pennaeth Cynorthwyol – Refeniw a Risg.

Nodwyd bod y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu wedi ystyried yr Egwyddorion Craidd a'r Is-egwyddorion yn Fframwaith CIPFA / SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government 2016*, ac wedi llunio Cofrestr Risg Llywodraethu. Tynnwyd sylw bod y Gofrestr Risg Llywodraethu yn adnabod risgiau mewn 22 o feysydd llywodraethu gwahanol, gan nodi'r rheolaethau a oedd yn eu lle er mwyn lliniaru'r risgiau hyn.

Tynnwyd sylw bod un maes llywodraethu a oedd wedi ei ddynodi yn risg uchel, sef *Diwylliant*. Ymhelaethwyd bod gwelliant wedi bod yn y maes hwn, ond bod gwaith pellach i'w wneud. Amlygwyd bod sgôr pedwar o'r risgiau wedi newid yn ystod blwyddyn 2018/19, gyda'r sgoriau risg wedi lleihau ym mhob achos.

Cyfeiriodd aelod at faes llywodraethu *Arweinyddiaeth*, gan holi os oedd yn gynamserol i leihau'r sgôr risg o ystyried bod yr adolygiad rheolaethol wedi ei gymeradwyo yn ddiweddar a bod angen amser i weld effaith swydd ddisgrifiadau newydd ar gyfer rheolwyr a phenaethiaid.

Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cynorthwyol - Refeniw a Risg bod yr adroddiad a gyflwynwyd i'r Cabinet ar 7 Mai 2019 o ran yr adolygiad rheolaethol yn benllanw llawer o waith; er enghraifft, roeddswydd-ddisgrifiadau newydd yn rhoi eglurder o ran rôl i reolwyr a phenaethiaid. Ymhelaethodd bod hyn hefyd yn gysylltiedig â'r gwaith o newid diwylliant yn unol â Ffordd Gwynedd i fod yn un "arwain" (yn hytrach na "rheoli"), a sicrhau bod aelodau a swyddogion yn deall eu rôl.

Mewn ymateb i ymholiad gan yr Aelod Lleyg, nododd y Pennaeth Cynorthwyol – Refeniw a Risg y byddai'n anfon deunyddiau hyfforddiant Ffordd Gwynedd at yr aelod.

PENDERFYNWYD:

- (i) **cymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2018/19;**
- (ii) **argymhell bod Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn arwyddo'r datganiad.**

14. MONITRO PERFFORMIAD

Gwahoddwyd Aelodau i fynegi diddordeb ar gyfer mynychu cyfarfodydd monitro perfformiad yr Adran Cefnogaeth Gorfforaethol.

PENDERFYNWYD enwebu'r Cynghorydd Dewi Wyn Roberts i fynychu cyfarfodydd monitro perfformiad yr Adran Cefnogaeth Gorfforaethol.

15. BLAEN RAGLEN Y PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU 2019-2020

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Cynorthwyol - Refeniw a Risg oedd yn amlinellu rhaglen waith y Pwyllgor am y cyfnod hyd at Fehefin 2020.

PENDERFYNWYD nodi'r wybodaeth.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00am a daeth i ben am 1.05pm

CADEIRYDD

Eitem 5

CYFARFOD:	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD:	29 GORFFENNAF 2019
TEITL:	DATGANIAD O GYFRIFON 2018/19
PWRPAS / ARGYMHELLIAD:	DERBYN Y DATGANIAD O GYFRIFON STATUDOL (DRAFFT CYN ARCHWILIAD) ER GWYBODAETH
AWDUR:	DAFYDD L EDWARDS, PENNAETH CYLLID
AELOD CABINET:	CYNGHORYDD IOAN THOMAS

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno'r Datganiad o Gyfrifon statudol ar gyfer blwyddyn ariannol 2018/19, sy'n rhoi manylion am weithgareddau ariannol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2019.
- 1.2 Y Datganiad o Gyfrifon drafft ar ei ffurf safonol yw'r ddogfen ddilynol, 83 tudalen o hyd mewn un iaith. Mae linc i'r Datganiad eisoes wedi'i anfon at holl aelodau etholedig a phrif swyddogion y Cyngor ar 31 Mai 2019.
- 1.3 Roedd bwriad eleni i'r cyfrifon terfynol yn dilyn archwiliad gael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 29 Gorffennaf 2019. Yn anffodus, mae Deloitte, sef archwilwyr allanol Cyngor Gwynedd, wedi methu rhyddhau eu hadroddiad erbyn y dyddiad, ac felly bydd cyfarfod arbennig o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cael ei gynnal ar 13 Medi 2019.
- 1.4 Mae'r cyfrifon drafft a gyflwynir yma wrthi'n cael eu harchwilio, felly efallai bydd angen rhai newidiadau iddynt cyn cyflwynir y fersiwn derfynol er cymeradwyaeth yng nghyfarfod 13 Medi 2019 o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.
- 1.5 Mae ffurf a chynnwys sylfaenol y Datganiadau yma wedi'i orfodi o dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018, yn ogystal â rheoliadau a safonau eraill. Mae nifer o ofynion o dan y SAARh (Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol) sydd yn seiliedig ar God Ymarfer Cyfrifwaith Awdurdodau Lleol yn Natganiad o'r Cyfrifon ar gyfer 2018/19. Gan fod y rheoliadau yn mynnu datganiadau ar ffurf safonol, mae cymariaethau gyda chyfrifon cyrff eraill wedi'u hwyluso, ond erbyn hyn mae'r datganiadau yn dechnegol gymhleth ac yn fwy anodd i'w ddeall.
- 1.6 Cyflwynwyd adroddiadau "alldro" syml a chryno perthnasol i gyfrifon 2018/19 i gyfarfod y Cabinet ar 21 Mai 2019 ac i'r cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 13 Mehefin 2019. Roedd yr adroddiad hwnnw yn fwy defnyddiol i bwrpasau mewnol / rheoli, tra mae'r Datganiad o Gyfrifon yn fwy addas ar gyfer pwrpasau allanol / llywodraethu.

2. GWEITHREDIAD ANGENRHEIDIOL

- 2.1 Y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yw'r "rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu" ar ran y Cyngor, a cyn 2009/10 bu'r pwyllgor yn cymeradwyo'r datganiad drafft (amodol ar archwiliad) o'r cyfrifon. Fodd bynnag, yn dilyn addasiadau 2010 i'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio, rhoddwyd y cyfrifoldeb am gymeradwyo ac ardystio'r cyfrifon drafft cyn y dyddiad statudol (15 Mehefin ar gyfer cyfrifon 2018/19) i'r Swyddog Cyllid Statudol (y Pennaeth Cyllid yn Cyngor Gwynedd).
- 2.2 Erbyn hyn, nid oes raid i aelodau etholedig gymeradwyo'r fersiwn ddrafft o Ddatganiad o Gyfrifon y Cyngor, ond fel "arfer dda" y'i cyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ER GWYBODAETH.
- 2.3 Diau y bydd aelodau'r pwyllgor awydd ystyried a deall y cynnwys rwan, fel paratoad ar gyfer cymeradwyo'r fersiwn terfynol ym Medi, ac i arfogi eu hunain gyda'r wybodaeth ar gyfer ystyried risgiau perthnasol a materion eraill a archwilir yn eu cyd-destun.

3. CAMAU DILYNOL

- 3.1 Ymhellach i ardystiad gan y Pennaeth Cyllid ac ystyriaeth gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, mae Datganiad o Gyfrifon 2018/19, ynghyd â phob datganiad perthnasol arall, yn destun y broses archwilio blynyddol gan gwmni Deloitte, archwilwyr allanol Cyngor Gwynedd a gafodd eu apwyntio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.
- 3.2 Yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018, mae'r Cyngor wedi hysbysu'r cyhoedd, ar wefan y Cyngor, bod y cyfrifon ar gael i'w harolygu am gyfnod o 20 diwrnod. Fel rhan o'r broses archwilio, mae gan etholwyr llywodraeth leol gyfle i holi'r archwiliwr allanol ynghylch cyfrifon y Cyngor.
- 3.3 Fel nodwyd ym mharagraff 1.4 (uchod), cyflwynir y fersiwn terfynol (wedi'i archwilio) o Ddatganiad o Gyfrifon 2018/19 y Cyngor i gyfarfod arbennig o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 13 Medi 2019 AM GYMERADWYAETH, ynghyd ag adroddiad ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru.
- 3.4 Wedi hynny, bwriad yr Adran Cyllid yw i ddarparu linc i'r Datganiad terfynol i holl aelodau etholedig a phrif swyddogion y Cyngor, yn ogystal ag eraill sydd â diddordeb.

4. ARGYMHELLIAD

- 4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu dderbyn a nodi Datganiad o Gyfrifon y Cyngor (yn amodol ar archwiliad) am 2018/19.

Cyngor Gwynedd

DATGANIAD O'R CYFRIFON 2018/19

Amodol ar Archwiliad

Adran Cyllid
www.gwynedd.llyw.cymru

MYNEGAI

	Tudalen
Adroddiad Naratif	2 - 6
Datganiad Cyfrifoldebau	7
Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	8
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	9
Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau	10
Y Fantolen	11
Datganiad Llif Arian	12
Nodiadau i'r Cyfrifon	13 - 81
Atodiad A – Y Gronfa Degwm	82
Atodiad B – Cronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan	83

ADRODDIAD NARATIF

Rhagarweiniad

Mae cyfrifon Cyngor Gwynedd am 2018/19 wedi'u cyflwyno yma ar dudalennau 8 i 83.

Mae'r Cyfrifon yn cynnwys:-

- **Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu** – Er nad yw'n ddatganiad statudol, mae'n dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei wario a'i ariannu o adnoddau (grantiau llywodraeth, treth cyngor a trethi busnes) gan awdurdodau lleol o'i gymharu â'r adnoddau sy'n cael eu defnyddio neu eu hennill gan awdurdodau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol.
- **Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr** - Hwn yw prif gyfrif refeniw'r Cyngor. Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â pholisïau cyfrifeg cyffredinol derbyniol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethiant i gyflenwi gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Dangosir y sefyllfa trethiant yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.
- **Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau** - Dengys y datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol reserfau a ddelir gan yr Awdurdod, wedi eu dadansoddi yn 'reserfau defnyddiadwy' a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae sefyllfa trethiant yn cael ei adlewyrchu yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.
- **Y Fantolen** - Sydd yn datgan sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2019.
- **Y Datganiad Llif Arian** - Mae'r datganiad yma'n crynhoi llif yr arian i mewn ac allan o'r Cyngor yn ystod 2018/19 at ddibenion refeniw a chyfalaf.
- **Cyfrifon Cronfa'r Degwm a Chronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan.**

Cefnogir y cyfrifon hyn gan yr Adroddiad Naratif yma, y Polisiâu Cyfrifo ac amrywiol nodiadau i'r cyfrifon.

Gweledigaeth a Blaenoriaethau Gwynedd

Mae gweledigaeth a blaenoriaethau'r Cyngor wedi eu cynnwys yng Nghynllun Cyngor Gwynedd, sef 'Cefnogi holl bobl Gwynedd i ffynnu a byw bywyd cyflawn yn eu cymuned, mewn sir sy'n un o'r siroedd gorau i fyw ynddi.'

Mae yna sawl elfen i Gynllun y Cyngor, gan gynnwys Cynllun Gwella sy'n amlinellu ein blaenoriaethau gwella, ein saith amcan llesiant, a chynlluniau adrannau sy'n disgrifio holl waith dydd i ddydd y Cyngor. Mae'r cynllun ar gael yn:

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Strategaethau-a-pholisïau/Cynlluniau-corrfforaethol-a-strategaethau/Cynllun-Cyngor-Gwynedd-2018-23.aspx>

Strategaeth Ariannol

Mae Strategaeth Ariannol y Cyngor a Chyllideb 2018/19 a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar 8 Mawrth 2018 yn gosod y sylfaen ar gyfer medru cyflawni'r blaenoriaethau gwella, tra'n ceisio dygymod hefyd gyda'r cynnydd parhaus yn y galw am ein gwasanaethau. Yn anorfod, mae'r Strategaeth Ariannol yn ddibynol ar y blaenoriaethau. Mae'r strategaeth ar gael yn:

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Strategaethau-a-pholisïau/Cyllid/Strategaeth-ariannol.aspx>

Sefydli'r y gyllideb flynyddol o fewn cyd-destun strategaeth ariannol tymor canolig, er mwyn sicrhau fod y gyllideb honno yn paratoi ar gyfer y sefyllfa i ddod, yn hytrach na chyfarach anghenion un flwyddyn yn unig. Mae'r cynllunio tymor canolig hyn wedi talu ar ei ganfed i'r Cyngor, gan ei alluogi i gynllunio arbedion angenrheidiol yn rhesymegol, heb orfod cymryd penderfyniadau brysïog/amhriodol o ran y buddion i'r dinasyddion, ac wedi sefydlu cyfundrefn ar gyfer adnabod arbedion a thoriadau cyllidol.

Mae'r toriadau yn yr arian y mae'r Cyngor yn ei dderbyn gan y Llywodraeth yn golygu fod angen i ni ddygymod efo derbyn llai o arian i gynnal ein gwasanaethau. Serch hynny, mae'n wedi bod yn lled lwyddiannus yn cadw'r effaith ar

drigolion Gwynedd i'r lleiafswm posibl, ond bellach mae'r toriadau wedi cychwyn brathu. Nid oes unrhyw argoel fod y toriadau parhaus yn y cyllid a gawn gan Lywodraeth Cymru i dalu am y gwasanaethau allweddol yr ydym yn eu darparu yn dod i ben yn y dyfodol agos; byddwn felly yn parhau efo'r gwaith o sicrhau ein bod yn gwireddu'r arbedion hynny sydd wedi eu cymeradwyo eisoes a sicrhau ein bod yn cynllunio ar gyfer darganfod arbedion y dyfodol.

Mesur Perfformiad

Mae Fframwaith Rheoli Perfformiad y Cyngor yn gylch sy'n cefnogi cynllunio, rheoli ac adrodd ar berfformiad ein gwasanaethau, er mwyn sicrhau y gorau ar gyfer pobl Gwynedd heddiw ac yfory. Mae Adroddiad Perfformiad Gwynedd yn darparu gwybodaeth ar berfformiad adrannau'r Cyngor yn erbyn ein blaenoriaethau gan ganolbwyntio ar wella canlyniadau i fywydau pobl Gwynedd. Mae'r adroddiad ar gael ar:

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Perfformiad-a-gwariant/Perfformiad-y-Cyngor/Mesur-Perfformiad.aspx>

Perfformiad Ariannol 2018/19

- Er gwaethaf gofynion parhaus i gyflawni arbedion heriol, mae sefyllfa ariannol derfynol adrannau'r Cyngor am 2018/19 yn cadarnhau y bu rheolaeth ariannol effeithiol. Adroddwyd sefyllfa alldro ariannol 2018/19 i'r Cabinet yn ei gyfarfod ar 21 Mai 2019. Cymeradwyodd aelodau'r Cabinet danwariant net gwasanaethau o £12k i'w cario drosodd am y flwyddyn.
- Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2018/19, roedd hanner yr adrannau a nifer o benawdau corfforaethol yn adrodd sefyllfa tanwariant, bu gwelliant yn sefyllfa ariannol yr Adrannau Addysg ac Oedolion erbyn diwedd y flwyddyn, a chynnydd sylweddol yn lefel y tanwariant adroddwyd gan yr Adran Amgylchedd. Ond bu cynnydd yn nhueddiad gorwariant gan yr Adran Plant a Theuluoedd, a Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol.
- Dengys y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar dudalen 9 fod gwariant refeniw gros y Cyngor ar lefel 'Cost Gwasanaethau' yn £377m yn ystod 2018/19, gyda'r sefyllfa net yn £242m.
- Bu i sefyllfa ariannol 2018/19 gael ei chymryd i ystyriaeth yn y broses o sefydlu cyllideb 2019/20.

TABL I - Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)

Mae cyllideb net y Cyngor yn cael ei gyllido gan dreth y cyngor, grantiau cyffredinol y llywodraeth a threthi annomestig cenedlaethol yn bennaf ac yn £260m ar gyfer 2018/19.

Mae Tabl I yn cynnwys cymhariaeth perfformiad cyllidebol ar lefel crynhoad, a ceir gwybodaeth bellach yn Nhabl 2.

	Cyllideb	Gwir	Gwahaniaeth
	£'000	£'000	£'000
Gwariant Net ar Weithgareddau	259,574	258,430	(1,144)
Swm Adrannol i'w gario ymlaen ar ddiwedd blwyddyn	0	12	12
	259,574	258,442	(1,132)
Ariannwyd gan:-			
Incwm y Dreth Cyngor	(84,447)	(84,490)	(43)
Cyfran o'r Trethi Annomestig Cenedlaethol	(40,191)	(40,191)	0
Grantiau Llywodraeth Cyffredinol	(134,936)	(134,936)	0
Cyfraniad i Falans y Gronfa Cyffredinol	0	1,175	1,175
	0	0	0

- Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau ar dudalennau 9 a 10 yn darparu dadansoddiad o'r symudiadau yn y flwyddyn.

TABL 2 - Symudiad Trawsddodiad rhwng 'Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)' (Tabl 1) i'r fformat Incwm a Gwariant sydd yn adlewyrchu'r Strwythur Rheolaethol Adrannol.

Adran	Adroddiad Perfformiad (Alldro)	Addasiad Trawsddodiad	Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol	Addasiadau rhwng y sail Ariannu a'r sail Cyfrifo	Datganiad Incwm a Gwariant
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addysg	83,442	(10)	83,432	0	83,432
Cefnogaeth Gorfforaethol	7,791	10	7,801	0	7,801
Cyllid	5,833	82	5,915	0	5,915
Economi a Chymuned	4,264	9	4,273	0	4,273
Oedolion, Iechyd a Llesiant	50,964	171	51,135	(63)	51,072
Plant a Chefnogi Teuluoedd	15,733	59	15,792	0	15,792
Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd)	24,479	(170)	24,309	0	24,309
Amgylchedd	4,629	(1,660)	2,969	0	2,969
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1,741	(55)	1,686	0	1,686
Ymgynghoriaeth Gwynedd	135	297	432	0	432
Corfforaethol	54,745	(45,448)	9,297	35,368	44,665
Cost Gwasanaethau	253,756	(46,715)	207,041	35,305	242,346
Eraill (Yn cynnwys Addasiad Canolog a Chorfforaethol)	4,686	46,715	51,401	(35,305)	16,096
Cyfanswm	258,442	0	258,442	0	258,442

Addasiad Trawsddodiad - Mae'r addasiadau yn y golofn trawsddodiad yn cyfeirio at y cyfraniad net i ac o reserfau.

• **Eitemau Materol o Incwm a Gwariant**

Mae'r eitemau perthnasol yn cynnwys:-

- Lleihad o £49m yn y maes pensiwn, sef yr ailfesuriad blynyddol o'r asedau buddion diffiniedig net yn y maes pensiynau, yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Bensiwn Gwynedd (Nodyn 23).
- Yn dilyn ailbrisiu rhan o bortffolio tir ac adeiladau'r Cyngor (sydd bellach yn dilyn rhaglen dreigl), gwarged net o £24m ar ailbrisiu asedau eiddo, offer a chyfarpar (Nodyn 15 a 23).

• **Materion Eraill**

- Mae problemau yn y sefyllfa ariannol fyd-eang wedi parhau yn y blynyddoedd diwethaf. Oherwydd y sefyllfa gyffredinol yma, bu'n angenrheidiol i'r Awdurdod gymryd yr amgylchiadau i ystyriaeth yn ei gynlluniau ariannol, gan hefyd gadw lefel darbodus o reserfau.
- Ers y refferendwm ar aelodaeth y DU o'r Undeb Ewropeaidd, bu cryn ansicrwydd economaidd. Disgwylir i hyn barhau am gyfnod a gall hyn effeithio rhai ffactorau a phenderfyniadau cyllidol gan yr Awdurdod.

Gwariant Cyfalaf yn 2018/19

Yn 2018/19 gwariodd y Cyngor £22.8m ar gynlluniau cyfalaf. Dengys y tabl canlynol fanylion y gwariant yma ynghyd â'r modd y cafodd ei ariannu.

TABL 3 - CRYNODEB O WARIANT CYFALAF A'I ARIANNU

2017/18 £'000		2018/19 £'000
10,575	Addysg	3,481
4,888	Amgylchedd	4,340
28	Cefnogaeth Gorfforaethol	6
389	Cyllid	1,049
1,249	Economi a Chymuned	656
2,781	Oedolion, Iechyd a Llesiant	4,832
214	Plant a Chefnogi Teuluoedd	93
3,095	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	6,971
179	Ymgynghoriaeth Gwynedd	1,380
23,398		22,808
	ARIANNWYD GAN -	
7,785	Benthyciadau	7,918
11,109	Grantiau a Chyfraniadau	10,538
1,384	Derbyniadau Cyfalaf	162
3,120	Refeniw a Chronfeydd Eraill	4,190
23,398		22,808

- Cynhwysir Gwariant Refeniw wedi ei Ariannu o Gyfalaf drwy Statud o £3.5m yn y tabl uchod. Ad-dalwyd y gwariant yma i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn. Cyfanswm gwariant ar Asedau Anghyfredol ac Asedau ar Gael i'w Gwerthu oedd £19.8m fel y dangosir yn Nodyn 15 a 20 ar dudalennau 38 i 40 a thudalen 55.
- Roedd Dyled Benthyciadau'r Cyngor ar 31 Mawrth 2019 yn £108.7m – lleihad o £10m (o £118.7m) yn ystod y flwyddyn. Gwnaethpwyd ad-daliadau o £10.3m yn unol â thelerau'r benthyciadau unigol.

Darpariaethau ac Arian wrth Gefn

Yn ychwanegol at y Balans Cyffredinol heb ei glustnodi o £7.1m, roedd gan y Cyngor ddarpariaethau o £8m, reserfau eraill a glustnodwyd o £53.8m a balansau ysgolion o £4m. Cyfanswm y rhain oedd £72.9m. Ceir manylion yn y Fantolen, Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau a Nodyn 10 a 22.

Adolygwyd digonolrwydd cronfeydd penodol a darpariaethau'r Cyngor gan y Pennaeth Cyllid wrth gau'r cyfrifon eleni, yn unol â'r polisi a gymeradwywyd. Llwyddodd yr adolygiad i gynaeafu £4.262m o adnoddau, gyda £3m ohono i'w neilltuo ar gyfer blaenoriaethau Cynllun y Cyngor, £1m i'w symud i Falansau Cyffredinol y Cyngor a £262k i'w ddefnyddio am gyfnod o flwyddyn i bontio'r ffynhonnell ariannu ymrwymadau perthnasol i'r Gronfa Bensiwn.

Cronfa Bensiwn

Mae gan y Cyngor (fel cyflogwr) ymrwymiad net yn deillio o'u cyfran o asedau ac ymrwymadau Cronfa Bensiwn Gwynedd, sydd wedi ei gyfrifo yn unol â Safonau Cyfrifo Rhyngwladol 19. Mae'r Fantolen yn cynnwys asesiad gan Actiwari y Gronfa, Hymans, o gyfran y Cyngor o ymrwymiad y Gronfa Bensiwn. Mae'r ymrwymiad net yma wedi cynyddu £72m i £299m yn 2018/19. Gweler Nodyn 38 am wybodaeth bellach.

Sefyllfa ar un pwynt mewn amser yw'r ymrwymiad pensiwn net. Gall prisiau'r farchnad gynyddu neu leihau yn sylweddol yn y tymor byr ac felly nid oes modd meintoli'r effaith tymor hir bydd symudiad o'r fath yma ym mhrisiau'r

farchnad yn ei gael ar y Gronfa Bensiwn. Bydd y prisiad teirblynyddol yn darparu darlun mwy dibynadwy o'r sefyllfa erbyn 31/03/2020.

Llywodraethu

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau bod trefniadau llywodraethu cadarn yn bodoli, er hwyluso gweithrediad effeithiol ei swyddogaethau, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg. Mae gwybodaeth bellach wedi ei gynnwys o fewn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Polisiâu Cyfrifo

Mae'r egwyddorion cyfrifo a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn cydymffurfio â holl ymarferion cyfrifeg gymeradwy berthnasol ac maent wedi'u hegluro yn llawn yn y Polisiâu Cyfrifo yn Nodyn 1 i'r Cyfrifon ar dudalen 13.

Newidiadau mewn Polisiâu Cyfrifeg ac i'r Datganiad o'r Cyfrifon

Mae'r polisiâu cyfrifo presennol y Cyngor wedi eu haddasu i adlewyrchu y newidiadau sydd yn ofynnol yn unol ag arferion cyfrifo cywir yn unig, yn dilyn addasiadau sydd yn weithredol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018/19 i Gôd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig sydd yn berthnasol i offerynnau ariannol a chydabod incwm.

Mae'r Datganiadau yma wedi eu diwygio yn llawn i adlewyrchu mabwysiadu SAARh 9 *Offerynnau Ariannol* gan y Côt, gyda datgeliadau ychwanegol a chyflwyniad diwygiedig i rifau yn Nodyn 17 *Offerynnau Ariannol*.

Nid oes prin unrhyw effaith yn deillio o'r cyfarwyddyd ychwanegol perthnasol i gydnabod incwm o gontractau gyda cwsmeriaid SAARh 15 *Incwm o Gontractau gyda Cwsmeriaid*, gan fod y gofynion newydd yn gyson gyda egwyddorion cydnabod incwm presennol y Cyngor

Gwybodaeth Bellach

Mae Datganiad o'r Cyfrifon ar gael ar wefan Cyngor Gwynedd sef www.gwynedd.llyw.cymru.

Ceir gwybodaeth bellach am y cyfrifon gan:

Ffion Madog Evans
Uwch Reolwr Cyllid
01286 679133

neu

Sian Pugh
Prif Gyfrifydd
01286 679134

Adran Cyllid
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Mae hyn yn rhan o bolisi'r Cyngor i ddarparu gwybodaeth lawn am weithgareddau'r Cyngor. Yn ychwanegol, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd yn dymuno, hawl statudol i arolygu'r cyfrifon cyn cwblheir yr archwiliad. Hysbysir argaeledd y cyfrifon i'w harolygu ar wefan y Cyngor ar yr adeg briodol.

CYNGOR GWYNEDD

DATGANIAD O'R CYFRIFON

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD O'R CYFRIFON

CYFRIFOLDEB Y CYNGOR

Mae'n ofynnol ar Gyngor Gwynedd i wneud trefniadau ar gyfer iawn weinyddiad o'i faterion ariannol ac i sicrhau y rhoddir cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny i un o'i swyddogion. Yng Nghyngor Gwynedd, y Pennaeth Cyllid yw'r "Swyddog Adran 151" hwnnw. Cyfrifoldeb y Cyngor hefyd yw rheoli ei weithgareddau er mwyn sicrhau defnydd effeithiol, effeithlon ac economaidd o'i adnoddau, gwarchod ei asedau, a chymeradwyo'r Datganiad o'r Cyfrifon.

CYFRIFOLDEB Y PENNAETH CYLLID

Y Pennaeth Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r ymarfer priodol fel a osodir allan yn y *Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y "Côd").

Wrth baratoi'r Datganiad o'r Cyfrifon, mae'r Pennaeth Cyllid wedi dewis polisiau cyfrifo priodol gan eu defnyddio'n gyson; wedi ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus ac yn cydymffurfio â'r Côd.

Hefyd, mae'r Pennaeth Cyllid wedi cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfamserol, ac wedi cymryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw anghysondebau eraill.

TYSTYSGRIF Y SWYDDOG CYLLIDOL CYFRIFOL

Tystiaf fod y Datganiad o'r Cyfrifon wedi ei baratoi yn unol â'r trefniadau uchod. Mae'r Datganiad yn cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2019, ac incwm a gwariant y Cyngor am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

Dafydd L. Edwards B.A., C.P.F.A., I.R.R.V.
Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd

30 Mai 2019

DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

Mae'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei wario a'i ariannu o adnoddau (grantiau llywodraeth, treth cyngor a trethi busnes) gan awdurdodau lleol o'i gymharu â'r adnoddau sy'n cael eu defnyddio neu eu hennill gan awdurdodau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol. Mae hefyd yn dangos sut mae'r gwariant yn cael ei ddyrannu i bwrpas gwneud penderfyniadau rhwng adrannau y Cyngor. Mae incwm a gwariant sydd fel arfer yn cael ei gyfrifo yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol yn cael ei gyflwyno yn llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU						
2017/18				2018/19		
Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol	Addasiadau rhwng y sail Cyfrifo a'r sail Ariannu (gweler Nodyn 9)	Gwariant Net yn y Datganiad Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr		Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol	Addasiadau rhwng y sail Cyfrifo a'r sail Ariannu (gweler Nodyn 9)	Gwariant Net yn y Datganiad Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
82,093	0	82,093	Addysg	83,432	0	83,432
7,843	0	7,843	Cefnogaeth Gorfforaethol	7,801	0	7,801
5,855	0	5,855	Cyllid	5,915	0	5,915
5,823	0	5,823	Economi a Chymuned	4,273	0	4,273
45,402	0	45,402	Oedolion, Iechyd a Llesiant	51,135	(63)	51,072
13,620	0	13,620	Plant a Chefnogi Teuluoedd	15,792	0	15,792
21,065	0	21,065	Prifffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)	24,309	0	24,309
4,242	0	4,242	Amgylchedd	2,969	0	2,969
1,879	0	1,879	Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1,686	0	1,686
(168)	0	(168)	Ymgynghoriaeth Gwynedd	432	0	432
20,709	29,529	50,238	Corfforaethol	9,297	35,368	44,665
208,363	29,529	237,892	Cost Gwasanaethau	207,041	35,305	242,346
21,417	546	21,963	Gwariant Gweithredol Arall	22,578	174	22,752
16,774	(4,625)	12,149	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	17,502	(5,262)	12,240
(245,564)	(11,039)	(256,603)	Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(259,617)	(13,581)	(273,198)
990	14,411	15,401	(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(12,496)	16,636	4,140
(53,379)			Balans Agoriadol y Gronfa Gyffredinol	(52,389)		
990			(Gwarged)/Diffyg ar y Gronfa Gyffredinol yn y flwyddyn	(12,496)		
(52,389)			Balans Cau y Gronfa Gyffredinol	(64,885)		

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â pholisiau cyfrifeg gyffredinol dderbyniol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethiant i gyflenwi gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Dengys y sefyllfa trethiant yn y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu ac yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.

2017/18				2018/19			
Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net		Nodyn	Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net
£'000	£'000	£'000			£'000	£'000	£'000
103,039	(20,946)	82,093	Addysg		105,225	(21,793)	83,432
9,381	(1,538)	7,843	Cefnogaeth Gorfforaethol		9,339	(1,538)	7,801
8,172	(2,317)	5,855	Cyllid		8,298	(2,383)	5,915
14,310	(8,487)	5,823	Economi a Chymuned		12,787	(8,514)	4,273
73,158	(27,756)	45,402	Oedolion, Iechyd a Llesiant		75,914	(24,842)	51,072
19,794	(6,174)	13,620	Plant a Chefnogi Teuluoedd		25,835	(10,043)	15,792
37,046	(15,981)	21,065	Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)		41,701	(17,392)	24,309
12,999	(8,757)	4,242	Amgylchedd		11,937	(8,968)	2,969
2,643	(764)	1,879	Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol		2,342	(656)	1,686
2,155	(2,323)	(168)	Ymgynghoriaeth Gwynedd		5,862	(5,430)	432
81,736	(31,498)	50,238	Corfforaethol		77,756	(33,091)	44,665
364,433	(126,541)	237,892	Cost Gwasanaethau		376,996	(134,650)	242,346
21,963	0	21,963	Gwariant Gweithredol Arall	11	22,752	0	22,752
12,360	(211)	12,149	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	12	12,547	(307)	12,240
0	(256,603)	(256,603)	Treth ac Incwm Grant Amhenodol	13	0	(273,198)	(273,198)
398,756	(383,355)	15,401	(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau		412,295	(408,155)	4,140
		(5,813)	(Gwarged)/Diffyg yn deillio o ailbriso Asedau Sefydlog	23.1			(24,121)
		0	(Gwarged)/Diffyg yn deillio o Ailbriso Offerynnau Ariannol	23.4			448
		153	(Gwarged)/Diffyg yn deillio o ailbriso asedau ariannol sydd ar gael i'w gwerthu	23.2			0
		(22,330)	Ailfesuriad o'r buddion diffiniedig net ymrwymadau/(asedau)	23.6			48,870
		(27,990)	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall				25,197
		(12,589)	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				29,337

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN RESERFAU

Dengys y Datganiad o'r Symudiadau Mewn Reserfau y symudiad o ddechrau'r flwyddyn i'r diwedd mewn gwahanol reserfau a ddelir gan yr Awdurdod, wedi eu dadansoddi i 'reserfau defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny sy'n gymwysedig i ariannu gwariant neu leihau trethiant lleol) a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae'r Datganiad yn dangos sut mae'r symudiadau yn y flwyddyn yn reserfau'r Awdurdod yn cael eu torri lawr rhwng ennillion a cholledion yn unol ag ymarferion cyfrifo sy'n gyffredinol gydnabyddedig. A hefyd yn dangos yr addasiadau statudol sy'n ofynnol i ddychwelyd at y swm godir ar y dreth cyngor ar gyfer y flwyddyn. Mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad Net yn dangos symudiadau statudol y Gronfa Gyffredinol yn y flwyddyn yn dilyn yr addasiadau hyn.

Nodyn	Gwybodaeth ychwanegol			Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau					
	Balans Cronfa Gyffredinol heb glustnodi	Reserfau Cronfa Gyffredinol a Glustnodwyd	Cyfanswm Balansau Ysgolion	Balans Cronfa Gyffredinol	Reserf Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	Cyfanswm Reserfau Defnyddiadwy	Reserfau na ellir eu defnyddio	Cyfanswm Reserfau'r Awdurdod
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans 31 Mawrth 2017 a gariwyd ymlaen	(6,910)	(43,590)	(2,879)	(53,379)	(2,897)	(1,032)	(57,308)	(18,969)	(76,277)
<i>Symudiad mewn reserfau yn 2017/18</i>									
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	15,401	0	0	15,401	0	0	15,401	(27,990)	(12,589)
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	(14,411)	0	0	(14,411)	1,168	(1,070)	(14,313)	14,313	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2017/18	990	0	0	990	1,168	(1,070)	1,088	(13,677)	(12,589)
<i>Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd</i>	25	1,114	(1,139)	0	0	0	0	0	0
<i>(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2017/18 (yn dangos Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd)</i>	1,015	1,114	(1,139)	990	1,168	(1,070)	1,088	(13,677)	(12,589)
Balans 31 Mawrth 2018 a ddygwyd ymlaen	(5,895)	(42,476)	(4,018)	(52,389)	(1,729)	(2,102)	(56,220)	(32,646)	(88,866)
Trawsnewid i IFRS 9	4	0	0	4	0	0	4	0	4
<i>Symudiad mewn reserfau yn 2018/19</i>									
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	4,136	0	0	4,136	0	0	4,136	25,197	29,333
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	(16,636)	0	0	(16,636)	(411)	(3,918)	(20,965)	20,965	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2018/19	(12,496)	0	0	(12,496)	(411)	(3,918)	(16,825)	46,162	29,337
<i>Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd</i>	11,321	(11,339)	18	0	0	0	0	0	0
<i>(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2018/19 (yn dangos Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd)</i>	(1,175)	(11,339)	18	(12,496)	(411)	(3,918)	(16,825)	46,162	29,337
Balans 31 Mawrth 2019 a gariwyd ymlaen	(7,070)	(53,815)	(4,000)	(64,885)	(2,140)	(6,020)	(73,045)	13,516	(59,529)

Y FANTOLEN

Dengys y Fantolen werth asedau ac ymrwymiadau'r Awdurdod ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau llai ymrwymiadau) yn cyfateb i'r reserfau a ddelir gan yr Awdurdod. Adroddir ar y reserfau mewn dau gategori. Y categori cyntaf o reserfau yw'r reserfau defnyddiadwy, h.y. y reserfau hynny y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o reserfau ac unrhyw gyfyngiad statudol o'u defnydd (er enghraifft, y Reserf Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddir i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled yn unig). Yr ail gategori o reserfau yw'r rhai hynny na all yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori yma o reserfau yn cynnwys reserfau gydag elw a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft, y Reserf Ailbriso), ble nad yw'r symiau ar gael i'w defnyddio i ddarparu gwasanaethau dim ond pan werthir yr asedau yn unig; a reserfau gyda gwahaniaethau amseriad fel y dangosir ar linell 'Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu yn unol â rheoliadau' o'r Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

31 Mawrth 2018		Nodyn	31 Mawrth 2019
£'000			£'000
438,420	Eiddo, Offer a Chyfarpar	15	464,876
60	Asedau Treftadaeth		60
116	Eiddo Buddsoddi	16	705
2,259	Asedau Gweddilliol	15	2,225
17	Buddsoddiadau Tymor Hir	17	17
4,101	Dyledwyr Tymor Hir	17	4,139
444,973	Asedau Tymor Hir		472,022
35,028	Buddsoddiadau Tymor Byr	17	19,567
73	Asedau ar gael i'w Gwerthu	20	73
1,065	Stoc		1,251
57,074	Dyledwyr Tymor Byr	18	55,834
12,403	Arian a Chyferwerthoedd Arian	19	14,686
105,643	Asedau Cyfredol		91,411
(45,538)	Gorddrafft Banc	19	(30,573)
(10,865)	Benthyciadau Tymor Byr	17	(2,770)
(56,573)	Credydwyr Tymor Byr	21	(53,280)
(257)	Darpariaethau Tymor Byr	22	(278)
(1,787)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf a Refeniw o flaen llaw	32	(1,618)
(115,020)	Ymrwymiadau Cyfredol		(88,519)
(7,519)	Darpariaethau Tymor Hir	22	(7,685)
(107,810)	Benthyciadau Tymor Hir	17	(105,924)
(226,981)	Ymrwymiad Pensiwn	38	(298,514)
(1,851)	Ymrwymiadau Prydlesau Cyllidol	35	(1,700)
(2,569)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf a Refeniw o flaen llaw	32	(1,562)
(346,730)	Ymrwymiadau Tymor Hir		(415,385)
88,866	Asedau Net		59,529
(56,220)	Reserfau Defnyddiadwy		(73,045)
(32,646)	Reserfau na ellir eu defnyddio	23	13,516
(88,866)	Cyfanswm Reserfau		(59,529)

DATGANIAD LLIF ARIAN

Dengys y Datganiad Llif Arian y newidiadau mewn arian a chyferthoedd arian yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Trwy rannu'r llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu, dengys y datganiad sut mae'r Awdurdod yn cynhyrchu a defnyddio arian a chyferthoedd arian. Mae cyfanswm y llif arian net o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Awdurdod a ariennir trwy incwm grant a threthiant neu gan dderbynyddion y gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod. Mae'r Gweithgareddau Buddsoddi yn cynrychioli'r all-lif arian a wnaed am adnoddau y bwriedir eu defnyddio i gyfrannu tuag at ddarpariad gwasanaethau'r Awdurdod yn y dyfodol. Mae'r llif arian a gyfyd o Weithgareddau Ariannu yn ddefnyddiol i ragweld yr hawl sydd gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) ar lif arian yr Awdurdod yn y dyfodol.

2017/18		Nodyn	2018/19
£'000			£'000
15,401	(Gwarged)/Diffyg Net ar Ddarpariaeth Gwasanaethau		4,140
(35,198)	Addasiadau i'r gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau am symudiadau anariannol	24a	(39,814)
240	Addasiadau am eitemau cynwysedig yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sydd yn weithgareddau buddsoddi neu ariannu	24b	699
(19,557)	Llif Arian Net o Weithgareddau Gweithredu		(34,975)
31,104	Gweithgareddau Buddsoddi	25	7,604
(7,063)	Gweithgareddau Ariannu	26	10,123
4,484	(Cynnydd)/Lleihad net mewn arian a chyferthoedd arian		(17,248)
28,651	Arian a chyferthoedd arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd	19	33,135
33,135	Arian a chyferthoedd arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd	19	15,887

NODIADAU I'R CYFRIFON

NODYN I - POLISIÂU CYFRIFO

I.1 Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn crynhoi trafodion yr Awdurdod yn y flwyddyn ariannol 2018/19 a'r sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn honno, sef 31 Mawrth 2019. Mae'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o'r Cyfrifon yn flynyddol, a hynny yn unol ag arferion cyfrifo cywir. Mae'r arferion hyn wedi eu cynnwys yn bennaf yn y *Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2018/19* ac yn cael eu cefnogi gan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Confensiwn cost hanesyddol yw'r egwyddor cyfrifo sydd wedi ei fabwysiadu'n bennaf yn y Datganiad o'r Cyfrifon, wedi'i addasu gan ailbrisiad rhai categorïau o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

Mewn perthynas â pholisi yn ymwneud a chyfalafu gwariant, ein hymarferiad yw gweithredu ar sail natur y gwariant yn hytrach na lefel penodol o wariant.

I.2 Croniadau Incwm a Gwariant

Cyfrifir am weithgareddau yn y flwyddyn y maent yn digwydd, nid pan wneir neu dderbynnir taliadau arian parod.

- Bydd y referniw o gytundebau gyda derbynwyr gwasanaeth, boed am wasanaeth neu nwyddau, yn cael ei adnabod pan fydd y gwasanaeth neu'r nwyddau yn cael eu trosglwyddo i dderbynnwyd y gwasanaeth yn unol â'r rhwymedigaethau perfformiad y cytundeb.
- Bydd cyflenwadau yn cael eu trin fel gwariant fel maent yn cael eu treulio – pan fydd bwllch rhwng y dyddiad mae'r cyflenwadau wedi eu derbyn a'u treulio, byddant yn cael eu dal fel stoc ar y Fantolen.
- Bydd treuliau, mewn cysylltiad â'r gwasanaeth a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaeth gan weithwyr cyflogedig) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fydd y gwasanaeth wedi ei dderbyn yn hytrach na pan fydd y taliad yn cael ei wneud.
- Bydd llog sy'n cael ei dderbyn o fuddsoddiadau a'r llog sydd yn daladwy ar fenthyciadau yn cael ei gyfrifo yn ôl eu trefn fel incwm a gwariant ar sail cyfradd llog effeithiol yr offeryn ariannol yn hytrach nag i'r llif arian sydd wedi ei bennu gan y cytundeb.
- Ble mae referniw a gwariant wedi eu hadnabod ond nid yw'r arian wedi ei dderbyn neu ei dalu, bydd rhaid creu dyledwr neu gredydwr am y symiau perthnasol ar y Fantolen. Ble mae tebygolrwydd o beidio casglu'r ddyled, bydd rhaid lleihau gwerth y dyledion a chodi tâl ar y Cyfrif referniw am yr incwm sydd yn anhebygol o gael ei gasglu.

I.3 Arian a Chyferthoedd Arian

Caiff unrhyw fuddsoddiadau tymor byr sydd gan yr Awdurdod, y mae modd eu troi'n arian yn rhwydd, a gyda risg isel o newid yn eu gwerth, eu categorio fel cyferthoedd arian a'u cynnwys fel Arian a Chyferthoedd Arian ar y Fantolen. Adnau tymor byr gyda sefydliadau ariannol sydd ar gael ar unwaith ar ddyddiad y Fantolen yw'r buddsoddiadau a gynhwysir yn y diffiniad hwn.

I.4 Asedau Dibynnol / Ymrwymadau Dibynnol

Ceir ased dibynnol pan fo digwyddiad sy'n rhoi ased posib i'r Awdurdod ble bydd ei fodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall o ddigwyddiadau ansicr i'r dyfodol sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

Ceir ymrwymiad dibynnol pan fo digwyddiad sy'n arwain at rwymedigaeth posib ar ran yr Awdurdod ble bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall o ddigwyddiadau ansicr i'r dyfodol sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod. Ceir ymrwymiad dibynnol yn ogystal pan fod amgylchiadau y gwneir darpariaeth amdanynt fel arfer, ond unai, nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau, neu, ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

NODYN I - POLISIÂU CYFRIFO (parhad)

Nid yw asedau ac ymrwymïadau dibynnol yn cael eu datgan ar y Fantolen, ond yn hytrach o fewn y nodyn Ymrwymïadau Dibynnol ac Asedau Dibynnol yn y cyfrifon.

1.5 Corfforaethol

Mae'r pennawd Corfforaethol yn cynnwys eitemau yn ymwneud â ffurfio polisiau corfforaethol a gweithgareddau aelodau, a chostau sydd yn gysylltiedig â rhedeg yr Awdurdod.

1.6 Buddiannau Gweithwyr

1.6.1 Buddion sy'n Daladwy yn Ystod Cyflogaeth

Buddion tymor byr yw'r rhai hynny sydd yn ddyledus o fewn 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys buddion megis cyflogau, tâl gwyliau a thâl salwch i weithwyr cyfredol ac maent yn cael eu hadnabod fel cost am wasanaethau yn y flwyddyn y mae'r gweithiwy'r yn gwasanaethu'r Awdurdod. Gwneir cronïad ar gyfer cost hawl gwyliau (neu unrhyw amser i ffwrdd o'r gwaith e.e. amser wedi ei gronni) sydd yn ddyledus i'r gweithwyr ond sydd heb ei gymryd cyn diwedd y flwyddyn ac yn cael ei gario drosodd i'r flwyddyn ariannol nesaf. Mae cost y cronïad yn mynd yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, ond wedyn yn cael ei wrth-droi drwy'r Datganiad o'r symudiad mewn Reserfau fel bod cost y buddion gwyliau yn mynd yn erbyn y flwyddyn ariannol y cymerir y gwyliau.

1.6.2 Buddion Terfynu Cyflogaeth

Mae buddion terfynu cyflogaeth yn daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol neu o ganlyniad i benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad yn wirfoddol ac fe'u codir ar sail addasiad cronïad yn erbyn y gwasanaeth priodol neu, lle mae'n berthnasol, i'r llinell Gwasanaethau Corfforaethol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr unai pan na all yr Awdurdod dynnu'r cynnig o'r buddion hynny yn ôl neu pan fo'r Awdurdod yn cydnabod cost o ail-strwythuro, p'run bynnag sydd gyntaf.

Pan fo buddion terfynu cyflogaeth yn cynnwys ychwanegiadau i bensiynau mae'r ddarpariaeth statudol yn golygu y dylai Cronfa'r Cyngor dderbyn y gost sydd yn daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu i'r pensïynwr yn y flwyddyn yn hytrach na'r swm, sydd wedi ei gyfrifo yn unol â'r safonau cyfrifeg berthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau mae angen neilltuo symiau i ac o'r Gronfa Bensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol am fuddion terfynu pensiynau ychwanegol a rhoi'r debydau am yr arian a dalwyd i'r Gronfa Bensiwn a'r pensïynwyr ac unrhyw symiau taladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn yn eu lle.

1.6.3 Buddion Ôl-gyflogaeth

Mae gweithwyr yr Awdurdod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Capita Teachers' Pensions ar ran Adran Addysg Llywodraeth San Steffan.
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Gwynedd yng Nghyngor Gwynedd.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddion diffiniedig i'w haelodau (pensiynau a lym-symiau) sydd wedi eu hennill yn ystod eu hamser gyda'r Awdurdod.

Fodd bynnag, mae trefniadau'r cynllun athrawon yn golygu nad yw ymrwymïadau'r buddion hynny yn cael eu hadnabod i'r Awdurdod. Mae'r cynllun felly yn cael ei gyfrifo fel petai yn gynllun cyfraniadau diffiniedig ac nid yw ymrwymïadau ar gyfer taliadau yn y dyfodol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen. Mae'r llinellau Addysg ac Plant a Chefnogi Teuluoedd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynnwys cost cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Cynllun Pensiwn Athrawon yn y flwyddyn.

1.6.4 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae gan bob aelod arall o'r staff, yn amodol ar rai meini prawf, yr hawl i fod yn aelod o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae'r costau pensiwn a godir ar gyfrifon yr Awdurdod ar gyfer y dosbarth yma o weithwyr yn cael eu pennu gan weinyddwyr y gronfa ac yn cynrychioli cyfran sefydlog o gyfraniad y gweithwyr i'r cynllun.

Mae'r Cynllun Llywodraeth Leol yn cael ei drin fel cynllun budd diffiniedig.

Mae ymrwymïadau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid drwy'r dull rhagamcanu unedau h.y. asesiad o daliadau fydd yn cael eu gwneud yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeol a enillwyd hyd yn hyn gan y gweithwyr, yn seiliedig ar gyfradd marwolaeth, cyfradd trosiant gweithwyr a.y.b. yn ogystal â thafuniad enillion Tud. 31

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Gostyngir yr ymrwymadau i'w gwerth ar sail prisiau cyfredol gan ddefnyddio graddfa ddisgownt o 2.4% wedi ei gyfrifo fel cyfartaledd cymhwysol 'spot yields' ar fondiau corfforaethol o werth AA.

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail gwerth teg a benderfynir gan Actiwari'r Gronfa.

Dadansoddir y newid yn ymrwymiad net pensiynau i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- Cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn ymrwymadau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - dyrennir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau lle mae'r gweithwyr yn gweithio.
- Cost gwasanaeth y gorffennol – mae'r cynnydd mewn ymrwymadau yn deillio o benderfyniadau yn y flwyddyn gyfredol ble mae eu heffaith yn gysylltiedig â'r blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd cynharach – mae'n cael ei ddebydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o gostau Corfforaethol.
- Llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net, h.y. y gost llog net i'r Awdurdod - y newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net sy'n codi o dreigliad amser sy'n mynd yn erbyn llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - mae hyn yn cael ei gyfrifo ar sail gweithredu'r gyfradd ddisgownt sy'n cael ei ddefnyddio i fesur yr ymrwymiad buddion diffiniedig ar gychwyn y cyfnod i'r ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net ar gychwyn y cyfnod - gan gymryd i ystyriaeth unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i gyfraniadau a thaliadau budd.

Ailfesuriadau yn cynnwys:

- Enillion ar asedau'r cynllun - gan eithrio symiau sy'n gynwysedig yn llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net - yn cael eu debydu i'r Reserf Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
- Enillion a cholledion actiwaraid - newidiadau i'r ymrwymiad pensiwn net oherwydd nad yw'r digwyddiadau yn cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaethpwyd yn y prisiad actiwaraid diwethaf neu am nad yw'r actiwari wedi diweddarau ei ragdybiaethau - yn cael eu debydu i'r Reserf Pensiwn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
- Cyfraniadau a delir i Gronfa Bensiwn Gwynedd - arian a delir fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r Gronfa Bensiwn ar gyfer setliad ymrwymadau sydd ddim yn cael eu cyfrifo fel traul.

Gyda buddion ymddeol, mae'n ofynnol, yn unol â darpariaethau statudol, i Gronfa'r Cyngor dderbyn cost y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r Gronfa Bensiwn neu'n uniongyrchol i'r pensiynwyr yn ystod y flwyddyn, yn hytrach na'r swm a gyfrifir yn ôl y safonau cyfrifeg Perthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau, mae hyn yn golygu bod angen neilltuo arian i neu allan o'r Reserf Pensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol ar gyfer buddion ymddeol a rhoi'r debydau am arian a dalwyd i'r Gronfa Bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau sy'n daladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sydd yn deillio o hyn yn y Reserf Pensiwn yn fesur o effaith buddiol i Gronfa'r Cyngor o orfod trin buddion ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na thros y cyfnod y mae'r gweithwyr yn derbyn y budd.

Mae'r Safon Cyfrifeg Rhyngwladol (SCRh) 19 yn rheoli sut y dylid trin a datgelu'r ymrwymadau tymor hir sy'n bodoli mewn perthynas â chostau pensiwn. Mae'n ofynnol i gynghorau lleol Cymru a Lloegr baratoi eu datganiadau ariannol yn unol â gofynion SCRh 19.

1.6.5 Buddion Dewisol

Mae gan yr Awdurdod hefyd bwerau cyfyngedig i wneud dyfarniadau dewisol mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Bydd unrhyw ymrwymadau sydd yn deillio o ddyfarniad o'r fath i unrhyw aelod o staff (yn cynnwys athrawon) yn

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

cael eu cronni yn y flwyddyn y cymerwyd y penderfyniad i wneud y dyfarniad gan ddefnyddio'r un polisiâu â'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol i gyfrifo amdanynt.

1.7 Digwyddiadau Wedi'r Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ôl-fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddiad y Datganiad o'r Cyfrifon. Gellir adnabod dau fath o ddigwyddiad:

- y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth o amgylchiadau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – caiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath; a
- y rhai hynny sy'n dynodi amgylchiadau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – ni chaiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond os ystyrir y byddai'n cael effaith faterol, yna byddai natur y digwyddiadau ynghyd ag amcangyfrif o'r effaith ariannol yn cael ei ddatgelu yn y nodiadau.

Nid yw unrhyw ddigwyddiadau sy'n digwydd wedi'r dyddiad awdurdodi cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad o'r Cyfrifon.

1.8 Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau i Bolisiau Cyfrifo, Amcangyfrifon a Gwallau

Gall yr angen i wneud addasiadau cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisiâu cyfrifo neu i gywiro gwall sylweddol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifeg yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd i ddod a effeithir gan y newid, ac felly ni wneir addasiad cyfnod blaenorol.

Yr unig dro y gwneir newidiadau i bolisiau cyfrifo yw pan mae'n ofynnol gan ymarferion cyfrifo priodol neu fod y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol yr Awdurdod. Pan wneir newid, cyfrifir amdano yn ôl-weithredol (oni bai y nodir yn wahanol) trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi wedi bodoli erioed.

Caiff gwallau materol a ddarganfyddir mewn ffigyrau cyfnodau blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol.

1.9 Offerynnau Ariannol

Ymrwymadau Ariannol

Cydnabyddir ymrwymadau ariannol ar y Fantolen pan ddaw y Cyngor yn ran o gytundeb i ddarparu Offerynnau Ariannol. Mi fydd yr ymrwymadau ariannol yn cael eu mesur ar eu gwerth teg yn y lle cyntaf ac yn cael eu cario ar eu cost amorteiddiedig. Mae'r llog taladwy blynyddol sydd yn cael ei godi ar y linell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn seiliedig ar werth cario ymlaen yr ymrwymiad, wedi ei luosi gyda chyfradd llog effeithiol yr offeryn. Y cyfradd llog effeithiol yw'r gyfradd sydd yn disgowntio taliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol.

Ar gyfer y rhan fwyaf o fenthyciadau sydd gan yr awdurdod, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm ad-daladwy sydd yn weddill (ynghyd â llog cronedig); a llog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn unol â chytundeb y benthyciad.

Lle codwyd premiymau a disgownts ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael eu lledaenu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan y Cyngor bolisi o ledaenu'r enillion neu golledion dros y tymor sydd yn weddill ar y benthyciad a oedd yn daladwy neu y gostyngiad derbyniadwy pan gafodd ei ad-dalu. Mae'r cysoniad o'r swm a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn erbyn y codiad net gofynnol yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei drosglwyddo i neu o'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Symudiad mewn Reserfau.

Asedau Ariannol

Dosbarthir Asedau Ariannol ar sail dull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae tri prif ddsbarth o fesur asedau ariannol:

- Cost amorteiddiedig
- Gwerth teg drwy elw a cholled, a
- Gwerth teg drwy Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae angen polisi ar wahân ble mae Cyngor yn dal asedau ariannol ar werth teg drwy incwm a gwariant arall.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Model busnes y Cyngor yw i ddal buddsoddiadau i gasglu llif arian cytundebol. Mae Offerynnau Ariannol felly yn cael eu dosbarthu fel cost amorteiddiedig, oni bai am y taliadau cytundebau sydd ddim yn daliad am brifswm a llog (h.y ble nad yw llif arian yn cymeryd ffurf offeryn dyled sylfaenol).

Asedau Ariannol wedi eu Mesur ar Gost Amorteiddiedig

Cydnabyddir asedau ariannol ar y Fantolen pan ddaw y Cyngor yn ran o gytundeb i ddarparu Offerynnau Ariannol. Mi fydd yr asedau ariannol yn cael eu mesur ar eu gwerth teg yn y lle cyntaf ac yn cael eu cario ar eu cost amorteiddiedig. Bydd credyd blynyddol i linnell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr am yr llog a dderbynnir yn seiliedig ar werth cario ymlaen yr ased wedi ei luosi gyda chyfradd llog effeithiol yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r asedau sydd gan yr awdurdod, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm derbyniadwy sydd yn weddill (ac hefyd llog cronedig); gyda'r llog a dderbynnir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n dderbyniadwy am y flwyddyn yn unol â chytundeb y benthyciad.

Bydd unrhyw enillion a cholledion sydd yn codi pan yn dad-gydnabod ased yn dangos fel credyd neu ddebyd ar y linell Gwariant a Incwm Ariannu a Buddsoddi yn yr Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Asedau Ariannol wedi eu Mesur ar Werth Teg Drwy'r Datganiad Gwariant ac Incwm

Cydnabyddir asedau ariannol sydd wedi eu mesur ar werth teg drwy'r Datganiad Gwariant ac Incwm ar y Fantolen pan ddaw y Cyngor yn ran o gytundeb i ddarparu Offerynnau Ariannol. Mi fydd yr Asedau Ariannol yn cael eu mesur ar eu gwerth teg yn y lle cyntaf gyda gwerth yr asedau yn cael eu cario ar werth teg. Mae enillion a cholledion yng ngwerth teg yn cael eu hadnabod fel y maent yn cyrraedd y cyfrif Gweddill neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau.

Mae mesuriadau gwerth teg yr asedau ariannol yn seiliedig ar y technegau canlynol:

- Offerynnau sydd â phris marchnad wedi ei ddyfynnu – pris y farchnad
- Offerynnau eraill gyda thaliadau sefydlog a phendant – dadansoddiad llif arian gostyngol

Mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur wedi eu categorio yn unol â'r tri lefel isod;

- Mewnbwn Lefel 1 – prisiau a ddyfynwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadau actif am asedau yr un fath y gall yr awdurdod gael mynediad atynt ar y dyddiad mesur.
- Mewnbwn Lefel 2 – mewnbwn heblaw am brisiau a ddyfynwyd sy'n gynnwysiedig o fewn Mewnbwn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.
- Mewnbwn Lefel 3 – Mewnbwn anweladwy i'r ased.

Bydd unrhyw enillion a cholledion sydd yn codi pan yn dad-gydnabod ased yn dangos fel credyd neu ddebyd ar y linell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

1.10 Grantiau'r Llywodraeth a Chyfraniadau Eraill

Mae grantiau a chyfraniadau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf a refeniw yn cael eu cyfrifo ar sail gronidol, ac yn cael eu cydnabod ar unwaith fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai bod amod ynghlwm wrth y grant neu gyfraniad nad yw'r awdurdod wedi ei fodloni.

Oherwydd gofynion y gyfundrefn rheoli cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf fel rhan o'r Gofyn Cyllido Cyfalaf, nid yw'r grantiau a chyfraniadau sy'n ariannu gwariant cyfalaf sydd wedi ei gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wir incwm. Felly, mae'r Awdurdod yn cyfrifo'r symiau hyn fel a ganlyn:

- Os yw grant neu gyfraniad cyfalaf wedi ei dderbyn, a bod amodau'n parhau heb eu bodloni ar ddyddiad y Fantolen, yna caiff y grant ei gydnabod fel Derbyniadau Grantiau Cyfalaf o flaen llaw ar y Fantolen. Unwaith mae'r amod wedi ei fodloni, yna caiff y grant neu gyfraniad ei drosglwyddo i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Os yw grant neu gyfraniad cyfalaf wedi ei adnabod fel incwm yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a bod y gwariant sydd i'w ariannu o'r grant neu gyfraniad hwnnw wedi ei wneud ar ddyddiad y fantolen, yna caiff y grant neu gyfraniad ei drosglwyddo o'r Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf, i adlewyrchu dyrannu adnoddau cyfalaf i ariannu gwariant. Adroddir y trosglwyddiad hwn yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

1.11 Asedau Treftadaeth

Asedau diriaethol yw asedau treftadaeth gyda rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol neu amgylcheddol, ac a ddelir gan y Cyngor yn bennaf er diben gwybodaeth addysgol neu gyfraniad i ddiwylliant. Dyma'r categorïau o asedau treftadaeth sydd wedi eu hadnabod gan y Cyngor:

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

- Lluniau a Phaentiadau
- Teyrndlysau Dinesig
- Casgliadau Llyfrgell/Archifau
- Casgliadau Amgueddfeydd ac Oriolau
- Adeiladau Hanesyddol a Henebion Cofrestredig
- Parciau a Gwarchodfeydd Natur Leol

Defnyddiodd y Cyngor brisiwr allanol (cwmni Bonhams) i ddarparu amcangyfrifon o brisiadau o'i deyrndlysau dinesig a'i luniau a phaentiadau. Er mwyn cysondeb, mae'r Cyngor wedi gweithredu ar sail yr un trothwy de-minimis i ddibenion prisio Asedau Treftadaeth ag i weddill ei asedau tymor hir - gweler polisi I.17.

Mae'r Cyngor yn ystyried bod gan yr asedau treftadaeth hyn oes amhenderfynadwy a gwerth gweddilliol uchel; ac o'r herwydd, nid yw'r Cyngor yn ei ystyried yn briodol i ddibrisio'r asedau. Bydd yr asedau treftadaeth a gynhwysir yn y cyfrifon yn cael eu hasesu'n flynyddol am unrhyw amhariad – gweler polisi I.17.

I.12 Stoc a Contractau Tymor Hir

Dylai stociau a gwaith mewn llaw ymddangos ar y Fantolen ar sail yr isaf o gost a gwir werth, yn unol â darpariaethau'r Côt Ymarfer. Oherwydd ymarferoldeb prif systemau stoc y Cyngor, mae mwyafrif y stoc yn ymddangos yn y cyfrifon ar sail cost gyfartalog. Nid yw'r gwahaniaeth o'r sail prisio yn faterol.

Mae contractau tymor hir yn cael eu cyfrifo ar sail o godi'r gwaged neu'r diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau gyda'r ystyriaeth yn cael ei ddyrannu i'r rhwymedigaethau perfformiad bodlonwyd ar sail y nwyddau neu'r wasanaethau a drosglwyddwyd i dderbynydd y gwasanaeth yn ystod y flwyddyn ariannol.

I.13 Eiddo Buddsoddi

Eiddo buddsoddi yw'r rhai hynny a ddefnyddir ar gyfer ennill rhent ac/neu adbrisiant cyfalaf yn unig. Nid yw'n cwrdd â'r diffiniad os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw ar gael i'w werthu. Caiff yr eiddo yma eu prisio ar sail gwerth teg. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categoreiddio yn unol â thair lefel. Lefel 3 yw holl fewnbynnau yr Awdurdod (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o natur unigryw yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

I.14 Prydlesau

Caiff prydlesau eu hystyried yn brydlesi cyllidol pan fo telerau trosglwyddiad y brydles a'r holl risgiau a buddion sy'n deillio o berchnogaeth o'r eiddo, offer neu gyfarpar yn trosglwyddo i'r prydlesai. Caiff bob prydles arall eu hystyried yn brydlesau gweithredol.

Yr Awdurdod fel Prydlesai:

Caiff symiau a ddeler dan brydlesi cyllidol eu hadnabod yn wreiddiol, ar ddechrau'r brydles, ar werth teg (neu, os yn is, gwerth presennol y lleiafswm taliadau prydles), gydag ymrwymiad cyfatebol am rwymedigaeth y brydles i'r prydleswr. Caiff taliadau'r brydles eu dosrannu rhwng cost ariannol (i'w gynnwys yn llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr) a chost a roir yn erbyn ymrwymiad y brydles i'w leihau. Caiff yr ased perthnasol ei drin yn unol â'r polisiâu arferol, a chaiff ei ddibrisio fel sy'n briodol.

Caiff taliadau prydlesau gweithredol eu dangos yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost i'r gwasanaeth perthnasol ar sail dibrisiad llinol dros gyfnod y brydles.

Yr Awdurdod fel Prydleswr:

Ble mae'r Awdurdod yn caniatáu prydles gyllidol ar eiddo, mae'r ased perthnasol yn cael ei ysgrifennu allan o'r Fantolen fel gwarediad, sydd i'w gynnwys yn y llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Nid yw gwerth y gwarediad a ysgrifennir allan yn gost a roir yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau tymor hir yn cael eu darparu o dan drefniadau gwahanol ar gyfer ariannu cyfalaf. Mae'r symiau felly yn cael eu priodoli i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o'r Balans Cronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad o'r Symudiadau Mewn Reserfau.

Caiff incwm rhent o eiddo sydd wedi ei ganiatáu trwy brydles weithredol ei gydnabod ar sail linol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a chaiff yr ased ei ddangos ar y Fantolen.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

1.15 Asedau Gweddilliol

Caiff Asedau Gweddilliol yr Awdurdod eu dangos ar wahân ar y Fantolen. Gwerth teg yr asedau hyn sy'n cael ei ddangos, sy'n seiliedig ar werth y farchnad. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categoreiddio yn unol â thri lefel. Lefel 3 yw holl fewnbynnau'r Awdurdod (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o unigrwydd yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

1.16 Gorbenion a Chostau Gwasanaethau Cefnogol

Mae rhai costau gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu dosrannu i'r gwasanaethau priodol yn unol â threfniadau'r Cyngor ar gyfer atebolrwydd a pherfformiad ariannol.

1.17 Asedau Tymor Hir

Adolygir gwerth asedau'r Cyngor a gofnodir ar fas data'r Gwasanaeth Eiddo o leiaf bob pum mlynedd. Ers y flwyddyn ariannol 2015/16, mae'r Awdurdod wedi sefydlu rhaglen dreigl ar gyfer ailbrizio gwahanol gategoriâu o'r asedau yma yn flynyddol, gydag ailbrisiad fel arfer yn effeithiol ar 31 Mawrth pob blwyddyn. Mae hyn yn unol â'r Côd a'r Datganiadau Egwyddorion Prasio Asedau a Nodiadau Arweiniad a gyhoeddwyd gan Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig.

Dangosir Tir ac Adeiladau ar sail gwerth teg neu gost ail-adeiladu dibrisiedig (CAD) ar gyfer eiddo arbenigol.

Dangosir Eiddo Buddsoddi ar sail gwerth teg.

Defnyddir cost hanesyddol a ddibrisiwyd ar gyfer Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

Mae Asedau is adeiladwaith a chymunedol yn ymddangos ar gost hanesyddol a ddibrisiwyd.

Cynhwysir Asedau heb eu cwblhau ar sail cost hanesyddol tan gwblheir y gwaith, pan eu prisir yn unol â'r polisiau cyfrifo a'u trosglwyddo i'r categori asedau perthnasol.

Defnyddir isafswm at ddibenion prasio o £20,000 ar gyfer Tir ac Adeiladau Gweithredol y Cyngor a £5,000 ar gyfer eitemau unigol o Gerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

Fe ychwanegir gwariant ar asedau newydd a chyfredol yn flynyddol, gan wedyn ystyried os ydy'r gwariant yma wedi cynhyrchu cynnydd mewn gwerth i'r ased. Os oes cynnydd mae hyn yn cael ei adlewyrchu drwy'r Reserf Ail Brisio; os nad oes cynnydd mae'n dilyn fod amhariad i werth yr ased (gweler isod ar gyfer dull cyfrifo am amhariad). Yn benodol ar gyfer asedau megis Tir ac Adeiladau, ac Asedau Cymunedol ble ceir gwariant yn y flwyddyn o dros £100,000 ar ased unigol, mae Rheolwr Eiddo Corfforaethol (M.R.I.C.S) y Cyngor yn adolygu'r asedau ac yn ail brisio unrhyw un sydd ei angen.

Amhariad a Dibrisiant

Amhariad

Amhariad yw treuliant budd economaidd sydd yn benodol i ased. Yn unol â Safon Cyfrifo Rhyngwladol 36 mae'r Cyngor yn adolygu ei asedau bob blwyddyn i adnabod unrhyw amhariad neu leihad mewn gwerth oherwydd treuliant buddiannau economaidd. Yn ogystal, caiff gwerth gweddilliol ac oes fuddiol yr asedau eu hadolygu'n flynyddol, a'u haddasu ble'n briodol.

Pan mae colledion amhariad yn cael eu hadnabod, maent yn cael eu cyfrifo fel a ganlyn:

- Ble mae balans o gynnydd ailbrisio ar gyfer ased o fewn y Reserf Ailbrisio, bydd gwerth yr ased yn cael ei ysgrifennu ffwrdd yn erbyn y balans (hyd at swm y cynnydd cronodig).
- Pan nad oes balans ar y Reserf Ailbrisio ar gyfer ased neu balans annigonol, bydd gwerth yr ased yn cael ei ysgrifennu ffwrdd yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Dibrisiant

Prif elfen SCRh 16 yw y dylid dibrisio adeiladau oni bai eu bod yn cael eu prisio bob blwyddyn. Yn ogystal, dylid dibrisio bob rhan o eiddo, offer a chyfarpar ar wahân os yw eu cost yn arwyddocaol o ystyried cyfanswm cost yr eitem. Dylid sefydlu trothwy isafswm, yn seiliedig ar yr effaith sylweddol tebygol ar y datganiadau ariannol, fel bod bob ased o dan y trothwy yn cael eu diystyru i bwrpas cydrannu. Trothwy ar gyfer 2018/19 yw 1% o werth yr holl adeiladau. Y dosraniad sydd yn cael ei ystyried ar gyfer yr elfen sydd ddim yn dir, dros y trothwy de-minimus ydi:

- a) offer a chyfarpar a gwasanaethau peirianeg, ac
- b) adeiledd

Mae'r mwyafrif o adeiladau'r Cyngor (dros 75%) yn cael eu prisio ar sail Cost Ail-adeiladu Dibrisiedig (CAD), a ddatblygir ar y dull cydrannol, ac adlewyrchir y gwahanol elfennau ym manylion y cyfrifiadau. Fodd bynnag, yn gynwysedig yn yr uchod mae adeiladau gydag eitemau sylweddol o offer a chyfarpar sydd ag oes fuddiol fyrrach; e.e. boeleri ac offer gwresogi pyllau nofio a chanolfannau hamdden. Adnabyddir yr elfennau hyn drwy addasu oes fuddiol yr adeilad i gymryd oes fyrrach yr elfennau i ystyriaeth.

Yn seiliedig ar adolygiad o natur a'r math o adeiladau sy'n eiddo i'r Cyngor, daethpwyd i'r canlyniad nad oes gan weddill yr adeiladau eitemau sylweddol o offer a chyfarpar na gwasanaethau peirianeg sydd angen eu cydrannu ar wahân.

Dibrisir Asedau ar sail eu gwerth ar y Fantolen i'w ysgrifennu i ffwrdd fel a ganlyn:

- (i) Dibrisir Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar dros eu bywyd amcangyfrifedig (3–15 mlynedd)
- (ii) Dibrisir Is adeiladwaith dros 40 mlynedd
- (iii) Ysgrifennir Gwariant Refeniw i'w ariannu o Gyfalaf drwy Statud i lawr yn y cyfnod yr ymddangosant
- (iv) Ni ddibrisir Tir
- (v) Dibrisir Adeiladau dros eu bywyd defnyddiol gweddilliol amcangyfrifedig (5–80 mlynedd)
- (vi) Ni ddibrisir Eiddo Buddsoddi, Asedau heb eu Cwblhau nac Asedau Sydd Ar Gael i'w Gwerthu

Ni ddibrisir ym mlwyddyn y caffaeliad.

Lleiafswm Darpariaeth Refeniw

Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifeg) (Cymru) (Diwygio) 2018 yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol i wneud darpariaethau darbodus ar gyfer adbrynu dyledion. Mae'r Gweinidogion Cymreig wedi cyhoeddi Canllawiau ar Ddarpariaeth Lleiafswm Refeniw (LDR) ac mae gofyn i awdurdodau lleol roi ystyriaeth i Ganllawiau o'r fath yn unol ag adran 21 (1B) Deddf Llywodraeth Leol 2003.

Dyma'r pedwar opsiwn LDR sydd ar gael:

- Opsiwn 1: Y Dull Rheoleiddio
- Opsiwn 2: Y Dull Gofyn Cyllido Cyfalaf
- Opsiwn 3: Y Dull Oes Asedau
- Opsiwn 4: Y Dull Dibrisiad

D.S.: Nid yw hyn yn cau allan dulliau darbodus eraill.

LDR yn 2018/19: Gellir defnyddio opsiynau 1 a 2 dim ond ar gyfer gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi nad yw o'r Cyfrif Refeniw Tai (Dim-CRT) a ariennir o fenthyciad (ystyr 'wedi'i gefnogi' yma yw costau cyllido a gaiff eu cefnogi drwy Grant Cefnogi Refeniw y Llywodraeth Ganolog). Mae'r dulliau o wneud darpariaeth ddarbodus ar gyfer gwariant cyfalaf Dim-CRT heb ei gefnogi yn cynnwys Opsiynau 3 a 4 (gellir defnyddio 3 a 4 ar gyfer gwariant cyfalaf Dim-CRT wedi'i gefnogi yn ogystal, os yw'r Cyngor yn penderfynu gwneud hynny).

Cyflwynwyd y Datganiad LDR i'r Cyngor cyn dechrau blwyddyn ariannol 2018/19. Pe bai cynnig i ddiwygio telerau'r Datganiad LDR gwreiddiol yn ystod y flwyddyn, dylid cyflwyno datganiad diwygiedig i'r Cyngor ar yr adeg honno.

Defnyddiodd y Cyngor Opsiwn 1 yng nghyswllt gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi a ariennir o fenthyciad, ac Opsiwn 3 yng nghyswllt gwariant cyfalaf heb ei gefnogi a ariennir o fenthyciad.

Roedd yr LDR yng nghyswllt lesau a chynlluniau Menter Cyllid Preifat (MCP) a brynwyd ar y Fantolen dan y Côt Ymarfer Cyfrifeg sy'n seiliedig ar y SAARh yn cyd-fynd â'r ad-daliad prifswm blynyddol ar gyfer yr ymrwymiad gohiriedig cysylltiedig.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Bydd yr Awdurdod yn adolygu'r polisi yma yn flynyddol yng ngoleuni'r Cynllun Rheoli Asedau.

Yn unol â'r Côt Ymarfer, telir am wariant cyfalaf ar gyfer Gwasanaethau Cronfa'r Cyngor sydd i'w gyllido o refeniw drwy ei ddsbarthu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

1.18 Treth y Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol

Mae incwm Treth y Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol am y flwyddyn yn cael eu trin fel incwm cronedig, ac yn cael eu cynnwys ar linell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae Cyngor Gwynedd yn awdurdod bilio Treth y Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol. Mae'n casglu Treth y Cyngor ar ran ei hun ac ar ran awdurdodau eraill, ac yn casglu Trethi Annomestig fel asiant ar ran Llywodraeth Cymru.

1.19 Darpariaethau

Mae'r Cyngor yn gosod darpariaethau o'r neilltu ar gyfer ymrwymadau penodol sy'n debygol neu'n sicr o godi ond ni ellir ar hyn o bryd eu pennu'n gywir. Gwneir darpariaethau hefyd ar gyfer dyledion sydd yn annhebyg o gael eu talu. Ysgrifennir dyledion drwg i ffwrdd yn erbyn y gwasanaeth perthnasol. Mae'r Cyngor yn dosbarthu'r darpariaethau hyn fel ymrwymadau tymor hir neu dymor byr fel sy'n briodol yn ddibynnol ar natur bob darpariaeth.

1.20 Reserfau (a Balansau)

Yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol 1992, mae'r Cyngor yn cynnal –

- Cronfa Gyffredinol sydd yn cynrychioli arian wrth gefn ("balansau") yr Awdurdod, sef balans gweithredol i helpu lliniaru effaith llif arian anwastad ag i'w gadw wrth gefn i liniaru effaith digwyddiadau annisgwyl neu argyfyngau.
- Nifer o Reserfau Penodol cyfalaf a refeniw a glustnodwyd ar gyfer pwrpasau arbennig, sef arian wedi'i adeiladu i gwrdd ag ymrwymadau a ragwelir. Mae'r Cyngor yn cynnal adolygiad parhaus o ddigonolrwydd a defnydd o reserfau penodol.
- Mae'r Cyngor yn cymryd agwedd asesu'r risg tuag at gynnal lefelau digonol o falansau a reserfau er mwyn cwrdd ag anghenion gwario'r dyfodol. Wrth ystyried y gyllideb flynyddol a'r strategaeth ariannol tymor canol, bydd y Cyngor yn gosod allan ei fwriad ynghylch lefel y balansau cyffredinol a'r cronfeydd, yng nghyd-destun yr holl risgiau perthnasol. Gweler cymeradwyaeth o'r polisi llawn ar gyfer cronfeydd gan Gabinet y Cyngor ar 23 Mehefin 2015.
- Cedwir rhai reserfau eraill, sef 'reserfau na ellir eu defnyddio', i bwrpasau technegol o reoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol a buddion gweithwyr. Nid yw'r rhain yn cynrychioli adnoddau defnyddiadwy yr Awdurdod.

1.21 Gwariant Refeniw wedi ei Ariannu o Gyfalaf Drwy Statud

Mae deddfwriaeth yn caniatáu categoreiddio peth gwariant fel cyfalaf i bwrpas ariannu er nad yw'n creu ased sydd yn cael ei gario ar y Fantolen. Bwriad hyn yw galluogi'r gwariant i gael ei ariannu o adnoddau cyfalaf yn hytrach nag ei roi yn erbyn y Gronfa Gyffredinol a fyddai'n cael effaith ar y Dreth Cyngor am y flwyddyn. Defnyddir cost hanesyddol fel sail prisio ar gyfer y math yma o wariant ac ysgrifennir hwn i lawr o fewn blwyddyn.

1.22 Treth ar Werth

Dim ond mewn sefyllfa ble nad oes modd adennill TAW y cynhwysir TAW neu y caiff ei ddangos fel cost 'TAW anadferadwy' mewn gwariant cyfalaf a refeniw.

1.23 Dyledwyr a Chredydwyr

Cedwir cyfrifon y Cyngor ar sail cronni yn unol â'r Côt Ymarfer Cyfrifeg. Mae'r cyfrifon yn adlewyrchu gwir wariant ac incwm sy'n berthnasol i'r flwyddyn dan sylw, boed y taliadau a'r derbyniadau wedi cael eu talu neu eu derbyn yn y flwyddyn.

Eithriad i'r arfer yma yw taliadau chwarterol megis trydan, a gyfrifir yn ôl dyddiad darllen y mesurydd yn hytrach na rhannu'r gost rhwng gwahanol flynyddoedd ariannol, a hefyd rhai taliadau blynyddol megis yswiriant. Trwy weithredu'r polisi'n gyson ymhob blwyddyn ni chaiff effaith o bwys ar gyfrifon y flwyddyn.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

1.24 Dyrannu Llog Derbyniadwy

Mae'r Awdurdod yn buddsoddi arian dros ben am gyfnodau o dros nos hyd at 13 mis (ac eithrio buddsoddiadau mewn eiddo) a thelir y llog i'r Gronfa Gyffredinol, Cronfa Bensiwn Gwynedd, Cronfa'r Degwm ac ymddiriedolaethau eraill ar sail eu balansau dyddiol a'r gyfradd llog a enillir.

1.25 Costau Benthycia

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthycia sy'n perthyn i gaffaeliad, gwneuthuriad na chynhyrchiad ased cymwysedig fel a ganiateir yn y Côd.

Cyfrifir am log sydd yn daladwy ar fenthyciadau allanol yn y cyfnod y maent yn perthyn iddo ar sail sy'n adlewyrchu effaith economaidd gyflawn y benthyciad.

1.26 Buddiannau mewn Cwmnïau ac Endidau Eraill

Yng nghyfrifon yr Awdurdod, caiff buddiannau mewn cwmnïau ac endidau eraill eu hadrodd fel asedau ariannol ar gost gwreiddiol, llai unrhyw ddarpariaeth am golledion.

1.27 Asedau Cyfredol ar gael i'w gwerthu

Er mwyn i ased gael ei gydnabod fel Ased ar gael i'w werthu, mae'n ofynnol i'r ased fod ar gael i'w werthu yn syth yn ei gyflwr presennol, mae'n rhaid i'r gwerthiant fod yn hynod o debygol, rhaid i'r ased gael ei farchnata a'r gwerthiant gael ei gwblhau o fewn blwyddyn i ddyddiad y dosbarthiad. Caiff yr ased ei gydnabod ar werth teg (gwerth y farchnad) llai costau gwerthu wrth ailddosbarthu. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categorioedd yn unol â thri lefel. Lefel 3 yw holl fewnbynnau'r Awdurdod (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o unigrywiaeth yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

1.28 Gwaredu Asedau

Pan mae ased yn cael ei waredu, mae gwerth yr ased yn y Fantolen yn cael ei ysgrifennu ffwrdd i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw a cholled wrth waredu. Mae derbyniadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw neu gollod wrth waredu (e.e. cael ei glustnodi yn erbyn gwerth yr ased ar adeg y gwaredu). Mae unrhyw gynnydd wedi ei gronni ar gyfer yr ased yn y Reserf Ailbriso yn cael ei drosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

1.29 Derbyniadau Cyfalaf

Pan werthir asedau gan yr Awdurdod mae'r ddeddfwriaeth yn nodi'r defnydd y gellir ei wneud o'r derbyniadau cyfalaf.

Gellir defnyddio 100% o'r holl dderbyniadau cyfalaf sydd yn perthyn i Gronfa'r Cyngor ac nid yw'n angenrheidiol bellach i roi canran o'r derbyniad o'r neilltu. Cedwir y derbyniadau yn y Reserf Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy hyd nes defnyddir yr adnoddau i gyllido gwariant cyfalaf.

1.30 Cyfrifo am Gostau'r Cynllun Effeithlonrwydd Ynni Ymrwymiad Lleihau Carbon

Nid yw Cyngor Gwynedd yn rhan o'r Cynllun Effeithlonrwydd Ynni Ymrwymiad Lleihau Carbon (CRC) gan ei fod yn is na'r trothwy perthnasol yn 2018/19.

1.31 Cynllun Lwfansau Tirlenwi

Mae'r Cynllun Lwfansau Tirlenwi yn gweithredu o dan Reoliadau Cynllun Lwfansau Tirlenwi (Cymru) 2004. Clustnodir lwfans blynyddol i Awdurdodau Lleol o'r uchafswm o wastraff prydadwy bwrdeistrefol y gellir ei anfon i'w dirlenwi. Am bob tunnell o wastraff prydadwy bwrdeistrefol a anfonir i'w dirlenwi sy'n uwch na'r lwfans, gall yr Awdurdod Lleol fod yn agored i ddirwy o £200 y dunnell. Nid yw'n gynllun "cap and trade" gan nad yw'r lwfansau tirlenwi yn fasnachadwy yng Nghymru. Am y rheswm yma, nid yw lwfansau tirlenwi yn cael eu cydnabod fel ased ar y Fantolen. Roedd Cyngor Gwynedd o fewn ei lwfans tirlenwi yn 2018/19.

1.32 Trefniant Consesiwn Gwasanaeth

Mae Trefniant Consesiwn Gwasanaeth, sydd hefyd yn cael ei adnabod fel Menter Cyllid Preifat (MCP), yn gytundebai dderbyn gwasanaethau, ble mae'r eiddo, offer a chyfarpar i ddarparu'r gwasanaeth dan gyfrifoldeb y contractwr MCP am gyfnod y cytundeb ond yn trosglwyddo i'r Awdurdod ar ddiwedd y cyfnod heb unrhyw gost ychwanegol. Mae'r Awdurdod yn rheoli'r gwasanaeth a ddarperir ac yn medru rheoli pwy arall sy'n medru defnyddio'r

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

ddarpariaeth. Mae'r gost am ddefnydd o'r ddarpariaeth yn cael ei gyuno gyda'r Contractwr cyn gosod y cytundeb drwy broses o ddeialog cystadleuol.

1.33 Gweithrediadau ar y Cyd

Mae gweithrediadau ar y cyd yn drefniant ble mae gan y partïon sydd â chydreolaeth yr hawl i'r asedau a'r oblygiadau o'r ymrwymadau sy'n gysylltiedig â'r trefniadau. Mae'r gweithgareddau y mae'r Awdurdod wedi ymgymryd â hwy ar y cyd â gweithredwyr eraill yn cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r cyd-weithredwyr. Mewn perthynas â'i ddiddordeb mewn trefniant gweithred ar y cyd, mae'r Awdurdod fel gweithredwr ar y cyd yn cydnabod ei gyfran o'r asedau, ymrwymadau, refeniw a gwariant.

1.34 Ysgolion

Mae'r *Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* yn cadarnhau bod cydbwysedd rheolaeth ysgolion sy'n cael eu cynnal gan yr awdurdod lleol (h.y. yr ysgolion hynny sy'n cael eu hadnabod yn y Ddeddf Fframwaith a Safonau Ysgolion 1998, fel y'i diwygiwyd), yn gorwedd efo'r awdurdod lleol. Mae'r *Côd* hefyd yn datgan bod asedau, ymrwymadau, reserfau a llif arian yr ysgolion hynny yn cael eu cydnabod yng nghyfrifon yr awdurdod lleol (ac nid mewn Cyfrifon Grŵp). O ganlyniad, mae trafodion, llif arian a balansau yr ysgolion yn cael eu cydnabod ym mhob un o ddatganiadau ariannol yr Awdurdod fel petaent yn drafodion, llif arian a balansau yr Awdurdod.

1.35 Gwerth Teg

Rhoddir mesuriad gwerth teg ar rai o asedau anariannol yr Awdurdod megis asedau gweddilliol, eiddo buddsoddi a rhai o offerynnau ariannol ar bob cyfnod adrodd. Gwerth teg yw'r pris gwerthu a dderbynnir ar gyfer yr ased neu'r pris a delir i drosglwyddo ymrwymiad mewn modd trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar ddyddiad y mesuriad. Mae'r mesuriad gwerth teg yn tybio bod y trefniant o werthu'r ased neu drosglwyddo'r ymrwymiad yn cymeryd lle unai:

- a. yn y brif farchnad i'r ased neu'r ymrwymiad, neu
- b. yn absenoldeb prif farchnad, yn y farchnad sydd fwyaf manteisiol ar gyfer yr ased neu'r ymrwymiad.

Wrth fesur gwerth teg ased neu ymrwymiad, defnyddia'r Awdurdod ragdybiaethau y byddai cyfranogwyr y farchnad yn eu defnyddio wrth brisio ased neu ymrwymiad, gan gymeryd bod cyfranogwyr y farchnad yn gweithredu er eu budd economaidd mwyaf.

Wrth fesur gwerth teg ased an-ariannol, mae'r Awdurdod yn ystyried gallu cyfranogwyr y farchnad i gynhyrchu buddiannau economaidd drwy ddefnyddio'r ased yn y modd gorau bosib, neu drwy ei werthu i gyfranogwr arall y farchnad fyddai'n defnyddio'r ased yn y modd gorau bosib.

Defnyddia'r Awdurdod dechnegau prisio sydd yn addas i'r amgylchiadau ac sydd â data digonol ar eu cyfer, gan uchafu'r defnydd o fewnbwn gweladwy perthnasol ac isafu'r defnydd o fewnbwn anweladwy.

Mae'r mewnbnw i'r technegau prisio sy'n berthnasol i'r asedau ac ymrwymadau hynny ble mesurir neu ddatgelir gwerth teg ar eu cyfer yn natganiadau ariannol yr Awdurdod yn cael eu categoreiddio yn hierarchaeth gwerth teg fel a ganlyn:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnir (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu ymrwymadau unfath y gall yr Awdurdod eu cyrchu ar ddyddiad y mesuriad;
- Lefel 2 – mewnbnw ar wahân i'r prisiau a ddyfynnir yn Lefel 1, sydd yn weladwy ar gyfer yr ased neu'r ymrwymiad, unai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol; neu
- Lefel 3 – mewnbnw anweladwy ar gyfer ased neu'r ymrwymiad.

1.36 Polisiâu Eraill

Mae gan Gyngor Gwynedd bolisiau ar gyfer y canlynol, ond nid ydynt yn cael eu hystyried i fod yn faterol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018/19:

- Asedau Anniriaethol
- Trosi Arian Tramor.

NODYN 2 – NEWID MEWN POLISI CYFRIFO

Mae'r polisiau cyfrifo presennol y Cyngor wedi eu haddasu i adlewyrchu y newidiadau sydd yn ofynnol yn unol ag arferion cyfrifo cywir yn unig, yn dilyn addasiadau sydd yn weithredol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018/19 i Gôd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig sydd yn berthnasol i offerynnau ariannol a chydabod incwm.

Mae'r Datganiadau yma wedi eu diwygio yn llawn i adlewyrchu mabwysiadu SAARh 9 Offerynnau Ariannol gan y Côt, gyda datgeliadau ychwanegol a chyflwyniad diwygiedig i rifau yn Nodyn 17 Offerynnau Ariannol.

Nid oes prin unrhyw effaith yn deillio o'r cyfarwyddyd ychwanegol perthnasol i gydnabod incwm o gontractau gyda cwsmeriaid SAARh 15 Incwm o Gontractau gyda Cwsmeriaid, gan fod y gofynion newydd yn gyson gyda egwyddorion cydnabod incwm presennol y Cyngor

NODYN 3 – ADDASIAD CYFNOD BLAENOROL

Nid oes unrhyw addasiadau cyfnod blaenorol yn ystod 2018/19.

NODYN 4 - SAFONAU CYFRIFEG SYDD WEDI EU CYHOEDDI OND HEB EU MABWYSIADU ETO

Mae'r Côt Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig CIPFA yn gofyn i effaith disgwylidig unrhyw safonau cyfrifeg sydd wedi eu cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu eto gael ei ddatgan. Mae hyn yn berthnasol i'r ymarferion newydd neu ddiwygiedig canlynol o fewn Côt 2019/20:-

Addasiadau i SCRh 40 Eiddo Buddsoddi: *Trosglwyddiad Eiddo Buddsoddi.*

Gwelliannau Blynyddol i Safonau SAARh Cylchred 2014-2016.

PDAARh 22 Cydnabyddiaeth Ymlaen Llaw a Thrafodion Arian Tramor.

PDAARh 23 Ansicwydd parthed Triniaeth Treth Incwm

Addasiadau i SAARh 9 Offerynnau Ariannol: *Nodweddion Blaendaliadau gydag lawndal Negyddol*

Mae'n ofynnol fod y Côt yn weithredol o 1 Ebrill 2019 ac felly nid oes unrhyw effaith ar Ddatganiad o'r Cyfrifon 2018/19, a does dim disgwyl i'r safonau newydd na'r newidiadau o fewn Côt Ymarfer 2019/20 gael effaith sylweddol ar yr wybodaeth a gyflwynir yn y datganiadau ariannol.

NODYN 5 – BARN ALLWEDDOL WRTH DDEFNYDDIO'R POLISIAU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisiau cyfrifo a restrir yn Nodyn 1, mae'r Awdurdod wedi gorfod barnu, gwneud amcangyfrifon a thybiaethau ynghylch trafodion cymhleth, rhai sy'n cynnwys ansicwydd am ddigwyddiadau i'r dyfodol a symiau'r asedau ac ymrwymadau i'w cario nad yw'n amlwg o ffynonellau eraill.

Mae'r farn, amcangyfrifon a thybiaethau cysylltiol a wnaed wedi eu seilio ar arferion cyfredol priodol, profiad hanesyddol, a ffactorau eraill sy'n cynnwys thybiaethau a thafluniadau hanesyddol a chyfredol, a rhagamcanion i'r dyfodol, asesiadau proffesiynol, tueddiadau cyfredol, a ffactorau lleol a ystyrir yn berthnasol.

Yn y blynyddoedd diwethaf bu peth ansicwydd am lefelau ariannu grantiau refeniw a chyfalaf i'r dyfodol gan Lywodraeth Cymru. Mae'r mater yma yn rhan bwysig o strategaeth ariannol y Cyngor sy'n cael ei ddiweddarau yn gyson, gyda'r ffactorau a wybyddir ac a ragwelir yn cael ystyriaeth briodol. Mae effaith penderfyniad Prydain i adael yr Undeb Ewropeaidd yn parhau i fod yn aneglur. Er hynny, mae'r Cyngor yn benderfynol nad yw'r ansicwydd yn ddigonol i roi arwydd fod amhariad i werth asedau'r Cyngor.

Gwneir pob ymdrech i ddod o hyd i, ac i ddefnyddio'r holl wybodaeth berthnasol wrth asesu a phennu'r sefyllfa, sy'n hynod allweddol wrth ystyried materion megis ailbriso, dibrisiant ac amhariad asedau, prisiau yr actiwari o asedau a rhwymedigaethau'r gronfa bensiwn, reserfau a glustnodwyd, darpariaethau ac ymrwymadau dibynnol. Fodd bynnag,

NODYN 5 – BARN ALLWEDDOL WRTH DDEFNYDDIO'R POLISI'AU CYFRIFO (parhad)

gan nad oes modd pennu'r materion hyn i sicrwydd, gall y gwir ganlyniadau amrywio o'r amcangyfrifon. Mae'r amcangyfrifon a thybjaethau gwaelodol yn cael eu hadolygu'n gyson.

NODYN 6 – TYBIAETHAU WEDI EU GWNEUD AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU ERAILL O AMCANGYFRIF ANSICR

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar dybiaethau wedi eu gwneud gan yr Awdurdod am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Mae'r amcangyfrifon wedi eu seilio ar brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu rhai balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r tybiaethau ac amcangyfrifon.

Mae'r eitemau canlynol ar Fantolen yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2019 yn rhai a ystyrir gyda risg sylweddol (o ran sicrwydd y gwerth a amcangyfrifir) a allai arwain at gywiriadau arwyddocaol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod:

- **Eiddo, Offer a Chyfarpar** - Mae asedau yn cael eu dibrisio dros eu hoes fuddiol yn unol ag arferion safonol cyfrifeg a chysylltiedig. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng y dibrisiant a gwir ddirywiad yr ased ei adlewyrchu ym mhatrymau gwariant y dyfodol. Mae'r hinsawdd economaidd gyfredol yn creu ansicrwydd ymysg cynghorau am eu gallu i gynnal y gwariant angenrheidiol ar gynnal a chadw. Bydd goblygiadau o hyn ar fywyd ased. Mae Tir ac Adeiladau yn cael eu hailbriso o leiaf bob pum mlynedd, ac ers 2015/16 cyflwynwyd rhaglen dreigl ailbriso. Mae angen dod i farn yn aml fel rhan o'r broses asesiad ailbriso ac amhariad. Mae hyn yn arwain at ansicrwydd, a'r angen am dybiaethau ac ymateb yn briodol iddynt. Lle bo angen, bydd unrhyw oblygiadau tymor hir yn cael eu hymgorffori yn ein strategaeth ariannol. Mae gwybodaeth ynglŷn ag Eiddo, Offer a Chyfarpar wedi ei gynnwys yn Nodyn 15.
- **Darpariaethau** - Mae nifer o ddarpariaethau gwahanol, ble mae'r sail unigol wedi cael eu hasesu yn seiliedig ar y wybodaeth ddiweddaraf, yn gynnwysedig yn y cyfrifon. Gweler Nodyn 22 am y manylion, gan gynnwys darpariaeth am eitemau megis Safleoedd Gwastraff a rhai agweddau o ymrwymadau yswiriant. Nid oes modd cadarnhau cywirdeb y ddarpariaeth hyd nes bod y materion wedi diweddu.
- **Ymrwymiad Pensiwn** - Mae sefyllfa'r Ymrwymiad Pensiwn a adlewyrchir yn y cyfrifon yn seiliedig ar nifer o asesiadau a dyfarniadau cymhleth a phroffiliau amrywiol gan gynnwys y gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir, rhagolygon lefelau cyflog, newidiadau mewn oedran ymddeol, cyfradd marwolaethau a'r gyfradd adenillion disgwylidig ar asedau'r Gronfa Pensiwn, yn unol â'r wybodaeth a ddarparwyd gan Actiwari'r Gronfa Pensiwn. Mae gwybodaeth bellach ar gael yn Nodyn 37 a 38.
- **Amhariad Dyledion Drwg** – Mae lefel o amhariad dyledion drwg wedi ei gynnwys yn y cyfrifon sydd yn seiliedig ar bolisi penodol. Mae lefel yr amhariad yn cael ei adolygu yn rheolaidd er mwyn gallu ymateb i unrhyw newidiadau yn yr hinsawdd economaidd, ac unrhyw addasiad i ymateb i'r sefyllfa yn cael ei weithredu'n briodol yn y cyfrifon. Mae'r ffigwr amhariad dyledion drwg wedi ei gynnwys yn y ffigyrau Dyledwyr Tymor Byr yn Nodyn 18a.

NODYN 7 – EITEMAU MATEROL O INCWM A GWARIANT

Mae'r eitemau materol o incwm a gwariant yn cynnwys y canlynol:

- (£49m) yn y maes pensiwn ar ailfesuriad o'r asedau buddion diffiniedig net yn y maes pensiynau, yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Pensiwn Gwynedd (Nodyn 23.6).
- Yn dilyn ailbriso rhan o bortffolio tir ac adeiladau'r Cyngor (sydd bellach yn dilyn rhaglen dreigl), gwarged net o £24m ar ailbriso asedau eiddo, offer a chyfarpar (Nodyn 15 a 23.1).

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

<u>2018/19</u>	<u>ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU</u>					
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod i'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau i bwrpas Cyfalaf (i) £'000	Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiwn (ii) £'000	Gwahaniaethau Eraill (iii) £'000	Cyfanswm Addasiadau Statudol £'000	Addasiadau (Anstatudol) Eraill (iv) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Addysg	0	0	0	0	0	0
Cefnogaeth Gorfforaethol	0	0	0	0	0	0
Cyllid	0	0	0	0	0	0
Economi a Chymuned	0	0	0	0	0	0
Oedolion, Iechyd a Llesiant	0	0	0	0	(63)	(63)
Plant a Chefnogi Teuluoedd	0	0	0	0	0	0
Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)	0	0	0	0	0	0
Amgylchedd	0	0	0	0	0	0
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	0	0	0	0	0	0
Ymgynghoriaeth Gwynedd	0	0	0	0	0	0
Corfforaethol	18,577	16,300	516	35,393	(25)	35,368
Cost Gwasanaethau	18,577	16,300	516	35,393	(88)	35,305
Gwariant Gweithredol Arall	174	0	0	174	0	174
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	(11,635)	6,363	(78)	(5,350)	88	(5,262)
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(13,581)	0	0	(13,581)	0	(13,581)
(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(6,465)	22,663	438	16,636	0	16,636

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU (parhad)

2017/18	ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU			
	Addasiadau i bwrpas Cyfalaf (i) £'000	Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiwn (ii) £'000	Gwahaniaethau Eraill (iii) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod i'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
Addysg	0	0	0	0
Cefnogaeth Gorfforaethol	0	0	0	0
Cyllid	0	0	0	0
Economi a Chymuned	0	0	0	0
Oedolion, Iechyd a Llesiant	0	0	0	0
Plant a Chefnogi Teuluoedd	0	0	0	0
Prifffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)	0	0	0	0
Amgylchedd	0	0	0	0
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	0	0	0	0
Ymgynghoriaeth Gwynedd	0	0	0	0
Corfforaethol	22,327	7,661	(459)	29,529
Cost Gwasanaethau	22,327	7,661	(459)	29,529
Gwariant Gweithredol Arall	546	0	0	546
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	(10,780)	6,237	(82)	(4,625)
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(11,039)	0	0	(11,039)
(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	1,054	13,898	(541)	14,411

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

(i) Addasiadau i Bwrpas Cyfalaf

- Ar gyfer **gwasanaethau**, mae'r golofn yma yn ychwanegu dibrisiant, amhariad ac elw a cholledion ailbrisiad.
- **Gwariant gweithredol arall** – yn addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad o incwm ar waredu asedau a'r symiau â ddileuwyd ar gyfer yr asedau hynny.
- **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi** – mae'r costau statudol ar gyfer ariannu cyfalaf; h.y. darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf a chyfraniadau refeniw arall yn cael eu tynnu allan o incwm a gwariant arall gan na ellir codi amdanynt o dan ymarferion cyfrifo sy'n gyffredinol gydnabyddedig.
- **Treth ac incwm grant amhenodol** - mae grantiau cyfalaf yn cael eu haddasu ar gyfer incwm na ellir codi amdano dan ymarferion cyfrifo. Mae grantiau refeniw yn cael eu haddasu o rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i rai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu lle mae amodau wedi eu bodloni trwy gydol y flwyddyn. Mae'r llinell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn cael ei chredydu gyda grantiau cyfalaf derbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu lle mae'r amodau wedi eu bodloni yn y flwyddyn.

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU (parhad)

(ii) Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiynau

Newidiadau net ar gyfer dileu cyfraniadau pensiwn ac ychwanegiadau *Buddion Gweithwyr* SCRh 19 sy'n gysylltiedig â chostau ac incwm pensiwn:

- Ar gyfer **Gwasanaethau**, mae hyn yn cynrychioli hepgor y cyfraniadau pensiwn cyflogwr wnaed gan yr Awdurdod fel y caniateir trwy statud a'u amnewid gyda'r costau gwasanaeth cyfredol a'r costau gwasanaeth hanesyddol.
- Ar gyfer **Incwm a gwariant ariannu a buddsoddi**, y llog net ar y rhwymedigaeth budd diffiniedig sy'n gost yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

(iii) Gwahaniaethau Eraill

Mae gwahaniaethau eraill rhwng y swm sy'n cael ei ddebydu/credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r symiau sy'n daladwy/derbyniadwy i gael eu cydnabod trwy statud:

- Ar gyfer **Gwasanaethau**, mae'r swm yn cynrychioli addasiad am Groniad absenoldebau a enillwyd ond heb eu cymryd yn ystod y flwyddyn.
- Ar gyfer **Incwm a gwariant ariannu a Buddsoddi**, mae'r golofn gwahaniaethau eraill yn cydnabod addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer gwahaniaethau amseru am breimiymau a disgownt.

(iv) Addasiadau (Anstatudol) Eraill

- **Gwasanaethau** - mae'r lwfans colled amhariad ar Ddyledwyr Masnachol wedi'i ddiynnu ac wedi trosglwyddo i wariant ac incwm ariannu a buddsoddi.
- **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi** – wedi'i addasu i drosglwyddo lwfans colled amhariad ar Ddyledwyr Masnachol o wasanaethau.

NODYN 9 – ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn yn unol ag ymarferion cyfrifo priodol i'r adnoddau hynny a benodir gan ddarpariaethau statudol yn rhai sydd ar gael i'r Awdurdod i gwrdd â gwariant cyfalaf a referniw yn y dyfodol.

2018/19 ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU	Reserfau Defnyddiadwy			
	Balans Cronfa Gyffredinol	Reserf Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio
	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau i Adnoddau Refeniw				
<i>Symiau ble mae'r incwm a gwariant sy'n gynwysiedig yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r referniw am y flwyddyn sy'n cael ei gyfrifo yn unol â'r gofynion statudol</i>				
Costau pensiwn (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Pensiynau)	(22,663)	0	0	22,663
Offerynnau ariannol (trosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol)	56	0	0	(56)
Tâl Gwyliau (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Absenoldebau Cronedig)	(484)	0	0	484
Gwrthdroi eitemau sydd wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf (mae'r eitemau hyn yn cael eu rhoi yn erbyn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	(5,170)	0	0	5170
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(28,261)	0	0	28,261
Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(10)	(572)	0	582
Darpariaeth referniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,505	0	0	(5,505)
Darpariaeth referniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	1,939	0	0	(1,939)
Gwariant cyfalaf sy'n cael ei ariannu o falansau referniw (trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	4,191	0	0	(4,191)
Cyfanswm Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf	11,625	(572)	0	(11,053)
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	161	0	(161)
Defnydd o'r grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	0	(3,918)	3918
Taliadau arian parod yn ymwneud â derbyniadau cyfalaf gohiriedig	0	0	0	0
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	161	(3,918)	3,757
CYFANSWM ADDASIADAU	(16,636)	(411)	(3,918)	20,965

2017/18

**ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL
ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU**
Reserfau Defnyddiadwy

	Balans Cronfa Gyffredinol	Reserf Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio
	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau i Adnoddau Refeniw				
<i>Symiau ble mae'r incwm a gwariant sy'n gynnwysedig yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn sy'n cael ei gyfrifo yn unol â'r gofynion statudol</i>				
Costau pensiwn (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Pensiynau)	(13,898)	0	0	13,898
Offerynnau ariannol (trosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol)	17	0	0	(17)
Tâl Gwyliau (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Absenoldebau Cronedig)	548	0	0	(548)
Gwrthdroi eitemau sydd wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf (mae'r eitemau hyn yn cael eu rhoi yn erbyn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	(11,834)	0	0	11,834
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(25,167)	0	0	25,167
Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu creydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(25)	(216)	0	241
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,547	0	0	(5,547)
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	2,114	0	0	(2,114)
Gwariant cyfalaf sy'n cael ei ariannu o falansau refeniw (trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	3,120	0	0	(3,120)
Cyfanswm Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf	10,756	(216)	0	(10,540)
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	1,384	0	(1,384)
Defnydd o'r grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	0	(1,070)	1,070
Taliadau arian parod yn ymwneud â derbyniadau cyfalaf gohiriedig	0	0	0	0
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	1,384	(1,070)	(314)
CYFANSWM ADDASIADAU	(14,411)	1,168	(1,070)	14,313

NODYN 10 – TROGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD

Balansau Ysgolion

Cynrychiolai'r swm yma'r elfen o falansau a ryddhawyd o dan ddatganoli cyllidebau yn uniongyrchol i'r ysgolion ond sydd heb eu gwario ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, ac sydd yn lleihad net o £18k o'i gymharu â'r balans ar 31 Mawrth 2018:

2018/19	Balans	Trosglwyddiadau			Balans
	31 Mawrth	rhwng cronfeydd	mewn	allan	31 Mawrth
	2018				2019
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balansau Ysgolion	4,018	(37)	1,048	(1,029)	4,000
Cyfanswm	4,018	(37)	1,048	(1,029)	4,000

NODYN 10 – TROSGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

Reserfau a Glustnodwyd

Mae'r nodyn isod yn amlygu'r symiau a neilltuwyd o'r Gronfa Gyffredinol mewn reserfau a glustnodwyd er mwyn darparu cyllid ar gyfer cynlluniau gwario'r dyfodol, a'r symiau hynny a drosglwyddwyd nôl o'r reserfau a glustnodwyd i gwrdd â gwariant y Gronfa Gyffredinol yn 2018/19, gyda cynnydd net o £11m ers sefyllfa 31 Mawrth 2018.

2018-19	Balans 31 Mawrth 2018 £'000	Trosglwyddiadau			Balans 31 Mawrth 2019 £'000
		rhwng cronfeydd	mewn	allan	
Nodyn					
10.1 Reserfau Adnewyddu	5,257	0	2,493	(1,901)	5,849
10.2 Reserfau Cyfalaf	9,724	(505)	1,584	(63)	10,740
10.3 Reserfau Yswiriant	1,832	0	611	(453)	1,990
10.4 Cronfa Gwasanaethau	4,149	(320)	482	(476)	3,835
10.5 Cronfa Rhaglen Cydgyfeiriant	14	788	500	(23)	1,279
10.6 Cronfa Costau Diswyddo i Wireddu Arbedion	3,706	0	0	(138)	3,568
10.7 Hyfforddiant Canolog	94	0	405	(115)	384
10.8 Reserfau Gwasanaethau Addysg	833	37	735	(711)	894
10.9 Reserfau Economi a Chymuned	437	0	17	(126)	328
10.10 Reserfau Priffyrdd a Bwrdeistrefol	668	17	22	(364)	343
10.11 Reserf Datblygiadau Gwastraff	38	(17)	0	(21)	0
10.12 Reserfau Ymgynghoriaeth Gwynedd	185	0	0	0	185
10.13 Reserfau Amgylchedd	869	0	1,912	(116)	2,665
10.14 Reserfau Gofal	895	70	340	(281)	1,024
10.15 Cronfa Ffordd Gwynedd	387	0	63	0	450
10.16 Cronfa Buddsoddi i Arbed - Prosiect Rheoli Carbon	312	670	44	(391)	635
10.17 Cronfa Trawsfurfio / Cynllun Y Cyngor	9,259	1,937	260	(1,030)	10,426
10.18 Cronfa Grantiau Refeniw wedi eu hymrwymo	798	(195)	373	(371)	605
10.19 Reserf Tendro Contractau	164	(164)	0	0	0
10.20 Cronfa Gwasanaethau Dŵr a Charthffosiaeth Tai	452	0	0	(55)	397
10.21 Gwarant Amgylcheddol Tai	480	0	0	0	480
10.22 Reserfau Technoleg Gwybodaeth	452	(138)	229	0	543
10.23 Cronfa Rhagbaratoi Cynlluniau Grantiau Ewrop	38	(38)	0	0	0
10.24 Cronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol	3,448	(2,361)	3,713	(2,514)	2,286
10.25 Cronfa Maes Lles	222	0	0	0	222
10.26 Trefniadau Partneriaethu	414	0	8	(86)	336
10.27 Cronfa Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	270	0	422	(356)	336
10.28 Ymrwymadau yn Berthnasol i'r Gronfa Bensiwn	(4,256)	262	4,034	0	40
10.29 Cronfa Trosglwyddiadau Eiddo Treth Cyngor	490	0	0	0	490
10.30 Cronfa Premiwm Treth Cyngor	0	0	2,749	0	2,749
10.31 Amrywiol Reserfau Eraill	845	(6)	105	(208)	736
Cyfanswm	42,476	37	21,101	(9,799)	53,815

Nid yw sefyllfa balans terfynol reserfau a glustnodwyd ar 31 Mawrth 2019 yn adlewyrchu'r lefel o ymrwymadau a wnaethpwyd yn eu herbyn. Nodir isod fanylion o brif reserfau penodol y Cyngor.

Tud. 49

NODYN 10 – TROSLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

- 10.1 Mae'r Reserf Adnewyddu yn cael ei ddefnyddio gan adrannau amrywiol o'r Cyngor i adnewyddu cerbydau ac offer.
- 10.2 Mae'r Reserf Cyfalaf yn cynrychioli adnoddau a ymrwymwyd eisoes i gynorthwyo ariannu Rhaglen Gyfalaf y Cyngor a gofynion eraill.
- 10.3 Nid yw Cyngor Gwynedd yn yswirio pob risg gydag yswirwyr allanol ond yn hytrach fe sefydlwyd cronfa er mwyn cwrdd â'r gofynion yma'n fewnol. Mae'r balans ar y Reserf Yswiriant hefyd yn cynnwys elfen ar gyfer gofynion yswiriant sy'n berthnasol i'r cyn Gyngor Sir Gwynedd (hyd at 1996) ac a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.
- 10.4 Mae'r Gronfa Gwasanaethau yn gronfa sy'n dal llithriadau a thanwariant y mae hawl i adrannau ei gario drosodd o flwyddyn i flwyddyn, cyllidebau penodol a pherthnasol eraill a chyllidebau unwaith ac am byth sy'n ymestyn dros fwy nag un flwyddyn.
- 10.5 Cronfa Rhaglen Cydgyfeiriant – symiau a neilltuwyd ar gyfer cyfraniad ychwanegol gan y Cyngor mewn perthynas â chynlluniau refeniw a chyfalaf o dan y rhaglen cydgyfeiriant.
- 10.6 Cronfa Costau Diswyddo i Wireddu Arbedion – darpariaeth ar gyfer ariannu costau diswyddo i wireddu arbedion cyllidol.
- 10.7 Hyfforddiant Canolog – perthnasol i ofynion cynlluniau rhaglen hyfforddi gweithwyr y Cyngor.
- 10.8 Reserfau Gwasanaethau Addysg – yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i allu ymateb i'r problemau ariannol sy'n gysylltiedig â gofynion 'Integreiddio', gofynion newidiol 'Anghenion Addysg Arbennig All Sirol', 'Cefnogi Ysgolion' a'r 'Cynllun Benthyciadau i Ysgolion'.
- 10.9 Mae Reserfau Economi a Chymuned yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i gynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth yn bennaf, ble mae'n rhaid cyfrifo balansau'r cynlluniau ar wahân.
- 10.10 Mae Reserfau Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn bennaf yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod sefyllfaoedd gwariant ac incwm anwastad (cyfrif unioni) a gofynion tebygol contractau.
- 10.11 Mae Reserfau Datblygiadau Gwastraff yn cynnwys ein hymrwymiad i Bartneriaeth Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru.
- 10.12 Reserfau Ymgynghoriaeth Gwynedd – cynhwysir symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod sefyllfaoedd gwariant anwastad efo rhai meysydd gwaith ynghyd â gofynion cyflogaeth ychwanegol posib yn dilyn newidiadau i raglen waith y Gwasanaeth Ymgynghoriaeth.
- 10.13 Reserfau Amgylchedd - yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i Eiddo a Thrafinidiaeth, cynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth, ble mae'n rhaid cyfrifo balansau'r cynlluniau ar wahan, ynghyd â gofynion penodol yn ymwneud â'r Cynllun Datblygu Unedol a symiau ar gyfer sefyllfaoedd gwariant anwastad.
- 10.14 Reserfau Gofal – cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod rhag sefyllfaoedd gwariant anwastad posib o ganlyniad i ofynion contractau.
- 10.15 Cronfa Ffordd Gwynedd - i gynorthwyo'r broses trawsnewid busnes, gwireddu arbedion a chynorthwyo'r Cyngor i gyflawni nôd ac amcanion "Ffordd Gwynedd".
- 10.16 Cronfa Buddsoddi i Arbed – Prosiect Rheoli Carbon – rhannol ariannu rhaglen waith y Prosiect Rheoli Carbon i gyflawni gostyngiad mewn allyriadau carbon ynghyd â chynhyrchu arbedion refeniw ariannol i'r Cyngor.

NODYN 10 – TROSLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

- 10.17 Cronfa Trawsfurfio / Cynllun y Cyngor – ar gyfer blaenoriaethau'r Cyngor ac ar gyfer newid trefniadau mewnol i fod yn fwy effeithiol ac effeithlon, ac ar gyfer buddsoddi mewn gwahanol gynlluniau i wireddu arbedion cyllidol parhaol.
- 10.18 Cronfa Grantiau Refeniw wedi eu hymrwymo - cynnwys grantiau refeniw a dderbyniwyd ac a ymrwymwyd ar gyfer defnydd yn y dyfodol.
- 10.19 Reserf Tandro Contractau – ar gyfer ymateb i sefyllfaoedd gwariant anwastad o ganlyniad i'r broses tandro am gontractau cludiant.
- 10.20 Cronfa Gwasanaethau Dŵr a Charthffosiaeth Tai - swm a neilltuwyd ar gyfer gofynion yn ymwneud a threfniadau carthffosiaeth, pibellau dŵr a gweithfeydd trin carthion ar stadau cyn dai cyngor, na fabwysiadwyd gan Dŵr Cymru.
- 10.21 Gwarant Amgylcheddol Tai - neilltuwyd ar gyfer ymhlygiadau posib o ganlyniad i roddi gwarant amgylcheddol i Gartrefi Cymunedol Gwynedd, mewn perthynas ag amgylchiadau arbennig a phenodol yn ymwneud â chynlluniau amgylcheddol ar dir stadau cyn dai cyngor.
- 10.22 Reserfau Technoleg Gwybodaeth - ar gyfer ymateb i ofynion yn y maes technoleg gwybodaeth, gan gynnwys cronfa adnewyddu berthnasol, ac i allu ymateb i batrymau gwariant anwastad.
- 10.23 Cronfa Rhagbaratoi Cynlluniau Grantiau Ewrop – darpariaeth tuag at gost rhagbaratoi achosion busnes grantiau Ewrop.
- 10.24 Cronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol - cronfa a sefydlwyd i gynorthwyo a chefnogi strategaeth ariannol y Cyngor.
- 10.25 Cronfa Maes Lles - darpariaeth ar gyfer ymdrin â phatrymau anwastad yn y gofynion perthnasol.
- 10.26 Trefniadau Partneriaethu - yn cynnwys symiau a neilltuwyd mewn perthynas â gofynion gwahanol drefniadau partneriaethu a chydweithio.
- 10.27 Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru - ar gyfer gofynion ac ymrwymadau'r cynllun hybu economaidd sy'n berthnasol i Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.
- 10.28 Ymrwymadau yn berthnasol i'r Gronfa Bensiwn - ar gyfer gofynion ac ymrwymadau'r dyfodol sy'n berthnasol i'r Cynllun Pensiwn.
- 10.29 Cronfa Trosglwyddiadau Eiddo Treth y Cyngor - darpariaeth sydd yn gysylltiedig â'r colledion sydd yn deillio o drosglwyddiadau eiddo o Dreth y Cyngor i Drethi Annomestig Cenedlaethol.
- 10.30 Cronfa Premiwm Treth Cyngor – darpariaeth yn deillio o Bremiwm Treth y Cyngor ar gyfer cyflawni blaenoriaethau'r Cyngor, gan gynnwys y Strategaeth Dai.
- 10.31 Amrywiol Reserfau Eraill – yn cynnwys symiau a neilltuwyd ar gyfer amrywiol ymrwymadau eraill.

NODYN 11 – GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

2017/18		2018/19
£'000		£'000
1,994	Praeseptau Cyngorau Cymuned Lefiau	2,206
12,518	Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	13,444
5,852	Awdurdod Tân Gogledd Cymru	5,914
962	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri	912
91	Byrddau Draenio Lleol	102
19,423		20,372
546	(Enillion)/colledion ar waredu a dad-gydnabod asedau anghyfredol	174
21,963	Cyfanswm	22,752

NODYN 12 – GWARIANT AC INCWM ARIANNU A BUDDSODDI

2017/18		2018/19
£'000		£'000
6,123	Llog taladwy a thaliadau tebyg	6,092
6,237	Llog net ar yr ymrwymadau (asedau) buddion diffiniedig net	6,363
(211)	Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(307)
0	Addasiadau i ddarpariaethau a gwerth teg offerynnau ariannol	92
12,149	Cyfanswm	12,240

NODYN 13 – TRETH AC INCWM GRANT AMHENODOL

2017/18		Nodyn	2018/19
£'000			£'000
(76,608)	Incwm Y Dreth Cyngor	13a	(84,490)
(40,451)	Trethi Annomestig	13b	(40,191)
(128,505)	Grantiau'r Llywodraeth heb eu clustnodi	32	(134,936)
(11,039)	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	32	(13,581)
(256,603)	Cyfanswm		(273,198)

NODYN 13a - Y DRETH CYNGOR

Mae'r Cyngor yn penderfynu ar ei anghenion gwariant am y flwyddyn ac yn ei drosi i Dreth Cyngor Band D drwy ei rannu gyda chyfrifiad o'r nifer eiddo sydd ym mhob band Treth Cyngor a'u datgan yn nhermau nifer cyfatebol ym Mand D (Sylfaen y Dreth Cyngor). Yna, ychwanegir gofynion Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru at y swm yma i sefydlu'r Dreth Cyngor ar gyfer y Sir.

Cyfrifwyd Sylfaen y Dreth Cyngor ar gyfer 2018/19 fel a ganlyn:-

CYFRIFIAD SYLFAEN Y DRETH CYNGOR AR GYFER 2018/19			
Band Priso	Nifer Eiddo Cyfatebol yn dilyn gostyngiadau	Lluosydd Statudol	Nifer Cyfatebol Eiddo Band D
A*	6	5/9	3.19
A	7,655	6/9	5,103.06
B	13,747	7/9	10,692.24
C	10,987	8/9	9,766.35
D	9,561	1	9,561.04
E	7,679	11/9	9,385.71
F	3,831	13/9	5,533.31
G	1,229	15/9	2,047.92
H	182	18/9	364.00
I	64	21/9	148.75
			52,605.57
		Cyfanswm	52,605.57
		Sylfaen y Dreth Gyngor ar ôl lwfans colledion casglu	52,079.51

Rhoddir dadansoddiad o'r incwm net, sy'n deillio i'r Cyngor, isod:-

2017/18	2018/19
£'000	£'000
(76,848) Treth Cyngor a godwyd	(84,956)
240 Llai Cynnydd yn y ddarpariaeth dyledion drwg	466
(76,608)	(84,490)

NODYN 13b - TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL

Fe reolir Trethi Annomestig Cenedlaethol ("Treth Busnes") gan y Llywodraeth ond awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am ei gasglu a'i dalu i gronfa ganolog a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Maent hwythau wedyn yn dosrannu symiau o'r gronfa yma i awdurdodau lleol ar sail poblogaeth.

NODYN 13b - TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL (parhad)

Mae'r Llywodraeth yn pennu swm y Dreth Annomestig Genedlaethol am y flwyddyn (51.4c yn 2018/19) a luosir gyda gwerth trethiannol yr eiddo. Yn amodol ar effaith trefniadau dros dro a rhai gostyngiadau eraill, dyma fydd y swm a delir gan y trethdalwr.

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2018/19 roedd yna 8,380 eiddo ar y rhestr brisio leol yng Ngwynedd, yn cynrychioli gwerth trethiannol o £112,536,448.

Rhoddir isod ddadansoddiad o'r incwm net cronedig i'r Cyngor o'r Trethi Annomestig:-

2017/18 £'000		2018/19 £'000
(39,385)	Trethi Annomestig a godwyd	(41,525)
394	Lwfans Costau Casglu	409
310	Darpariaeth Dyledion Drwg	501
38,681	Swm a dalwyd i'r Gronfa Genedlaethol	40,615
0		0
(40,451)	Derbyniadau o'r Gronfa Genedlaethol	(40,191)
(40,451)	Incwm net o'r Trethi Annomestig	(40,191)

NODYN 14 – CYFRIF INCWM A GWARIANT RHEOLAETH ADEILADAU

Mae'r gwariant ac incwm ar y cyfrif yma yn perthyn i'r gwaith rheoliadau adeiladau ar wirio a goruchwylio, ac yn cynnwys ystyried unrhyw achos gorfodaeth ond nid y gwaith o roi rhybuddion statudol o dan y Ddeddf Adeiladu 1984.

Disgwylir i'r cyfrif adennill y costau dros raglen dreigl tair blynedd, ac mae'r gofynion yn cael eu hadolygu yn flynyddol. Bu colled yn 2018/19 ac hefyd yn 2017/18 ac felly mae diffyg cronedig dros gyfnod o dair blynedd.

2018/19	£'000
Cyfanswm incwm ffioedd a dderbyniwyd (ag eithrio TAW)	(388)
Cyfanswm gwariant	412
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2018/19	24
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2017/18	20
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2016/17	(20)
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer y tair mlynedd diwethaf	24

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

Symudiadau ar Falansau Eiddo, Offer a Chyfarpar

Symudiadau yn 2018/19:

	Tir ac Adeiladau £'000	Isadeiladwaith £'000	Cerbydau, Offer a Chyfarpar £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau Gweddilliol £'000	Asedau heb eu Cwblhau £'000	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar £'000
Gwerth							
Balans ar 1.04.18	294,688	202,527	40,588	1,128	2,267	8,414	549,612
Ychwanegiadau	7,531	5,850	5,189	16	40	1,201	19,827
Gwerthiannau	(901)	0	(1,546)	0	0	0	(2,447)
Trosglwyddiadau	(576)	0	0	0	76	0	(500)
Ailbriso - i'r Reserf Ailbriso	18,065	0	0	0	(141)	0	17,924
Ailbriso - i'r Gwasanaethau	2,058	0	0	0	21	0	2,079
Balans ar 31.03.19	320,865	208,377	44,231	1,144	2,263	9,615	586,495
Dibrisiant							
Balans ar 1.04.18	6,397	44,545	25,242	0	(1)	0	76,183
Dibrisiant yn y flwyddyn	5,634	5,438	3,702	2	0	0	14,776
Gwerthiannau	(95)	0	(1,444)	0	0	0	(1,539)
Trosglwyddiadau	0	0	0	0	0	0	0
Ailbriso	(4,731)	0	0	0	0	0	(4,731)
Balans ar 31.03.19	7,205	49,983	27,500	2	(1)	0	84,689
Amhariad							
Balans ar 1.04.18	32,381	63	68	229	9	0	32,750
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Reserf Ailbriso	3,596	0	0	0	7	0	3,603
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Gwasanaethau	3,377	0	0	0	33	0	3,410
Gwerthiannau	(30)	0	0	0	0	0	(30)
Trosglwyddiadau	0	0	0	0	0	0	0
Ailbriso	(5,018)	0	0	0	(10)	0	(5,028)
Balans ar 31.03.19	34,306	63	68	229	39	0	34,705
Gwerth Net	279,354	158,331	16,663	913	2,225	9,615	467,101
31 Mawrth 2019							
Gwerth Net	255,910	157,919	15,278	899	2,259	8,414	440,679
31 Mawrth 2018							

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR (parhad)

Symudiadau Cymharol yn 2017/18:

	Tir ac Adeiladau £'000	Isadeiladwaith £'000	Cerbydau, Offer a Chyfarpar £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau Gweddilliol £'000	Asedau heb eu Cwblhau £'000	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar £'000
Gwerth							
Balans ar 1.04.17	291,440	198,172	40,601	1,090	2,108	5,507	538,918
Ychwanegiadau	7,020	4,355	2,591	0	3	5,523	19,492
Gwerthiannau	(3)	0	(2,604)	0	(166)	0	(2,773)
Trosglwyddiadau	2,211	0	0	0	405	(2,616)	0
Ailbriso - i'r Reserf Ailbriso	(4,703)	0	0	38	98	0	(4,567)
Ailbriso - i'r Gwasanaethau	(1,277)	0	0	0	(181)	0	(1,458)
Balans ar 31.03.18	294,688	202,527	40,588	1,128	2,267	8,414	549,612
Dibrisiant							
Balans ar 1.04.17	4,790	39,215	23,511	10	2	0	67,528
Dibrisiant yn y flwyddyn	5,024	5,330	3,864	1	2	0	14,221
Gwerthiannau	0	0	(2,133)	0	(2)	0	(2,135)
Trosglwyddiadau	0	0	0	0	0	0	0
Ailbriso	(3,417)	0	0	(11)	(3)	0	(3,431)
Balans ar 31.03.18	6,397	44,545	25,242	0	(1)	0	76,183
Amhariad							
Balans ar 1.04.17	35,236	63	68	230	67	0	35,664
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Reserf Ailbriso	2,644	0	0	0	0	0	2,644
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Gwasanaethau	4,033	0	0	0	9	0	4,042
Gwerthiannau	0	0	0	0	(7)	0	(7)
Trosglwyddiadau	0	0	0	0	0	0	0
Ailbriso	(9,532)	0	0	(1)	(60)	0	(9,593)
Balans ar 31.03.18	32,381	63	68	229	9	0	32,750
Gwerth Net 31 Mawrth 2018	255,910	157,919	15,278	899	2,259	8,414	440,679
Gwerth Net 31 Mawrth 2017	251,414	158,894	17,022	850	2,039	5,507	435,726

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR (parhad)

Prisiwyd eiddo gweithredol y Cyngor gan Reolwr Eiddo Corfforaethol (M.R.I.C.S) y Cyngor yn unol â'r polisiau a nodwyd yn rhan 1.17 o Nodyn 1 o'r Polisiâu Cyfrifo. Noder fod yr Awdurdod wedi sefydlu rhaglen dreigl ar gyfer ailbrizio gwahanol gategorïau o'r asedau yma yn flynyddol. Gweler y nodyn hwn hefyd ar gyfer sail dibrisio'r gwahanol gategorïau o asedau.

Defnyddir 12 Ysgol Eglwysig gan y gwasanaeth addysg sydd heb eu cynnwys yn y tabl uchod oherwydd nad ydynt yn eiddo i'r Cyngor. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gynnal a chadw'r adeiladau yma ond nid yw'r symiau yn sylweddol. Er gwybodaeth, mae Ysgol Cae Top ym Mangor yn cael ei ystyried ar hyn o bryd fel ased y Cyngor yn ein cyfrifon, ac nid fel ysgol eglwysig. Mae statws cyfreithiol yr ased yn destun adolygiad cyfreithiol a all effeithio'r driniaeth yn y cyfrifon yn y dyfodol.

Dangosir y ffyrdd o gyllido'r asedau a brynwyd yn ystod y flwyddyn gyda'r wybodaeth ar wariant cyfalaf yn yr adroddiad naratif.

Ymrwymïadau Cyfalaf

Roedd yr ymrwymïadau o sylwedd ar gytundebau cyfalaf ar 31 Mawrth 2019 fel a ganlyn:

	Swm	Taliadau	Balans
	£'000	hyd yma	£'000
	£'000	£'000	£'000
Cynllun Adfywio Tref a Glannau Caernarfon	679	446	233
Ysgol y Garnedd - estyniad ac ailwampio	8,104	216	7,888

NODYN 16 – EIDDO BUDDSODDI

Mae'r eitemau canlynol o incwm a chostau wedi eu cymryd i ystyriaeth yn y llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	2017/18	2018/19
	£'000	£'000
Incwm rhent o eiddo buddsoddi	9	91
Enillion/(colledion) net	9	91

Nid oes cyfyngiadau ar allu'r Awdurdod i adnabod gwerth ei eiddo buddsoddi, nac ychwaith ar hawl yr Awdurdod i'r incwm a'r elw sy'n deillio o'r gwerthiant. Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw ymrwymiad cytundebol i brynu, adeiladu na datblygu eiddo buddsoddi na'i atgyweirio, cynnal na'i wella.

Mae'r tabl isod yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg yr eiddo buddsoddi yn ystod y flwyddyn:

	2017/18	2018/19
	£'000	£'000
Balans 1 Ebrill	197	116
Gwarediadau	(81)	0
Elw/(colled) net o addasiadau gwerth teg	0	89
<u>Trosglwyddiadau:</u>		
(i)/o Eiddo, Offer a Chyfarpar	0	500
Balans 31 Mawrth	116	705

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL

(i) Offerynnau Ariannol - Dosbarthiadau

Diffinnir offeryn ariannol fel unrhyw gytundeb sydd yn creu ased ariannol mewn un endid ac ymrwymiad ariannol neu offeryn ecwiti mewn endid arall. Nid yw trafodion nad ydynt yn cael eu cyfnewid, megis rhai sy'n ymwneud â threthi a grantiau'r llywodraeth, yn gyfystyr ag offerynnau ariannol.

Yn dilyn addasiadau sydd yn weithredol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018/19 i Gôd Ymarfer ar Gyfrifo perthnasol i offerynnau ariannol SAARh 9 *Offerynnau Ariannol*, bu newid i'r gofynion yn y nodyn yma gyda datgeliadau ychwanegol a chyflwyniad diwygiedig i rifau i'r hyn a gyflwynwyd yng nghyfrifon 2017/18.

Ymrwymadau Ariannol

Mae ymrwymiad ariannol yn ddyletswydd i drosglwyddo buddion economaidd a reolir gan y Cyngor, a all gynrychioli dyletswydd gytundebol i gyflwyno arian parod neu asedau ariannol, neu ddyletswydd i gyfnewid ymrwymadau ac asedau ariannol gydag endid arall sydd o bosib yn anffafriol i'r Cyngor.

Mae ymrwymadau ariannol y Cyngor nad ydynt yn ddeilliadol yn ystod y flwyddyn yn cael eu mesur ar gost wedi'i amorteiddio, ac yn cynnwys:

- benthyciadau tymor hir gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) a benthycwyr masnachol
- Trefniant Consesiwn Gwasanaeth (cytundebau Menter Cyllid Preifat (PFI)) a fanylir yn Nodyn 41
- gorddrafft gyda Banc Barclays ccc
- benthyciadau tymor byr gan awdurdodau lleol a chymdeithasau tai
- prydlesau cyllidol a fanylir yn Nodyn 35
- taliadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a dderbyniwyd

Asedau Ariannol

Mae ased ariannol yn golygu hawl i fuddion economaidd yn y dyfodol a reolir gan y Cyngor. Fe'i cynrychiolir gan arian parod, offerynnau ecwiti neu hawl cytundebol i dderbyn arian parod neu ased ariannol arall, neu hawl i gyfnewid asedau ac ymrwymadau ariannol gyda endid arall sydd yn ffafriol i'r Cyngor. Mae'r asedau ariannol a ddaliwyd gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn yn cael eu cyfrifo o fewn yr **Tud. 58** despart h a ganlyn:

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Cost wedi'i amorteiddio (ble mae'r llif arian yn daliadau prifswm a llog yn unig, ac mai cynllun busnes y Cyngor yw i gasglu'r llif arian hynny) yn cynnwys:

- arian parod
- cyfrifon banc a chyfrifon adnau
- adneuo cyfnod penodol gyda banciau a chymdeithasau adeiladu
- benthyciadau i awdurdodau lleol eraill
- benthyciadau i gwmnïoedd bach
- derbyniadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a gyflenwyd

Gwerth teg trwy incwm cynhwysfawr arall (ble mae'r llif arian yn daliadau prifswm a llog yn unig, ac mai cynllun busnes y Cyngor yw i gasglu'r llif arian hynny yn ogystal â gwerthu'r offeryn; a buddsoddiadau ecwiti mae'r Cyngor wedi eu rhoi'n y category hwn) yn cynnwys:

- bond cyfun, ecwiti a chronfeydd eiddo a ddelir fel buddsoddiadau strategol
- buddsoddiad ecwiti mewn cwmni gwastraff lleol

Gwerth teg trwy elw a cholled (asedau ariannol eraill) yn cynnwys:

- cronfeydd marchnadoedd arian

(ii) Offerynnau Ariannol – Balansau

Mae'r ymrwymadau ariannol a ddatgelir yn y Fantolen yn cael eu dadansoddi yn unol â'r categorïau a ganlyn:

Ymrwymadau Ariannol	Tymor Hir		Tymor Byr	
	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019
	£'000	£'000	£'000	£'000
<i>Benthyciadau ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Prifswm a fenthycwyd	107,810	105,924	10,333	2,236
Llog cronedig	0	0	532	534
Cyfanswm Benthyciadau	107,810	105,924	10,865	2,770
<i>Benthyciadau ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Gorddrafft banc	0	0	45,538	30,573
Cyfanswm Arian a Ordynnwyd	0	0	45,538	30,573
<i>Ymrwymadau ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Prydlesau Cyllidol	1,851	1,700	0	0
Cyfanswm Ymrwymadau Tymor Hir	1,851	1,700	0	0
<i>Ymrwymadau ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Dyledion Masnachol	0	0	33,909	31,904
Prydlesau Cyllidol	0	0	142	151
Cynhwyswyd o fewn Credydwyr*	0	0	34,051	32,055
Cyfanswm yr Ymrwymadau Ariannol	109,661	107,624	90,454	65,398

Yn dilyn addasiadau i'r Côt Ymarfer, mae ffigyrau 2017/18 wedi eu haildatgan yn unol â'r gofynion newydd.

* Mae cyfanswm y benthyciadau tymor byr yn cynnwys £2,770,000 (2018: £865,000) sy'n cynnwys y llog cronedig a'r ad-daliadau prifswm sy'n ddyledus o fewn 12 mis ar y benthyciadau tymor hir.

** Mae llinell credydwyr tymor byr ar y Fantolen yn cynnwys £21,225,000 (£22,522,000 ar 31 Mawrth 2018) o gredydwyr (Nodyn 21) nad ydynt yn cyfateb i'r diffiniad o ymrwymiad ariannol.

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae'r asedau ariannol a ddatgelir yn y Fantolen yn cael eu dadansoddi yn unol â'r categorïau a ganlyn:

Asedau Ariannol	Tymor Hir		Tymor Byr	
	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth
	2018	2019	2018	2019
	£'000	£'000	£'000	£'000
<i>Ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Prifswm	17	17	33,000	10,000
Llog cronedig	0	0	34	19
Lwfans colled	0	0	(2)	(4)
<i>Ar werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall:</i>				
Prifswm wedi'i amorteiddio	0	0	1,991	10,000
Lwfans colled	0	0	(1)	0
Addasiad gwerth teg	0	0	0	(448)
Cyfanswm Buddsoddiadau	17	17	35,022	19,567
<i>Ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Prifswm	0	0	3,153	5,243
Llog cronedig	0	0	3	3
Lwfans colled	0	0	(1)	0
<i>Ar werth teg drwy elw a cholled:</i>				
Gwerth teg	0	0	9,250	9,440
Cyfanswm Arian a Chywerthoedd Arian	0	0	12,405	14,686
<i>Ar gost wedi'i amorteiddio:</i>				
Derbyniadau Masnachol	4,101	4,139	11,516	12,133
Cynhwyswyd o fewn Dyledwyr*	4,101	4,139	11,516	12,133
Cyfanswm Asedau Ariannol	4,118	4,156	58,943	46,386

Yn dilyn addasiadau i'r Côt Ymarfer, mae ffigyrau 2017/18 wedi eu haildatgan yn unol â'r gofynion newydd.

* Mae llinell tymor byr dyledwyr ar y Fantolen yn cynnwys £43,701,000 (£45,558,000 ar 31 Mawrth 2018) o ddyledwyr (Nodyn 18) nad ydynt yn cwrdd â'r diffiniad o ased ariannol.

Benthyciadau Meddal Materol

Mae gan Awdurdodau Lleol yr hawl i roi benthyciadau am resymau polisi yn hytrach na fel offerynnau ariannol, ac fe all y benthyciadau yma fod yn ddi-log neu ar gyfraddau is na chyfraddau cyffredinol y farchnad. Pan mae benthyciadau yn cael eu dyroddi ar gyfradd is na chyfradd y farchnad maent yn cael eu hadnabod fel "Benthyciadau Meddal".

Mae gwerth teg y benthyciadau meddal yma yn llai na chyfanswm yr arian a fenthycwyd. Mae gwerth teg benthyciad, sy'n cael ei roi yn ddi-log neu ar gyfradd is na chyfradd gyffredinol y farchnad, yn cael ei amcangyfrif fel gwerth presennol holl dderbyniadau arian y dyfodol wedi ei ddisgowntio yn defnyddio cyfradd llog y farchnad gyffredinol ar gyfer offeryn cyffelyb. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm a fenthycir a gwerth teg y benthyciad yn cael ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant. Mae Côt Ymarfer 2018/19 yn gosod gofynion cyfrifeg a datgeliad penodol ar gyfer benthyciadau meddal. Yn ystod 2018/19 fe adnabu Cyngor Gwynedd y "benthyciadau meddal" canlynol:

- Taliadau Gohiriedig am daliadau sy'n ddyledus gan bobl mewn gofal (cyfanswm yn ddyledus ar 31.03.19 £1,973,627)
- Benthyciadau Ceir a Beiciau i weithwyr (cyfanswm yn ddyledus ar 31.03.19 £1,069,122)

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Daethpwyd i benderfyniad nad yw'r ychydig o "fenthyciadau meddal" sydd gan y Cyngor yn ymofyn datgeliad ar wahân gan eu bod yn de-minimis.

Offerynnau ecwiti wedi dewis i gyfrifo drwy werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall

Mae'r Cyngor wedi dewis i gyfrifo am y buddsoddiadau canlynol mewn offerynnau ecwiti ar sail gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall oherwydd eu bod yn fuddsoddiad strategol tymor hir gyda'r newid yn ei werth teg ddim yn cael ei gynnwys fel rhan o berfformiad ariannol blynyddol y Cyngor.

	Gwerth Teg		Difidendau	
	31 Mawrth	31 Mawrth	2017/18	2018/19
	2018	2019	2017/18	2018/19
	£'000	£'000	£'000	£'000
CCLA LAMIT Property Fund	0	4,603	0	17
Investec Diversified Income Fund	0	1,246	0	4
Schroder Income Maximiser Fund	0	2,445	0	38
Kames Diversified Monthly Income Fund	0	1,258	0	11
CYFANSWM	0	9,552	0	70

Gwrthbwysio Asedau ac Ymrwymadau Ariannol

Mae asedau ac ymrwymadau ariannol yn cael eu gosod yn erbyn ei gilydd ble mae gan y Cyngor hawl gorfodol cyfreithiol i wrthbwysio ac yn bwriadu setlo ar sail net, neu i wireddu'r asedau a setlo'r ymrwymadau yn gydamserol. Mae'r tabl isod yn dangos yr offerynnau hynny sydd wedi cael eu gosod yn erbyn ei gilydd ar Y Fantolen. Nid oedd gan y Cyngor unrhyw asedau nac ymrwymadau ariannol eraill oedd yn destun i drefniant gorfodol neu drefniant tebyg.

	31 Mawrth 2018			31 Mawrth 2019		
	Asedau gros (ymrwym iadau)	(Ymrwymadau) asedau wedi eu gwrthbwysio	Sefyllfa net Y Fantolen	Asedau gros (ymrwym iadau)	(Ymrwymadau) asedau wedi eu gwrthbwysio	Sefyllfa net Y Fantolen
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyfrifon banc mewn credyd	9,917	(9,917)	0	19,656	(19,656)	0
Cyfanswm Asedau Ariannol	9,917	(9,917)	0	19,656	(19,656)	0
Gorddrafft banc	(55,455)	9,917	(45,538)	(50,229)	19,656	(30,573)
Cyfanswm Ymrwymiad au Ariannol	(55,455)	9,917	(45,538)	(50,229)	19,656	(30,573)

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

(iii) Offerynnau Ariannol – Enillion a Cholledion

Mae'r enillion a cholledion a nodir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr mewn perthynas â'r offerynnau ariannol yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:

	Ymrwymadau Ariannol	Asedau Ariannol			2018/19 Cyfanswm	2017/18 Cyfanswm
	Cost wedi'i Amorteiddio	Cost wedi'i Amorteiddio	Wedi ethol Gwerth Teg drwy ICA	Gwerth Teg drwy Elw a Cholled		
Costau llog	6,092	0	0	0	6,092	6,122
Colled credyd disgwylidig	0	4	0	0	4	0
Llog taladwy a ffioedd tebyg	6,092	4	0	0	6,096	6,122
Incwm llog	0	(138)	0	0	(138)	(211)
Incwm difidendau	0	0	(70)	(99)	(169)	0
Incwm y llog a'r buddsoddiad	0	(138)	(70)	(99)	(307)	(211)
Effaith net ar (Gwarged)/ Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	6,092	(134)	(70)	(99)	5,789	5,911
Enillion wrth ailbriso	0	0	7	0	7	0
Colledion wrth ailbriso	0	0	(455)	0	(455)	0
Effaith ar incwm cynhwysfawr arall	0	0	(448)	0	(448)	0
(Enillion)/colledion net y flwyddyn	6,092	(134)	(518)	(99)	5,341	5,911

(iv) Offerynnau Ariannol – Gwerthoedd Teg

Mae offerynnau ariannol, ar wahân i'r rhai gyda chost wedi ei amorteiddio, wedi eu cynnwys yn y Fantolen ar sail gwerth teg. Ar gyfer y mwyafrif o asedion, yn cynnwys cronfeydd eiddo a chyfranddaliadau mewn cronfeydd marchnadoedd arian, mae'r gwerth teg yn deillio o bris y farchnad.

Mae offerynnau ariannol gyda chost wedi ei amorteiddio wedi eu cynnwys yn y Fantolen ar sail cost wedi'i amorteiddio. Amcangyfrifir eu gwerth teg trwy gyfrifo'r gwerth net presennol o'r llifau arian cytundebol sy'n weddill ar 31 Mawrth 2019, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- Mae benthyciadau'r Cyngor wedi eu priso trwy ddisgowntio'r llifau arian cytundebol dros fywyd yr offeryn ar gyfradd y farchnad sydd yn addas i fenthyciadau awdurdodau lleol.
- Mae gwerth teg benthyciadau a buddsoddiadau tymor hir eraill wedi eu disgowntio ar gyfraddau'r farchnad ar gyfer offerynnau cyffelyb sydd â chyfnod ad-dalu cyffelyb yn weddill ar 31 Mawrth.

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

- Mae gwerth teg gwarantau ariannol wedi eu amcanu yn seiliedig ar y tebygolrwydd y caiff y gwarantau eu galw a'r taliadau tebygol.
- Mae gwerth teg asedau ac ymrwymadau prydlesau cyllidol ac ymrwymadau Menter Cyllid Preifat (PFI) wedi eu cyfrifo trwy ddisgowntio'r llifau arian cytundebol (ag eithrio'r elfen tâl am wasanaeth) ar gynnyrch priodol bondiau corfforaethol o radd AA.
- Ni chydabyddir ad-daliadau cynnar nac amhariadau ar gyfer offerynnau ariannol.

Rhagdybir bod gwerth teg offerynnau tymor byr, gan gynnwys dyledion a derbyniadau masnachol, yn cyfateb yn agos i'r swm cario, o ystyried y sefyllfa llog isel a sefydlog sydd ohoni.

Dengys y gwerthoedd teg yn y tabl isod, wedi eu rhannu yn unol â'u lefel yn yr hierarchaeth gwerth teg:

- Lefel 1 – gwerth teg sydd yn deillio o brisiau a ddyfynnwyd mewn marchnadoedd gweithredol am asedau neu ymrwymadau yr un fath, e.e. prisiau bondiau
- Lefel 2 – gwerth teg sydd wedi ei gyfrifo yn seiliedig ar fewnbynau yn hytrach na prisiau a ddyfynnwyd ar gyfer yr ased neu ymrwymiad, e.e. cyfraddau llog neu gynnyrch am offerynnau tebyg
- Lefel 3 – gwerth teg sydd wedi'i bennu trwy ddefnyddio fewnbynau na ellir eu harsylwi, e.e. data nad yw'n y farchnad fel rhagolwg llif arian neu amcan teilyngdod credyd

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

	Lefel Gwerth Teg	Mantolen 31 Mawrth 2018 £'000	Gwerth Teg 31 Mawrth 2018 £'000	Mantolen 31 Mawrth 2019 £'000	Gwerth Teg 31 Mawrth 2019 £'000
<i>Ymrwymadau Ariannol ar gost wedi'i amorteiddio:</i>					
Benthyciadau tymor hir gan PWLB	2	(90,608)	(143,524)	(90,609)	(142,222)
Benthyciadau tymor hir arall	2	(18,067)	(32,358)	(18,085)	(28,264)
Prydlesau cyllidol	2	(1,993)	(1,993)	(1,851)	(1,851)
<i>Ymrwymadau Arall:</i>					
Benthyciadau	2	(10,000)	(10,000)	0	0
CYFANSWM		(120,668)	(187,875)	(110,545)	(172,337)
Ymrwymadau ble nad ydi gwerth teg yn cael ei ddangos		(33,909)		(31,904)	
CYFANSWM YMRWYMIADAU ARIANNOL		(154,577)		(142,449)	
Wedi ei gofnodi ar y mantolen fel:					
Credydwyr tymor byr		(33,909)		(31,904)	
Benthyciadau tymor byr		(10,865)		(2,770)	
Prydlesau cyllidol tymor byr		(142)		(151)	
Benthyciadau tymor hir		(107,810)		(105,924)	
Prydlesau cyllidol tymor byr		(1,851)		(1,700)	
CYFANSWM YMRWYMIADAU ARIANNOL		(154,577)		(142,449)	

Yn dilyn addasiadau i'r Côd Ymarfer, mae ffigyrau 2017/18 wedi eu hailddatgan yn unol â'r gofynion newydd.

Rhagdybir bod gwerth teg ymrwymadau ariannol tymor byr, a ddelir ar gost wedi ei amorteiddio, gan gynnwys dyledion masnachol, yn gyfystyr â'r gwerth i'w gario.

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae gwerth teg yr ymrwymadau tymor hir yn uwch na'r swm cario gan fod portffolio benthyciadau'r Awdurdod yn cynnwys nifer o fenthyciadau sydd â chyfradd llog taladwy sy'n uwch na'r cyfraddau llog sydd ar gael ar gyfer benthyciadau cyffelyb ar ddyddiad y Fantolen.

	Gwerth Teg	Mantolen 31 Mawrth 2018 £'000	Gwerth Teg 31 Mawrth 2018 £'000	Mantolen 31 Mawrth 2019 £'000	Gwerth Teg 31 Mawrth 2019 £'000
<i>Gwerth teg offerynnau ariannol:</i>					
Cronfeydd marchnadoedd arian	1	9,253	9,250	9,440	9,440
Cronfeydd Eiddo	1	0	0	9,552	9,552
<i>Asedau ariannol ar gost wedi'i amortieiddio:</i>					
Bondiau gorchuddiedig	1	1,991	1,991	0	0
Adneuon banc	2	11,162	11,162	15,261	15,261
Benthyciadau i awdurdodau lleol	2	25,025	25,025	0	0
Stoc trysorlys	1	17	17	17	17
CYFANSWM		47,448	47,445	34,270	34,270
Asedau ble nad ydi gwerth teg yn cael ei ddangos		15,617		16,272	
CYFANSWM ASEDU ARIANNOL		63,065		50,542	
<i>Wedi ei gofnodi ar y mantolen fel:</i>					
Dyledwyr tymor hir		4,101		4,139	
Busddsoddiadau tymor hir		17		17	
Dyledwyr tymor byr		11,516		12,133	
Buddsoddiadau tymor byr		35,028		19,567	
Arian a chyfwerthoedd arian		12,403		14,686	
CYFANSWM ASEDU ARIANNOL		63,065		50,542	

Yn dilyn addasiadau i'r Côt Ymarfer, mae ffigyrau 2017/18 wedi eu hailddatgan yn unol â'r gofynion newydd.

Rhagdybir bod gwerth teg asedau ariannol tymor byr, a ddelir ar gost wedi ei amortieiddio, gan gynnwys derbyniadau masnachol, yn gyfystyr â'r gwerth i'w gario.

Trawsnewid i IFRS 9 Offerynnau Ariannol

Mabwysiadodd y Cyngor Safon Cyfrifo IFRS 9 Offerynnau Ariannol o'r 1 Ebrill 2018. Mae'r prif newidiadau yn cynnwys ailddosbarthiad ac ailfesuriad asedau ariannol a chydnybuddiaeth gynharach o amhariad asedau ariannol.

Mae'r Cyngor wedi gwneud defnydd o'r darpariaethau trosiannol yn IFRS 9 i beidio ailddatgan datganiadau Ariannol y flwyddyn flaenorol. Yn hytrach, dengys effaith yr ailfesuriad ar linell ychwanegol yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae'r newidiadau i'r Fantolen a wnaed wrth drawsnewid wedi eu crynhoi'n y tabl isod:

	SCRh 39 31.3.18	Ail- ddatgan	Colled Credyd Disgwyliedig	SAARh 9 1.4.18
	£'000	£'000	£'000	£'000
<u>ASEDAU ARIANNOL</u>				
Buddsoddiadau				
Benthyciadau a derbyniadau/ Cost wedi'i amorteiddio	35,045	0	(3)	35,042
Cyfanswm buddsoddiadau	35,045	0	(3)	35,042
Dyledwyr				
Benthyciadau a derbyniadau/ Cost wedi'i amorteiddio	11,516	0	0	11,516
Cyfanswm dyledwyr	11,516	0	0	11,516
Arian a chyferthoedd arian				
Benthyciadau a derbyniadau/ Cost wedi'i amorteiddio	12,403	(9,250)	(1)	3,152
Gwerth teg trwy elw a cholled	0	9,250	0	9,250
Cyfanswm Arian a Chyferthoedd Arian	12,403	0	(1)	12,402
CYFANSWM ASEDAU ARIANNOL	58,964	0	(4)	58,960
<u>YMRWYMIADAU ARIANNOL</u>				
Benthyciadau				
Cost wedi'i amorteiddio	(118,675)	0	0	(118,675)
Credydwyr				
Cost wedi'i amorteiddio	(33,909)	0	0	(33,909)
Darpariaethau				
Cost wedi'i amorteiddio	(1,993)	0	0	(1,993)
CYFANSWM YMRWYMIADAU ARIANNOL	(154,577)	0	0	(154,577)
ASEDAU ARIANNOL NET	(95,613)	0	(4)	(95,617)

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

	SCRh 39 31.3.18	Amhariad	SAARh 9 1.4.18
	£'000	£'000	£'000
RESERFAU			
Reserfau Defnyddiadwy			
Cronfa Gyffredinol	(52,389)	4	(52,385)
Reserf Derbyniadau Cyfalaf	(1,729)	0	(1,729)
Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	(2,102)	0	(2,102)
Cyfanswm Reserfau	(56,220)	4	(56,216)
Reserfau na ellir eu defnyddio			
Reserf Ailbriso	(76,405)	0	(76,405)
Reserfau Offerynnau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu	170	0	170
Cyfrif Addasu Cyfalaf	(187,522)	0	(187,522)
Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	743	0	743
Reserf Pensiynau	226,981	0	226,981
Cyfrif Absenoldeb Cronedig	3,387	0	3,387
Cyfanswm Reserfau na ellir eu defnyddio	(32,646)	0	(32,646)
CYFANSWM RESERFAU	(88,866)	4	(88,862)

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae'r Cyngor yn cydymffurfio â Côt Ymarfer ar Reolaeth y Trysorlys CIPFA â'r Côt Darbodus Ariannu Cyfalaf Awdurdodau Lleol, y ddau wedi ei ddiwygio Rhagfyr 2017.

Yn unol â'r Côt Rheolaeth y Trysorlys, mae'r Cyngor yn cymeradwyo Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys cyn i bob blwyddyn ariannol newydd gychwyn. Mae'r Strategaeth yn amlinellu'r paramedrau ar gyfer rheoli'r risgiau sy'n gysylltiedig ag Offerynnau Ariannol. Mae'r Cyngor hefyd yn cynhyrchu Ymarferion Rheolaeth y Trysorlys, sy'n manylu ar y trefniadau ymarferol i'w dilyn i reoli'r risgiau hynny.

Mae'r Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn unol ag Arweiniad Buddsoddi Llywodraeth Cymru ar gyfer awdurdodau lleol. Pwysleisia'r Arweiniad hwn y dylid rhoi blaenoriaeth i sicrwydd a hylifedd, yn hytrach na chynnyrch. Mae Strategaeth Trysorlys y Cyngor, ynghyd â'i Ymarferion Rheolaeth y Trysorlys yn seiliedig ar chwilio am y gyfradd adennill uchaf posib sy'n gyson â'r lefelau priodol o sicrwydd a hylifedd.

Mae hyn yn cynnwys y prif risgiau a ganlyn:

- *Risg Credyd:* Y posibilrwydd y bydd un parti mewn offeryn ariannol yn methu â chyflawni ei ymrwymadau cytundebol, gan beri colled i'r Cyngor.
- *Risg Hylifedd:* Y posibilrwydd na fydd y Cyngor yn gallu codi digon o arian i ddiwallu'r ymrwymiad ariannol ar amser.
- *Risg y Farchnad:* Y posibilrwydd o golled ariannol oherwydd newidiadau i'r cyfraddau llog, prisiau'r farchnad ac ati.

Risg Credyd: Buddsoddiadau

Mae'r Cyngor yn rheoli risg credyd drwy sicrhau bod ei holl fuddsoddiadau'n cael eu gwneud gyda sefydliadau sydd ag ansawdd credyd uchel, fel y nodir yn Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys. Mae'r rhain yn cynnwys endidau

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY’N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

masnachol gydag isafswm statws credyd hirdymor o A-, Llywodraeth y DU ac awdurdodau lleol eraill heb statws credyd y mae'r Cyngor wedi derbyn cyngor buddsoddi annibynnol arnynt. Gan gydnabod nad yw credyd-raddio bob amser yn medru rhagweld diffygdlu, mae'r Cyngor hefyd yn ystyried mesurau eraill gan gynnwys cyfnewid diffygdlu credyd a phrisiau ecwiti wrth ddewis sefydliadau masnachol ar gyfer buddsoddi.

Yn ystod 2018/19 gosodwyd uchafswm o 5% o swm yr holl bortffolio y gellid ei fuddsoddi gyda gwrth barti unigol (wedi ei ostwng i £1m ar gyfer rhai cymdeithasau adeiladau). Mae'r Cyngor hefyd wedi gosod uchafswm cyfanswm buddsoddiad grŵp o 5% ar gyfer sefydliadau sy'n rhan o'r un grŵp bancio Ni ellir buddsoddi mwy na chyfanswm o £60m am gyfnod hwy na blwyddyn.

Yn ystod 2008/09, roedd y Cyngor wedi adneuo £4m gyda Heritable Bank, banc wedi'i gofrestru yn y DU dan Gyfraith yr Alban. Rhoddwyd y cwmni yn nwylo'r gweinyddwyr ar 7 Hydref 2008. Derbyniodd y Cyngor ddychweliad o £3,938,407, sef 98% gan y gweinyddwyr hyd at 31 Mawrth 2019. Mae'r weinyddiaeth yn parhau, ond disgwylir i'r holl swm gael ei adennill maes o law.

Nid yw'r Cyngor yn dal gwarant gyfochrog yn erbyn unrhyw fuddsoddiadau.

Ceir crynodeb yn y tabl isod o werth risg credyd portffolio buddsoddi'r Cyngor fesul cyfradd credyd:

Tymor Byr		
Cyfradd Credyd	31 Mawrth	31 Mawrth
	2018	2019
	£'000	£'000
AAA	4,991	0
AA+	0	0
AA	3,000	0
AA-	13,000	2,005
A+	0	2,004
A	4,000	4,002
A-	0	2,004
Cymdeithasau Adeiladu heb eu graddio	1,000	0
Awdurdodau lleol heb eu graddio	9,000	0
Cyfanswm	34,991	10,015
Cronfeydd wedi'u cyfuno	0	9,552
Cyfanswm Buddsoddiadau	34,991	19,567

Mae lwfansau colled ar fuddsoddiadau'r trysorlys wedi eu cyfrifo trwy gyfeirio at ddata rhagosodiad hanesyddol gyhoeddwyd gan asiantaethau statws credyd, wedi ei luosi gyda 150% i ystyried yr hinsawdd economaidd gyfredol ac i'r dyfodol. Rhagdybir y bydd oediad o ddwy flynedd yn y llifau arian mewn achos o ddiffygdlu. Mae buddsoddiadau wedi dioddef cynnydd sylweddol mewn risg credyd ac wedi eu israddio gan dri neu mwy o nodlau statws credyd, neu gyfatebol, ers y gydnabyddiaeth gychwynnol, onibai eu bod yn dal sgôr credyd gradd buddsoddi. Ystyrir hwy â nam ar eu credyd os wedi eu dyfarnu â sgôr credyd "D" neu gyfatebol. Ar 31 Mawrth 2019, roedd £4,181 (2018: £4,098) o lwfansau colled yn perthyn i fuddsoddiadau'r trysorlys.

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY’N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Risg Credyd: Derbyniadau Masnachol

Mae proffil oedran y balans masnachol yn ein system dyledwyr ar 31 Mawrth wedi ei ddadansoddi fel a ganlyn:-

31 Mawrth		31 Mawrth
2018		2019
£'000		£'000
5,164	Llai na blwyddyn	5,162
2,061	Dros flwyddyn	1,913
7,225		7,075

Mae profiad hanesyddol o ddiffyg talu ac amodau economaidd presennol ac a ragwelir wedi eu hystyried wrth gyfrifo'r lwfans colled amhariad.

Risg Credyd: Benthyciadau, Gwarantau Ariannol ac Ymrwymadau Benthyciadau

Mae'r Cyngor yn rheoli'r risg credyd sydd yn gynhenid yn eu benthyciadau i bwrpas gwasanaeth, gwarantau ariannol ac ymrwymadau benthyciadau, yn unol â'r Strategaeth Fuddsoddi sydd wedi ei chyhoeddi.

Risg Hylifedd

Mae gan y Cyngor fynediad parod i fenthyciadau ar gyfraddau ffafriol o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus ac awdurdodau lleol eraill, ac ar gyfraddau uwch gan fanciau a chymdeithasau adeiladu. Nid oes unrhyw risg ymddangosiadol y bydd y Cyngor yn methu codi cyllid i gwrdd â'i ymrwymadau. Er hyn, mae risg y bydd yn rhaid i'r Cyngor adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg lle mae'r cyfraddau llog yn anffafriol. Rheolir y risg hwn drwy gynnal amrediad o fenthyciadau gyda chyfraddau sefydlog a sicrhau nad yw mwy na 25% o fenthyciadau'r Cyngor yn aeddfedu mewn unrhyw un flwyddyn ariannol.

Mae dadansoddiad aeddfedrwydd y prif fenthyciadau fel â ganlyn:

Amser tan aeddfedrwydd (blynnyddoedd)	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019
	£'000	£'000
Llai na blwyddyn	10,333	2,236
Dros 1 ond dim dros 2	2,236	1,577
Dros 2 ond dim dros 5	4,590	4,195
Dros 5 ond dim dros 10	17,128	16,244
Dros 10 ond dim dros 20	32,792	34,612
Dros 20 ond dim dros 30	7,511	5,744
Dros 30 ond dim dros 40	17,986	27,352
Dros 40	25,567	16,200
Cyfanswm	118,143	108,160

Risg y Farchnad : Risg Cyfraddau Llog

Mae'r Cyngor yn agored i risgiau sy'n codi o symudiadau yn y cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effeithiau cymhleth ar yr Awdurdod. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn arwain at yr effeithiau a ganlyn:

- Benthyciadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r ymrwymadau llog yn cynyddu.

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY’N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – byddai gwerth teg yr ymrwymadau benthycia yn disgyn.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai’r incwm llog sydd yn cael ei gredydu yn cynyddu.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – byddai gwerth teg yr asedau yn disgyn.

Nid yw buddsoddiadau ar gost wedi ei amorteiddio na benthyciadau a ddelir yn cael eu cario ar werth teg, ac felly ni fydd newidiadau i’w gwerth teg yn effeithio ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Fodd bynnag, mae’r newidiadau yn y llog sy’n daladwy ac yn ddyledus ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfraddau cyfnewidiol yn cael eu nodi ar y Gwarged neu’r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau. Caiff symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau cyfradd sefydlog eu hadlewyrchu yn yr Incwm Cynhwysfawr Arall neu yn y Gwarged neu’r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, fel sy’n briodol.

Mae Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn ceisio lleihau’r risgiau hyn drwy osod uchafswm ar y symiau net sy’n agored i gyfraddau llog sefydlog a chyfnewidiol. Ar 31 Mawrth 2019 roedd 100% (2018:100%) o’r prif symiau net a fenthycwyd (h.y. dyled net o fuddsoddiad) yn agored i gyfraddau sefydlog a 0% i gyfraddau cyfnewidiol.

Petai’r holl gyfraddau llog wedi bod 1% yn uwch (gyda’r elfennau newidiol eraill oll yn gyson), yr effaith ariannol fyddai:

	31 Mawrth 2018 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Cynnydd yn y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfradd newidiol	0	0
Cynnydd yn y llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd newidiol	31	20
Effaith ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	31	20
Newid yn ngwerth teg yr asedau buddsoddiad cyfradd sefydlog	0	(9)
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	0	(9)
Newid yng ngwerth teg benthyciadau / ymrwymadau cyfradd sefydlog *	(25,393)	(24,192)

*Dim effaith ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, nac ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

Byddai effaith tebygol cwmp o 1% mewn cyfraddau llog fel uchod, ond gyda’r symudiadau wedi eu gwrthdroi.

Risg y Farchnad : Risg Pris

Mae prisiau marchnad buddsoddiadau’r Cyngor mewn bondiau cyfradd sefydlog a’i unedau mewn cynlluniau buddsoddi cyfunol yn cael eu llywodraethu gan y cyfraddau llog cyffredinol, a rheolir y risg marchnad sy’n gysylltiedig â’r offerynnau hyn ar y cyd â’r risg cyfraddau llog.

Mae buddsoddiad y Cyngor mewn cronfa eiddo cyfun yn ddarostyngedig i risg o gwmp mewn prisiau eiddo masnachol. Cyfyngir y risg yma gan amlygiad y Cyngor i fuddsoddiadau eiddo wedi’i pwlio o £10m. Canlyniad cwmp o 5% ym mhrisiau eiddo masnachol ar 31 Mawrth 2019 fyddai cost o £0.5m (2018: £0m) i’r Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr Arall.

Risg y Farchnad : Risg y Gyfnewidfa Dramor

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau nac ymrwymadau ariannol mewn arian tramor. Felly nid yw’n agored i gollledion o ganlyniad i symudiadau niweidiol mewn cyfraddau cyfnewid.

NODYN 18a – DYLEDWYR TYMOR BYR

	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019
	£'000	£'000
Symiau dyledus masnach	10,837	11,754
Blaendaliadau	789	569
Symiau dyledus eraill	45,449	43,512
Cyfanswm	57,074	55,834

Yn dilyn addasiadau i'r Còd Ymarfer, mae ffigyrau 2017/18 wedi eu hailddatgan yn unol â'r gofynion newydd.

NODYN 18b - DYLEDWYR TRETH CYNGOR

Gellir dadansoddi Treth y Cyngor dyledus sydd heb ei amharu yn ôl oedran fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019
	£'000	£'000
Llai na blwyddyn	1,346	1,682
Dros flwyddyn	586	584
Cyfanswm	1,932	2,266

Mae'r dadansoddiad uchod yn dangos y balansau hynny lle mae asesiad wedi dangos drwy eithriad nad oes angen unrhyw amhariad.

NODYN 19 – ARIAN A CHYFWERTHOEDD ARIAN

	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019
	£'000	£'000
Arian mewn Llaw	13	15
Cyfrifon Banc Cyfredol	45	47
Cyfrifon Galw	12,345	14,624
Arian a Chyfwertioedd Arian	12,403	14,686
Gorddrafft Banc	(45,538)	(30,573)
Cyfanswm	(33,135)	(15,887)

Er mwyn uchafu'r adenillion o Fuddsoddiadau Tymor Byr ac Adneuron Banc, mae'r Cyngor yn buddsoddi unrhyw arian sydd dros ben yn ei gyfrifon banc ynghyd ag unrhyw arian sydd dros ben yng nghyfrifon banc Cronfa Bensiwn Gwynedd. Telir rhaniad priodol o'r llog a neillir i'r Gronfa Bensiwn a rhennir unrhyw golledion ar fuddsoddiadau gyda'r Gronfa Bensiwn yn yr un modd. Oherwydd natur y trefniadau banc nid yw'r arian sydd dros ben yng nghyfrifon banc y Gronfa Bensiwn yn cael ei drosglwyddo i gyfrifon banc y Cyngor ac felly mae rhan o'r Buddsoddiadau Tymor Byr (Nodyn 17) a'r Cyfrif Galw a Chronfeydd Marchnad Arian a ddangosir uchod yn cynrychioli arian sydd wedi ei fuddsoddi ar ran y Gronfa Bensiwn ar ddyddiad Y Fantolen. Oherwydd y ffaith fod y Buddsoddiadau Tymor Byr yn enw Cyngor Gwynedd, maent yn ymddangos yn eu cyfanrwydd ar y Fantolen. £22.6m (£37m ar 31 Mawrth 2018) oedd elfen Buddsoddiadau Tymor Byr ac Adneuron Banc y Gronfa Bensiwn.

NODYN 20 – ASEDAU AR GAEL I'W GWERTHU

	2017/18	2018/19
	£'000	£'000
Balans 1 Ebrill	148	73
<u>Asedau newydd eu dosbarthu fel rhai ar gael i'w gwerthu:</u>		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	0	0
Gwariant yn y flwyddyn	0	0
Colledion Ailbriso	0	0
Colledion Amharu	0	0
<u>Asedau wedi eu tynnu allan o'r dosbarth sydd ar gael i'w gwerthu:</u>		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	0	0
Asedau wedi eu gwerthu	(75)	0
Balans 31 Mawrth	73	73

NODYN 21 – CREDYDWYR TYMOR BYR

	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019
	£'000	£'000
Symiau taladwy masnach	34,051	32,055
Symiau taladwy eraill	22,522	21,225
Cyfanswm	56,573	53,280

Yn dilyn addasiadau i'r Côd Ymarfer, mae ffigyrau 2017/18 wedi eu hailddatgan yn unol â'r gofynion newydd.

NODYN 22 – DARPARIAETHAU

Mae'r Cyngor yn gosod o'r neilltu ddarpariaethau ar gyfer ymrwymadau penodol na ellir ar hyn o bryd eu pennu'n sicr o ran maint neu amser. Ni chaniateir, yn unol ag egwyddorion cyfrifeg, i wneud darpariaethau ar gyfer patrymau gwariant anwastad. Fodd bynnag, gellir sefydlu reserfau wedi eu clustnodi a dangosir y rheiny yn Nodyn 10.

Mae'r manylion isod wedi eu rhannu'n ddarpariaethau tymor byr (o fewn 12 mis) a darpariaethau tymor hir (dros 12 mis). Fodd bynnag, cynhelir adolygiad cyfnodol ar lefel darpariaeth yr eitemau perthnasol.

	Balans ar 31 Mawrth 2018 £'000	(Ychwanegiad) / Gostyngiad / Trosglwyddiad £'000	Defnydd yn y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2019 £'000
<u>Darpariaethau Tymor Byr</u>				
Darpariaeth Safleoedd Gwastraff	(257)	(323)	302	(278)
	(257)	(323)	302	(278)
<u>Darpariaethau Tymor Hir</u>				
Darpariaeth Safleoedd Gwastraff	(7,335)	(235)	0	(7,570)
Darpariaeth Hawliadau Trydydd Parti	(93)	69	0	(24)
Darpariaeth Yswiriant MMI	(91)	0	0	(91)
	(7,519)	(166)	0	(7,685)
Cyfanswm	(7,776)	(489)	302	(7,963)

Darpariaeth Safleoedd Gwastraff – ar gyfer gofynion gwaith capio ac ôl-ofal holl safleoedd gwaredu gwastraff y Cyngor.

Darpariaeth Hawliadau Trydydd Parti – mewn perthynas ag achosion a hawliadau trydydd parti yn erbyn y Cyngor yn y maes Ymgynghoriaeth.

Darpariaeth MMI (Yswiriant Municipal Mutual) – darpariaeth gan fod yr Awdurdod yn agored i ymrwymadau yswiriant a etifeddwyd ac yn ymwneud â threfniadau yswiriant ei Awdurdodau blaenorol ac Yswiriant Municipal Mutual.

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO

31 Mawrth 2018		31 Mawrth 2019
£'000		£'000
76,405	Reserf Ailbriso	98,630
(170)	Reserf Offerynnau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu	(170)
187,522	Cyfrif Addasu Cyfalaf	191,543
0	Reserf Ailbriso Offerynnau Ariannol	(448)
(743)	Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	(687)
(226,981)	Reserf Pensiynau	(298,514)
(3,387)	Cyfrif Absenoldeb Cronedig	(3,870)
32,646	Cyfanswm Reserfau na ellir eu defnyddio	(13,516)

23.1 Reserf Ailbriso

Mae'r Reserf Ailbriso yn cynnwys enillion a wnaed gan yr Awdurdod yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar. Gostyngir y balans pan gaiff asedau gydag enillion cronedig eu:

- Ailbriso i lawr neu eu hamharu a bod yr enillion yn cael eu colli.
- Defnyddio i ddarparu gwasanaethau a bod yr enillion yn cael eu treulio trwy ddibrisiant, neu
- Gwaredu a'r enillion yn cael eu gwireddu.

Dim ond enillion ailbriso sydd wedi eu cronni ers 1 Ebrill 2007, sef dyddiad creu'r Reserf, sy'n cael eu cynnwys yn y Reserf. Caiff unrhyw enillion sydd wedi eu cronni cyn y dyddiad yma eu cynnwys ym malans y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

2017/18		2018/19
£'000		£'000
71,974	Balans 1 Ebrill	76,405
10,889	Ailbriso asedau i fyny	28,488
(5,076)	Ailbriso asedau i lawr a cholledion amharu	(4,367)
5,813	Gwarged/(diffyg) wrth ailbriso asedau	24,121
(1,232)	Gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant hanesyddol	(1,412)
(150)	Elw cronedig ar asedau a werthwyd	(484)
(1,382)	Swm i'w sgwennu i ffwrdd i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(1,896)
76,405	Balans 31 Mawrth	98,630

23.2 Reserf Offerynnau Ariannol ar gael i'w Gwerthu

Mae'r Reserf Offerynnau Ariannol ar gael i'w Gwerthu yn cynnwys yr enillion wnaed gan yr Awdurdod o ganlyniad i gynnydd yng ngwerth ei fuddsoddiadau sydd unai â phris marchnad a ddyfynnwyd, neu sydd heb daliadau penodol neu sefydlog. Gostyngir y balans pan mae buddsoddiadau gydag elw cronedig yn cael eu:

- Ailbriso i lawr neu eu hamharu a'r elw'n cael ei golli.
- Gwerthu a'r elw yn cael ei wireddu.

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO (parhad)

2017/18	2018/19
£'000	£'000
(17) Balans 1 Ebrill	(170)
(153) Ailbriso buddsoddiadau nad ydynt wedi eu cynnwys yn y Gweddill/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau i lawr	0
(170) Balans 31 Mawrth	(170)

23.3 Cyfrif Addasiadau Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amser sy'n codi oherwydd y gwahaniaethau mewn trefniadau cyfrifeg am ddefnyddio asedau tymor hir a chyllido'r prynu, adeiladu a gwella'r asedau o dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda'r gost o brynu, adeiladu a gwella gan fod dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddio yn cael ei gyfrifo i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda thrafodion cysoni yn y Reserf Ailbriso i drawsnewid y ffigyrau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Mae'r Cyfrif yn cael ei gredydu gyda'r swm wedi ei neilltuo gan yr Awdurdod fel cyllid i brynu, adeiladu a gwella asedau.

Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion wedi eu hadnabod ar asedau rhodd sydd heb eu treulio eto gan yr Awdurdod.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbriso wedi cronni ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y creuwyd y Reserf Ailbriso i gofnodi enillion o'r fath.

Mae Nodyn 9 yn dangos manylion yr holl drafodion o fewn y Cyfrif, ond am y rhai sydd yn cael eu cynnwys yn y Reserf Ail-briso.

2017/18	2018/19
£'000	£'000
187,120 Balans 1 Ebrill	187,522
<u>Gwrthdroi eitemau sydd yn berthnasol i wariant cyfalaf sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>	
(19,721) Dibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	(16,058)
(3,892) Gwariant Refeniw wedi ei ariannu o Gyfalaf drwy Statud	(3,540)
(637) Addasiad i falansau asedau anghyfredol wrth werthu	(394)
1,232 Trosglwyddo o'r Reserf Ailbriso Cyfalaf	1,411
<u>Ariannu Cyfalaf a gyfeiriwyd yn y flwyddyn:</u>	
1,384 Derbyniadau Cyfalaf	161
11,255 Grantiau a Chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i ariannu cyfalaf	10,684
5,547 Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,505
3,120 Gwariant Cyfalaf wedi ei gyfeirio yn y flwyddyn i'r Gronfa Gyffredinol	4,191
2,114 Derbyniadau cyfalaf a neilltuwyd / Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	2,061
187,522 Balans 31 Mawrth	191,543

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO (parhad)

23.4 Reserf Ailbrisiu Offerynnau Ariannol

Mae'r Reserf Ailbrisiu Offerynnau Ariannol yn cynnwys enillion a wnaed gan y Cyngor yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei buddsoddiadau gaiff ei mesur ar werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall. Gostyngir y balans pan mae buddsoddiadau gydag elw cronodig yn cael eu:

- Ailbrisiu i lawr neu eu hamharu a'r elw'n cael ei golli.
- Gwerthu a'r elw yn cael ei wireddu

2017/18 £'000	2018/19 £'000
0 Balans 1 Ebrill	0
0 Addasiadau Gwerth Teg	(448)
0 Balans 31 Mawrth	(448)

23.5 Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn cynrychioli'r swm y dylai fod wedi'i godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn unol ag arferion cyfrifo cywir o dan y Côt Ymarfer, ond y mae Darpariaethau Statudol yn caniatáu neu'n gorfodi iddynt gael eu gohirio dros flynyddoedd dilynol.

Mae'n ofynnol i bob premiwm a disgownt o ganlyniad i ddiddymu benthyciadau ymlaen gael eu codi'n llawn ar Incwm a Gwariant. Lle bo'r trafodion yn cwrdd â'r diffiniad o gyfaddasiad mae unrhyw breimiwm neu ddisgownt yn cael ei ychwanegu at werth cario'r benthyciad, ac yn cael ei amorteiddio i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr dros oes y benthyciad newydd. Mae cyfaddasiad yn digwydd pan nad yw telerau'r ddyled newydd yn "sylweddol wahanol" i rai'r hen ddyled.

Gall premiymau sydd wedi'u hamorteiddio o dan ddarpariaethau statudol gael eu codi ar y Gronfa Gyffredinol, naill ai dros weddill oes y benthyciad gwreiddiol neu dros oes y benthyciad newydd, p'run bynnag yw'r cyfnod hwyaf. Rhaid i ddisgownt gael ei gredydu i'r Gronfa Gyffredinol naill ai dros 10 mlynedd neu dros oes y benthyciad gwreiddiol, p'run bynnag yw'r cyfnod byrraf.

Mae'r trafodion a adlewyrchir yn yr Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol fel a ganlyn:

2017/18 £000	2018/19 £000
(760) Balans 1 Ebrill	(743)
46 Cyfran o breimiymau sy'n berthnasol i flynyddoedd blaenorol sydd yn gynwysiedig ym malansau'r Gronfa Gyffredinol yn unol â gofynion statudol	46
(29) Credyd gohiriedig am dderbyniad taliadau sy'n ddyledus gan bobl mewn gofal	10
(743) Balans 31 Mawrth	(687)

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO (parhad)

23.6 Reserf Pensiynau

Mae'r Reserf Pensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amser sydd yn deillio o wahanol drefniadau cyfrifo ariannu buddion ymddeol yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn cyfrifo buddion ymddeol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel mae'r buddion yn cronni blynyddoedd o wasanaeth, gyda'r ymrwymiad yn cael ei ddiweddarau i adlewyrchu chwyddiant, newid tybiaethau ac enillion buddsoddiadau gan unrhyw adnoddau sydd wedi ei neilltuo i gwrdd â'r gost. Fodd bynnag, mae anghenion statudol yn gofyn i fuddion enillwyd cael eu hariannu fel y mae'r Cyngor yn cyfrannu dros y gweithwyr i'r gronfa bensiwn neu fel mae'n talu'r pensiynau hynny mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Mae balans debyd y Reserf Pensiynau felly yn dangos diffyg sylweddol yn y buddion enillwyd gan gyn-weithwyr a gweithwyr presennol a'r adnoddau mae'r Cyngor wedi neilltuo i'w cyfarfod. Mae'r trefniadau statudol yn sicrhau bydd arian wedi ei neilltuo erbyn bydd y buddion angen eu talu.

2017/18		2018/19
£000		£000
(235,413)	Balans 1 Ebrill	(226,981)
22,330	Ailfesuriad o'r (ymrwymadau) / asedau buddion diffiniedig net	(48,870)
(41,757)	Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(43,015)
27,859	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	20,352
(226,981)	Balans 31 Mawrth	(298,514)

23.7 Cyfrif Absenoldeb Cronedig

Mae'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig yn amsugno'r gwahaniaethau fyddai fel arall yn ymddangos ar Falans y Gronfa Gyffredinol trwy gronni absenoldebau cyfadfer enilledig ond heb eu cymryd yn y flwyddyn, e.e. hawl gwyliau blynyddol a ddygir ymlaen ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif.

2017/18		2018/19
£000		£000
(3,935)	Balans 1 Ebrill	(3,387)
548	Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail cronniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(483)
(3,387)	Balans 31 Mawrth	(3,870)

NODYN 24a – DATGANIAD LLIF ARIAN – ADDASIADAU I'R GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU AM SYMUDIADAU ANARIANNOL

2017/18		2018/19
£'000		£'000
(14,221)	Dibrisiant	(14,776)
(5,500)	Amhariad ac ailbriso i lawr	(1,282)
248	(Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwyr	4,514
2,178	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Dyledwyr	(1,252)
(221)	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Stoc	186
(13,898)	Ymrwymiad pensiwn	(22,663)
(786)	Gwerth i'w gwario ar asedau anghyfredol sydd wedi eu gwerthu neu dad-gydnabod	(878)
(2,998)	Eitemau anariannol eraill sydd wedi eu cynnwys yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau	(3,663)
(35,198)		(39,814)

NODYN 24b – DATGANIAD LLIF ARIAN – ADDASU AM EITEMAU CYNWYSEDIG YN Y GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU SYDD YN WEITHGAREDDAU BUDDSODDI NEU ARIANNU

2017/18		2018/19
£'000		£'000
0	Pryniant buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(5)
240	Derbyniad o werthiant eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	704
240		699

NODYN 24c – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU

Mae'r llif arian o weithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2017/18		2018/19
£'000		£'000
(218)	Llog a dderbyniwyd	(325)
5,410	Llog a dalwyd	5,286

NODYN 25 – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI

2017/18		2018/19
£'000		£'000
20,431	Prynu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	19,717
409,330	Prynu buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	80,000
3,900	Taliadau eraill am weithgareddau buddsoddi	3,571
(216)	Derbyniadau o werthu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(694)
(402,341)	Derbyniadau o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(94,990)
31,104	Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	7,604

NODYN 26a – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU ARIANNU

2017/18		2018/19
£'000		£'000
134	Taliadau ariannol i leihau'r ymrwymiad sy'n ddyledus yn ymwneud â Phrydlesau Cyllidol	142
(7,197)	Ad-daliadau benthyciadau tymor byr a thymor hir	9,981
(7,063)	Llif arian net o weithgareddau ariannu	10,123

NODYN 26b – DATGANIAD LLIF ARIAN – CYSONIAD YMRWYMIADAU YN DEILLIO O WEITHGAREDDAU CYLLIDO

	1 Ebrill 2018	Ariannu Llif arian	Eitemau anariannol	31 Mawrth 2019
	£'000	£'000	£'000	£'000
Benthyciadau tymor hir	(107,810)	1,886	0	(105,924)
Benthyciadau tymor byr	(10,865)	8,095	0	(2,770)
Ymrwymadau MCP ar y fantolen	(1,993)	142	0	(1,851)
Cyfanswm ymrwymadau o weithgareddau cyllido	(120,668)	10,123	0	(110,545)

NODYN 27 – DADANSODDIAD NATUR GWARIANT AC INCWM

Mae gwariant ac incwm y Cyngor wedi ei ddadansoddi fel a ganlyn:

2017/18		2018/19
£'000	<u>Gwariant / Incwm</u>	£'000
	Gwariant	
178,611	Gwariant buddion gweithwyr	176,143
159,266	Gwariant arall Gwasanaethau	180,378
2,922	Ad-daliadau cefnogaeth ganolog	944
23,634	Dibrisiant, amorteiddiad, amhariad	19,619
12,360	Taliadau llog	12,459
21,417	Praeseptau a Lefiau	22,578
546	Colledion ar waredu asedau	174
398,756	Cyfanswm Gwariant	412,295
	Incwm	
(50,785)	Ffioedd ac incwm arall gwasanaethau	(60,048)
(211)	Incwm llog a buddsoddi	(307)
(117,059)	Incwm o'r dreth cyngor a trethi annomestig	(124,681)
(215,300)	Grantiau a chyfraniadau llywodraeth	(223,119)
0	(Enillion) ar waredu asedau	0
(383,355)	Cyfanswm Incwm	(408,155)
15,401	(Gweddill) / Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	4,140

NODYN 28 – GWASANAETHAU ASIANTAETH

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel asiant i sawl cynllun ar ran Llywodraeth Cymru:

- Troi Tai'n Gartrefi – balans cau £380k (£521k yn 2017/18)
- Troi Tai'n Gartrefi 2 – balans cau £415k (£396k yn 2017/18)
- Benthyciadau i Wireddu Gwelliannau – balans cau £315k (£315k yn 2017/18)
- Cronfa Cefnogi Canol Tref Caernarfon – balans cau £153k (£228k yn 2017/18)
- Cronfa Canol Tref Caernarfon a Bangor – balans cau £745k (£800k yn 2017/18)
- Cronfa Canol Tref Bangor a Bethesda – balans cau £475k (£500k yn 2017/18).

Mae'r Cyngor hefyd yn gweinyddu Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru ar ran Llywodraeth Cymru. Y prif weithgaredd yw cynnal a rheoli'r rhwydwaith cefnffyrdd yn ardal Partneriaeth Cyngorau Gogledd a Chanolbarth Cymru sy'n ymestyn i 1,100 cilomedr. £55.5m oedd cyfanswm y trafodion incwm a gafodd eu hadennill yn ystod 2018/19 (£54.5m yn 2017/18).

NODYN 29 – LWFANSAU AELODAU

Talwyd y lwfansau a threuliau canlynol i aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn:

2017/18		2018/19
£'000		£'000
1,255	Lwfansau	1,281
61	Treuliau	67
1,316		1,348

NODYN 30 – TALIADAU I SWYDDOGION

30a. Mae Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018 yn gosod dyletswydd ar y Cyngor i ddatgan y wybodaeth ganlynol ar gyfer rhai sydd wedi eu dynodi fel Uwch Swyddogion, sy'n derbyn cyflog rhwng £60,000 a £150,000. Yn unol â'r gofynion diffiniedig, cynhwysir isod y cyflog pensiynadwy, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a chostau eraill y cyflogwr (sydd yn cynnwys buddion diswyddo), ond ni chynhwysir cyfraniadau yswiriant gwladol y cyflogwr.

2017/18			Uwch Swyddogion	2018/19			
Cyfraniadau				Cyfraniadau	Costau		
Cyflogau	Pensiwn	Cyfanswm		Pensiwn	Eraill		
£	Cyflogwr	£		Cyflogwr	Cyflogwr	£	£
109,811	24,598	134,409	Prif Weithredwr	112,168	25,126		137,294
92,036	20,616	112,652	Cyfarwyddwr Corfforaethol	94,013	21,059		115,072
92,036	20,616	112,652	Cyfarwyddwr Corfforaethol	94,013	21,059		115,072
71,950	16,117	88,067	Pennaeth Addysg ¹	81,189	18,227		99,416
17,737	3,973	21,710	Pennaeth Addysg (deilydd blaenorol) ²				
78,122	17,499	95,621	Pennaeth Cyllid	79,800	17,875		97,675
73,485	16,461	89,946	Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol ³	33,577	7,521	98,477	139,575
			Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol (Dros dro) ⁴	42,414	9,501		51,915
72,692	16,283	88,975	Pennaeth Oedolion, lechyd a Llesiant	74,563	16,702		91,265
72,692	16,283	88,975	Pennaeth Economi a Chymuned	74,254	16,633		90,887
72,692	16,283	88,975	Pennaeth Plant a Theuluoedd	74,254	13,985		88,239
69,058	15,469	84,527	Pennaeth Amgylchedd	72,398	16,217		88,615
69,058	15,469	84,527	Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol	72,398	16,217		88,615
61,406	13,755	75,161	Pennaeth Ymgynghoriaeth Gwynedd	62,725	14,050		76,775

"Costau Eraill Cyflogwr" - Yn unol â'r gofynion fe gynhwysir y costau perthnasol cyflogwr i'r Cyngor.

1. Deilydd yn y swydd ers Mai 2017 ar sail dros-dro, ac yn barhaol ers Tachwedd 2017.
2. Deilydd yn y swydd hyd at 31 Mai 2017. GwE yn ad-dalu 80% o'i gostau cyflog a thâl eraill.
3. Deilydd yn y swydd hyd at 31 Awst 2018.
4. Deilydd yn y swydd ers Medi 2018 ar sail dros-dro.

30b. Mae'r Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018 yn gofyn i'r Cyngor gyfrifo cymhareb tâl. Cymhareb tâl y Prif Weithredwr i'r tâl canolrif o holl weithwyr yr Awdurdod ar gyfer 2018/19 yw 6.37 : 1 (6.70 : 1 yn 2017/18).

NODYN 30 – TALIADAU I SWYDDOGION (parhad)

30c. Talwyd y symiau canlynol i weithwyr eraill y Cyngor a dderbyniodd mwy na £60,000 o dâl am y flwyddyn (ac eithrio cyfraniadau pensiwn ac yswiriant gwladol y cyflogwr) ond sydd yn cynnwys costau diswyddo a dalwyd mewn dau achos yn 2018/19 a dau achos yn 2017/18. Ni fyddai'r swyddi yma'n ymddangos isod heblaw'r costau diswyddo a dalwyd yn y flwyddyn unigol.

Nifer gweithwyr eraill a dderbyniodd mwy na £60,000 sydd yn cynnwys cyflogau a chostau diswyddo:						
Nifer yn 2017-18				Nifer yn 2018-19		
Ysgolion	Eraill	Cyfanswm		Ysgolion	Eraill	Cyfanswm
9	2	11	£60,000 - 64,999	11	2	13
4	1	5	£65,000 - 69,999	2	0	2
7	0	7	£70,000 - 74,999	6	0	6
0	1	1	£75,000 - 79,999	3	1	4
2	0	2	£80,000 - 84,999	0	0	0
0	0	0	£85,000 - 89,999	1	0	1
0	0	0	£90,000 - 94,999	0	0	0
1	0	1	£95,000 - 99,999	1	0	1

NODYN 31 – COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

Mae'r Awdurdod wedi derbyn y costau isod ar gyfer archwilio allanol:

2017/18		2018/19
£'000		£'000
182	Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru am wasanaethau archwilio allanol	182
100	Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas ag archwiliadau statudol	100
89	Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer ardystio hawliadau a dychweliadau grant am y flwyddyn	38
371		320
(2)	Llai: Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas â Chyfrifon y Cyd-bwyllgorau a'r Harbyrau	(1)
(9)	Llai: Addasiad ffioedd archwiliadau statudol 2016/17	0
360	Ffioedd Net Cyngor Gwynedd	319

Mae Cwmni Deloitte wedi eu penodi gan Archwilydd Cyffredinol Cymru fel archwilydd allanol i Gyngor Gwynedd.

NODYN 32 – INCWM GRANT

Mae'r Cyngor wedi credydu'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	Nodyn	2017/18 £'000	2018/19 £'000
Wedi eu Credydu i Dreth ac Incwm Grant Amhenodol			
Grant Cynnal Refeniw (Grantiau'r Llywodraeth heb eu Clustnodi)	13	128,505	134,936
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw gan y Llywodraeth - Eraill		413	176
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf gan y Llywodraeth -			
Ysgolion 2 Iain Ganrif		1,629	2,288
Grant Cyfalaf Cyffredinol		2,525	4,855
Arall		4,852	5,526
	13	9,006	12,669
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf arall	13	2,033	912
Cyfanswm		139,957	148,693
Grantiau a Chyfraniadau wedi eu Credydu i Wasanaethau			
Llywodraeth Cymru -			
Grant Cefnogi Pobl (SPPG)		4,992	5,075
Grantiau Gwellu ac Amddifadedd (Addysg)		7,533	7,305
Grant Rheolaeth Gwastraff Cynaliadwy		3,414	1,142
Grant Ôl-16 (Addysg)		3,387	3,180
Arall		15,840	15,799
		35,166	32,501
Grantiau a Chyfraniadau gan Lywodraeth arall			
Adran Gwaith a Phensiynau		29,790	29,800
Arall		12,833	13,213
		42,623	43,013
Grantiau a Chyfraniadau eraill		4,789	4,040
Cyfanswm		82,578	79,554

NODYN 32 – INCWM GRANT (parhad)

Mae'r Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion sydd eto i'w hadnabod fel incwm gan fod amodau wedi eu glynu i'r grantiau sy'n golygu efallai y bydd rhaid dychwelyd yr arian neu'r eiddo i'r rhoddwr. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019
Derbyniadau Grant Ymlaen Llaw	£'000	£'000
<u>Tymor Hir</u>		
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw		
Grantiau Amgylchedd (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	843	0
	843	0
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf		
Cyfraniadau Cyfalaf Priffyrdd a Bwrdeistrefol	1,373	1,227
Grantiau Rheoleiddio (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	353	335
	1,726	1,562
Cyfanswm Tymor Hir	2,569	1,562
<u>Tymor Byr</u>		
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw		
Grantiau Economi a Chymuned	287	309
Grantiau Rheoleiddio (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	446	0
Grantiau Oedolion, Iechyd a Llesiant	682	702
Grantiau Eraill	115	76
	1,530	1,087
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	257	531
Cyfanswm Tymor Byr	1,787	1,618
Cyfanswm	4,356	3,180

NODYN 33 – PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu trafodaethau materol-berthnasol gyda phartïon cysylltiedig - cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu'r Cyngor, neu i gael eu rheoli neu ddylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodaethau hyn yn galluogi'r darllenwyr i asesu a oes cyfyngiad ar allu'r Cyngor i weithredu'n annibynnol, neu a yw'n medru cyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n rhydd gyda'r Awdurdod. I gydymffurfio efo'r gofynion, gwneir hyn drwy ofyn i'r Aelodau a'r Uwch Swyddogion gwblhau datganiad personol, fel a ddiffinnir yng Nghôd ymarfer CIPFA.

Llywodraeth Cymru a Chanolog

Mae gan Lywodraeth Cymru reolaeth effeithiol dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor. Mae'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol, mae'n darparu'r mwyafrif o'r ariannu drwy grantiau ac yn pennu termau nifer o'r trafodaethau sydd gan y Cyngor o fewn partïon eraill (e.e. treth y cyngor, budd-daliadau tai). Ceir dadansoddiad goddrychol o'r grantiau a dderbynnir gan Lywodraeth Cymru ac adrannau eraill y Llywodraeth yn Nodyn 27 sy'n dadansoddi natur gwariant ac incwm. Manylir y sefyllfa ar 31 Mawrth yn Nodyn 32.

Aelodau

Mae gan Aelodau'r Cyngor reolaeth uniongyrchol dros bolisiau ariannol a gweithredol y Cyngor. Ni ddychwelwyd y datganiad personol gan un aelod o'r Cyngor. Ceir cyfanswm y lwfansau a dalwyd i aelodau yn ystod 2018/19 yn Nodyn 29.

Mae'r Cyngor yn penodi aelodau i rai cyrff elusennol neu wirfoddol neu maent wedi datgan cysylltiad â mudiadau, cyrff ac awdurdodau cyhoeddus. Mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaed i'r cyrff yma yn ystod 2018/19 a'r balansau ar 31 Mawrth 2019 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£'000	£'000	£'000
14,250	527	(2,892)

Mae aelodau wedi datgan diddordeb neu berthynas (fel y diffinir) mewn cwmnïau neu fusnesau a all fod yn ymdrin â'r Cyngor. Mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaed i'r cwmnïau yma yn ystod 2018/19 a'r balansau ar 31 Mawrth 2019 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£'000	£'000	£'000
3,134	44	(607)

Swyddogion

Mae Uwch Swyddogion (fel y diffinir) wedi datgan fel sydd yn ofynnol a phriodol, ddiddordeb neu berthynas (fel a ddiffinir) mewn cwmnïau, cyrff gwirfoddol, elusennol neu gyhoeddus sydd yn derbyn taliadau gan y Cyngor. Mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaed i'r cyrff yma yn ystod 2018/19 a'r balansau ar 31 Mawrth 2019 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£'000	£'000	£'000
1,692	50	(184)

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Mae'r Cyngor yn gweinyddu'r Gronfa Bensiwn. Ceir manylion o'r trafodaethau gyda'r Gronfa Bensiwn yn Nodyn 38 ar dudalennau 74 i 79.

NODYN 33 – PARTIÖN CYSYLLTIEDIG (parhad)

Cydbwyllgor Addysg Cymru (CBAC)

Sefydlwyd CBAC yn 1948 fel consortiwm o awdurdodau addysg lleol yng Nghymru. Bellach, mae WJEC CBAC Cyf. yn gwmni cyfyngedig drwy warant, wedi'i gofrestru yng Nghymru a Lloegr ac yn elusen annibynnol gofrestredig dan reolaeth Bwrdd y Cyfarwyddwyr ac Uwch Dîm Rheoli. Mae gan yr Adran Addysg Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda CBAC i gynhyrchu a chyhoeddi adnoddau addysgiadol a darparu cefnogaeth datblygu broffesiynol.

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£'000	£'000	£'000
647	1	0

Endidau a Reolir neu Ddylanwadir yn Sylweddol arnynt gan yr Awdurdod

Sefydlwyd Cwmni Cynnal Cyf. yn 1996 i ddarparu gwasanaethau cefnogi addysg dan gytundeb i ysgolion unigol ac i awdurdodau addysg leol yn ogystal â gwasanaethau arolygu ysgolion i Estyn. Mae'r cwmni yn gyfyngedig dan warrant ac fe gyfyngir ymrwymiad y Cyngor i £1. Dim ond tuag at hyrwyddo ei amcanion gellid defnyddio incwm y cwmni. Gellir cael copïau o'r datganiadau ariannol gan Gwmni Cynnal, Penrallt, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1BN. Mae'r taliadau i Gwmni Cynnal ar gyfer gwasanaethau i ysgolion yn ystod 2018/19 a'r balansau ar 31 Mawrth 2019 fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£'000	£'000	£'000
1,074	28	0

NODYN 34 – GWARIANT CYFALAF AC ARIANNU CYFALAF

Dengys y tabl isod gyfanswm gwariant cyfalaf am y flwyddyn (yn cynnwys gwerth yr asedau hynny gafaelwyd drwy brydlesi cyllidol), ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Os yw'n fwriad ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol drwy godi tâl yn refeniw fel defnyddir asedau gan y Cyngor, yna byddai hyn yn arwain at gynnydd yn y Gofyn Cyllido Cyfalaf (GCC), mesurydd gwariant cyfalaf hanesyddol y Cyngor sydd heb ei ariannu eto. Dadansoddir y GCC yn yr ail ran o'r nodyn hwn.

31 Mawrth 2018		31 Mawrth 2019
£'000		£'000
440,928	Asedau Anghyfredol ac Asedau ar gael i'w gwerthu	467,939
(76,405)	Reserf Ailbrisio	(98,630)
(187,522)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(191,543)
177,001	Gofyn Cyllido Cyfalaf	177,766

NODYN 34 – GWARIANT CYFALAF AC ARIANNU CYFALAF (parhad)

Mae'r symudiadau am y flwyddyn yn cael eu hegluro fel a ganlyn:

2017/18		2018/19
£'000		£'000
177,037	Gofyn Cyllido Cyfalaf I Ebrill	177,001
7,020	Tir ac Adeiladau	7,531
4,355	Is adeiladwaith	5,850
2,591	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	5,189
0	Asedau Cymunedol	16
3	Asedau Gweddilliol	40
5,523	Asedau heb eu cwblhau	1,201
3,892	Wedi'w ariannu o gyfalaf drwy statud	3,540
(1,384)	Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddwyd	(161)
(11,255)	Grantiau Llywodraeth a chyfraniadau eraill	(10,684)
(3,120)	Gwariant cyfalaf yn erbyn refeniw	(4,191)
(5,547)	Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	(5,505)
	Symiau gwirfoddol ychwanegol a neilltuwyd:	
(2,114)	Derbyniadau cyfalaf a neilltuwyd / Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	(2,061)
177,001	Gofyn Cyllido Cyfalaf 31 Mawrth	177,766

NODYN 35 – PRYDLESAU

Yr Awdurdod fel Prydlesai

Prydlesau Cyllidol

Mae gan y Cyngor eiddo drwy brydlesau cyllidol sydd yn cael eu dangos fel Eiddo, Offer a Chyfarpar ar y Fantolen. Cynhwysir yma Drefniant Consesiwn Gwasanaeth GwryAD (Nodyn 41) gyda'r gwerth net canlynol:

31 Mawrth		31 Mawrth
2018		2019
£'000		£'000
3,738	Eiddo, Offer a Chyfarpar	3,489
3,738		3,489

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i dalu isafswm ar y prydlesau hyn sy'n cynnwys setliad o'r ymrwymiad tymor hir am y budd yn yr eiddo gaffaelwyd gan y Cyngor a chostau cyllido a fydd yn daladwy gan y Cyngor yn y dyfodol tra mae'r ymrwymiad yn parhau'n ddyledus. Mae'r lleiafswm taliadau prydles fel a ganlyn:

NODYN 35 – PRYDLESAU (parhad)

31 Mawrth		31 Mawrth
2018		2019
£'000		£'000
Ymrwymiadau Prydles Gyllidol		
(gwerth presennol net o'r lleiafswm taliadau prydles):		
142	cyfredol	151
1,851	ddim yn gyfredol	1,700
1,993	Lleiafswm taliadau prydles	1,851

Mae'r gweddill o'r ased a ddangosir uchod wedi ei gyllido drwy gredyd gohiriedig (gweler Nodyn 41).

Mae'r lleiafswm taliadau prydles yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

	Lleiafswm Taliadau Prydles		Ymrwymiadau Prydlesau Cyllidol	
	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth
	2018	2019	2018	2019
	£'000	£'000	£'000	£'000
Dim mwy na blwyddyn	142	151	142	151
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	662	703	662	703
Mwy na pum mlynedd	1,189	997	1,189	997
	1,993	1,851	1,993	1,851

Yn 2018/19, gwnaethpwyd lleiafswm taliadau prydles o £142,205 (£133,947 yn 2017/18) gan y Cyngor mewn perthynas â'r asedau hynny a ddelir fel prydlesau cyllidol.

Prydlesau Gweithredol

	31 Mawrth	31 Mawrth
	2018	2019
	£'000	£'000
Dim mwy na blwyddyn	402	435
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	449	540
Mwy na pum mlynedd	115	287
	966	1,262

Y gwariant a godwyd ar y gwasanaethau o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn mewn cysylltiad â'r prydlesau yma oedd:

	2017/18	2018/19
	£'000	£'000
Lleiafswm taliadau prydles	596	591
	596	591

NODYN 35 – PRYDLESAU (parhad)

Yr Awdurdod fel Prydleswr

Prydlesau Cyllidol

Mae'r Cyngor wedi prydlesu eiddo ar brydles gyllidol, gan gynnwys:

- Yr Academi Hwyllo ym Mhwllheli,
- Canolfan Rhyd Ddu

Mae'r prydlesau yma ar sail rhent enwol ac am gyfnod sydd yn cyfateb i fywyd economaidd yr asedau. Nid oes premiwm wedi ei dderbyn ar gyfer y prydlesau yma.

Prydlesau Gweithredol

Mae'r Cyngor yn prydlesu eiddo o dan brydlesau gweithredol i'r dibenion canlynol:

- i ddarparu gwasanaethau yn y gymuned, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymuned
- i bwrpas datblygiad economaidd i ddarparu adeiladau addas a fforddiadwy i fusnesau lleol.

Y lleiafswm taliadau prydles derbyniadwy na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

	31 Mawrth 2018 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Dim mwy na blwyddyn	336	392
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	511	1074
Mwy na pum mlynedd	2,819	4,102
	3,666	5,568

Nid yw'r lleiafswm taliadau derbyniadwy yn cynnwys rhent sydd yn amodol ar ddigwyddiad gymryd lle ar ôl i'r brydles ddechrau, er enghraifft, addasiadau yn dilyn adolygiad rhent. Yn 2018/19 £956,540 oedd y lleiafswm taliadau prydles dderbyniadwy gan y Cyngor (£930,904 yn 2017/18).

NODYN 36 – PECYNNAU TERFYNU GWAITH

Mae'r nifer o becynnau terfynu gwaith sydd yn cynnwys cyfanswm y gost fesul band, a chyfanswm cost y diswyddiadau gorfodol ac eraill wedi eu cynnwys yn y tabl isod. Mae'r gost yn y tabl isod yn adlewyrchu cost y pecynnau perthnasol i'r cyflogwr, yn hytrach na gwir werth y taliadau i'r unigolion. Yn unol â'r gofynion fe gynhwysir yr ymrwymadau perthnasol i'r Cyngor fel a wybyddir ar 31 o Fawrth 2019. Cynhwysir isod y costau gros perthnasol ond nid unrhyw arbedion cyllidol i'r Cyngor, ble'n briodol.

Band cost y pecynnau terfynu gwaith (yn cynnwys taliadau arbennig)	Nifer diswyddiadau gorfodol		Nifer yr ymadawiadau cytunedig eraill		Cyfanswm nifer y pecynnau terfynu gwaith fesul band cost		Cyfanswm cost y pecynnau terfynu gwaith ym mhob band	
	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18 £'000	2018/19 £'000
£								
0 - 20,000	69	84	15	5	84	89	331	214
20,001 - 40,000	10	6	7	2	17	8	489	229
40,001 - 60,000	1	2	2	1	3	3	161	150
60,001 - 80,000	1	0	4	0	5	0	337	0
80,001 - 100,000	0	0	2	4	2	4	172	359
100,001 - 150,000	0	0	2	0	2	0	215	0
Addasiad i amcangyfrif y flwyddyn flaenorol							0	(1)
Cyfanswm	81	92	32	12	113	104	1,705	951

NODYN 37 - CYNLLUNIAU PENSIWN A GYFRIFIR AMDANYNT FEL CYNLLUNIAU CYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Mae athrawon sy'n cael eu cyflogi gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, sy'n cael ei weinyddu gan yr Adran dros Addysg Llywodraeth San Steffan. Mae'r cynllun yn rhoi buddion penodol i Athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Awdurdod yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar dâl pensiynadwy aelodau.

Mewn egwyddor, cynllun buddiannau diffiniedig yw'r cynllun. Er hynny, mae'r cynllun heb ei ariannu ac mae'r Adran dros Addysg yn defnyddio cronfa ddamcaniaethol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i'w talu gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Awdurdod yn gallu adnabod ei ran o'r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. At ddiben y Datganiad o'r Cyfrifon, maent felly yn cael eu cyfrifo ar yr un sail a chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2018/19 talodd y Cyngor £6.75m (£6.63m yn 2017/18) am gost pensiwn athrawon, oedd yn cynrychioli 16.10% (16.07% yn 2017/18) o dâl pensiynadwy athrawon. Yn ychwanegol at hyn mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfarnir ar ymddeoliad cynnar tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Yn 2018/19 roedd hyn yn £1.26m (£1.54m yn 2017/18), ac yn cynrychioli 3.01% (3.74% yn 2017/18) o dâl pensiynadwy athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig a'u cynhwysir yn Nodyn 38.

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith eu swyddogion a'u gweithwyr eraill, mae'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau at gostau buddiannau ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion yma yn daladwy hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan yr Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau. Mae'n rhaid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau yn y dyfodol.

Mae Cyngor Gwynedd yn ymwneud â dau gynllun buddiannau ôl-gyflogaeth:

- a) **Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol** a weinyddir yn lleol gan Gyngor Gwynedd. Mae'n gynllun wedi ei ariannu, gyda buddion diffiniedig yn seiliedig ar gyflog terfynol tan 31 Mawrth 2014, ac yn seiliedig ar gyflog cyfartaledd gyrrfa o 1 Ebrill 2014. Mae'r Cyngor a'r gweithwyr cyflogedig yn talu cyfraniadau i'r gronfa, sydd wedi eu cyfrifo ar lefel sydd i fod i falansio'r ymrwymadau pensiwn gyda'r asedau a fuddsoddir.
- b) **Trefniadau ar gyfer dyfarniad buddiannau ar ôl-ymddeol wrth ymddeol yn fuan.** Trefniant buddion a ddiffinnir heb ei ariannu yw hyn, lle adnabyddir yr ymrwymadau wrth wneud y dyfarniad. Fodd bynnag, nid oes asedau buddsoddi wedi eu cronni er mwyn cwrdd â'r ymrwymadau pensiwn, ac mae angen cynhyrchu arian er mwyn cwrdd â gwir daliadau pensiynau wrth iddynt ddod yn ddyledus.

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd yn cael ei gweithredu dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a Phwyllgor Pensiynau Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am lywodraethu'r cynllun. Caiff polisi ei bennu yn unol â Rheoliadau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Yn y gorffennol mae rheolwyr buddsoddiadau'r gronfa wedi cael eu penodi gan Bwyllgor Cronfa Bensiwn Gwynedd. Wrth i'r buddsoddiadau gael eu trosglwyddo i Bartneriaeth Pensiwn Cymru (PPC) caiff y rheolwyr eu penodi gan y bartneriaeth.

Y prif risgiau i'r Cyngor o'r cynllun yw'r rhagdybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (megis nifer fawr yn tynnu allan o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, enillion bondiau a pherfformiad buddsoddiadau ecwiti a ddelir yn y cynllun. Mae'r rhain wedi'u lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi'r symiau sy'n ofynnol gan statud fel a ddisgrifir yn y nodyn polisiâu cyfrifo i'r Gronfa Gyffredinol.

Trafodion sy'n Perthyn i Fuddion Ôl-gyflogaeth

Mae'r Cyngor yn adnabod cost y buddion ymddeol yn y gost gwasanaethau a adroddir pan mae gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan fydd y buddion yn cael eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r gost sydd angen ei wneud yn erbyn Treth y Cyngor yn seiliedig ar yr arian a delir yn ystod y flwyddyn sy'n golygu bod gwir gost buddion ôl-gyflogaeth/ymddeol yn cael ei wrth-droi allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau. Yn ystod y flwyddyn, mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau:

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Newid mewn Gwerth Teg Asedau'r Cynllun, Ymrwymiad Buddion a Ddiffinir ac Ymrwymiad Net	Cyfnod yn gorffen 31 Mawrth 2018			Cyfnod yn gorffen 31 Mawrth 2019		
	Asedau	Ymrwym- iadau	(Ymrwym- iadau) /asedau net	Asedau	Ymrwym- iadau	(Ymrwym- iadau) /asedau net
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth Teg Asedau'r Cynllun	649,714	0	649,714	682,876		682,876
Gwerth Presennol Ymrwymiaid wedi eu Hariannu	0	(856,715)	(856,715)	0	(882,416)	(882,416)
Gwerth Presennol Ymrwymiaid heb eu Hariannu	0	(28,412)	(28,412)	0	(27,441)	(27,441)
Sefyllfa Agoriadol ar 1 Ebrill	649,714	(885,127)	(235,413)	682,876	(909,857)	(226,981)
Cost Gwasanaeth						
Cost Gwasanaeth Cyfredol*	0	(34,926)	(34,926)	0	(36,511)	(36,511)
Cost Gwasanaeth y Gorffennol (gan gynnwys cwtogiadau)	0	(594)	(594)	0	(141)	(141)
Cyfanswm Cost Gwasanaeth	0	(35,520)	(35,520)	0	(36,652)	(36,652)
Llog Net						
Incwm Llog ar Asedau'r Cynllun	17,021	0	17,021	18,464	0	18,464
Cost Llog ar Fuddion a Ddiffinir Ymrwymiad	0	(23,258)	(23,258)	0	(24,827)	(24,827)
Cyfanswm Llog Net	17,021	(23,258)	(6,237)	18,464	(24,827)	(6,363)
Cyfanswm Cost Buddion a Ddiffinir a Adnabyddir mewn Elw / (Colled)	17,021	(58,778)	(41,757)	18,464	(61,479)	(43,015)
Llif Arian						
Cyfraniadau aelodau'r cynllun	5,269	(5,269)	0	5,701	(5,701)	0
Cyfraniadau'r cyflogwr	24,531	0	24,531	17,158	0	17,158
Cyfraniadau ynglŷn â buddion heb eu hariannu	1,695	0	1,695	1,703	0	1,703
Buddion a Dalwyd	(18,937)	18,937	0	(19,939)	19,939	0
Buddion Heb eu Hariannu a Dalwyd	(1,695)	1,695	0	(1,703)	1,703	0
Sefyllfa Cau a Ddisgwyllir	677,598	(928,542)	(250,944)	704,260	(955,395)	(251,135)
Ail Fesuriadau						
Newid mewn tybiaethau demograffig	0	0	0	0	0	0
Newid mewn tybiaethau ariannol	0	18,801	18,801	0	(84,177)	(84,177)
Profiadau eraill	0	(116)	(116)	0	(937)	(937)
Enillion ar Asedau ag eithrio symiau a gynhwysir yn y llog net	5,278	0	5,278	37,735	0	37,735
Cyfanswm yr holl ail fesuriadau a gynhwysir yn Incwm Cynhwysfawr Arall (ICA)	5,278	18,685	23,963	37,735	(85,114)	(47,379)
Gwerth Teg Asedau'r Cynllun	682,876	0	682,876	741,995	0	741,995
Gwerth Presennol Ymrwymiaid wedi eu hariannu	0	(882,416)	(882,416)	0	(1,012,703)	(1,012,703)
Gwerth Presennol Ymrwymiaid heb eu hariannu**	0	(27,441)	(27,441)	0	(27,806)	(27,806)
Sefyllfa Cau ar 31 Mawrth	682,876	(909,857)	(226,981)	741,995	(1,040,509)	(298,514)

* Mae'r gost gwasanaeth cyfredol yn cynnwys lwfans 0.5% cyflogau ar gyfer costau gweinyddiaeth.

** Mae'r ymrwymiad yn cynnwys tua £10,432,000 sydd yn perthyn i bensiynau heb eu cyllido y CPLIL a £17,374,000 sydd yn perthyn i bensiynau heb eu cyllido Athrawon. Ar gyfer ymrwymiaid heb eu hariannu ar 31 Mawrth 2019, tybir bod yr holl bensiynau heb eu hariannu yn daladwy am weddill oes yr aelod. Tybir hefyd bydd 90% o bensiynwyr yn briod (neu'n cyd-fyw) wrth farw ac y bydd eu priod (cydbreswlydd) yn derbyn pensiwn o 50% o bensiwn yr aelod ar ddyddiad marwolaeth yr aelod.

Prif Gategoriâu Asedau'r Cynllun fel Canran o Gyfanswm Asedau'r Cynllun

Mae'r actiwari wedi darparu dadansoddiad manwl o asedau'r Gronfa yn unol â gofynion SCRh19. Mae'r dadansoddiad hwn yn gwahaniaethu rhwng natur a risg yr asedau hynny, ac yn eu torri i lawr ymhellach i'r rheiny sydd â dyfynbris mewn marchnad actif, a'r rheiny sydd ddim yn cael eu dyfynnu. Tybir bod rhaniad asedau Cyngor Gwynedd ar yr un

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

gyfran â dyraniad asedau'r Gronfa fel yr oedd ar 31 Rhagfyr 2018. Mae'r tabl isod yn dangos y rhaniad. Mae'r actiwari yn amcangyfrif bod gwerth bid asedau'r Gronfa yn £2,090m ar 31 Mawrth 2019, yn seiliedig ar wybodaeth a ddarparwyd gan yr awdurdod gweinyddol a chan roi ystyriaeth i enillion mynegai lle bo hynny'n briodol.

Gwerth Teg Asedau'r Cyflogwr

Mae gwerth yr asedau isod ar werth bid yn unol â gofynion SCRh19.

Categori Ased	Ar 31 Mawrth 2018				Ar 31 Mawrth 2019			
	Prisiau a ddyfynnir mewn Marchnad -oedd Gweith-redol £'000	Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnad -oedd Gweith-redol £'000	Cyfanswm £'000	%	Prisiau a ddyfynnir mewn Marchnad -oedd Gweith-redol £'000	Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnad -oedd Gweith-redol £'000	Cyfanswm £'000	%
Ernesau Ecwiti								
Defnyddiwr	20,282	0	20,282	3	18,465	0	18,465	3
Cynhyrchu	22,403	0	22,403	3	22,213	0	22,213	3
Ynni a Gwasanaethau	2,139	0	2,139	0	0	0	0	0
Sefydliadau Ariannol	12,080	0	12,080	2	8,659	0	8,659	1
Iechyd a Gofal	34,675	0	34,675	5	47,442	0	47,442	6
Technoleg Gwybodaeth	25,962	0	25,962	4	12,980	0	12,980	2
Eraill	2,355	0	2,355	0	25,194	0	25,194	3
Ecwiti Preifat								
Y cyfan	0	26,556	26,556	4	0	40,280	40,280	5
Ernesau Dyledion								
Eraill	0	99,269	99,269	14	0	107,817	107,817	15
Eiddo Diriaethol								
Eiddo'r DU	15,953	36,155	52,108	8	23,594	44,250	67,844	9
Eiddo Tramor	0	630	630	0	0	393	393	0
Cronfeydd Buddsoddi ac Ymddiriedolaethau Unedol								
Ecwiti	138,639	208,134	346,773	51	144,365	212,650	357,015	48
Bondiau	0	0	0	0	0	0	0	0
Is-adeiladwaith	0	11,927	11,927	2	0	14,607	14,607	2
Arian a Chyfwertoedd Arian								
Y cyfan	25,717	0	25,717	4	19,086		19,086	3
Cyfanswm	300,205	382,671	682,876	100	321,998	419,997	741,995	100

Sail ar gyfer amcangyfrif asedau ac ymrwymadau

Mae'r ymrwymadau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau, sef amcangyfrif o'r pensiwn fydd yn daladwy yn y dyfodol yn ddibynnol ar dybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, disgwyliad oes a lefelau cyflog. Mae disgwyliad oes yn seiliedig ar ragamcanion penodol i'r gronfa a elwir yn VitaCurves a thybir bod gwelliant tymor hir eisoes wedi cyrraedd yr eithaf, sydd gyfystyr â 1.25% y flwyddyn.

Mae Hymans Robertson, cwmni actiwari annibynnol, wedi amcangyfrif ymrwymadau Cynllun Pensiwn Gwynedd ac ymrwymadau Buddion Dewisol. Roedd amcangyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd yn seiliedig ar y prisiad llawn ddiweddaraf o'r cynllun fel yr oedd ar 31 Mawrth 2016. Mae'r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddir gan yr actiwari yn y tabl canlynol wedi cael effaith sylweddol ar werthoedd yr asedau a'r ymrwymadau fel a ganlyn:-

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019
Tybiaethau Ariannol	% y.f.	% y.f.
Cyfradd Cynnydd Pensiynau	2.4	2.5
Cyfradd Cynnydd Cyflogau*	2.4	2.5
Cyfradd Chwyddiant	2.4	2.5
Cyfradd Ddisgownt	2.7	2.4
Cyfradd enillion tymor hir a ddisgwylir ar yr holl asedau	2.7	2.4
Nifer a ddisgwylir i gymryd yr opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeol		
am wasanaeth cyn Ebrill 2008	50	50
am wasanaeth ar ôl Ebrill 2008	75	75
Tybiaethau Marwolaeth	Blynyddoedd	Blynyddoedd
Hyd oes ar 65 oed am bensiynewyr cyfredol		
Dynion	22.0	22.0
Merched	24.2	24.2
Hyd oes ar 65 oed am bensiynewyr y dyfodol		
Dynion	24.0	24.0
Merched	26.4	26.4

*Ar gyfer ymrwymadau heb eu hariannu ar 31 Mawrth 2019, tybir bod yr holl bensiynewau heb eu hariannu yn daladwy am weddill oes yr aelod. Tybir hefyd y bydd 90% o bensiynewyr yn briod (neu'n cyd-fyw) wrth farw ac y bydd eu priod (cydbreswlydd) yn derbyn pensiwn o 50% o pensiwn yr aelod ar ddyddiad marwolaeth yr aelod.

Mae'r amcangyfrifiad o'r rhwymedigaethau buddion diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidd sydd wedi'u nodi yn y tabl uchod. Er mwyn meintioli effaith unrhyw newid yn y rhagdybiaethau ariannol a ddefnyddir, mae'r actiwari wedi cyfrifo a chymharu gwerth ymrwymadau'r cynllun fel yr oeddynt ar 31 Mawrth 2019 ar seiliau amrywiol. Mae'r dull a ddefnyddiwyd yn gyson â'r dull a fabwysiadwyd i gael y ffigyrau SCRh19 a ddarperir yn y nodyn hwn.

Er mwyn meintioli'r ansicrwydd ynghylch disgwylid hyd oes, mae'r actiwari wedi cyfrifo'r gwahaniaeth yn y gost i'r Cyngor pe bai cynnydd o flwyddyn mewn disgwylid oes. Yn nhermau sensitifrwydd, caiff hyn ei dybio i fod yn gynydd o tua 3% yn y gost o fudd-daliadau. Yn ymarferol bydd gwir gost cynnydd o flwyddyn mewn disgwylid oes yn ddibynnol ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os yw gwelliannau mewn cyfraddau goroesi yn bennaf berthnasol i oedrannau iau neu hŷn). Mae'r ffigyrau yn y tabl isod wedi deillio'n seiliedig ar broffil aelodaeth y Cyngor fel yr oedd ar 31 Mawrth 2016, sef dyddiad y prisiad actiwaraidd diweddaraf. Mae'r dull a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd a ddangosir isod yn gyson â'r dull a ddefnyddiwyd y flwyddyn flaenorol.

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Effaith ar Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir yn y Cynllun

Newid tybiaeth	Brasamcan cynnydd i'r Rhwymedigaeth Buddion Diffiniedig	Brasamcan swm ariannol
	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2019
	%	£'000
0.5% o leihad i'r gwir gyfradd ddisgownt	11	117,272
0.5% o gynnydd i'r gyfradd codiad cyflog	2	20,412
0.5% o gynnydd i'r gyfradd codiad pensiwn	9	94,705

Y prif ragdybiaeth demograffig yw'r dybiaeth hirhoedledd (h.y. disgwyliad oes yr aelod). At ddibenion sensitifrwydd, amcangyfrifir y bydd cynnydd o flwyddyn yn y disgwyliad oes yn cynyddu Rhwymedigaeth Budd Diffiniedig y Cyflogwr tua 3-5%. Yn ymarferol, bydd y gost wirioneddol o flwyddyn o gynnydd yn nisgwyliad oes yn dibynnu ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os yw gwelliannau i'r cyfraddau goroesi yn bennaf berthnasol i oedrannau iau neu hŷn).

Effaith ar Lif Arian y Cyngor

Un o amcanion y cynllun yw y dylid cadw cyfraniadau cyflogwyr ar gyfradd mor gyson â phosib. Mae Cyngor Gwynedd wedi cytuno ar strategaeth gydag actiwari'r gronfa i gyflawni lefel gyllido o 100% dros yr 20 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro'n flynyddol.

Caiff y cyfraniadau a delir gan y Cyngor eu gosod gan Actiwari'r Gronfa yn y prisiad bob tair blynedd (y diweddaraf oedd 31 Mawrth 2016), neu ar unrhyw adeg arall pan roddir cyfarwyddyd i wneud hynny gan yr Awdurdod Gweinyddol. Mae'r cyfraniadau sy'n daladwy dros y cyfnod tan 31 Mawrth 2020 wedi'u gosod yn y dystysgrif Cyfraddau ac Addasiadau. Am fanylion pellach ar y dull a ddefnyddiwyd i osod y cyfraddau cyfrannu ar gyfer y Cyngor, dylid cyfeirio at adroddiad actiwaraidd 2016, dyddiedig 31 Mawrth 2017.

Gwybodaeth am yr Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir

	Rhaniad Ymrwymiad 31 Mawrth 2019		Cyfnod Cyfartaledd Cymhwysol
	£'000	%	
Aelodau Gweithredol	593,673	58.6	24.7
Aelodau Gohiriedig	152,899	15.1	25.3
Aelodau Pensiynwyr	266,131	26.3	12.0
Cyfanswm	1,012,703	100.0	19.6

Mae'r ffigyrau uchod yn cynnwys ymrwymadau wedi eu hariannu yn unig, nid ydynt yn cynnwys ymrwymadau pensiynwyr heb eu hariannu. Mae'r parhad yn effeithiol ar brisiad swyddogol blaenorol ar 31 Mawrth 2016.

Effaith ar y Blynyddoedd i ddod

Disgwylir i gyfanswm y cyfraniadau a wneir i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan y Cyngor fod yn £16.9m yn y flwyddyn i 31 Mawrth 2020.

Yn Ebrill 2017, gwnaeth Cyngor Gwynedd daliad o £8.627m i gronfa Bensiwn Gwynedd ar gyfer yr elfen sefydlog o gyfraniad y cyflogwr am y cyfnod 2017/18 i 2019/20. Drwy wneud y taliad yma, roedd y Cyngor yn elwa o raddfa cyfraniad is na'r hyn y byddai wedi ei gyfrifo fel arall.

Gan fod adroddiad yr Actiwari yn seiliedig ar amcangyfrifon, ac o ganlyniad i wahaniaethau amseru, gwnaed addasiad o £1,490,826 yn 2018/19 (£1,632,772 yn 2017/18) i ddod a'r diffyg yn y Gronfa ar sail ffigyrau Actiwaraidd yn unol â'r ymrwymiad perthnasol i gynllun pensiwn buddiannau sydd wedi eu diffinio ar y Fantolen. Mae'r gwahaniaeth yma wedi ei drin fel Enillion a Cholledion Actiwaraidd ar Asedau ac Ymrwymadau Pensiwn ac felly wedi eu cynnwys yn y ffigyrau Ymrwymiad sy'n berthnasol i gynllun pensiwn buddiannau a diffinnir ar y Fantolen.

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Dyfarniad Cyfreithiol achos McCloud

Mae Actiwari'r Cyngor wedi ein cyngori ei bod yn rhy gynnar i wybod beth fydd effaith tebygol yr achos ar fuddion aelodau o Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ac felly nid oes unrhyw lwfans wedi ei gynnwys yn adroddiadau IAS19 ar 31 Mawrth 2019. Mae ansicrwydd ynglŷn a'r dyfarniad ac felly mae'r Llywodraeth yn disgwyl am wybodaeth am yr hawl i apelio.

NODYN 39 – YMRWYMIADAU DIBYNNOL

Ceir ymrwymiad dibynnol pan fo digwyddiad sy'n arwain at rwymedigaeth posib ar ran yr Awdurdod ble bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddiwyddiad neu fel arall ddiwyddiad ansicr sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr awdurdod.

Mae'r sefyllfa isod yn berthnasol i amgylchiadau'n ymwneud â dau ymrwymiad dibynnol penodol:

- Gofynion capio ac ôl-ofalaeth safleoedd tirlenwi yr Awdurdod - mae'r ddarpariaeth sydd yn gynwysedig yn y cyfrifon yn seiliedig ar amgylchiadau presennol a gwybyddus, yn ychwanegol i ragolygon perthnasol. Er hynny, mae'n bosib y bydd y gwir gost derfynol yn wahanol i'r costau cyfredol a amcangyfrifir at y dyfodol.
- Mae'r Awdurdod yn agored i ymrwymiad yswiriant posib sy'n berthnasol i drefniadau yswiriant ei gyn-awdurdodau, sef Cyngor Sir Gwynedd, Cyngor Bwrdeistref Arfon, Cyngor Dosbarth Dwyfor, Cyngor Dosbarth Meirionnydd, a therfyniad Cronfa Municipal Mutual Insurance (MMI) ar 30 Medi 1992.

Gwnaeth MMI gynllun o drefniant gyda'i gredydwy, ble, os oedd cyllid MMI yn annigonol i gyfarfod hawliadau yn y dyfodol, yna byddai cymal adfachu'n cael ei sbarduno (sef Cynllun o Drefniant) a allai effeithio hawliadau a dalwyd ers 1992/93. Ar 13 Tachwedd 2012, daeth cyfarwyddwyr y Cwmni i'r casgliad y dylid gweithredu amodau'r Cynllun o Drefniant a rhoddwyd rhybudd i'r perwyl hwn i Weinyddwr y Cynllun a'r Cwmni. Mae'r penderfyniad yn derfynol. Talwyd lefi cychwynnol o 15% o'r taliadau a wnaethpwyd ers 30 Medi 1992 yn ystod 2013/14, a talwyd 10% pellach yn 2016/17.

Fodd bynnag, yn unol â'r cynllun, bydd modd codi lefi pellach os na fydd y lefi gwreiddiol yma yn ddigonol ar gyfer ymrwymadau MMI yn y tymor hirach. Mae Cyngor Gwynedd o'r farn y byddai'n ddarbodus parhau i gynnal darpariaeth yn y disgwyliad y bydd y lefi cychwynnol yn annigonol. Uchafswm amcangyfrif cyfredol yr ymrwymiad sy'n berthnasol i'r awdurdod hwn yw hyd at £850,000.

NODYN 40 – YMDDIRIEDOLAETHAU

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel yr unig ymddiriedolwr ar gyfer 172 o gymroddion megis cronfeydd gwobrau ysgolion, a chronfeydd cysuron a gwelliannau i nifer o Sefydliadau'r Cyngor. Mae gan y Gronfa Fwyaf, y Gronfa Degwm, gyfriflyfr cyfrifo sy'n hollol ar wahân, tra bo'r Cyngor yn dal eiddo 171 o'r cymynroddion hyn ond nid yw'n gwneud penderfyniadau ar ddefnydd y cronfeydd. Ymhob achos, nid yw'r cronfeydd yn cynrychioli asedion y Cyngor ac felly nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Fantolen.

Cyfanswm balans y 171 o gymynroddion nad ydynt yn cael eu cydnabod ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2019 oedd £972,101 (£875,560 ar 31 Mawrth 18). Buddsoddir y cronfeydd yn llawn er mwyn creu incwm.

Manylir ar y cymynroddion mwyaf, Y Gronfa Degwm ac Ymddiriedolaeth FMG Morgan, yn atodiadau A a B i'r cyfrifon hyn.

NODYN 41 – TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH

Mae Prosiect GwyriAD yn gynllun Trefniant Consesiwn Gwasanaeth, sydd hefyd yn cael ei adnabod fel cynllun 'Menter Cyllid Preifat' (MCP). Dechreuwyd ar y dasg o'i adeiladau yn 2012/13 a'r gwaith yn dod yn weithredol ym Medi 2013. Gwaith yw gogyfer â thrin gwastraff bwyd a ddiolir yn y tarddle gan breswylwyr a busnesau Gwynedd

NODYN 41 – TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH (parhad)

(yn bennaf) trwy ddefnyddio technoleg Treulio Anaerobig (Anaerobic Digestion). Mae hyn yn gymorth i'r Cyngor gyrraedd ei dargedau ailgylchu, a gweithio o fewn ei lwfansau tirlenwi o Wastraff Dinesig Bioddiraddadwy am gyfnod o 15 mlynedd.

Mae'r asedau sy'n cael eu darparu i gyflenwi'r gwasanaeth yn cael eu cydnabod ar Fantolen y CYngor. Gwerth yr asedau perthnasol ar 31 Mawrth 2019 oedd £3.5m (£3.7m ar 31 Mawrth 2018). Mae'r Awdurdod yn gwneud taliad cytunedig (ffi giât) bob blwyddyn yn seiliedig ar isafswm o dunelli sy'n cael ei gynyddu yn flynyddol gan chwyddiant ac sy'n gallu cael ei ostwng os nad yw'r contractwr yn cyfarfod ag argaeledd a safon perfformiad mewn unrhyw flwyddyn. Mae gan y Cyngor yr hawl i gynyddu swm y tunelli dros y 7,500 tunnell gytunedig hyd at 11,000 tunnell, a bydd yn talu ffi giât ostyngol am unrhyw beth dros 7,500 tunnell.

	Taliad am Wasanaethau	Ad-daliad Gwariant Cyfalaf	Llog	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Talwyd yn 2018/19	498	142	123	763
Taladwy yn 2019/20	498	151	114	763
Taladwy o fewn 2 i 5 mlynedd	1,991	703	357	3,051
Taladwy o fewn 6 i 10 mlynedd	2,198	997	174	3,369
Taladwy o fewn 11 i 15 mlynedd	0	0	0	0
Cyfanswm	5,185	1,993	768	7,946

Er bod y taliadau sy'n cael eu gwneud i'r contractwr yn cael eu disgrifio fel taliadau unedol, maent wedi eu cyfrifo er digolledu'r contractwr am werth teg y gwasanaeth a gyflenwir, y gwariant cyfalaf a'r llog oedd yn daladwy.

Mae'r contractwr yn derbyn incwm o ynni sy'n cael ei gynhyrchu o'r gwastraff sydd wedi eu galluogi i gadw'r taliad unedol i'r Cyngor yn isel. Os yw'r incwm yn uwch na'r hyn sydd yn y cytundeb, mae trefniant iddo gael ei rannu rhwng y contractwr a Chyngor Gwynedd.

Mae'r ymrwymadau sy'n ddyledus i'r contractwr am y gwariant cyfalaf sydd wedi ei wneud fel a ganlyn:

	2018/19	
	Ymrwymadau Prydlesau	Incwm Gohiriedig
	£'000	£'000
Balans yn sefyll 1 Ebrill 2018	(1,993)	(1,518)
Ad-daliad o brifswm yn ystod y flwyddyn	142	0
Rhyddhad o incwm gohiriedig	0	145
Balans yn sefyll ar 31 Mawrth 2019	(1,851)	(1,373)

Gellir terfynu'r cytundeb gan un o'r ddwy ochr ar unrhyw adeg ar sail diffygion, yn amodol ar roi rhybudd yn unol â'r cytundeb. Yn ogystal, gall y Cyngor derfynu'r cytundeb yn unochrog yn unol â'r amodau ynddo. Byddai costau iawndal ynghlwm ag unrhyw drefniant terfynu. Ar ddiwedd y cytundeb, mae gan y Cyngor hawl i ail-dendro am gontractwr i ddarparu'r gwasanaeth.

NODYN 42 – GWEITHREDIADAU AR Y CYD A CHYD-BWYLLGORAU

Mae'r Cyngor yn rhan o nifer o weithrediadau ar y cyd gydag awdurdodau cyfagos yng Ngogledd Cymru.

Yn ystod 2018/19, roedd Cyngor Gwynedd yn rhan o bedwar cyd-bwyllgor, sef cyd-weithio mewn meysydd penodol rhwng awdurdodau lleol. Mae'n ofynnol i gyfrifon ar wahân gael eu cynhyrchu ar gyfer cyd-bwyllgorau. Y pedwar cyd-bwyllgor perthnasol i Wynedd yn ystod 2018/19 yw:

- Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd
- GwE
- Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru (PTGGGC)
- Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru

Mae cyfrifon y cyd-bwyllgorau yn dilyn yr un amserlen o ran dyddiad statudol ar gyfer cwblhau y cyfrifon. Yn yr amgylchiadau, felly fe welir bod cyfrifon Cyngor Gwynedd yn adlewyrchu y gwir ymrwymiad net perthnasol, er bod y sefyllfa ddadansoddol oddrychol yn mynd i amrywio yn ddibynol ar sefyllfa a threfniadau adrodd y gwahanol gyd-bwyllgorau. Mae'r ffigyrau ar gyfran berthnasol i Wynedd wedi eu cynnwys yn y tabl isod:

Gweithrediad ar y Cyd / Cyd-Bwyllgor	Awdurdod Lletya Cyllid	Cyngorau a Sefydliadau sydd yn rhan o'r Cydbwyllgor	Cyfran Cyngor Gwynedd	Gwerth Cyfran Gwynedd (Cyfrif Incwm a Gwariant)
			%	£'000
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd	Cyngor Gwynedd	Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn	50%	242
GwE	Cyngor Gwynedd	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	17.61%	725
Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru	Cyngor Sir y Fflint	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn	20%	20
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru ¹	Cyngor Gwynedd	Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Gwynedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam Prifysgol Bangor Grŵp Llandrillo Menai Prifysgol Glyndŵr Wrecsam Coleg Cambria	12.5%	5

¹ Dyddiad cychwyn ffurfiol y Cyd-Bwyllgor Bwrdd Uchelgais Economaidd oedd 1 Chwefror 2019. Felly, mae cyfrifon 2018/19 yn cynnwys trafodion ar gyfer y cyfnod o 2 fis o 1 Chwefror 2019 i 31 Mawrth 2019.

Gellir gweld cyfrifon y cyd-bwyllgorau unigol ar wefannau y cyngorau sydd yn awdurdodau lletya cyllid.

NODYN 43 – DIGWYDDIADAU WEDI DYDDIAD Y FANTOLEN

Nid oes yna unrhyw ddigwyddiadau gwybyddus i'w hadrodd wedi dyddiad y fantolen.

Tud. 98

Y GRONFA DEGWM

2017/18 £'000		2018/19 £'000 £'000	
952	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill		930
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn:-		
4	Llog ar fuddsoddiadau		8
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn:-		
(22)	Colled ar gwerth y tiroedd	0	
(11)	Grantiau a chostau	(8)	
7	Trosglwyddo (Tan) / Gorwariant Gwynedd	0	
		(8)	
930	Cyfanswm y Gronfa ar 31 Mawrth		930
	A gynrychiolir gan yr Asedau canlynol:-		
315	Tir ac Adeiladau		0
22	Dyledwyr		24
1,804	Arian mewn llaw		1,805
2,141			1,829
	Llai - Elfen yn ddyledus i Gyngorau Môn a Chonwy		
(1,203)			(891)
938			938
	Llai - Credydwyr		(18)
(13)	Ychwaneger - Elfen yn ddyledus gan Gyngorau Môn a Chonwy		
5			10
930	Cyfanswm		930

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Dywed Cynllun gweinyddu'r Gronfa y ceir defnyddio'r incwm at bwrpasau elusennol - addysgol, adloniadol a chymdeithasol, yn unol â disgresiwn y Cyngor.
2. Mae'r Ddeddf Elusennol 1993 yn gofyn am archwiliad annibynnol o ddatganiad o gyfrifon y Gronfa Degwm yn flynyddol.
3. Yn 2018/19, cafodd yr asedau oedd yn berthnasol i Gyngor Môn a Chyngor Conwy eu dosbarthu yn ôl i'r awdurdodau yn unol â'r cytundeb a wnaethpwyd yn 1996. Y gytundeb oedd fod Cyngor Môn yn cadw'r tir ac fod cyfanswm y tir ac arian yn cael ei rannu i adlewyrchu y dosraniad isod:

Gwynedd	44%
Môn	38%
Conwy	18%

CRONFA YMDDIRIEDOLAETH FMG MORGAN
--

2017/18 £'000		2018/19 £'000
174	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill	182
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn	
11	Llog enillwyd gan yr asedau	13
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn	(6)
(3)	Grantiau	
182	Cyfanswm y Gronfa 31 Mawrth	189
	Asedau	
144	Buddsoddiadau	145
38	Arian mewn llaw	44
182		189

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Sefydlwyd y gronfa hon gyda gweddill ystâd y diweddar Mrs Florence Merthyr Guest Morgan. Roedd incwm y Gronfa i'w ddefnyddio er budd trigolion rhannau o Lŷn at bwrpasau penodedig.
2. Dangosir buddsoddiadau ar gost yn y cyfrifon. Gwerth y buddsoddiadau ar y farchnad ar 31 Mawrth 2019 oedd £351,837 (£347,947 ar 31 Mawrth 2018).
3. Mae'r Gronfa FMG Morgan tu allan i ofynion y Ddeddf Elusennol 1993. Oherwydd hyn nid oes angen archwiliad annibynnol o'r Gronfa Ymddiriedolaeth hon.

Eitem 6

CYFARFOD	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	29 GORFFENNAF 2019
TEITL	Cyfrifon Terfynol Cronfa Bensiwn Gwynedd am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2019 ac Archwiliad perthnasol
PWRPAS	Cyflwyno – <ul style="list-style-type: none">• Datganiad o'r Cyfrifon ôl-Archwiliad;• Adroddiad 'ISA260' Deloitte;• Llythyr Cynrychiolaeth. (Atodiad 1)
ARGYMHELLIAD	Ystyried a chymeradwyo'r wybodaeth cyn awdurdodi'r Cadeirydd i ardystio'r llythyr.
AWDUR	Dafydd L Edwards, Pennaeth Cyllid

1. **CYFRIFON 2018/19**

Cyflwyno Datganiad o Gyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd 2018/19 (ol- archwiliad) sy'n rhoi manylion am weithgareddau ariannol y Gronfa yn ystod y flwyddyn ddaeth i ben 31 Mawrth 2019.

2. **ARCHWILIAD GAN DELOITTE AR RAN ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU**

Mae'r cyfrifon hyn yn destun archwiliad gan gwmni Deloitte, a chyflwynir yma adroddiad 'ISA260' gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn manylu ar brif ddarganfyddiadau Deloitte.

3. **ARGYMHELLIAD**

Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ystyried a chymeradwyo'r –

- Datganiad o Gyfrifon 2018/19 (ôl-archwiliad) y Gronfa Bensiwn
- Adroddiad 'ISA260' gan Deloitte ar gyfer Cronfa Bensiwn Gwynedd

4. **LLYTHYR CYNRYCHIOAETH**

Gofynnir i Gadeirydd y cyfarfod, ynghyd â'r Pennaeth Cyllid, ardystio'r Llythyr Cynrychiolaeth (Atodiad 1 i adroddiad Deloitte) wedi i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu gymeradwyo'r uchod.

5. **TYSTYSGRIF YR ARCHWILYDD PENODEDIG**

Wedi iddo dderbyn y Llythyr Cynrychiolaeth wedi'i ardystio gan y Cadeirydd a'r Pennaeth Cyllid, bydd Archwilydd Cyffredinol Cymru (Adrian Crompton) yn cyhoeddi'r tystysgrif ar y cyfrifon.

6. **CYFARFOD CYFFREDINOL BLYNYDDOL Y GRONFA BENSIWN**

Bydd Datganiad o Gyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd hefyd yn cael ei gyflwyno'n ffurfiol i'r holl gyflogwyr yng Nghyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Gronfa Bensiwn ar 24 Hydref 2019.

Cronfa Bensiwn Gwynedd

DATGANIAD O'R CYFRIFON 2018/19

ADRODDIAD NARATIF

Rhagarweiniad

Mae cyfrifon a nodiadau Cronfa Bensiwn Gwynedd am 2018/19 wedi'u cyflwyno yma ar dudalennau 6 i 39.

Mae'r cyfrifon yn cynnwys Cyfrif a Mantolen Cronfa Bensiwn Gwynedd.

Cefnogir y cyfrifon hyn gan yr Adroddiad Naratif yma, y Polisiâu Cyfrifo ac amrywiol nodiadau i'r cyfrifon.

Mae cyfrifon y Gronfa Bensiwn a'r nodiadau ynghlwm yn crynhoi trafodion ariannol ac asedau net ar gyfer darparu pensiynau a Buddiannau taladwy eraill ar gyfer cyn-weithwyr holl gyflogwyr y Gronfa, gan gynnwys Cyngorau Ynys Mon, Conwy a Gwynedd, Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri, Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru, Cartrefi Conwy, Cartrefi Cymunedol Gwynedd, amryw o gynghorau tref a chymuned, cyrff ar yr atodlen a chyrrff a ganiateir.

Mae Datganiad o'r Cyfrifon a gwybodaeth pellach ar gael ar wefan Cronfa Bensiwn Gwynedd sef www.cronfabensiwngwynedd.org.uk.

Mae gan y Gronfa ddau ddatganiad pwysig sydd yn gosod allan strategaethau er mwyn sicrhau bod y pensiynau wedi cael eu cyllido nawr ac yn y dyfodol fel a ganlyn:

- Datganiad Strategaeth Gyllido – mae'r datganiad yn gosod allan strategaeth penodol i'r gronfa sydd yn adnabod sut bydd ymrwymadau pensiwn cyflogwyr yn cael eu cwrdd orau wrth symud ymlaen. Caiff ei adolygu bob tair mlynedd yn dilyn y prisiad actiwaraid ac mae'n cynnwys cyfraddau unigol i bob cyflogwr ar gyfer y cyfnod dilynol.
- Datganiad Strategaeth Buddsoddi – mae'r datganiad yn gosod y math o fuddsoddiadau a therfynau llydan ar gyfer bob math o buddsoddiad.

Mae'r ddau ddatganiad yma ar gael ar safle we y gronfa o dan yr adran buddsoddiadau.

Mae'n ofynnol i gael Prisiad Actiwaraid bob tair mlynedd er mwyn sefydlu'r lefel asedau ar gael er mwyn talu pensiynau nawr ac yn y dyfodol. Bydd y prisiad nesaf fel ar 31 Mawrth 2019 a gwneir unrhyw newidiadau i gyfraniadau y cyflogwyr o 1 Ebrill 2020 ymlaen.

Ceir gwybodaeth bellach am y cyfrifon gan:

Caroline Roberts
Rheolwr Buddsoddi
01286 679128

Adran Cyllid
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Mae yn rhan o bolisi'r Gronfa i ddarparu gwybodaeth lawn am weithgareddau'r Gronfa. Yn ychwanegol, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd yn dymuno, hawl statudol i arolygu'r cyfrifon cyn cwblheir yr archwiliad. Hysbysir argaeledd y cyfrifon i'w harolygu ar wefan y Gronfa Bensiwn ar yr adeg briodol.

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD O'R CYFRIFON

CYFRIFOLDEB Y GRONFA BENSIWN

Mae'n ofynnol ar Gyngor Gwynedd fel awdurdod gweinyddu (yn effeithiol yr ymddiriedolwr) ar gyfer Cronfa Bensiwn Gwynedd i wneud trefniadau ar gyfer iawn weinyddiad o'i faterion ariannol ac i sicrhau y rhoddir cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny i un o'i swyddogion. Yng Nghyngor Gwynedd, y Pennaeth Cyllid yw'r "Swyddog Adran 151" hwnnw. Cyfrifoldeb yr Awdurdod Gweinyddu hefyd yw rheoli ei weithgareddau er mwyn sicrhau defnydd effeithiol, effeithlon ac economaidd o'i adnoddau, gwarchod ei asedau, a chymeradwyo'r Datganiad o'r Cyfrifon.

29 Medi 2019

Cadeirydd Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu

CYFRIFOLDEB Y PENNAETH CYLLID

Y Pennaeth Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Gronfa Bensiwn yn unol â'r ymarfer priodol fel a osodir allan yn y *Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y "Côd").

Wrth baratoi'r datganiad o'r cyfrifon, mae'r Pennaeth Cyllid wedi dewis polisiâu cyfrifo priodol gan eu defnyddio'n gyson; wedi ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus ac yn cydymffurfio â'r Côd.

Hefyd, mae'r Pennaeth Cyllid wedi cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfamserol, ac wedi cymryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw anghysondebau eraill.

TYSTYSGRIF Y SWYDDOG CYLLIDOL CYFRIFOL

Tystiaf fod y Datganiad o'r Cyfrifon wedi ei baratoi yn unol â'r trefniadau uchod. Mae'r Datganiad yn cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cronfa Bensiwn Gwynedd ar 31 Mawrth 2019, ac incwm a gwariant y Gronfa Bensiwn am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

29 Medi 2019

Dafydd L. Edwards B.A., C.P.F.A., I.R.R.V.
Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd

**CYFRIFON CRONFA BENSIWN GWYNEDD
2018/19**

CYFRIF Y GRONFA

31 Mawrth 2018 £'000		Nodiadau	31 Mawrth 2019 £'000
	Delio gydag aelodau, cyflogwyr ac eraill sydd â chysylltiad uniongyrchol â'r Gronfa		
82,302	Cyfraniadau	7	67,930
3	Incwm arall	8	6
4,360	Trosglwyddiadau i mewn o gronfeydd pensiwn eraill	9	3,007
86,665	Cyfanswm y cyfraniadau a dderbyniwyd		70,943
(53,911)	Buddion a dalwyd neu sy'n daladwy	10	(59,213)
(2,306)	Taliadau i rai sy'n ymadael	11	(3,128)
(56,217)	Cyfanswm y buddion a dalwyd		(62,341)
(13,367)	Costau Rheoli	12	(14,659)
	Enillion ar Fuddsoddiadau		
15,155	Incwm buddsoddi	15	13,964
(252)	Treth ar incwm		(195)
41,758	Elw a (cholled) wrth waredu buddsoddiadau a newidiadau yng ngwerth buddsoddiadau ar y farchnad	16	135,660
56,661	Enillion net o dreth ar fuddsoddiadau		149,429
73,742	Cynnydd yn yr asedau net ar gael ar gyfer buddion yn ystod y flwyddyn		143,372
	Asedau net y Gronfa		
1,864,233	Ar 1 o Ebrill		1,937,975
73,742	Cynnydd yn yr asedau net		143,372
1,937,975			2,081,347

Mae'r nodiadau ar tudalennau 6 i 39 yn rhan o'r Datganiadau Cyllidol

DATGANIAD ASED AU NET

31 Mawrth 2018 £'000		Nodiadau	31 Mawrth 2019 £'000
1,859,635	Asedau buddsoddi	16	2,054,595
44,352	Adneuon arian parod	16	538
1,903,987	Cyfanswm Asedau Buddsoddi		2,055,133
(4,690)	Ymrwymadau buddsoddi	16	(123)
42,626	Asedau cyfredol	21	29,226
(3,948)	Ymrwymadau cyfredol	22	(2,889)
1,937,975			2,081,347

Nid yw'r Datganiadau Cyllidol yn cynnwys ymrwymadau'r Gronfa i dalu pensiynau a budd-daliadau eraill i holl gyfranwyr presennol y Gronfa ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol, ond yn hytrach mae'n crynhoi trafodion ac asedau net y Gronfa. Ystyrir ymrwymadau'r Gronfa ym mhresiadau cyfnodol yr actiwari o'r Gronfa (y mwyaf diweddar ar 31 Mawrth 2016) ac fe'u hadlewyrchir yn lefelau cyfraniadau'r cyflogwyr a bennir gan y prisiad hwn, fel bydd y Gronfa yn gallu cwrdd â ymrwymadau'r dyfodol. Dangosir gwerth presennol actiwariaidd ar gyfer buddiannau a addawyd yn Nodyn 20.

NODIADAU AR GYFRIFON CRONFA BENSIWN GWYNEDD

NODYN I – DISGRIFIAD O'R GRONFA

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd ("y Gronfa") yn rhan o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL) ac fe'i gweinyddir gan Gyngor Gwynedd. Y Cyngor yw'r endid adrodd ar gyfer y Gronfa pensiwn hon. Crynodeb o'r Gronfa yw'r disgrifiad a ganlyn. Am fwy o fanylion, dylid cyfeirio at Adroddiad Blynyddol Cronfa Bensiwn Gwynedd 2018/19 a'r pwerau statudol sy'n tanategu'r cynllun, sef Deddf Pensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus 2013 a'r Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL).

a) Cyffredinol

Deddf Pensiynau Gwasanaeth Cyhoeddus 2013 sy'n llywodraethu'r Gronfa. Gweinyddir y Gronfa yn unol â'r deddfau eilaidd a ganlyn:

- Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 2013 (fel y'i diwygiwyd);
- Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Darpariaethau Trosiannol, Arbedion a Gwelliant) 2014 (fel y'i diwygiwyd);
- Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Rheoli a Buddsoddi Cronfeydd) 2009 (fel y'i diwygiwyd).

Mae'n gynllun pensiwn budd-dal diffiniedig cyfrannol a weinyddir gan Gyngor Gwynedd i roi pensiynau a buddion eraill i weithwyr pensiynadwy Cyngor Gwynedd, dau awdurdod lleol arall a chyrff ar yr atodlen, cyrff a benderfynir a chyrff eraill a ganiateir sydd o fewn cyn ardal Cyngor Sir Gwynedd. Nid yw athrawon, swyddogion yr heddlu a gweithwyr y gwasanaeth tân wedi'u cynnwys gan eu bod yn rhan o gynlluniau pensiwn cenedlaethol eraill. Mae'r Gronfa'n cael ei goruchwyllo gan y Pwyllgor Pensiynau, sef un o bwyllgorau Cyngor Gwynedd.

b) Aelodaeth

Mae bod yn aelod o'r CPLIL yn rhywbeth gwirfoddol ac mae gweithwyr yn rhydd i ddewis p'un a ydynt am ymuno â'r cynllun, parhau'n aelod o'r cynllun neu wneud eu trefniadau personol y tu allan i'r cynllun. Ymysg y sefydliadau sy'n cymryd rhan yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd mae:

- Cyrff ar yr atodlen, sy'n awdurdodau lleol a chyrff tebyg ble mae gan eu staff hawl awtomatig i fod yn aelodau o'r Gronfa.
- Cyrff a benderfynir, sy'n gyngor dinas, tref neu gymuned. Mae ganddynt yr hawl i benderfynu os caiff eu gweithwyr ymuno â'r CPLIL ac i fabwysiadu'r penderfyniad yn unol â hynny.
- Cyrff a ganiateir, sy'n sefydliadau eraill sy'n cymryd rhan yn y Gronfa dan gytundeb mynediad rhwng y Gronfa a'r sefydliad perthnasol. Mae'r cyrff a ganiateir yn cynnwys cyrff gwirfoddol, elusennol a thebyg neu gontractwyr preifat sy'n ymgymryd â swyddogaeth awdurdod lleol wedi i'r swyddogaeth gael ei allanoli i'r sector preifat.

NODYN I – DISGRIFIAD O'R GRONFA (parhad)

Mae'r cyrff canlynol yn gyflogwyr gweithredol yn y Gronfa Bensiwn:

Cyrff ar yr Atodlen	
Cyngor Gwynedd	Parc Cenedlaethol Eryri
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	Ysgol Bryn Eilian
Cyngor Sir Ynys Môn	Ysgol Emrys ap Iwan
Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	Ysgol Pen y Bryn
Grŵp Llandrillo – Menai	Ysgol Uwchradd Eirias
GWE	NMWTRA
Cyrff a Benderfynir	
Cyngor Cymuned Llanllyfni	Cyngor Tref Ffestiniog
Cyngor Dinas Bangor	Cyngor Tref Llandudno
Cyngor Tref Abergele	Cyngor Tref Llangefni
Cyngor Tref Bae Colwyn	Cyngor Tref Porthaethwy
Cyngor Tref Biwmares	Cyngor Tref Towyn a Bae Cinmel
Cyngor Tref Caergybi	Cyngor Tref Tywyn
Cyngor Tref Caernarfon	Cyngor Tref Conwy
Cyngor Cymuned Trefriw	Cyngor Tref Llanfairfechan
Cyrff a Ganiateir	
Addysg Oedolion Cymru (cynt CAG Coleg Harlech)	Cymdeithas y Deillion Gogledd Cymru
CAIS	Gwasanaethau Gwirfoddol Conwy
Canolfan Cyngori Conwy	Gyrfaedd Cymru Gogledd Orllewin
Canolfan Cyngori Ynys Môn (hyd at 31/03/18)	Mantell Gwynedd
Cwmni Cynnal	Medrwn Môn
Cwmni'r Frân Wen	Menter Môn
Cydbwyllgor Claddu Caergybi	
Cyrff Cymunedol a Ganiateir	
Cartrefi Conwy	Cartrefi Cymunedol Gwynedd
Cyrff Trosglwyddai a Ganiateir	
ABM Catering	Caterlink
Superclean I	Dawnus (Aeth i ddwylo'r gweinyddwyr ar 15/03/19)

c) **Cyllid**

Mae'r buddion yn cael eu cyllido gan gyfraniadau ac enillion ar fuddsoddiadau. Mae aelodau gweithredol y Gronfa'n talu cyfraniadau yn unol â Rheoliadau CPLIL (Buddion, Aelodaeth a Chyfraniadau) 2007 ac maent yn amrywio o 2.75% i 12.5% o dâl pensiynadwy'r aelod ar gyfer y flwyddyn ariannol oedd yn dod i ben ar 31 Mawrth 2019. Hefyd mae'r cyflogwyr yn gwneud cyfraniadau sy'n cael eu gosod yn seiliedig ar y prisiad actiwaraid a gynhelir pob tair blynedd. Gweithredwyd cyfraniadau cyflogwr newydd ar gyfer y tair blynedd o 1 Ebrill 2017 i 31 Mawrth 2020 yn dilyn y prisiad a wnaethpwyd ar 31 Mawrth 2016.

NODYN 1 – DISGRIFIAD O'R GRONFA (parhad)

d) **Buddion**

Mae buddion pensiwn dan y CPLIL cyn 1 Ebrill 2014, yn seiliedig ar y tâl pensiynadwy terfynol a hyd y gwasanaeth pensiynadwy; gweler y crynodeb isod:

	Gwasanaeth cyn 1 Ebrill 2008	Gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2008
Pensiwn	Mae pob blwyddyn a weithiwyd gwerth 1/80 x cyflog pensiynadwy terfynol.	Mae pob blwyddyn a weithiwyd gwerth 1/60 x cyflog pensiynadwy terfynol.
Lwmp swm	Lwmp swm awtomatig o 3 x cyflog. Yn ogystal, gellir cyfnewid rhan o'r pensiwn blynyddol am daliad arian parod di-dreth unwaith ac am byth. Telir lwmp swm o £12 am bob £1 o bensiwn a ildir.	Dim lwmp swm awtomatig. Gellir cyfnewid rhan o'r pensiwn blynyddol am daliad arian parod di-dreth unwaith ac am byth. Telir lwmp swm o £12 am bob £1 o bensiwn a ildir.

O 1 Ebrill 2014, daeth y cynllun yn gynllun cyfartaledd cyflog gyrfa. Gweler y crynodeb isod:

	Gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2014
Pensiwn	Mae pob blwyddyn a weithiwyd gwerth 1/49 x cyfartaledd cyflog gyrfa wedi'i adbriso (CARE)
Lwmp Swm	Dim lwmp swm awtomatig. Gellir cyfnewid rhan o'r pensiwn blynyddol am daliad arian parod di-dreth unwaith ac am byth. Telir lwmp swm o £12 am bob £1 o bensiwn a ildir.

Caiff pensiwn cronedig ei gynyddu'n flynyddol yn unol â'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr.

Darperir amrediad o fuddion eraill dan y cynllun yn cynnwys ymddeoliad cynnar, pensiynau anabledd a buddion marwolaeth. Am fwy o fanylion, cyfeiriwch at lawlyfr cynllun Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd ar gael gan Adain Pensiynau Cyngor Gwynedd.

Mae'r buddion yn gysylltiedig â mynegai er mwyn glynu at y raddfa chwyddiant cyfredol.

NODYN 2 – SAIL PARATOI

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Gronfa ar gyfer blwyddyn ariannol 2018/19 a'i sefyllfa diwedd blwyddyn ar 31 Mawrth 2019. Mae'r cyfrifon wedi'u paratoi yn unol â'r Còd Ymarfer ar Gyfrifyddu mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2018/19 sy'n seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh), fel y'u diwygiwyd ar gyfer sector cyhoeddus y DU.

Mae'r cyfrifon yn crynhoi trafodion y Gronfa ac yn adrodd ar yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion pensiwn. Nid yw'r cyfrifon yn rhoi ystyriaeth i rwymedigaethau i dalu pensiynau a buddion sy'n ddyledus ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol, na gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol. Gweler gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo, ble bo'u gwerth wedi'i gyfrifo'n seiliedig ar Safon Cyfrifo Genedlaethol (SCC) 19, yn Nodyn 20 y cyfrifon hyn.

NODYN 3 – CRYNODEB O BOLISIAU CYFRIFEG ARWYDDOCAOL

Cyfrif y Gronfa – cydnabyddiaeth refeniw

a) Incwm o Gyfraniadau

Cyfrifir cyfraniadau arferol, gan weithwyr a chyflogwyr fel ei gilydd, yn seiliedig ar groniad ar y raddfa ganrannol a argymhellir gan actiwari'r gronfa yn y cyfnod cyflogres y maent yn perthyn iddo.

Mae cyfraniadau cyflogwyr i ddiffygion cronfeydd yn cael eu cyfrif ar y dyddiadau y maent yn daladwy dan atodlen cyfraniadau a gosodwyd gan actwari y Gronfa, neu wrth eu derbyn os yw hynny'n digwydd cyn y dyddiad maent yn ddyledus.

Cyfrifir am gyfraniadau ychwanegol cyflogwyr a chyfraniadau straen pensiwn yn y cyfnod ble mae'r ymrwymadau dan sylw yn codi. Ystyrir bod unrhyw swm sy'n ddyledus yn ystod y flwyddyn, ond nad ydyw wedi'i dalu, yn ased ariannol cyfredol. Ystyrir bod unrhyw swm nad ydyw'n ddyledus nes flynyddoedd yn y dyfodol yn ased ariannol tymor hir.

b) Trosglwyddiadau o gynlluniau eraill ac i gynlluniau eraill

Mae'r gwerthoedd trosglwyddo'n cynrychioli'r symiau a dderbyniwyd ac a dalwyd yn ystod y flwyddyn i aelodau sydd naill ai wedi ymuno neu sydd wedi gadael y Gronfa yn ystod y flwyddyn ariannol ac maent yn cael eu cyfrifo yn unol â'r Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (gweler Nodiadau 9 a 11).

Mae trosglwyddiadau unigol i mewn i'r Gronfa ac allan ohoni'n cael eu gwneud yn seiliedig ar dderbyniion a thaliadau, ac fel arfer mae hyn yn digwydd pan dderbynnir neu pan ryddheir ymrwymadau aelod.

Cyfrifir am drosglwyddiadau i mewn i'r Gronfa gan aelodau sy'n dymuno defnyddio'r enillion o'u cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol (gweler isod) i brynu buddion ar sail derbyniion ac maent wedi'u cynnwys dan Drosglwyddiadau i Mewn (gweler Nodyn 9).

Cyfrifir am drosglwyddiadau swmp (grŵp) yn seiliedig ar groniadau yn unol â thelerau'r cytundeb trosglwyddo.

c) Incwm buddsoddi

i) Incwm llog

Cydnabyddir incwm llog yng nghyfrif y Gronfa wrth iddo gronni, gan ddefnyddio'r gyfradd llog sy'n berthnasol i'r offeryn ariannol ar y dyddiad pan geir y llog neu ar darddiad y llog. Mae incwm yn cynnwys amorteiddiad unrhyw ddisgownt neu bremiwm, costau trafodi neu wahaniaethau eraill rhwng swm cario cychwynol yr offeryn a'i swm pan fo wedi aeddfedu sydd wedi'i gyfrifo yn seiliedig ar y raddfa llog perthnasol.

ii) Incwm dididend

Cydnabyddir incwm dididend ar y dyddiad pan fo'r cyfranddaliadau'n cael eu dyfynnu fel rhai cynddifidend. Cyfeirir at unrhyw swm nad ydyw wedi'i dderbyn erbyn diwedd y cyfnod adrodd yn y datganiad asedau net fel ased ariannol cyfredol.

iii) Dosbarthiadau o gronfeydd wedi'u cyfuno yn cynnwys eiddo

Cydnabyddir dosbarthiadau o gronfeydd wedi'u cyfuno ar y dyddiad pan maent yn cael eu cyflwyno. Cyfeirir at unrhyw swm nad ydyw wedi'i dderbyn erbyn diwedd y cyfnod adrodd yn y datganiad asedau net fel ased ariannol cyfredol.

NODYN 3 – CRYNODEB O BOLISIŌAU CYFRIFEG ARWYDDOCAOL (parhad)

- iv) Newid yng ngwerth net buddsoddiadau ar y farchnad
Cydnabyddir newidiadau yng ngwerth net buddsoddiadau ar y farchnad fel incwm ac maent yn cynnwys yr holl elw/colledion a wireddwyd ac na wireddwyd yn ystod y flwyddyn.

Cyfrif y Gronfa – eitemau sy'n creu costau

d) Buddion sy'n daladwy

Mae'r buddion pensiwn a lwmp swm sy'n daladwy'n cynnwys yr holl symiau a wyddys eu bod yn daladwy ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Cyfeirir at unrhyw swm sy'n ddyledus ond nad ydyw wedi'i dalu yn y datganiad asedau net fel ymrwymadau cyfredol.

e) Trethiant

Mae'r Gronfa'n gynllun gwasanaeth cyhoeddus cofrestredig dan adran 1(1) Atodlen 36 Deddf Cyllid 2004 ac o ganlyniad mae'r llog a dderbynnir yn eithriedig rhag treth incwm y DU a rhag treth ar enillion cyfalaf ar yr enillion a geir o'r buddsoddiadau a werthir. Mae treth atal yn daladwy ar incwm a geir o fuddsoddiadau tramor yn y wlad ble maent yn tarddu, oni bai bod eithriad wedi'i ganiatáu. Cyfrifir am dreth anadferadwy fel cost i'r Gronfa fel mae'n codi.

f) Costau rheoli

Nid yw'r Côt yn gofyn am unrhyw ddadansoddiad o gostau gweinyddol y gronfa bensiwn. Fodd bynnag, er mwyn cael tryloywder gwell, mae'r Cyngor yn cyhoeddi costau rheoli'r gronfa bensiwn yn unol â chanllawiau CIPFA, *Accounting for Local Government Pension Scheme Management Costs*.

Costau gweinyddol

Cyfrifir am yr holl gostau gweinyddol ar sail cronïadau. Mae holl gostau staff y tîm gweinyddu pensiynau'n cael eu codi'n uniongyrchol ar y Gronfa. Mae costau cysylltiol rheoli, llety a gorbenion eraill yn cael eu dosrannu i'r Gronfa yn unol â pholisi'r Cyngor.

Costau arolygu a llywodraethu

Cyfrifir am yr holl gostau arolygu a llywodraethu ar sail cronïadau. Mae holl gostau staff, rheoli, llety a gorbenion eraill sy'n gysylltiedig â goruchwyllo a llywodraethu yn cael eu dosrannu i'r Gronfa yn unol â pholisi'r Cyngor.

Costau rheoli buddsoddiadau

Cyfrifir am yr holl gostau rheoli buddsoddiadau yn seiliedig ar gronïad.

Cytunir ar ffioedd y rheolwyr buddsoddi a'r ceidwad allanol yn y mandadau perthnasol sy'n llywodraethu eu penodiadau. Yn fras, mae'r rhain yn seiliedig ar werth marchnad y buddsoddiadau dan eu rheolaeth ac felly maent yn cynyddu neu'n lleihau wrth i werth y buddsoddiadau hyn newid. Yn ogystal roedd y Gronfa wedi negodi gyda Fidelity International y dylai elfen o'u ffi fod yn gysylltiedig â'u perfformiad. Daeth y trefniant hwn i ben ar 30 Medi 2016, ac ers hynny mae'r ffi yn seiliedig ar werth marchnad y buddsoddiadau dan eu rheolaeth.

Mae cost derbyn cyngor ar fuddsoddiadau gan ymgynghorwyr allanol wedi'i gynnwys dan ffioedd rheoli buddsoddiadau.

Mae cyfran o gostau'r Cyngor sy'n gysylltiedig â'r amser a dreulir gan swyddogion yn rheoli buddsoddiadau yn cael ei godi ar y Gronfa.

NODYN 3 – CRYNODEB O BOLISIAU CYFRIFEG ARWYDDOCAOL (parhad)

Datganiad asedau net

g) Asedau ariannol

Mae asedau ariannol wedi'u cynnwys yn y datganiad asedau net yn seiliedig ar eu gwerth teg ar y dyddiad adrodd. Cydnabyddir ased ariannol yn y datganiad asedau net ar y dyddiad y caiff y Gronfa gytundeb ei fod yn cael yr ased. O'r dyddiad hwn, bydd y Gronfa'n cydnabod unrhyw elw neu golled a ddaw yn sgil newidiadau yng ngwerth teg yr ased.

Mae gwerth y buddsoddiadau fel sy'n ymddangos yn y datganiad asedau net wedi'u pennu fel a ganlyn:

- i) **Ecwiti**
Penderfynir gwerth buddsoddiad lle bo pris marchnad ar gael yn rhwydd ar sail dyfarniad y pris marchnad ar ddiwrnod olaf y cyfnod cyfrifo.
- ii) **Offerynnau buddsoddi cydgyfrannog**
Mae offerynnau buddsoddi cydgyfrannog yn cael eu prasio ar bris bid cau'r farchnad os yw prisiau bid a chynnig yn cael eu cyhoeddi; neu os mai dim ond un pris sydd ar gael, yna'r pris unigol adeg cau'r farchnad. Yn achos offerynnau buddsoddi cydgyfrannog sydd yn gronfeydd cronïad, mae'r newid yng ngwerth y farchnad yn cynnwys incwm sydd yn cael ei ail-fuddsoddi yn y Gronfa, net o unrhyw dreth atal berthnasol.
- iii) **Ecwiti Preifat a Isadeiledd**
Caiff buddsoddiadau mewn cronfeydd ecwiti preifat a isadeiledd phartneriaethau cofrestredig heb eu dyfynnu eu prasio ar sail rhaniad y Gronfa o'r asedau net yn y Gronfa ecwiti preifat neu'rartneriaeth gyfyngedig gan ddefnyddio'r datganiadau ariannol diweddaraf a gyhoeddir gan y rheolwyr buddsoddi priodol mewn cydymffuriad ag arweiniad SAARh. Mae'n bwysig adnabod natur oddrychol uchel o bennu gwerth teg ar fuddsoddiadau ecwiti preifat ac isadeiledd. Maent yn reddfol seiliedig ar amcangyfrifon a dyfarniadau sy'n edrych ymlaen ac sy'n cynnwys nifer fawr o ffactorau.

h) Trafodion arian tramor

Mae difidendau, llog a phryniannau a gwerthiannau buddsoddiadau mewn arian tramor wedi'u cyfrifo'n seiliedig ar y cyfraddau cyfredol ar y farchnad ar ddyddiad y trafodion. Defnyddir cyfraddau cyfnewid cyfredol ar y farchnad ar ddiwedd y flwyddyn i gyfrifo gwerth balansau arian parod a ddelir mewn cyfrifon banc arian tramor, gwerth buddsoddiadau tramor ar y farchnad a gwerthiannau sy'n aros ar ddiwedd y cyfnod adrodd.

i) Arian a chywerthoedd arian

Mae arian parod yn cynnwys arian parod sydd ar gael ac adneuon ar alw. Mae'r hyn a ddisgrifir fel 'Cyfwerth ag Arian Parod' yn cael eu diffinio fel buddsoddiadau byrdymor, hylifol iawn y gellir eu trosglwyddo'n arian parod yn rhwydd, ac nad oes llawer o risg y bydd eu gwerth yn newid.

NODYN 3 – CRYNODEB O BOLISÏAU CYFRIFEG ARWYDDOCAOL (parhad)

j) Ymrwymadau ariannol

Mae'r Gronfa'n cydnabod ymrwymadau ariannol fel gwerth teg ohonynt ar y dyddiad adrodd. Cydnabyddir ymrwymadau ariannol yn y datganiad asedau net ar y dyddiad y caiff y Gronfa gytundeb ei fod yn agored i'r ymrwymiad. O'r dyddiad hwn, bydd y Gronfa'n cydnabod unrhyw enillion neu golledion a ddaw yn sgil newidiadau yng ngwerth teg yr ymrwymiad.

k) Gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo

Asesir gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo teirblynyddol gan actiwari'r Gronfa yn unol â gofynion SCCI9 a'r safonau actiwaraidd perthnasol.

Fel y caniateir dan SCC26, mae'r Gronfa wedi dewis datgelu gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo drwy gynnwys hysbysiad yn y datganiad asedau net (Nodyn 20).

l) Cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd yn darparu cynllun cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol (AVC) ar gyfer ei aelodau ac mae asedau'r cynllun hwnnw'n cael eu buddsoddi ar wahân i asedau'r Gronfa Bensiwn. Mae tair cronfa AVC. Delir y cronfeydd hyn gyda Clerical Medical, The Equitable Life Assurance Society a Standard Life. Mae'r darparwyr AVC yn diogelu buddion ychwanegol ar sail prynu arian ar gyfer yr aelodau hynny sy'n dewis talu cyfraniadau ychwanegol gwirfoddol. Mae pob aelod sy'n cymryd rhan yn y trefniadau hyn yn derbyn datganiad blynyddol hyd at 31 Mawrth yn cadarnhau'r symiau a ddelir yn eu cyfrif a'r newidiadau yn ystod y flwyddyn.

Nid yw AVCs yn cael eu cynnwys yn y cyfrifon, yn unol ag adran 4(2)(b) Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Rheoli a Buddsoddi Cronfeydd) 2009 (OS 2009/3093); yn hytrach fe'u datgelir fel nodyn (Nodyn 23).

NODYN 4 – DYFARNIADAU ALLWEDDOL WRTH WEITHREDU POLISÏAU CYFRIFO

Buddsoddiadau ecwiti preifat ac is adeiladwaith heb eu dyfynnu

Mae gwerth teg buddsoddiadau ecwiti preifat ac is adeiladwaith yn seiliedig yn bennaf ar amcangyfrifon a dyfarniadau sy'n edrych tua'r dyfodol sy'n cynnwys sawl ffactor. Mae rheolwyr buddsoddi'n pennu gwerth buddsoddiadau ecwiti heb eu dyfynnu ac is adeiladwaith gan ddefnyddio canllawiau sydd wedi'u gosod gan safon cyfrifo SAARh. Roedd gwerth y gwarantau preifat heb eu dyfynnu ar 31 Mawrth 2019 yn £145.6 miliwn (£104.3 miliwn ar 31 Mawrth 2018).

Ymrwymadau'r gronfa pensiwn

Cyfrifir ymrwymadau'r gronfa pensiwn pob tair blynedd gan yr actiwari sydd wedi'i benodi, a darperir diweddariadau blynyddol yn ystod y blynyddoedd rhwng pob prisiad. Mae'r fethodoleg a ddefnyddir yn unol â chanllawiau cymeradwy ac yn unol ag SCCI9. Mae'r rhagdybiaethau sy'n tanategu'r prisiadau yn cael eu cytuno gyda'r actiwari a cheir crynodeb ohonynt yn Nodyn 19. Mae'r amcangyfrif hwn yn destun amrywiaethau arwyddocaol yn seiliedig ar newidiadau i'r rhagdybiaethau gwaelodol.

NODYN 5 – RHAGDYBIAETHAU A WNEIR AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU PWYSIG ERAILL SY’N RHOI ANSICRWYDD WRTH AMCANGYFRIFO

Wrth baratoi datganiadau ariannol, mae gofyn i’r rheolwyr wneud dyfarniadau, amcangyfrifon a thybiaethau sy’n effeithio ar y symiau yr adroddir arnynt yn y cyfrifon. Amcangyfrifir a rhagdybiaethir drwy roi ystyriaeth i brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu balansau gyda sicrwydd, gallai’r gwir ganlyniadau fod yn bur wahanol i’r rhagdybiaethau a’r amcangyfrifon.

Mae’r eitemau yn y datganiad asedau net ar 31 Mawrth 2019, ble mae risg arwyddocaol o amrywiaethau materol yn y flwyddyn ariannol i ddod, fel a ganlyn:

Eitem	Ansicrwydd	Effaith os yw’r gwir ganlyniadau’n wahanol i’r rhagdybiaethau
Ecwiti preifat ac is adeiladwaith	Mae gwerth teg buddsoddiadau ecwiti preifat ac is adeiladwaith yn cael ei bennu’n unol âg arweiniad y British Venture Capital Association. Nid yw’r buddsoddiadau hyn yn cael eu rhestru’n gyhoeddus ac fel y cyfryw, mae elfen o amcangyfrif yn gysylltiedig â’r prisiad.	Mae cyfanswm y buddsoddiadau ecwiti preifat ac is adeiladwaith yn y datganiadau ariannol yn £145.6 miliwn. Mae risg bod y buddsoddiad wedi’i nodi’n rhy isel neu’n rhy uchel yn y cyfrifon.

NODYN 6 – DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD ADRODD

Ar 10 Ebrill 2019 cytunodd arweinwyr yr UE i ymestyn erthygl 50 a allai oedi’r dyddiad y bydd y DU yn gadael yr UE tan 31 Hydref 2019. Er nad oes llawer o gytundeb ar delerau cytundeb ymadael terfynol, mae’n debygol y bydd goblygiadau tymor hir a thymor byr i unrhyw benderfyniad. Mae swyddogion a phwyllgor y Gronfa Bensiwn yn parhau i fonitro datblygiadau’n ofalus, gan gynnwys yr effaith ddisgwyliedig ar rwymedigaethau'r Gronfa a'i phortffolio buddsoddi.

NODYN 7 – CYFRANIADAU

Yn ôl categori

2017/18		2018/19
£'000		£'000
15,930	Cyfraniadau Gweithwyr/Aelodau	17,003
	Cyfraniadau Cyflogwyr :	
47,186	• Cyfraniadau arferol	50,821
19,186	• Cyfraniadau adfer diffyg	106
66,372	Cyfanswm Cyfraniadau Cyflogwyr	50,927
82,302	Cyfanswm Cyfraniadau Derbyniadwy	67,930

Yn ôl math o gyflogwr

2017/18		2018/19
£'000		£'000
29,868	Cyngor Gwynedd	22,410
48,301	Cyrff eraill ar yr atodlen	40,980
1,674	Cyrff a ganiateir	2,000
1,957	Cyrff cymunedol a ganiateir	1,953
206	Cyrff trosglwyddo a ganiateir	247
242	Cyrff a benderfynir	268
54	Cronfa gaeedig*	72
82,302		67,930

*Cronfa gaeedig - Dyma'r cyfraniadau a dderbyniwyd gan Bwyllgor Llysoedd Ynadon Gogledd Cymru a Theatr Ardudwy yn ystod y flwyddyn a oedd yn arfer bod yn gyrff a ganiateir ond bellach sydd yn gronfa gaeedig.

NODYN 8 – INCWM ARALL

2017/18		2018/19
£'000		£'000
1	Llôg ar Gyfraniadau Gohiriedig	1
1	Incwm ar Gyfrifo Ysgariad	5
1	Incwm am Gyfrifo Gwerth Trosglwyddo	0
3		6

NODYN 9 – TROSGLWYDDIADAU I MEWN O GRONFEYDD PENSIWN ERAILL

2017/18		2018/19
£'000		£'000
4,360	Trosglwyddiadau unigol	3,007
4,360		3,007

NODYN 10 – BUDDION A DALWYD

Yn ôl categori

2017/18		2018/19
£'000		£'000
42,708	Pensiynau	45,278
9,670	Cymudiad a buddion ymddeol lwmp swm	11,949
1,533	Buddion marwolaeth – lwmp swm	1,986
53,911		59,213

Yn ôl math o gyflogwr

2017/18		2018/19
£'000		£'000
15,454	Cyngor Gwynedd	16,494
26,173	Cyrff eraill ar yr atodlen	30,510
1,615	Cyrff a ganiateir	1,467
812	Cyrff cymunedol a ganiateir	963
42	Cyrff trosglwyddo a ganiateir	61
70	Cyrff a benderfynir	225
9,745	Cronfa gaeedig	9,493
53,911		59,213

NODYN 11 – TALIADAU I RAI SY’N YMADAEL

2017/18		2018/19
£'000		£'000
	Ad-daliadau i aelodau sy’n ymadael â’r gwasanaeth	
143	llai ad-daliadau treth	139
	Taliadau i aelodau sy’n ymuno â chynllun y	
5	wladwriaeth	2
0	Trosglwyddiadau grŵp	984
2,158	Trosglwyddiadau unigol	2,003
2,306		3,128

Roedd y trosglwyddiad grŵp yn 2018/19 i’r Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

NODYN 12 – COSTAU RHEOLI

2017/18		2018/19
£'000		£'000
1,261	Costau gweinyddol	1,311
12,046	Costau rheoli buddsoddiadau (Nodyn 14)	13,283
60	Costau arolygaeth a llywodraethu	65
13,367		14,659

Paratowyd y dadansoddiad hwn o gostau rheoli Cronfa Pensiwn Gwynedd yn ystod y cyfnod yn unol â chanllawiau CIPFA.

NODYN 13 – COSTAU GWEINYDDOL, AROLYGIAETH A LLYWODRAETHU

2017/18		2018/19
£'000		£'000
	Costau gweinyddol	
514	Costau staff uniongyrchol	504
264	Costau uniongyrchol eraill	320
357	Gwasanaethau cefnogol, yn cynnwys TG	357
34	Ffioedd archwilio allanol	35
92	Ffioedd actiwaraid	95
1,261		1,311
	Costau arolygaeth a llywodraethu	
60	Pwyllgor Pensiynau a'r Bwrdd Pensiwn Lleol	65
1,321		1,376

Mae'r costau gweinyddol yn cynnwys y symiau a godir ar y Gronfa Bensiwn gan Gyngor Gwynedd am gostau staff, gwasanaethau cefnogol a llety. Gweler manylion pellach yn Nodyn 24.

NODYN 14 – COSTAU RHEOLI BUDDSODDIADAU

2017/18		2018/19
£'000		£'000
11,933	Ffioedd rheoli	13,166
50	Ffioedd gwarchodaeth	56
8	Gwasanaeth monitro perfformiad	13
55	Ffioedd ymgynghoriaeth buddsoddi	48
12,046		13,283

Mae'r ffioedd rheoli uchod yn cynnwys yr holl ffioedd rheoli buddsoddiad a grëwyd yn uniongyrchol gan y Gronfa, yn cynnwys y ffioedd a godwyd ar gronfeydd buddsoddi wedi'u cyfuno.

Mae'r costau rheoli buddsoddiad yn 2017/18 yn cynnwys £22,562 mewn perthynas â ffioedd sy'n gysylltiedig â pherfformiad a dalwyd i un o reolwyr buddsoddi'r Gronfa. Ni thalwyd dim ffioedd sy'n gysylltiedig â pherfformiad yn ystod 2018/19. Yn ogystal â'r costau hyn, rhaid talu costau anuniongyrchol a ddaw yn sgil y gwasgariad bid-cynnig ar werthu a phrynu buddsoddiadau. Caiff y rhain eu hadlewyrchu yng nghostau prynu buddsoddiadau ac yn yr enillion a geir wrth werthu buddsoddiadau (gweler Nodyn 16a).

NODYN 15 – INCWM BUDDSODDI

2017/18		2018/19
£'000		£'000
7,662	Difidendau ecwiti	6,309
544	Incwm ecwiti preifat	1,090
1,201	Is adeiladwaith	126
5,256	Buddsoddiadau eiddo wedi'u cyfuno	6,241
492	Llog ar adneuron arian parod	198
15,155	Cyfanswm cyn trethi	13,964

Mae gan Gronfa Bensiwn Gwynedd dri chyfrif banc sy'n cael eu dal fel rhan o Grŵp o Gyfrifon Banc Cyngor Gwynedd. Mae'r arian dros ben sy'n cael ei ddal yn y Grŵp o Gyfrifon Banc yn cael ei fuddsoddi yn ddyddiol. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae Cyngor Gwynedd yn talu llog i'r Gronfa Bensiwn, sy'n seiliedig ar falansau dyddiol y Gronfa yn ystod y flwyddyn.

Mae gan y Gronfa Bensiwn gyfrif Ewro i ymdrin â derbyniadau a thaliadau mewn Ewros ac i leihau'r nifer a chostau cyfnewid trafodion.

NODYN 16 – BUDDSODDIADAU

2017/18		2018/19
£'000		£'000
	Asedau buddsoddi	
337,188	Ecwiti	0
1,412,705	Cerbydau buddsoddi wedi eu pwlio (CBP)	1,908,982
76,137	Ecwiti preifat (CBP)	107,218
28,173	Is adeiladwaith (CBP)	38,395
1,854,203		2,054,595
44,352	Adneuron arian parod	538
5,432	Symiau derbyniadwy ar gyfer gwerthiant buddsoddiadau	0
1,903,987	Cyfanswm asedau buddsoddi	2,055,133
	Ymrwymïadau buddsoddi	
(4,690)	Symiau derbyniadwy ar gyfer gwerthiant buddsoddiadau	(123)
(4,690)	Cyfanswm ymrwymïadau buddsoddi	(123)
1,899,297	Asedau buddsoddi net	2,055,010

Nodyn 16a – Cysoni symudiadau mewn buddsoddiadau a deilliadau

2018/19	Gwerth marchnad ar 1 Ebrill 2018	Pryniannau yn ystod y flwyddyn	Gwerthia- nnau yn ystod y flwyddyn	Newid mewn gwerth marchnad yn ystod y flwyddyn	Gwerth marchnad ar 31 Mawrth 2019
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ecwiti	337,188	115,778	(489,524)	36,558	0
Cerbydau buddsoddi wedi eu pwlio (CBP)	1,412,705	631,601	(216,255)	80,931	1,908,982
Ecwiti preifat / Is adeiladwaith (CBP)	104,310	43,758	(11,401)	8,946	145,613
	1,854,203	791,137	(717,180)	126,435	2,054,595
Adneuon arian parod	44,352			31	538
Symiau derbyniadwy ar gyfer gwerthiant buddsoddiadau	5,432				0
Symiau taladwy ar gyfer pryniant buddsoddiadau	(4,690)				(123)
Ffioedd o fewn cerbydau wedi'u cyfuno				9,194	
Asedau buddsoddi net	1,899,297			135,660	2,055,010

2017/18	Gwerth marchnad ar 1 Ebrill 2017	Pryniannau yn ystod y flwyddyn	Gwerthia- nnau yn ystod y flwyddyn	Newid mewn gwerth marchnad yn ystod y flwyddyn	Gwerth marchnad ar 31 Mawrth 2018
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ecwiti	345,284	79,717	(89,912)	2,099	337,188
Cerbydau buddsoddi wedi eu pwlio (CBP)	1,342,335	153,278	(108,389)	25,481	1,412,705
Ecwiti preifat / Is adeiladwaith (CBP)	110,076	15,913	(27,847)	6,168	104,310
	1,797,695	248,908	(226,148)	33,748	1,854,203
Adneuon arian parod	49,248			188	44,352
Symiau derbyniadwy ar gyfer gwerthiant buddsoddiadau	630				5,432
Symiau taladwy ar gyfer pryniant buddsoddiadau	(235)				(4,690)
Ffioedd o fewn cerbydau wedi'u cyfuno				7,822	
Asedau buddsoddi net	1,847,338			41,758	1,899,297

Cynhwysir costau trafodion, fel comisiwn, treth stamp a ffioedd trafodion eraill, yng nghost y pryniant a derbyniadau gwerthiant. Cyfanswm costau trafodion yn ystod y flwyddyn oedd £165,628 (2017/18 £103,937). Yn ogystal â'r costau hyn, rhaid talu costau anuniongyrchol yn sgil y gwasgariad bid-cynnig ar werthu a phrynu buddsoddiadau.

Nodyn 16b – Dadansoddiad o fuddsoddiadau

31 Mawrth 2018 £'000		31 Mawrth 2019 £'000	
337,188	Ecwiti		0
961,611	Cronfa Ecwiti (CBP)		1,444,431
292,050	Cronfa Llog Sefydlog (CBP)		285,250
159,044	Cronfeyd Buddsoddiadau Eiddo (CBP)		179,301
76,137	Ecwiti preifat (CBP)		107,218
28,173	Is adeiladwaith (CBP)		38,395
1,854,203			2,054,595

Buddsoddiadau fesul rheolwr buddsoddi

Gwerth Marchnad ar 31 Mawrth 2018 £'000			Gwerth Marchnad ar 31 Mawrth 2019 £'000		
	%			%	
618,768	32.6	BlackRock	656,138	31.9	
384,762	20.3	Fidelity	192,395	9.4	
292,053	15.4	Insight	285,254	13.9	
50,372	2.6	Lothbury	61,073	3.0	
104,310	5.5	Partners Group	145,614	7.1	
18,149	1.0	Threadneedle	20,862	1.0	
48,604	2.5	UBS	50,182	2.4	
382,279	20.1	Veritas	411	0.0	
0	0.0	Partneriaeth Pensiynau Cymru	643,081	31.3	
1,899,297	100.0		2,055,010	100.0	

Mae'r buddsoddiadau a ganlyn yn cynrychioli mwy na 5% o asedau net y cynllun:

Gwerth Marchnad ar 31 Mawrth 2018 £'000			Gwerth Marchnad ar 31 Mawrth 2019 £'000		
	%	Buddsoddiadau		%	
324,729	15.6	Aquila Life UK Equity Index Fund	324,729	15.6	
0	0	LF Wales PP Global Opportunities Equity Fund	322,200	15.5	
0	0	LF Wales PP Global Opportunities Equity Fund	285,253	15.4	
292,053	15.4	LDI Solutions Plus Bonds	285,251	13.7	
337,295	15.7	Fidelity Institutional Select Global Equity	142,648	7.1	
129,689	15.0	Aquila Life Global Dev Fundamental Fund	139,699	6.7	

Nodyn 16c – Benthycia stoc

Mae'r Datganiad Strategaeth Buddsoddi yn nodi y caniateir benthycia stoc yn amodol ar ganiatâd penodol. Ar hyn o bryd, nid yw'r gronfa'n benthycia unrhyw stoc.

NODYN 17 – OFFERYNNAU ARIANNOL

Nodyn 17a – Dosbarthiad offerynnau ariannol

Mae polisiâu cyfrifo'n disgrifio sut mae gwahanol ddsbarthiadau o asedau offerynnau ariannol yn cael eu mesur a sut mae incwm a chostau, yn cynnwys enillion a cholledion gwerth teg, yn cael eu cydnabod. Mae'r tabl a ganlyn yn dadansoddi'r symiau cario o asedau ag ymrwymadau ariannol fesul categori a phennawd datganiad asedau net. Ni ail-ddosbarthwyd unrhyw asedau ariannol yn ystod y cyfnod cyfrifo.

Fel ar 31 Mawrth 2018			Fel ar 31 Mawrth 2019		
Wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	Benthyciadau a derbyniadau	Cost ymrwymadau ariannol	Wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	Benthyciadau a derbyniadau	Cost ymrwymadau ariannol
£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Asedau ariannol					
337,188			0		
1,412,705			1,908,982		
76,137			107,218		
28,173			38,395		
	79,923			23,151	
	1,468			0	
	11,019			6,613	
1,854,203	92,410	0	2,054,595	29,764	0
Ymrwymadau ariannol					
		(8,638)			(3,012)
		(8,638)	0	0	(3,012)
1,854,203	92,410	(8,638)	2,054,595	29,764	(3,012)

Nodyn 17b - Enillion a cholledion net ar offerynnau ariannol

31 Mawrth 2018		31 Mawrth 2019
Gwerth teg		Gwerth teg
£'000		£'000
Asedau ariannol		
33,748	Gwerth teg drwy elw a cholled	126,435
188	Benthyciadau a derbyniadau	31
33,936	Cyfanswm yr asedau ariannol	126,466
Ymrwymadau ariannol		
0	Gwerth teg drwy elw a cholled	0
0	Cost ymrwymadau ariannol	0
0	Cyfanswm yr ymrwymadau ariannol	0
33,936	Asedau ariannol net	126,466

Nodyn 17c – Gwerth teg offerynnau ag ymrwymïadau ariannol

Mae'r tabl isod yn crynhoi gwerth cario'r asedau ariannol a'r ymrwymïadau ariannol fesul dosbarth o offeryn o'i gymharu â'u gwerth teg.

31 Mawrth 2018			31 Mawrth 2019	
Gwerth cario	Gwerth teg		Gwerth cario	Gwerth teg
£'000	£'000		£'000	£'000
		Asedau ariannol		
1,210,252	1,854,203	Gwerth teg drwy elw a cholled	1,532,175	2,054,595
92,372	92,410	Benthycïadau a derbyniadau	29,764	29,764
1,302,624	1,946,613	Cyfanswm yr asedau ariannol	1,561,939	2,084,359
		Ymrwymïadau ariannol		
(4,675)	(4,690)	Gwerth teg drwy elw a cholled	(123)	(123)
(3,948)	(3,948)	Cost ymrwymïadau ariannol	(2,889)	(2,889)
(8,623)	(8,638)	Cyfanswm yr ymrwymïadau ariannol	(3,012)	(3,012)
1,294,001	1,937,975	Asedau ariannol net	1,558,927	2,081,347

Nid yw'r Gronfa wedi ymrwmo i unrhyw warantau ariannol sydd angen cyfrifo amdanant fel offerynnau ariannol.

Nodyn 17d – Prisiad gwerth teg yr offerynnau ariannol sy'n cael eu cario

Mae prisiad yr offerynnau ariannol wedi'i ddsbarthu'n dri lefel, yn unol ag ansawdd a dibynadwyedd y wybodaeth a ddefnyddiwyd i bennu gwerthoedd teg.

Lefel 1

Offerynnau ariannol Lefel 1 yw rhai ble mae eu gwerth teg wedi'i bennu drwy ddefnyddio prisiau wedi'u dyfynnu a heb eu haddasu ar farchnadoedd gweithredol am asedau neu rwymedigaethau cyfwerth. Mae cynhyrchion sydd wedi'u dosbarthu fel rhai Lefel 1 yn cynnwys ecwiti wedi'u dyfynnu, gwarantau sefydlog wedi'u dyfynnu, gwarantau cysylltiedig â mynegai wedi'u dyfynnu ac ymddiriedolaethau uned. Mae'r buddsoddiadau a restrir yn cael eu harddangos am y pris a gynigwyd amdanant. Mae gwerth y pris a gynigir am y buddsoddiad yn seiliedig ar ddyfyniad marchnad cynigion y farchnad stoc dan sylw.

Lefel 2

Mae offerynnau ariannol Lefel 2 yn rhai ble nad oes prisiau'r farchnad wedi'u dyfynnu ar gael; er enghraifft, pan fo offeryn yn cael ei fasnachu mewn marchnad nad yw'n cael ei hystyried yn un weithredol, neu pan ddefnyddir technegau prisio i bennu gwerth teg a ble mae'r technegau hyn yn defnyddio mewnbwn sy'n seiliedig i raddau helaeth ar ganfyddiadau data'r farchnad.

Lefel 3

Mae offerynnau ariannol Lefel 3 yn rhai ble nad yw o leiaf un mewnbwn a allai gael effaith sylweddol ar brisiad yr offeryn yn seiliedig ar ganfyddiadau data'r farchnad. Gallai offerynnau o'r fath gynnwys buddsoddiadau ecwiti heb eu dyfynnu a chronfa o gronfeydd rhagfantoli, sy'n cael eu prisio gan ddefnyddio technegau prisio amrywiol sy'n gofyn am ddyfarniadau sylweddol wrth bennu rhagdybiaethau priodol.

Nodyn 17d – Prisiad gwerth teg yr offerynnau ariannol sy'n cael eu cario (parhad)

Mae gwerth y buddsoddiad mewn ecwiti preifat yn seiliedig ar brisiadau a ddarparwyd gan bartneriaid cyffredinol y cronfeydd ecwiti preifat y mae Cronfa Bensiwn Gwynedd wedi buddsoddi ynddynt. Paratoir y prisiadau hyn yn unol â'r *International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines*, sy'n dilyn egwyddorion prisio'r SAARh ac US GAAP.

Mae'r tabl a ganlyn yn rhoi dadansoddiad o asedau ag ymrwymadau ariannol y gronfa pensiwn wedi'i grwpio i Lefelau 1 i 3, yn seiliedig ar y lefel sy'n cael ei rhagweld fel gwerth teg.

Gwerth ar 31 Mawrth 2019	Pris y	Gan ddefnyddio	Gan ddefnyddio	Cyfanswm
	farchnad a	canfyddiadau	mewnbwn sylweddol	
	ddyfynnwyd	am y mewnbwn	ble na cheir	
	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Asedau ariannol				
Asedau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	0	1,797,728	256,867	2,054,595
Benthyciadau a derbyniadau	29,764	0	0	29,764
Cyfanswm yr asedau ariannol	29,764	1,797,728	256,867	2,084,359
Ymrwymadau ariannol				
Ymrwymadau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	0	(123)	0	(123)
Cost ymrwymadau ariannol	(2,889)	0	0	(2,889)
Cyfanswm yr ymrwymadau ariannol	(2,889)	(123)	0	(3,012)
Asedau ariannol net	26,875	1,797,605	256,867	2,081,347

Gwerth ar 31 Mawrth 2018	Pris y	Gan ddefnyddio	Gan ddefnyddio	Cyfanswm
	farchnad a	canfyddiadau	mewnbwn sylweddol	
	ddyfynnwyd	am y mewnbwn	ble na cheir	
	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Asedau ariannol				
Asedau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	332,498	1,318,419	203,286	1,854,203
Benthyciadau a derbyniadau	92,410	0	0	92,410
Cyfanswm yr asedau ariannol	424,908	1,318,419	203,286	1,946,613
Ymrwymadau ariannol				
Ymrwymadau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	0	(4,690)	0	(4,690)
Cost ymrwymadau ariannol	(3,948)	0	0	(3,948)
Cyfanswm yr ymrwymadau ariannol	(3,948)	(4,690)	0	(8,638)
Asedau ariannol net	420,960	1,313,729	203,286	1,937,975

NODYN 18 – NATUR A GRADDDFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL

Risg a rheoli risg

Prif risg hirdymor y Gronfa yw y bydd asedau'r Gronfa'n annigonol i ymdrin â'i hymrwymiaadau (h.y. y buddion a gafodd eu haddo i aelodau sy'n daladwy). Felly, nod rheoli risg buddsoddi yw lleihau'r risg o weld gostyngiad cyffredinol yng ngwerth y Gronfa a gwneud y mwyaf o'r cyfle i wneud enillion ar draws portffolio'r Gronfa yn ei gyfanrwydd. Mae'r Gronfa'n cyflawni hyn drwy amrywio'i asedau fel ei fod yn cadw lefel risg y farchnad y mae'n agored iddo ar lefel dderbyniol. Yn ogystal, mae'r Gronfa'n rheoli ei risg o hylifedd i sicrhau bod digon o hylifedd ar gael i fodloni llif arian rhagweladwy'r Gronfa. Mae'r Cyngor yn rheoli'r risgiau buddsoddi hyn fel rhan o'i raglen gyffredinol i reoli risg y Gronfa Bensiwn.

Y Pwyllgor Pensiynau sy'n gyfrifol am strategaeth rheoli risg y Gronfa. Mae rhaglen reoli risg gyffredinol y Gronfa Bensiwn yn canolbwyntio ar ba mor anwadal yw'r marchnadoedd ariannol ac yn ceisio isafu'r effeithiau andwyol posib ar yr adnoddau sydd ar gael i dalu pensiynau. Mae'r Datganiad Strategaeth Gyllido a gynhyrchwyd gan yr Awdurdod Gweinyddu ar y cyd ag Actiwari'r Gronfa yn nodi sut bydd hydaledd a risg yn cael eu rheoli mewn perthynas ag ymrwymiaadau. Mae'r Awdurdod Gweinyddu wedi cynhyrchu'r Datganiad Strategaeth Gyllido hwn gan roi ystyriaeth gyffredinol i lefel y risg yn y polisi buddsoddi sydd wedi'i nodi yn y Datganiad Egwyddorion Buddsoddi a gyhoeddwyd dan Reoliad 12 Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Rheoli a Buddsoddi Cronfeydd) 2009 (y Rheoliadau Buddsoddi) a'r polisi cyllido sydd wedi'i nodi yn y Datganiad hwn. Bydd yr Awdurdod Gweinyddu'n parhau i adolygu'r ddwy ddogfen i sicrhau bod y proffil risg cyffredinol yn parhau'n briodol.

a) Risg y farchnad

Risg y farchnad yw'r risg o golledion yn sgil amrywiad ym mhrisiau ecwiti a nwyddau, llog, cyfraddau cyfnewid arian tramor a gwasgariad credyd. Mae'r Gronfa'n agored i risg y farchnad yn sgil ei weithgareddau buddsoddi, yn enwedig drwy'r ecwiti mae'n eu dal. Mae lefel y risg yn dibynnu ar amgylchiadau'r farchnad, disgwyliadau o ran prisiau yn y dyfodol, newidiadau mewn enillion a'r gymysgedd o asedau.

Nod strategaeth rheoli risg y Gronfa yw adnabod a rheoli risgiau'r farchnad i'r Gronfa o fewn paramedrau derbyniol, tra gwneud y mwyaf o'r enillion a geir wrth gymryd risg.

Yn gyffredinol, rheolir anweddolrwydd gormodol yn risg y farchnad drwy amrywio'r portffolio yn ddaearyddol ac o ran sectorau diwydiant a gwarantau unigol. I leihau risg y farchnad, mae'r Cyngor a'i ymgynghorwyr buddsoddi'n monitro cyflwr y farchnad a dadansoddiadau meincnod yn briodol.

Mae'r Gronfa'n rheoli'r risgiau hyn mewn dwy ffordd:

- mae pa mor agored yw'r Gronfa i risg y farchnad yn cael ei fonitro drwy ddadansoddi ffactorau risg i sicrhau bod y risg yn parhau o fewn lefelau goddefol;
- mae pa mor agored yw'r Gronfa i risgiau penodol yn cael ei gyfyngu drwy bennu risgiau penodol goddefol ar gyfer buddsoddiadau unigol.

Risg prisiau eraill

Mae risg prisiau eraill yn cynrychioli'r risg y bydd gwerth offeryn ariannol yn amrywio o ganlyniad i newid ym mhris y farchnad (ac eithrio'r risgiau sy'n codi o risg cyfradd llog neu risg cyfradd cyfnewid arian tramor), boed y newidiadau'n cael eu hachosi gan ffactorau sy'n benodol i'r offeryn unigol neu'r sawl a'i cyflwynodd neu ffactorau sy'n effeithio ar bob offeryn o'r fath yn y farchnad.

NODYN 18 – NATUR A GRADDFFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae'r Gronfa'n agored i risg prisiau cyfranddaliadau. Mae hyn yn codi o fuddsoddiadau a ddelir gan y Gronfa ble bo ansicrwydd ynghylch eu pris yn y dyfodol. Mae pob buddsoddiad gwarantau yn cyflwyno risg o golli cyfalaf. Ac eithrio cyfranddaliadau a werthir am bris is, pennir y risg fwyaf sy'n deillio o offerynnau ariannol gan werth teg yr offerynnau ariannol. Mae'r colledion posib yn sgil cyfranddaliadau a werthir am bris is yn anghyfyngedig.

Mae rheolwyr buddsoddi'r Gronfa'n lliniaru'r perygl pris hwn trwy amrywio a dewis gwarantau a theclynnau ariannol eraill sy'n cael eu monitro gan y Cyngor i sicrhau ei fod o fewn y cyfyngiadau a nodir yn strategaeth y Gronfa fuddsoddi.

Risg prisiau eraill – dadansoddiad sensitifrwydd

Yn dilyn dadansoddiad o ddata hanesyddol a'r enillion ar fuddsoddiadau a ddisgwylir yn ystod y flwyddyn ariannol, mewn ymgynghoriad ag ymgynghorwyr buddsoddi'r Gronfa, mae'r Cyngor wedi pennu bod y newidiadau a ganlyn yn risg pris y farchnad yn rhesymol bosib ar gyfer cyfnod adrodd 2018/19.

Gan ddilyn dadansoddiad o ddata hanesyddol ar enillion ar fuddsoddiadau, mewn ymgynghoriad ag ymgynghorwyr buddsoddi y Gronfa, mae newidiadau pris posib wedi cael eu pennu ar gyfer y gwahanol categorïau o asedau sy'n cael ei ddal gan y Gronfa. Mae'r cyfraddau i'w defnyddio ar gyfer categorïau asedau'r Gronfa fel a ganlyn:

Math o ased	Newid posib yn y farchnad (+/-)	
	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019
	%	%
Ecwiti'r DU	16.8	16.6
Ecwiti Byd-eang	17.9	16.9
Ecwiti Preifat	28.3	28.3
Incwm Sefydlog wedi eu pwlio	2.8	3.0
Buddsoddiadau Amgen (Isadeiladedd)	20.1	20.1
Eiddo	14.3	14.3
Arian	0.0	0.0
Y Gronfa Gyfan	12.6	12.3

Mae'r anweddolrwydd a nodir uchod yn gyson ag un gwyrriad safonol yn newid gwerth yr asedau dros y tair blynedd ddiweddaraf. Mae'r dadansoddiad yn tybio bod pob newidyn arall, yn enwedig cyfraddau cyfnewid arian tramor a chyfraddau llog, yn parhau'r un fath.

NODYN 18 – NATUR A GRADDAFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Pe byddai pris buddsoddiadau'r Gronfa ar y farchnad wedi cynyddu/gostwng yn unol â'r uchod, byddai'r newid ym mhreis y farchnad yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion wedi bod fel a ganlyn:

Math o ased	Gwerth fel ar 31 Mawrth 2019 £'000	Canran newid %	Gwerth ar ôl cynnydd £'000	Gwerth ar ôl gostyngiad £'000
Cronfeydd Ecwiti	1,444,431	16.8	1,687,566	1,201,297
Cronfeydd Ecwiti Preifat	107,218	28.3	137,561	76,875
Cronfa Incwm Sefydlog	285,250	3.0	293,808	276,693
Buddsoddiadau Amgen (Isadeiladedd)	38,395	20.1	46,112	30,678
Cronfeydd Eiddo	179,301	14.3	204,941	153,661
Arian	26,752	0.0	26,752	26,752
Cyfanswm asedau sydd ar gael i dalu buddion	2,081,347	12.6*	2,343,597	1,819,098

* Mae gwerth yr holl gronfa yn y tabl uchod yn seiliedig ar 12.6% yn hytrach na cyfanswm y math o asedau unigol.

Math o ased	Gwerth fel ar 31 Mawrth 2018 £'000	Canran newid %	Gwerth ar ôl cynnydd £'000	Gwerth ar ôl gostyngiad £'000
Cronfeydd Ecwiti	1,298,799	17.6	1,527,528	1,070,060
Cronfeydd Ecwiti Preifat	76,137	28.3	97,684	54,590
Cronfa Incwm Sefydlog	292,050	2.8	300,227	283,873
Buddsoddiadau Amgen (Isadeiladedd)	28,173	20.1	33,837	22,511
Cronfeydd Eiddo	159,044	14.3	181,787	136,300
Arian	44,352	0.0	44,352	44,352
Cyfanswm asedau sydd ar gael i dalu buddion	1,898,555	12.6*	2,137,773	1,659,337

* Mae gwerth yr holl gronfa yn y tabl uchod yn seiliedig ar 12.6% yn hytrach na cyfanswm y math o asedau unigol.

Risg cyfraddau llog

Mae'r Gronfa'n buddsoddi mewn asedau ariannol yn bennaf er mwyn cael enillion ar fuddsoddiadau. Mae'r buddsoddiadau hyn yn agored i risgiau cyfraddau llog, sy'n cynrychioli'r risg y bydd gwerth teg llif arian offeryn ariannol yn y dyfodol yn amrywio yn sgil newidiadau yng nghyfraddau llog y farchnad.

Mae cyfradd llog y Gronfa'n cael ei monitro'n gyson, yn unol â strategaeth rheoli risg y Gronfa, yn cynnwys monitro pa mor agored ydyw i'r cyfraddau llog ac asesiad o'r gwir gyfraddau llog yn erbyn y meincnodau perthnasol.

Gweler pa mor agored yn uniongyrchol yw'r Gronfa i newidiadau mewn cyfraddau llog fel ar 31 Mawrth 2018 a 31 Mawrth 2019 isod. Mae'r ffigyrau isod yn cyflwyno'r gyfradd llog yn seiliedig ar werth teg yr asedau ariannol gwaelodol:

Math o ased	Fel ar 31 Mawrth 2018 £'000	Fel ar 31 Mawrth 2019 £'000
Arian a chyfwerthoedd arian	37,038	22,614
Balansau arian parod	44,352	538
Cronfa Incwm Sefydlog	292,050	285,251
Cyfanswm	373,440	308,403

NODYN 18 – NATUR A GRADDFFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Dadansoddiad sensitifrwydd risg cyfraddau llog

Mae'r Cyngor yn cydnabod y gall cyfraddau llog amrywio ac effeithio ar incwm i'r Gronfa a gwerth yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion. Mae newid 1% mewn cyfraddau llog yn gyson â lefel y sensitifrwydd a ddefnyddiwyd fel rhan o strategaeth rheoli risg y Gronfa. Mae'r dadansoddiad isod yn rhagdybio bod pob newidyn arall, yn enwedig cyfraddau cyfnewid, yn parhau'n gyson, ac mae'n dangos yr effaith yn ystod y flwyddyn ar yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion o newid o +/- 1% mewn cyfraddau llog:

Math o ased	Swm cario fel ar 31 Mawrth 2019 £'000	Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion	
		+1%	-1%
Arian a chyfwerthoedd arian	22,614	226	(226)
Balansau arian parod	538	5	(5)
Cronfa Incwm Sefydlog *	285,251	34,230	(34,230)
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	308,403	34,461	(34,461)

* Nid yw newid 1% ar gyfradd llog yn cael effaith uniongyrchol ar warantau llog sefydlog ond mae'n cael effaith rhannol fel y cyfrifir yn y tablau uchod.

Math o ased	Swm cario fel ar 31 Mawrth 2018 £'000	Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion	
		+1%	-1%
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb	37,038	370	(370)
Balansau arian parod	44,352	444	(444)
Cronfa Incwm Sefydlog *	292,050	2,658	(2,658)
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	373,440	3,472	(3,472)

* Nid yw newid 1% ar gyfradd llog yn cael effaith uniongyrchol ar warantau llog sefydlog ond mae'n cael effaith rhannol fel y cyfrifir yn y tablau uchod.

Minimol fyddai'r effaith wedi bod o newid 1% mewn cyfraddau llog ar y llog a dderbyniwyd gan mai 0.79% oedd cyfartaledd y gyfradd llog a dderbyniwyd ar arian yn ystod y flwyddyn, gan roi cyfanswm llog o £166,303 am y flwyddyn.

Nid yw cynnydd 1% mewn cyfraddau llog yn effeithio'r llog a dderbynnir ar warantau llog sefydlog ond byddai'n lleihau'r gwerth teg, fel y dangosir yn y tablau uchod. Nid yw newidiadau mewn cyfraddau llog yn effeithio y gwerth arian / arian a'u cyffelyb ond byddai'n effeithio'r llog a dderbynnir ar y balansau. Mae newidiadau i werth teg yr asedau ac incwm a dderbynnir o fuddsoddiadau yn cael effaith ar yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion ond fel y nodir uchod nad yw'n cael effaith sylweddol ar y Gronfa.

Risg arian tramor

Mae risg arian yn cynrychioli'r risg y bydd gwerth teg llif arian offeryn ariannol yn y dyfodol yn amrywio yn sgil newidiadau yng nghyfraddau cyfnewid arian tramor. Mae'r Gronfa'n agored i risg arian ar offerynnau ariannol sy'n cael eu cynrychioli mewn unrhyw arian ac eithrio arian swyddogaethol y Gronfa (£DU). Mae'r Gronfa'n dal asedau sy'n cael eu cynrychioli mewn arian ac eithrio £DU.

NODYN 18 – NATUR A GRADDDFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae gan y Gronfa ymrwymiadau ecwiti preifat ac is adeiladwaith mewn arian tramor, (£256 miliwn a \$88.6 miliwn). Mae'r ymrwymiadau hyn yn cael eu tynnu i lawr ar gais y rheolwr buddsoddi dros nifer o flynyddoedd. Gweler yr ymrwymiadau cyfredol sy'n aros yn Nodyn 25. Y risg dan sylw yw y bydd y bunt yn wan o'i chymharu â'r ddoler a'r ewro pan fydd yr ymrwymiadau'n cael eu tynnu i lawr ac y bydd yn cryfhau pan fo'r Gronfa wedi'i chyllido'n llawn. Mae'r Gronfa wedi bod yn ariannu'r ymrwymiadau ers 2005 felly mae'r ymrwymiadau wedi'i gydbwyso dros gyfnod maith o amser.

Mae cyfradd cyfnewid arian y Gronfa'n cael ei gyfrifo ar sail anweddolrwydd yr arian tramor fyddai'n effeithio ar werth y buddsoddiadau ac unrhyw arian fyddai'n cael ei ddal yn yr arian tramor hynny.

Mae'r tabl a ganlyn yn crynhoi pa mor agored yw'r Gronfa i newidiadau mewn arian fel ar 31 Mawrth 2019 ac fel ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol:

Agored i newidiadau mewn arian – math o ased	Fel ar 31 Mawrth 2018 £'000	Fel ar 31 Mawrth 2019 £'000
Ecwiti tramor a byd-eang	958,275	1,119,701
Cronfa Incwm Sefydlog byd-eang	292,050	285,250
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat ac isadeiladedd)	104,310	145,613
Eiddo tramor	1,808	1,000
Arian tramor	1,468	0
Cyfanswm yr asedau tramor	1,357,911	1,551,564

Risg arian tramor – dadansoddiad sensitifrwydd

Yn dilyn dadansoddi data hanesyddol mewn ymgynghoriad ag ymgynghorwyr buddsoddi y Gronfa, mae'r anweddolrwydd sy'n gysylltiedig â newidiadau mewn cyfraddau cyfnewid arian tramor wedi cael eu cyfrifo wrth ddefnyddio anweddolrwydd hanesyddol yr arian tramor a'r symiau cymharol ym muddsoddiadau'r Gronfa.

Ystyrir bod newid o 10% yn yr arian tramor yn rhesymol yn seiliedig ar ddadansoddiad ymgynghorwyr buddsoddi analytig y Gronfa o newidiadau hanesyddol hirdymor yn y cyfraddau cyfnewid ar ddiwedd y mis dros gyfnod treigl o 36 mis hyd at 31 Mawrth 2019. Y canran cyfatebol ar gyfer y flwyddyn yn diweddu ar 31 Mawrth 2018 oedd 10%. Mae'r dadansoddiad yn tybio bod pob newidyn arall, yn enwedig cyfraddau llog, yn parhau'n gyson.

NODYN 18 – NATUR A GRADDDFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae'r tablau isod yn dangos dadansoddiad o ddatguddiad y Gronfa at arian tramor unigol fel ar 31 Mawrth 2019 ac ar ddiwedd y flwyddyn ariannol cynt:

Agored i newidiadau mewn arian tramor – math o ased	Swm cario fel ar 31 Mawrth 2019 £'000	Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion	
		Gwerth ar gynnydd £'000	Gwerth ar leihad £'000
Ecwiti tramor a byd-eang	1,119,701	1,231,671	1,007,731
Cronfa Incwm Sefydlog byd-eang	285,250	313,776	256,726
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat ac is adeiladwaith)	145,613	160,174	131,052
Eiddo tramor	1,000	1,100	900
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	1,551,564	1,706,721	1,396,409

Agored i newidiadau mewn arian tramor – math o ased	Swm cario fel ar 31 Mawrth 2018 £'000	Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion	
		Gwerth ar gynnydd £'000	Gwerth ar leihad £'000
Ecwiti tramor a byd-eang	958,275	1,054,103	862,448
Cronfa Incwm Sefydlog byd-eang	292,050	321,255	262,845
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat ac is adeiladwaith)	104,310	114,741	93,879
Eiddo tramor	1,808	1,989	1,628
Arian tramor	1,468	0	0
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	1,357,911	1,492,088	1,220,800

b) Risg credyd

Mae risg credyd yn cynrychioli'r risg y bydd gwrth barti i drafodion neu offeryn ariannol yn methu â gwireddu goblygiad ac yn creu colled ariannol i'r Gronfa o ganlyniad i hynny. Yn gyffredinol, mae gwerth buddsoddiadau ar y farchnad yn adlewyrchu asesiad o greddyd wrth eu prisio ac felly darperir ar gyfer y risg o golled yng ngwerth cario asedau ariannol ag ymrwymadau'r Gronfa.

Yn ei hanfod, mae portffolio buddsoddi cyfan y Gronfa'n agored i beth risg credyd. Fodd bynnag, mae dewis gwrth bartion, broceriaid a sefydliadau ariannol o ansawdd uchel yn isafu'r risg credyd a allai godi yn sgil methiant i setlo trafodion yn brydlon.

NODYN 18 – NATUR A GRADDDFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Gweler isod meincnod ar gyfer y canran o'r cronfeydd a ddelir gan y rheolwyr buddsoddi:

O 17 Ionawr 2019

Rheolwr Buddsoddi	Canran o'r Portffolio
BlackRock	29.5%
Fidelity	10.0%
Partneriaeth Pensiwn Cymru	28.0%
Insight	15.0%
Eiddo (UBS, Threadneedle, Lothbury, BlackRock)	10.0%
Partners Group	7.5%

Hyd at 16 Ionawr 2019

Rheolwr Buddsoddi	Canran o'r Portffolio
BlackRock	29.5%
Fidelity	19.0%
Veritas	19.0%
Insight	15.0%
Eiddo (UBS, Threadneedle, Lothbury, BlackRock)	10.0%
Partners Group	7.5%

Mae'r holl fuddsoddiadau a ddelir gan reolwyr buddsoddi'n cael eu dal yn enw'r Gronfa Bensiwn felly, os yw'r rheolwr buddsoddi'n methu, nid yw buddsoddiadau'r Gronfa yn cael eu cyfrif yn rhan o'i asedau.

Cynrychiolir risg credyd contract gan y taliad net neu'r enillion sy'n aros. Mae'r risg weddilliol yn fân yn sgil yr amrywiol bolisiau yswiriant a ddelir i ymdrin â gwrth bartion sy'n diffygdlu.

Er mwyn uchafu'r dychweliadau o Fuddsoddiadau Tymor Byr ac Adnau Arian, mae'r Cyngor yn buddsoddi unrhyw arian gwarged dros dro yn ei gyfrifon banc gydag unrhyw arian gwarged dros ben yng nghyfrifon banc y Gronfa Bensiwn. Telir rhaniad priodol o'r llog a enillir i'r Gronfa Bensiwn a rhennir unrhyw golledion wrth fuddsoddi ar sail yr un gyfran. Oherwydd natur y trefniadau banc nid yw unrhyw arian gwarged yng nghyfrifon banc y Gronfa Bensiwn yn cael ei drosglwyddo i gyfrifon banc y Cyngor. Am fod y buddsoddiadau tymor byr yn cael eu gwneud mewn enw Cyngor Gwynedd maent yn dangos yn llawn ar fantolen y Cyngor. Efen y Gronfa Bensiwn o'r buddsoddiadau tymor byr a'r adnau arian ar 31 Mawrth 2019 oedd £22.6m (£37.0m ar 31 Mawrth 2018).

Ni adneuir arian mewn banciau a sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn cael eu graddio o ran statws credyd yn annibynnol, a'u bod yn bodloni meini prawf credyd y Cyngor. Yn ogystal, mae'r Cyngor wedi gosod cyfyngiadau ar y ganran uchaf o adneuron y gellir eu gwneud mewn unrhyw ddsbarth o sefydliad ariannol penodol. Hefyd, mae'r Cyngor yn buddsoddi canran a gytunwyd o gronfeydd yn y marchnadoedd arian er mwyn cael buddsoddiadau amrywiol. Mae'r cronfeydd marchnad arian a ddewiswyd oll wedi derbyn statws credyd AAA gan asiantaeth statws credyd blaenllaw. Cred y Cyngor ei fod wedi rheoli pa mor agored ydyw i risg credyd a dim ond un profiad o ddiffygdlu neu adneuron nad oes modd eu hadennill sydd ganddo, sef pan roddwyd Banc Heritable yn nwylo'r gweinyddwyr yn 2008. Gweler manylion llawn yn Nodyn 27.

NODYN 18 – NATUR A GRADDDFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Nid yw cyflogwyr y Gronfa'n cael eu hasesu ar hyn o bryd ar gyfer eu statws credyd neu ar gyfer y cyfyngiadau credyd unigol sydd wedi'u gosod. Mae risg yn bodoli na ellir casglu cyfraniadau gan gyflogwyr ble nad oes ganddynt unrhyw aelodau sy'n cyfrannu (e.e. y risg sy'n gysylltiedig â chyflogwyr gyda nifer fechan o aelodau sy'n dewis peidio â chyfrannu), felly mae'r Awdurdod Gweinyddu'n monitro newidiadau mewn aelodaeth bob blwyddyn.

Bydd angen i gyflogwyr newydd sy'n dod yn rhan o'r Gronfa gytuno i ddarparu bond neu gael gwarant i leihau'r risg o golledion ariannol i'r Gronfa yn y dyfodol pe na fyddai'r cyflogwr dan sylw'n medru bodloni ei hymrwymiaid pensiwn pe byddai'n ymadael â'r Gronfa. Fel y dangosir yn Nodyn 26 mae dau gyflogwr wedi darparu bondiau. Bydd unrhyw ymrwymiaid eraill ar y Gronfa yn y dyfodol o ganlyniad i gyflogwr yn ymadael yn cael eu cario gan y Gronfa a'u rhannu dros yr holl gyflogwyr. Gwneir hyn i sicrhau bod y cyfnodau a'r symiau adfer actiwaraid yn cael eu cadw ar lefel y gall cyflogwyr llai ymdopi â hi.

Mae'r risg wedi cynyddu yn sgil dyfarniad cyfreithiol diweddar, fydd o bosib yn pennu na ellir codi cyfraniadau ar gyflogwyr nad oes ganddynt aelodau sy'n cyfrannu dan Reoliadau Gweinyddu'r CPLIL. Fodd bynnag, nid yw'r dyfarniad hwn yn effeithio ar allu'r Gronfa i gasglu cyfraniadau yn dilyn prisiad ymadael dan Reoliad 38(2). Gellir rhoi cyfarwyddyd i'r Actiwari ystyried adolygu'r cyfraddau a'r dystysgrif Addasiadau i gynyddu cyfraniadau cyflogwr dan Reoliad 38 Rheoliadau CPLIL (Gweinyddu) 2008, rhwng y prisiad a gynhelir teirblynyddol.

c) Risg hylifedd

Mae'r risg hylifedd yn cynrychioli'r risg na fydd modd i'r Gronfa fodloni ei oblygiadau ariannol wrth iddynt ddod yn ddyledus. Felly, mae'r Cyngor yn cymryd camau i sicrhau bod gan y Gronfa Bensiwn ddigon o adnoddau arian parod i fodloni ei hymrwymiaid i dalu pensiynwyr ac i fodloni ymrwymiaid buddsoddi.

Mae gan yr Awdurdod Gweinyddol system llif arian sy'n ceisio sicrhau bod arian parod ar gael pe bai ei angen. Yn ogystal, mae'r cyfraniadau cyfredol a dderbynnir gan gyflogwyr ac aelodau yn cyfrannu'n llawer mwy na'r hyn a delir allan mewn buddion. Buddsoddir yr arian parod dros ben ac ni ellir ei dalu'n ôl i gyflogwyr. Mae Actiwari'r Gronfa yn sefydlu'r cyfraniadau y dylid eu talu fel y gellir bodloni holl rwymedigaethau'r dyfodol.

Nid oes unrhyw gyfyngiad ar y swm y gall cyfrif banc y Gronfa Bensiwn ei ddal. Dylai'r symiau a ddelir yn y cyfrif hwn fodloni anghenion hylifedd arferol y Gronfa. Mae unrhyw arian dros ben dros dro yn cael ei fuddsoddi gan yr Awdurdod Gweinyddol yn unol â'r Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys er mwyn darparu incwm ychwanegol i'r Gronfa Bensiwn. Buddsoddir arian parod dros ben yn unol â'r Datganiad Egwyddorion Buddsoddi.

Yn ogystal, mae gan y Gronfa fynediad at gyfleuster gorddrafft trwy drefniadau cyfrifon banc grŵp yr Awdurdod Gweinyddol. Dim ond i fodloni gwahaniaethau amseru tymor byr ar daliadau pensiwn y defnyddir y cyfleuster hwn. Gan mai benthyciadau byrdymor eu natur fyddai'r rhain, ystyrir bod pa mor agored i risg credyd yw'r Gronfa yn hyn o beth yn ddibwys.

NODYN 18 – NATUR A GRADDAFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae'r Gronfa'n diffinio asedau hylifol fel asedau y gellir eu trosglwyddo'n arian parod o fewn tri mis. Asedau anhylif yw'r asedau fydd yn cymryd cyfnod hwy na thri mis i'w trosglwyddo'n arian parod. Ar 31 Mawrth 2019, roedd gwerth yr asedau anhylif yn £256m, sy'n cynrychioli 12.3% o gyfanswm asedau'r Gronfa (31 Mawrth 2018: £202m, a oedd yn cynrychioli 10.5% o gyfanswm asedau'r Gronfa).

Mae rheolwyr yn paratoi rhagolygon llif arian cyfnodol er mwyn deall a rheoli amseriad llif arian y Gronfa. Mae lefel strategol briodol y balans arian parod i'w ddal yn ffurfio rhan o strategaeth fuddsoddi'r Gronfa.

Mae'r holl rwymedigaethau ariannol ar 31 Mawrth 2019 yn ddyledus o fewn blwyddyn, yn yr un modd ag ar 31 Mawrth 2018.

Risg ail ariannu

Y risg allweddol yw y bydd y Cyngor wedi'i rwymo i ailgyflenwi cyfran sylweddol o offerynnau ariannol ei Gronfa Bensiwn pan fo cyfraddau llog yn anffafriol. Nid oes gan y Gronfa unrhyw offerynnau ariannol sydd â risg ail ariannu'n rhan o'i strategaethau rheoli trysorlys a buddsoddi.

NODYN 19 – TREFNIADAU CYLLIDO

Yn unol â Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Gweinyddu) 2008, mae actiwari'r Gronfa yn ymgymryd â phrisiad teirblynyddol er mwyn sefydlu'r gyfradd cyfraniadau i gyflogwyr ar gyfer y tair blynedd i ddod. Cynhaliwyd y prisiad diwethaf fel ar 31 Mawrth 2016.

Disgrifiad o'r Polisi Cyllido

Amlinellir y polisi cyllido yn Natganiad Strategaeth Cyllido, yr Awdurdod Gweinyddu, gafodd ei adolygu fel rhan o Brisiad 2016.

Mae elfennau allweddol y polisi cyllido fel a ganlyn:

- sicrhau hydaledd hirdymor y Gronfa dros y tymor hir. Bydd hyn yn sicrhau bod digon o arian ar gael i gwrdd a buddion holl aelodau/dibynyddion wrth iddynt ddod yn daladwy.
- sicrhau bod cyfraddau cyfraniadau cyflogwyr yn weddol sefydlog os yw'n rhesymol i wneud hynny.
- lleihau'r cyfraniadau ariannol tymor hir mae'r cyflogwyr yn talu i'r Cynllun drwy adnabod y cysylltiad rhwng asedau a rhwymedigaethau a mabwysiadu strategaeth fuddsoddi sy'n cydbwysu risg ac elw.
- i adlewyrchu nodweddion gwahanol y gwahanol gyflogwyr i bennu cyfraddau cyfraniadau drwy gael strategaeth gyllido clir a thryloyw sy'n dangos sut y gall pob cyflogwr gyfarfod a'u rhwymedigaethau dros y blynyddoedd i ddod.
- defnyddio mesurau rhesymol i leihau'r risg i gyflogwyr eraill ac yn benodol i'r rhai sy'n talu'r Dreth Cyngor yn sgil cyflogwyr yn diffygdlu ei rwymedigaethau pensiwn.

Amlinella'r Datganiad Strategaeth Cyllido sut mae'r Awdurdod Gweinyddu yn ceisio cydbwysu'r nodau croestynnol o ddiogelu hydaledd y Gronfa a chadw cyfraniadau cyflogwyr yn sefydlog.

NODYN 19 – TREFNIADAU CYLLIDO (parhad)

O ran cyflogwyr oedd â chyfamod digon cryf yn ôl yr Awdurdod Gweinyddu, mae cyfraniadau wedi cael eu sefydlogi yn is na'r gyfradd ddamcaniaethol sydd ei hangen i sicrhau bod eu cyfran nhw o'r Gronfa yn dychwelyd i gael ei ariannu'n llawn dros 20 mlynedd os yw'r rhagdybiaethau prisio yn cael eu cadarnhau. Defnyddiwyd dull modelu ymrwymadau asedau sy'n dangos os caiff y cyfraddau cyfrannu hyn eu talu a bod newidiadau cyfraniadau yn y dyfodol yn cael eu cyfyngu fel y nodir yn y Datganiad Strategaeth Cyllido, fod yna siawns gwell na 66% o hyd y bydd y Gronfa yn dychwelyd i ariannu'n llawn dros y 20 mlynedd.

Sefyllfa Gyllido ar adeg y Prisiad Cyllido Ffurfiol Diwethaf

Cynhaliwyd y prisiad actwaraidd mwyaf diweddar dan Reoliad 62 Rheoliadau (Gweinyddol) Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 2013 ar 31 Mawrth 2016. Datgelodd y prisiad hwn fod asedau'r Gronfa, oedd wedi'u prisio'n £1,525 miliwn ar 31 Mawrth 2016, yn ddigon i dalu 91% o'r ymrwymadau (h.y. gwerth cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo) oedd wedi'u cronni hyd at y dyddiad hwnnw. O ganlyniad, y diffyg ym mhrisiad 2016 oedd £145 miliwn.

Gosodwyd allan cyfraniad pob cyflogwr yn y prisiad, gyda'r nod o gyflawni cyllido llawn o fewn gorwel amser a thebygolrwydd a fesurwyd yn unol â'r Datganiad Strategaeth Cyllido. Cafodd cyfraniadau cyflogwyr unigol am y cyfnod 1 Ebrill 2017 i 31 Mawrth 2020 eu pennu yn unol â pholisi cyllido'r Gronfa fel y nodir yn y Datganiad Strategaeth Cyllido.

Prif Rhagdybiaethau Actwaraidd a'r Dull a ddefnyddiwyd i Brisio'r Ymrwymadau

Disgrifir y manylion llawn am y dulliau a'r rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd yn yr adroddiad prisio dyddiedig 31 Mawrth 2017.

Dull

Aseswyd yr ymrwymadau drwy ddefnyddio dull buddion cronodig sy'n ystyried aelodaeth bensiyndwy hyd at y dyddiad prisio, ac yn ystyried cynnydd disgwylidig mewn cyflog yn y dyfodol, ymddeoliad neu ddyddiad disgwylidig cynharach o adael aelodaeth bensiyndwy.

Rhagdybiaethau

Dilynwyd dull sy'n gysylltiedig â'r farchnad i brisio'r ymrwymadau er mwyn sicrhau cysondeb gyda phrisiad o asedau'r Gronfa o'u gwerth ar y farchnad.

Roedd y rhagdybiaethau ariannol allweddol a fabwysiadwyd ar gyfer prisiad 2016 fel a ganlyn:

Rhagdybiaethau Ariannol	31 Mawrth 2016
Cyfradd disgownt	3.9%
Cynnydd mewn cyflog	2.1%
Cynnydd mewn pensiwn	2.1%

Y rhagdybiaeth demograffig allweddol oedd yr ystyriaeth a roddwyd i hirhoedledd. Mae'r rhagdybiaethau disgwylidig oes yn seiliedig ar *VitaCurves* y *Gronfa* gyda gwelliannau yn unol a model CMI 2013, sy'n tybio bod y gyfradd bresennol o welliannau wedi cyrraedd y brig a bydd yn cydgyfeirio at gyfradd hirdymor o 1.25% y flwyddyn. Yn seiliedig ar y rhagdybiaethau hyn, mae'r disgwylidig oes gyfartalog yn y dyfodol i oed 65 fel a ganlyn:

NODYN 19 – TREFNIADAU CYLLIDO (parhad)

Rhagdybiaethau marwolaeth yn 65 mlwydd oed	Gwryw Blynyddoedd	Benyw Blynyddoedd
Pensiynwyr cyfredol	22.0	24.2
Pensiynwyr y dyfodol (45 oed ym mhrisiad 2016)	24.0	26.4

Mae copiau o adroddiad Prisiad 2016 a'r Datganiad Strategaeth Cyllido ar gael ar wefan y Gronfa Bensiwn www.cronfabensiwnngwynedd.org.uk

Profiad yn ystod y Cyfnod ers 31 Mawrth 2016

Ers y prisiad ffurfiol diwethaf, mae'r gwir ddychweliadau ar fondiau wedi disgyn gan gynyddu gwerth y rhwymedigaethau ond mae dychweliadau asedau wedi bod yn gryf dros y 3 blynedd. Mae'r ddau ddigwyddiad yn fras wedi effeithio'n debyg ar y sefyllfa cyllido.

Cynhelir y prisiad actiwaraidd nesaf fel ar 31 Mawrth 2019. Adolygir y Datganiad Strategaeth Cyllido ar yr un adeg.

NODYN 20 – GWERTH CYFREDOL ACTIWARAIDD Y BUDDION YMDDEOL SYDD WEDI'U HADDO

Yn ogystal â'r prisiad cyllido teirblynyddol, mae'r actiwari hefyd yn cynnal prisiad o rwymedigaethau'r Gronfa Bensiwn, yn seiliedig ar SCC19 bob blwyddyn gan ddefnyddio'r un data sylfaenol â'r prisiad cyllido wedi'i dynnu ymlaen i'r flwyddyn ariannol gyfredol, gan ystyried y newidiadau yn niferoedd yr aelodau a diweddarau rhagdybiaethau ar gyfer y flwyddyn gyfredol. Nid yw'r gwerthusiad yn cael ei ymgymryd yn yr un modd a ddefnyddir ar gyfer gosod cyfraddau cyfrannu i'r Gronfa, ac nid yw cyfrifon y Gronfa yn ystyried rhwymedigaethau talu pensiynau na buddion eraill yn y dyfodol.

Er mwyn asesu gwerth y buddion yn seiliedig ar hyn, mae'r actiwari wedi diweddarau'r rhagdybiaethau actiwaraidd (gweler isod) o'r rhai a ddefnyddir er dibenion cyllido (gweler Nodyn 19) a hefyd mae wedi'u defnyddio i ddarparu'r adroddiadau SCC19 ac SAA102 ar gyfer cyflogwyr unigol yn y Gronfa. Yn ogystal, mae'r actiwari wedi priso buddion salwch a marwolaeth yn unol â SCC19.

Roedd gwerth cyfredol actiwaraidd y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo ar 31 Mawrth 2018 ac 2019, fel a ganlyn:

Rhagdybiaethau	31 Mawrth 2018 £m	31 Mawrth 2019 £m
Aelodau Gweithredol	1,378	1,674
Cyfradd cynnydd mewn cyflog	385	434
Cyfradd ddisgownt	718	722
Cyfanswm	2,481	2,830

Fel y nodir uchod mae'r ymrwymadau uchod wedi'u cyfrifo'n seiliedig ar SCC19 ac felly maent yn wahanol i ganlyniadau'r prisiad cyllido teirblynyddol a gynhaliwyd yn 2016 (gweler Nodyn 19) gan fod SCC 19 yn nodi cyfradd ddisgownt yn hytrach na chyfradd sy'n adlewyrchu cyfraddau'r farchnad.

NODYN 20 – GWERTH CYFREDOL ACTIWARAIDD Y BUDDION YMDDEOL SYDD WEDI’U HADDO (parhad)

Y rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd

Defnyddiwyd y tybiaethau ariannol sydd yn cael eu mabwysiadu ar gyfer adroddiad SCC19 yr Awdurdod Gweinyddol fel y ganlyn:

	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2019
Rhagdybiaeth	%	%
Chwyddiant/cyfradd cynnydd mewn pensiwn	2.4	2.5
Cyfradd cynnydd mewn cyflog	2.4	2.5
Cyfradd ddisgownt	2.7	2.4

Defnyddiwyd yr un dybiaeth hirhoedledd fel ar gyfer asesu'r sefyllfa cyllido fel y dangosir yn Nodyn 19 uchod.

Mae'r rhagdybiaeth cymudiad yn caniatáu i bensiynwyr y dyfodol dewis cyfnewid pensiwn am arian parod di-dreth ychwanegol o hyd at 50% o gyfyngiadau Cyllid a Thollau EM am wasanaeth cyn Ebrill 2008 a 75% o gyfyngiadau Cyllid a Thollau EM am wasanaeth ar ôl Ebrill 2008.

Mae'r sensitifrwydd ynghylch y prif dybiaethau a ddefnyddiwyd i fesur rhwymedigaethau wedi'u nodi isod:

Sensitifrwydd i'r Rhagdybiaethau am y flwyddyn sy'n gorffen 31 Mawrth 2019	Amcan % y Cynnydd mewn Rhwymedigaethau	Amcan Swm Ariannol
	%	£m
0.5% y.f. o gynnydd mewn chwyddiant pensiwn	9	245
0.5% y.f. o gynnydd mewn cyflog	2	59
0.5% y.f. o leihad yn y gyfradd ddisgownt	11	325

Y brif ragdybiaeth demograffig yw'r tybiaeth hirhoedledd. At ddibenion sensitifrwydd, amcangyfrifir y byddai cynnydd o flwyddyn yn y disgwyliad oes yn cynyddu y rhwymedigaeth rhwng 3-5%.

NODYN 21 – ASED AU CYFREDOL

31 Mawrth 2018		31 Mawrth 2019
£'000		£'000
842	Cyfraniadau sy'n ddyledus – gweithwyr	1,227
2,508	Cyfraniadau sy'n ddyledus – cyflogwyr	3,682
2,238	Amrywiol ddyledwyr	1,704
5,588	Cyfanswm dyledwyr	6,613
37,038	Arian	22,613
42,626	Cyfanswm	29,226

NODYN 22 – YMRWYMIADAU CYFREDOL

31 Mawrth 2018 £'000		31 Mawrth 2019 £'000
2,370	Amrywiol gredydwy	1,922
1,578	Buddion sy'n daladwy	967
3,948	Cyfanswm	2,889

NODYN 23 – CYFRANIADAU GWIRFODDOL YCHWANEGOL (AVC)

Mae gwerth y cronfeydd ar y farchnad wedi'i nodi isod:

	Gwerth ar y Farchnad 31 Mawrth 2018 £'000	Gwerth ar y Farchnad 31 Mawrth 2019 £'000
Clerical Medical	3,506	3,851
Equitable Life	226	203
Standard Life	70	61
Cyfanswm	3,802	4,115

Talwyd cyfraniadau AVC yn uniongyrchol i'r tri rheolwr fel a ganlyn:

	2017/2018 £'000	2018/2019 £'000
Clerical Medical	591	613
Standard Life	13	14
Cyfanswm	604	627

NODYN 24 – TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Cyngor Gwynedd

Cyngor Gwynedd sy'n gweinyddu Cronfa Bensiwn Gwynedd. O ganlyniad, mae perthynas gref rhwng y Cyngor a'r Gronfa Bensiwn.

Cafodd y Cyngor gostau o £1,152,315 (£1,056,813 yn 2017/18) mewn perthynas â gweinyddu'r Gronfa ac yn dilyn hynny, cafodd ad-daliad am y costau hyn gan y Gronfa. Yn ogystal, y Cyngor yw un o gyflogwyr mwyaf aelodau'r gronfa pensiwn a chyfrannodd £22.41m tuag at y Gronfa yn 2018/19 (£29.87m yn 2017/18). Ar ddiwedd y flwyddyn £1.921m oedd dyled y Cyngor i'r Gronfa yn bennaf mewn perthynas â chyfraniadau ar gyfer Mawrth 2019 a £1.02m oedd dyled y Gronfa i'r Cyngor yn bennaf mewn perthynas ag ad-daliadau gan y Cyngor.

NODYN 24 – TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG (parhad)

Mae gan Gronfa Bensiwn Gwynedd dri cyfrif banc a ddelir fel rhan o Grŵp o Gyfrifon Banc Cyngor Gwynedd. Mae'r arian parod dros ben a ddelir yn y Grŵp o Gyfrifon Banc yn cael ei fuddsoddi bob dydd. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae Cyngor Gwynedd yn talu llog i'r Gronfa Bensiwn, yn seiliedig ar falansau dyddiol y Gronfa dros y flwyddyn. Yn ystod 2018/19, derbyniodd y Gronfa lŵg o £166,303 (£127,666 yn 2017/18) gan Gyngor Gwynedd.

Llywodraethu

Roedd dau aelod o'r Pwyllgor Pensiynau yn derbyn buddion pensiwn o Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2018/19 (yr aelodau pwyllgor J.B. Hughes a P. Jenkins). Yn ogystal, roedd aelodau'r pwyllgor S. W. Churchman, D. Cowans, S. Glyn, J. B. Hughes, A.W.Jones, P. Read a R.W. Williams yn aelodau gweithredol o'r Gronfa Bensiwn.

Roedd dau aelod o'r Bwrdd Pensiwn yn derbyn buddion pensiwn o Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2018/19 (yr aelodau bwrdd H. E. Jones a S.Warnes). Yn ogystal, roedd aelodau Bwrdd A.W. Deakin, A.L Lloyd Evans, O. Richards and H. Trainor yn aelodau gweithredol o'r Gronfa Bensiwn.

Staff Rheoli Allweddol

Mae Cod Ymarfer CIPFA ar Gyfrifon Awdurdodau Lleol yn eithrio awdurdodau lleol rhag gofynion datgelu staff rheoli allweddol SCC24, ar y sail bod y gofynion datgelu ar gyfer tal swyddogion a lwfansau aelodau yn y Cod yn bodloni gofynion datgelu staff rheoli allweddol SCC24. Mae hyn hefyd yn berthnasol i gyfrifon Gronfa Bensiwn Gwynedd.

Gweler y dadleniadau gofynnol yng nghyfrifon Cyngor Gwynedd.

NODYN 25 – YMRWYMIADAU DAN GONTRACTAU BUDDSODDI

Roedd yr ymrwymadau (buddsoddiadau) cyfalaf sy'n aros ar 31 Mawrth fel a ganlyn:

	Cyfanswm ymrwymadau	Ymrwymiad ar 31 Mawrth 2018	Ymrwymiad ar 31 Mawrth 2019
	€'000	€'000	€'000
P.G. Direct 2006	20,000	776	776
P.G. Global Value 2006	50,000	3,477	3,477
P.G. Secondary 2008	15,000	1,960	1,960
P.G. Global Value 2011	15,000	2,712	2,096
P.G. Global Infrastructure 2012	40,000	12,133	8,147
P.G. Direct 2012	12,000	1,181	1,181
P.G. Global Value 2014	12,000	4,109	2,302
P.G Direct 2016	50,000	29,374	10,348
P.G.Global Value 2017	42,000	0	33,677
Cyfanswm Ewro	256,000	55,722	63,964
	\$'000	\$'000	\$'000
P.G. Emerging Markets 2011	7,000	1,225	1,082
P.G Secondary 2015	38,000	29,150	24,692
P.G Direct Infrastructure 2015	43,600	30,896	23,798
Cyfanswm Doleri	88,600	61,271	49,572

NODYN 25 – YMRWYMIADAU DAN GONTRACTAU BUDDSODDI (parhad)

Mae 'PG' uchod yn cyfeirio at y Partners Group, mae'r rheolwr buddsoddi yn buddsoddi mewn meysydd 'amgen' (ecwiti preifat ac is adeiladwaith) ar ran y Gronfa.

Mae'r ymrwymadau hyn yn ymwneud â thaliadau galw sy'n aros ar gronfeydd partneriaethau cyfyngedig heb eu dyfynnu a ddelir yn rhan ecwiti preifat y portffolio. Mae'r symiau a 'elwir' gan y cronfeydd hyn yn afreolaidd o ran eu maint a'u hamseriad nifer o flynyddoedd o ddyddiad yr ymrwymiad gwreiddiol.

NODYN 26 - ASEDAU DIBYNNOL

Mae dau o gyflogwyr sy'n gyrrff a ganiateir yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd yn dal bondiau yswiriant i'w diogelu yn erbyn y posibilrwydd o fethu â bodloni eu goblygiadau pensiwn. Llunnir y bondiau hyn o blaid y gronfa pensiwn ac ni wneir taliad ohonynt oni bai bod y cyflogwr yn diffygdalu.

NODYN 27 - YMRWYMIADAU DIBYNNOL

Ni nodwyd unrhyw ymrwymadau dibynnol yn unol â'r eglurhad canlynol.

Achos McCloud

Pan gafodd strwythur budd-dal y CPLIL ei ddiwygio yn 2014, defnyddiwyd gwarchodaeth trosiannol i rai aelodau hyn oedd yn agos at yr oedran ymddeol arferol. Mae'r manteision a gronnwyd gan yr aelodau hyn o 1 Ebrill 2014 yn amodol ar 'gynhaliath' sy'n golygu na allant fod yn is na'r hyn y byddent wedi'i dderbyn o dan y strwythur budd-daliadau blaenorol. Mae'r cynhaliath yn sicrhau nad yw'r aelodau hyn yn colli allan o gyflwyno'r cynllun newydd, trwy roi iddynt y manteision gorau o'r hen gynlluniau a'r cynlluniau newydd.

Ym mis Rhagfyr 2018 cadarnhaodd y Llys Apêl ddyfarniad ("McCloud / Sargeant") bod gwarchodaeth trosiannol tebyg oedd yn diogelu barnwyr hyn a diffoddwyr tân o'r newidiadau yng nghynlluniau pensiwn y sector cyhoeddus yn 2015, yn anghyfreithlon ar sail gwahaniaethu ar sail oedran. Gofynnodd Llywodraeth y DU am ganiatâd i apelio i'r Goruchaf Lys ond gwrthodwyd yr apêl ar 27 Mehefin 2019. Disgwylir i oblygiadau penderfyniad y Goruchaf Lys fod yn berthnasol i'r CPLIL (a chynlluniau gwasanaeth cyhoeddus eraill) hefyd.

O ganlyniad, efallai y bydd angen gwella buddion a gronnwyd o 2014 fel bod yr holl aelodau, waeth beth fo'u hoedran, yn elwa o'r gynhaliath. Fel arall, gellir adfer mewn ffordd wahanol, er enghraifft trwy dalu iawndal. Yn y naill achos neu'r llall, y disgwyliad clir yw y bydd llawer mwy o aelodau yn gweld budd uwch yn hytrach na dim ond y rhai sy'n destun i'r gwarchodaeth ar hyn o bryd. Yn y sefyllfa yma, mae'n debyg y byddai cynnydd ôl-weithredol i fudd-daliadau aelodau, a fyddai yn ei dro yn arwain at gost gwasanaeth y gorffennol i gyflogwyr y Gronfa pan fydd y canlyniad yn hysbys.

Mae mesur yr effaith yma yn anodd iawn oherwydd bydd yn dibynnu ar yr iawndal a ddyfarnwyd, codiadau cyflog aelodau yn y dyfodol, hyd gwasanaeth ac oedran ymddeol, ac a yw aelodau (a pryd maent) yn tynnu'n ôl o wasanaeth gweithredol. Gall codiadau cyflog yn arbennig, amrywio yn sylweddol o flwyddyn i flwyddyn ac o aelod i aelod yn dibynnu ar ffactorau fel cyfyngiadau ar y gyllideb, perfformiad swydd a dilyniant gyrfa.

Mae Adran Actiwari'r Llywodraeth (GAD) wedi amcangyfrif mai'r effaith ar y CPLIL yn gyffredinol fyddai cynyddu rhwymedigaethau aelodau gweithredol o 3.2%, yn seiliedig ar set benodol o dybiaethau actiwaraid. Y rhagdybiaeth cynnydd cyflog a ddefnyddiwyd gan GAD ar gyfer ei amcangyfrif oedd CPI + 1.5% y flwyddyn. Rhoddir disgrifiad llawn o'r data, y fethodoleg a'r rhagdybiaethau sy'n sail i'r amcangyfrifon hyn ym mhapur GAD, dyddiedig 10 Mehefin 2019.

Ym mhrisiad 2016, pennwyd y dybiaeth cynnydd cyflog tymor hir a fabwysiadwyd gan Gronfa Bensiwn Gwynedd yn gyfartal i CPI. Mae hyn yn golygu y tybir bod buddion cyflog terfynol a CARE yn ailbrisiau yn unol â CPI. Mae hyn yn ei dro, oherwydd y gyfradd cronni mwy hael a gymhwysir i fudd-daliadau CARE, yn golygu na fyddai'r sail sylfaenol yn effeithio ar unrhyw aelodau, gan na fyddai buddion cyflog terfynol sy'n cynyddu yn unol â CPI yn fwy na gwerth buddion CARE sy'n cronni dros yr un cyfnod. Felly, at ddibenion adroddiad cyfrifo pensiwn 2018/19, nid oes unrhyw ymrwymadau atebolrwydd ychwanegol i'w gydnabod ac ni fyddai achos McCloud yn cael unrhyw effaith ar yr ymrwymadau a nodwyd.

Lleiafswm Cyfartal Pensiwn Gwarantedig

Cronnwyd isafswm pensiwn gwarantedig (GMP) yn y CPLIL o 6 Ebrill 1978 i 5 Ebrill 1997. Yn fras, mae'r GMP yn cynrychioli'r pensiwn lleiaf y mae'n rhaid i gynllun pensiwn galwedigaethol ei roi i aelod o'r cynllun yn lle Cynllun Pensiwn y Wladwriaeth ar Sail Enillion (SERPS).

Mae GMP yn eu hanfod yn anghyfartal oherwydd nifer o ffactorau, gan gynnwys yr oedrannau ymdeol gwahanol i ddynion (65 oed) a menywod (60 oed) a merched GMP benywaidd yn cronni ar gyfradd uwch. Er y gall hyn arwain at wahaniaethau mewn Gwerthoedd GMP, yr hyn a ystyriwyd yn fwy pwysig yw cyfanswm y mae'r aelodau'n ei dderbyn o'r CPLIL a'r wladwriaeth ac a yw hynny'n arwain at anghydraddoldeb. Yn y gorffennol, roedd y cyfrifoldeb dros dalu codiadau pensiwn blynyddol wedi'i rannu rhwng y gronfa CPLIL a'r wladwriaeth. Fodd bynnag, o ganlyniad i gyflwyno Pensiwn Gwladwriaeth Sengl newydd ym mis Ebrill 2016 daeth ansicrwydd ynghylch mynegu parhaus y swm GMP. Arweiniodd hyn at y Llywodraeth yn cyhoeddi ateb dros dro ar gyfer aelodau sy'n cyrraedd Oedran Pensiwn y Wladwriaeth rhwng 6 Ebrill 2016 a 5 Rhagfyr 2018, a gafodd ei ymestyn yn ddiweddarach i o leiaf 5 Ebrill 2021, sy'n golygu bod y gronfa CPLIL yn talu am bopeth h.y. pensiwn cychwynnol a phob cynnydd.

Mae Hymans Robertson, Actiwari'r Gronfa, wedi dweud, o ystyried bod yr ateb dros dro wedi ei ymestyn i 5 Ebrill 2021, eu bod yn bwriadu dilyn datrysiad tymor hir (h.y. ôl 2021) y Llywodraeth o drosi GMP i gynllun pensiwn ym mhrisiadau 31 Mawrth 2019. Bydd hyn yn arwain at gynydd mewn ymrwymadau o ganlyniad i'r cynllun yn talu codiadau GMP llawn i bob aelod sydd â g oedran pensiwn y wladwriaeth ar ôl 2016. Maent yn amcangyfrif bod effaith trosi GMP i gynllun pensiwn yn debygol o fod yn anfaterol i'r cyfrifon.

NODYN 28 - COLLEDION YN SGIL AMHARIADAU

a) Amhariadau am ddyledion drwg ac amheus

Fel y esbonnir yn Nodyn 5 nid oes unrhyw amhariad wedi ei gwneud ar gyfer dyledion drwg ac amheus.

b) Amhariad yr adneuo ym Manc Gwlad yr Iâ

Yn ystod 2008/09, roedd y Cyngor wedi adneuo £4m gyda Heritable Bank, banc wedi'i gofrestru yn y DU dan Gyfraith yr Alban. Roedd £565,200 o'r buddsoddiad hwnnw'n perthyn i'r Gronfa Bensiwn. Rhoddwyd y cwmni yn nwylo'r gweinyddwyr ar 7 Hydref 2008. Derbyniodd y Cyngor ddychweliad o £3,938,407, sef 98% gan y gweinyddwyr hyd at 31 Mawrth 2019.

NODYN 29 – CYHOEDDIADAU'R GRONFA BENSIWN

Cynhyrchir Adroddiad Blynyddol ychwanegol ynghylch y Gronfa Bensiwn. Mae'r ddogfen hon yn cynnwys cyrifon y Gronfa yn ogystal â gwybodaeth bellach ynglŷn â gweithgareddau gweinyddu a buddsoddi. Mae'n cynnwys y dogfennau canlynol:

Datganiad Strategaeth Buddsoddi

Datganiad Strategaeth Gyllido

Datganiad Polisi Llywodraethu a'r Datganiad Cydymffurfiaid a'r Drefn Llywodraethu

Datganiad Polisi Cyfathrebu

Gellir cael copiau ar safle we'r Gronfa Bensiwn www.cronfabensiwnngwynedd.org.uk ar dudalen buddsoddiadau neu drwy gysylltu â Mrs Caroline Roberts ar 01286 679128.

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol – Cronfa Bensiwn Gwynedd

Blwyddyn archwilio: 2018/19

Dyddiad cyhoeddi: 29 Gorffennaf 2019

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, yn cynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn infoofficer@audit.wales.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Cynnwys

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio **diamod** ar eich datganiadau ariannol. Nid oes unrhyw faterion perthnasol i'ch hysbysu amdanynt cyn eu cymeradwyo.

Adroddiad cryno

Cyflwyniad	4
Statws yr archwiliad	4
Adroddiad archwilio arfaethedig	5
Materion pwysig sy'n deillio o'r archwiliad	5
Argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2018/19	7
Annibyniaeth a gwrthrychedd	7
Atodiadau	
Atodiad 1 - Llythyr Sylwadau Terfynol	8
Atodiad 2 – Adroddiad arfaethedig archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Cyngor Gwynedd fel awdurdod gweinyddu Cronfa Bensiwn Gwynedd	11
Atodiad 3 – Argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2018/19	14

Adroddiad cryno

Cyflwyniad

- 1 Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am roi barn ynghylch pa un a yw'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cronfa Bensiwn Gwynedd ar 31 Mawrth 2019 a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.
- 2 Nid ydym yn ceisio cael sicrwydd llwyr bod y datganiadau ariannol wedi'u datgan yn gywir, ond rydym yn mabwysiadu'r cysyniad o berthnasedd. Wrth gynllunio a chynnal yr archwiliad, rydym yn ceisio nodi camddatganiadau perthnasol yn eich datganiadau ariannol, hynny yw, y rhai hynny a allai gamarwain rhywun sy'n darllen y cyfrifon.
- 3 Y lefelau meintiol a ddefnyddiwn i farnu bod camddatganiadau o'r fath yn berthnasol i Gronfa Bensiwn Gwynedd yw £20,800k ar gyfer eitemau incwm a gwariant. Gall materion ansoddol penodol megis gofynion cyfreithiol a rheoliadol a sensitifrwydd gwleidyddol hefyd bennu p'un a fernir bod eitem yn berthnasol ai peidio.
- 4 Mae Safon Archwilio Ryngwladol (ISA) 260 yn ei gwneud yn ofynnol i ni gofnodi rhai materion sy'n deillio o'r archwiliad o'r datganiadau ariannol i'r sawl sy'n gyfrifol am lywodraethu corff mewn da bryd i gymryd camau priodol.
- 5 Mae'r adroddiad hwn yn nodi, i'w hystyried, y materion sy'n deillio o'r archwiliad o ddatganiadau ariannol Cronfa Bensiwn Gwynedd ar gyfer 2018-19, y mae angen cyflwyno adroddiad arnynt o dan ISA 260.

Statws yr archwiliad

- 6 Rydym bellach wedi cwblhau'r gwaith archwilio i raddau helaeth, a nodir yr holl feysydd nad oes profion wedi'u cynnal arnynt eto isod:
 - a. Profion i gadarnhau bod dyddlyfrau a phryniannau yn gyflawn
 - b. Adolygiad o'r adroddiad blynyddol i gadarnhau ei fod yn gyson a bod Isafsymiau Pensiwn Gwarantiedig (GMPs)/McCloud wedi'u datgelu/wedi'i ddatgelu yn yr adroddiad blynyddol
 - c. Gweithdrefnau sicrhau ansawdd terfynol
 - ch. Cael llythyr sylwadau wedi'i lofnodi gan y rheolwyr
- 7 Rydym yn cyflwyno adroddiad i chi ar y materion pwysicaf sy'n deillio o'r archwiliad, y credwn y dylech eu hystyried cyn cymeradwyo'r datganiadau ariannol. Mae'r tîm archwilio eisoes wedi trafod y materion hyn gyda Dafydd L. Edwards (Pennaeth Cyllid) yn ystod ein cyfarfod cau ar 16 Gorffennaf 2019.

Adroddiad archwilio arfaethedig

- 8 Bwriad yr Archwilydd Cyffredinol yw cyhoeddi **adroddiad archwilio diamod** ar y datganiadau ariannol, yn amodol ar ddatrys materion sy'n weddill uchod yn foddhaol ac unwaith y byddwch wedi darparu Llythyr Sylwadau i ni yn seiliedig ar yr un a nodir yn **Atodiad 1**.
- 9 Nodir yr adroddiad archwilio arfaethedig yn **Atodiad 2**.

Materion pwysig sy'n deillio o'r archwiliad

Camddatganiadau nas cywirwyd

Mae'r Pwyllgor Pensiynau wedi cael arwyddion cynnar ar gyfer prisiaid 31 Mawrth 2019 mai effaith Cydraddoli Isafsymiau Pensiwn Gwarantiedig fydd tua £14.5m. Nid yw'r amcangyfrif yn berthnasol ac nid yw wedi cael ei rannu eto rhwng costau yn y gorffennol a'r dyfodol. O ganlyniad, rydym wedi cynnwys y swm o £14.5m yn yr atodlen camddatganiadau nas cywirwyd fel y ddarpariaeth 'waethaf posibl' sydd ei hangen. Byddem yn disgwyl i'r swm yn y gorffennol fod gryn dipyn yn is na'r cyfanswm hwn.

Camddatganiadau a gywirwyd

Nid oedd unrhyw gamddatganiadau a gywirwyd yn y datganiadau ariannol. Cafodd y datgeliadau o ran nodiadau buddsoddiadau eu hailddadansoddi eleni yn unol â'n canfyddiad ar gyfer y flwyddyn flaenorol fel y nodir yn **Atodiad 3**.

Risgiau Sylweddol

Risg archwilio ariannol	Ymateb archwilio arfaethedig
Rheolwyr yn Anwybyddu Rheolaethau. Mae risg y bydd rheolwyr yn diystyru rheolaethau yn bresennol ym mhob endid. Am nad oes modd rhagweld sut y gallai rheolaethau gael eu diystyru yn y fath fodd, ystyrir ei bod yn risg sylweddol [ISA 240.31-33].	Cynhaliodd fy nhîm archwilio y profion canlynol er mwyn mynd i'r afael â'r risg sylweddol sy'n gysylltiedig â Rheolwyr yn Anwybyddu Rheolaethau: <ul style="list-style-type: none">gan ddefnyddio dull gwell o ddadansoddi data i ddadansoddi holl gofnodion dyddlyfrau i weld a oedd unrhyw nodweddion o ddiddordeb ac wedyn cynnal profion sylweddol i brofi priodoldeb y dyddlyfrau a nodwyd;

Risg archwilio ariannol	Ymateb archwilio arfaethedig
	<ul style="list-style-type: none"> • adolygu'r gwaith o gynllunio a gweithredu rheolaethau dros gofnodion dyddlyfrau i'r cyfrifyfr ariannol ac amcangyfrifon cyfrifyddu; • adolygu amcangyfrifon cyfrifyddu i ganfod unrhyw duedd; a • gwerthuso'r rhesymeg dros unrhyw drafodion sylweddol nad oes a wnelont â busnes arferol gan gynnwys rhai â phartion cysylltiedig. <p>Ni nodwyd unrhyw faterion ac eithrio'r sylw rheolaeth ynghylch y ffaith nad oedd cofnodion dyddlyfrau wedi'u hadolygu (fel y nodwyd yn adroddiadau blynyddoedd blaenorol).</p>

- 10 Cyngor Sir Caerfyrddin yw'r awdurdod lletya ar gyfer cydbwyllgor Partneriaeth Pensiwn Cymru. Trosglwyddodd Cronfa Bensiwn Gwynedd (a weinyddir gan Gyngor Sir Gwynedd) arian i Gyfleoedd Byd-eang ac is-gronfeydd Twf Byd-eang Partneriaeth Pensiwn Cymru ym mis Ionawr 2019. Mae'r tîm archwilio yng Nghyngor Sir Caerfyrddin wedi rhoi sicrwydd archwilio i'r timau archwilio yn y cronfeydd pensiwn eraill yng Nghymru. Maent wedi gwneud y canlynol:
- cael ac adolygu'r adroddiadau sicrwydd rheolaeth ar gyfer gweithredwr y cronfeydd, rheolwyr cronfeydd perthnasol a cheidwad y cronfeydd ac wedi dod i gasgliadau yn eu cylch;
 - cadarnhau'r balansau diwedd blwyddyn ym mhob is-gronfa ecwiti; ac
 - adolygu nodyn datgelu'r pwyllgor a roddwyd i bob corff gweinyddu unigol yn ogystal â chadarnhau bod y nodyn datgelu yn gyson â datganiadau ariannol y Pwyllgor ar gyfer 2018-19.

Ni nodwyd unrhyw faterion o ran y profion a gynhaliwyd arnynt.

Materion pwysig eraill sy'n deillio o'r archwiliad

- 11 Fel rhan o'r archwiliad, rydym yn ystyried nifer o faterion ansoddol a meintiol sy'n berthnasol i'r cyfrifon ac yn cyflwyno adroddiad i chi ar unrhyw faterion o bwys sy'n codi. Nid oedd unrhyw faterion yn codi yn y meysydd hyn eleni:
- Nid oes gennym unrhyw bryderon ynglŷn â'r agweddau ansoddol ar eich arferion cyfrifyddu ac adrodd ariannol.
 - Ni ddaethom ar draws unrhyw anawsterau sylweddol yn ystod yr archwiliad.
 - Ni wnaethom drafod na gohebu â rheolwyr am unrhyw faterion sylweddol y mae angen i ni eich hysbysu amdanynt.

- Nid oes unrhyw faterion eraill sy'n arwyddocaol i'r gwaith o oruchwylio'r broses o gyflwyno adroddiadau ariannol y mae angen i ni eich hysbysu amdanynt.
- Ni nodwyd unrhyw wendidau perthnasol yn eich rheolaethau mewnol nad ydym wedi eich hysbysu amdanynt eisoes.
- Nid oes unrhyw faterion eraill y mae'n ofynnol iddynt, yn ôl safonau archwilio, gael eu cyfleu i'r sawl sy'n gyfrifol am lywodraethu.

Argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2018/19

- 12 Amlinellir yr argymhellion sy'n deillio o'n gwaith archwilio ariannol yn Atodiad 3. Mae'r rheolwyr wedi ymateb iddynt a byddwn yn gwneud gwaith dilynol arnynt yn ystod archwiliad y flwyddyn nesaf. Os bydd unrhyw gamau gweithredu yn weddill, byddwn yn parhau i fonitro cynnydd ac yn adrodd arno yn ein hadroddiad y flwyddyn nesaf.

Annibyniaeth a gwrthrychedd

- 13 Fel rhan o'r broses derfynol, mae'n ofynnol i ni roi sylwadau i chi ynghylch ein hannibyniaeth.
- 14 Rydym wedi cydymffurfio â safonau moesegol ac, yn ein barn broffesiynol, rydym yn annibynnol ac ni chaiff ein gwrthrychedd ei beryglu. Nid oes unrhyw gydb berthnasau rhwng Swyddfa Archwilio Cymru a Chronfa Bensiwn Gwynedd sy'n effeithio ar ein gwrthrychedd a'n hannibyniaeth yn ein barn ni.

Atodiad 1

Llythyr Sylwadau Drafft

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd

CF11 9LJ

29 Gorffennaf 2019

Sylwadau ar ddatganiadau ariannol 2019

Darperir y llythyr hwn mewn perthynas â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol Cronfa Bensiwn Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2019 er mwyn mynegi barn ar ba mor wir a theg ydynt ac i ba raddau y maent wedi'u paratoi'n briodol. Rydym yn cadarnhau hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ar ôl cynnal ymchwiliadau a oedd yn ddigonol yn ein barn ni, y gallwn wneud y sylwadau canlynol i chi:

Sylwadau rheolwyr

Cyfrifoldebau

Rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau o ran y canlynol:

1. Paratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2018/19; yn arbennig, mae'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg yn unol â hynny.
2. Cynllunio, gweithredu, cynnal ac adolygu trefniadau rheolaeth fewnol er mwyn atal a chanfod twyll a gwallau.
3. Cadarnhawn fod y Gronfa yn Gronfa Bensiwn Gofrestredig. Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw reswm pam y dylai statws treth y Gronfa newid.
4. Nid ydym wedi llunio unrhyw adroddiadau i'r Rheoleiddiwr Pensiynau ac nid ydym yn ymwybodol bod unrhyw adroddiadau o'r fath wedi'u llunio gan unrhyw un o'n cynghorwyr. Cadarnhawn nad ydym yn ymwybodol o unrhyw gyfraniadau hwyr nac unrhyw achosion o fethu â chydymffurfio â'r atodlen talu/atodlen cyfraniadau sydd wedi codi nad oedd angen cyflwyno adroddiad arnynt, yn ein barn ni. Cadarnhawn hefyd nad ydym yn ymwybodol o unrhyw faterion eraill sydd wedi codi y byddai angen cyflwyno adroddiad arnynt i'r Rheoleiddiwr Pensiynau.
5. Rydym wedi tynnu eich sylw at yr holl ohebiaeth a nodiadau o gyfarfodydd â rheoleiddwyr.
6. Cadarnhawn, o dan adran 27 o Ddeddf Pensiynau 1995, nad oes unrhyw berson sy'n gyfrifol am lywodraethu'r Gronfa yn gysylltiedig â Swyddfa Archwilio Cymru, nac yn aelod cyswllt ohoni, a fyddai'n golygu bod Swyddfa Archwilio Cymru yn anghymwys i weithredu fel archwilydd y Gronfa.

7. Ni fu unrhyw newidiadau i reolau'r Gronfa yn ystod y flwyddyn a hyd at y dyddiad presennol.

Gwybodaeth a roddwyd

Rydym wedi rhoi'r canlynol i chi:

Mynediad llawn i'r canlynol:

1. yr holl wybodaeth rydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i'r broses o baratoi'r datganiadau ariannol megis llyfrau cyfrifon a dogfennaeth ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
2. gwybodaeth ychwanegol y gwnaethoch ofyn amdani gennym at ddiben yr archwiliad; a mynediad anghyfyngedig i staff yr oedd yn angenrheidiol i chi, yn eich barn chi, gael tystiolaeth archwilio ganddynt;
3. Canlyniadau ein hasesiad o'r risg y gall y datganiadau ariannol fod wedi eu camddatgan mewn modd perthnasol o ganlyniad i dwyll;
4. Ein gwybodaeth am dwyll neu dwyll a amheuir yr ydym yn ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar Gronfa Bensiwn Gwynedd ac yn ymwneud â:
 - rheolwyr;
 - cyflogeion sydd â rolau pwysig yng nghyd-destun rheolaeth fewnol; neu
 - eraill lle gallai'r twyll effeithio'n berthnasol ar y datganiadau ariannol.
5. Ein gwybodaeth am unrhyw honiadau o dwyll, neu dwyll a amheuir, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a roddwyd i ni gan gyflogeion, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill.
6. Ein gwybodaeth am bob achos hysbys neu achos a amheuir o ddiffyg cydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol.
7. Manylion yr holl bartïon cysylltiedig a'r holl gydberthnasau a thrafodion partïon cysylltiedig rydym yn ymwybodol ohonynt.
8. Mae'r wybodaeth am Aelodau a geir yn yr adroddiad blynyddol yn gywir ac mae'n rhoi darlun gwir a theg am nifer yr aelodau sydd yn y Gronfa Bensiwn.

Sylwadau ar y datganiad ariannol

9. Cofnodwyd pob trafodyn, ased a rhwymedigaeth yn y cofnodion cyfrifyddu ac fe'u hadlewyrchir yn y datganiadau ariannol.
10. Mae'r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd i wneud amcangyfrifon cyfrifyddu, gan gynnwys y rheini a fesurwyd ar werth teg, yn rhesymol.
11. Cyfrifwyd yn briodol am gydberthnasau a thrafodion partïon cysylltiedig ac fe'u datgelwyd yn briodol.
12. Addaswyd ar gyfer pob digwyddiad neu datgelwyd pob digwyddiad a ddigwyddodd ar ôl y dyddiad adrodd y mae angen ei addasu neu ei ddatgelu.
13. Datgelwyd pob achos gwirioneddol neu bosibl hysbys o ymgyfreitha a hawliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol i'r archwilydd, a

chyfrifwyd amdanynt a'u datgelu yn unol â'r fframwaith cyflwyno adroddiadau ariannol perthnasol.

14. Nid oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau, yn y datganiadau ariannol. Mae effeithiau'r camddatganiadau nas cywirwyd a nodwyd yn ystod yr archwiliad yn amherthnasol, yn unigol a gyda'i gilydd, i'r datganiadau ariannol cyfan.

Sylwadau gan Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu Gwynedd

Cydnabyddwn fod y sylwadau a wnaed gan y rheolwyr, uchod, wedi eu trafod â ni.

Cydnabyddwn ein cyfrifoldeb am baratoi datganiadau ariannol gwir a theg yn unol â'r fframwaith cyflwyno adroddiadau ariannol perthnasol. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol gan Bwyllgor Archwilio a Llywodraethu Gwynedd ar 29 Gorffennaf 2019.

Rydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd yr holl gamau y dylem fod wedi'u cymryd i sicrhau ein bod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sicrhau bod y wybodaeth honno wedi'i throsglwyddo i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych yn ymwybodol ohoni.

Llofnodwyd gan:

.....

Dafydd L Edwards

Pennaeth Cyllid

Cyngor Gwynedd

Dyddiad:

.....

Llofnodwyd gan:

.....

Y Cyngorydd John Brynmor Hughes

Cadeirydd

Y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu

Dyddiad:

.....

Atodiad 2

Adroddiad arfaethedig archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Cyngor Gwynedd fel awdurdod gweinyddu Cronfa Bensiwn Gwynedd

Adroddiad ar yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Barn

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cronfa Bensiwn Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2019 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae datganiadau ariannol Cronfa Bensiwn Gwynedd yn cynnwys cyfrif y gronfa, y datganiad asedau net a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu pwysig. Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019 sy'n seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o drafodion ariannol y gronfa pensiwn yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2019, ac o swm a natur ei hasedau a'i rhwymedigaethau ar y dyddiad hwnnw;
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol yn y DU (ISAs (DU)). Caiff fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hyn eu disgrifio ymhellach yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol yn fy adroddiad. Rwy'n annibynnol ar y gronfa pensiwn yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, yn cynnwys Safon Foesebol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio rwyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau yn ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol y mae Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU yn ei gwneud yn ofynnol i mi gyflwyno adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol:

- nid yw'r defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; ac
- nid yw'r swyddog ariannol cyfrifol wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd perthnasol a nodwyd a all fwrw amheuaeth sylweddol ar allu'r gronfa pensiwn i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Adrodd ar ofynion eraill

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; ac
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y datganiadau ariannol, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol, sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am y fath reolaeth fewnol ag sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiadau ariannol heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny drwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r gronfa pensiwn i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail cyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir nad yw'n briodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol gyda'i gilydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny drwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilio sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, y gellid disgwyl iddynt yn rhesymol ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddiwr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol

www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Anthony J Barrett
Dros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Atodiad 3

Argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2018-19

Nid oes gennym unrhyw argymhellion yn deillio o'n harchwiliad ar gyfer 2018-19.

Gwaith dilynol ar yr argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2017-18

1. Cysoni gwerth y farchnad – 'Insight'	
Canfyddiadau	<p>Pan adolygwyd adroddiad 'Insight' 2017/18, gwnaethom nodi gwerthiannau gwerth £79,950,000 a phryniannau gwerth £79,950,000 y dylid bod wedi'u cynnwys yn y datganiadau ariannol. Trafodion cronfeydd hylifedd yw'r rhain lle rydym yn prynu ac yn gwerthu unedau mewn cronfa ac maent yn drafodion buddsoddi gwirioneddol.</p> <p>Gwnaethom hefyd nodi cyfrif arian parod - IS 2497 a oedd yn cynnwys cyfanswm o £20,908 ar ddiwedd y flwyddyn, nad oeddent wedi'u cynnwys yn y datganiadau ariannol.</p>
Blaenoriaeth	Canolig
Argymhelliad	Argymhellwn y dylid cwblhau ymarfer cysoni arian parod llawn bob chwarter er mwyn sicrhau y nodir pob un o'r eitemau hyn ac y rhoddir cyfrif amdanynt yn y dyfodol.
Ymateb rheolwyr	Diwygiwyd y swm o £79.950m yn y cyfrifon. Delir y swm o £20,8908 mewn arian parod yng Nghronfa 'Insight', felly nid yw'n ymddangos fel swm ar wahân yn y cyfrifon. Mae gennym gyfanswm gwerth y gronfa yn ein cyfrifon.
Dyddiad gweithredu	5/09/18
Canfyddiad 2018-19	Ni nodwyd unrhyw faterion yn y flwyddyn gyfredol.
Statws:	Caewyd

2. Cysoni cyfraniadau misol	
Canfyddiadau	<p>Yn ystod ein hadolygiad o'r rheolaethau sy'n ymwneud â chywirdeb a chyflawnder data cyfraniadau a geir gan Gyflogwyr y Gronfa, nodwyd gennym, er bod y cyfraniadau a geir yn cael eu hailgyfrifo bob mis, fod y rhain yn seiliedig ar ffurflen cyfraniadau misol a gwblheir gan y cyflogwr yn unig, nad yw'n cael ei gwirio yn erbyn unrhyw ddata sylfaenol ar hyn o bryd. Nid yw'r Gronfa yn rhoi unrhyw sicrwydd bod y ffigurau yn y ffurflenni hyn yn gywir nac yn gyflawn.</p> <p>Er mai'r Cyflogwr sy'n gyfrifol am hyn, dylai'r Gronfa allu cael mwy o sicrwydd ynglŷn â chywirdeb a chyflawnder cyfraniadau. Ar hyn o bryd nid yw'n bosibl gwybod faint o aelodau y mae'n ymwneud â nhw, unrhyw newidiadau ac ati</p>

Blaenoriaeth	Uchel
Argymhelliad	Pan wnaethom ymholiadau cadarnhawyd bod rheolwyr yr awdurdod sy'n gweinyddu'r gronfa wedi cyflwyno 'rhestr wirio cydymffurfiaeth', y maent yn gofyn i swyddogion cyllid statudol cyflogwyr, neu swyddogion cyfatebol, ei llofnodi, gan gadarnhau bod gwahanol brosesau a gwiriadau wedi'u cynnal (bod cyfraniadau yn unol â bandiau %, dechreuwyr, ymadawyr, manylion cyflog cywir ac ati) a bod gwybodaeth a chyfraniadau a drosglwyddwyd i'r gronfa yn gywir ac yn unol â rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae hyn yn rhoi rhywfaint o sicrwydd ychwanegol, er nad yw'n rhoi mynediad i'r Gronfa at y data manwl o hyd. Argymhellwn y dylid defnyddio'r rhestr wirio ym mhob achos yn y dyfodol ac, os oes modd, y dylid cynnal gwiriadau pellach er mwyn sicrhau bod data sylfaenol yn gyflawn ac yn gywir. Rydym ar ddeall bod y rheolwyr yn gwneud y rhestr wirio yn orfodol o'r flwyddyn nesaf ymlaen, os nad yw cywirdeb data yn cael ei ategu gan ryngwynebau 'i-Connect' ar-lein.
Ymateb rheolwyr	Mae'r Gronfa yn dibynnu ar yr adroddiadau gan y cyflogwyr a bydd y rhestr wirio cydymffurfiaeth wedi'i llofnodi yn ddefnyddiol. Nid oes gan y tîm Cyfrifon yr adnoddau i gysoni yn ôl i gyflogres cyflogwyr unigol.
Dyddiad gweithredu	Mawrth 2019
Canfyddiad 2018-19	Canfyddiad wedi ei ailgodi
Statws:	Agored

3. Cyfraniadau misol hwyr

Canfyddiadau	Pan wnaethom adolygu rheolaethau misol allweddol ynghylch derbyn cyfraniadau, nodwyd gennym, os na chaiff cyfraniadau eu derbyn erbyn y dyddiad penodedig, y bydd tîm y cyfrifyddion pensiwn yn mynd ar ôl yr aelodau. Ar ôl ymholi ymhellach, gwnaethom gadarnhau, oherwydd prinder staff, nad oedd amseroldeb cyfraniadau yn ystod 17/18 yn cael eu monitro o gwbl.
Blaenoriaeth	Canolig
Argymhelliad	Argymhellwn y dylid aildechrau monitro cyfraniadau. At hynny, argymhellwn y dylid rhoi proses ar waith er mwyn helpu i liniaru cyfraniadau hwyr cyn iddynt ddigwydd, yn hytrach na mynd ar ôl y rhai sydd eisoes yn hwyr yn unig.
Ymateb rheolwyr	Oherwydd absenoldebau staff dros y ddwy flynedd ddiwethaf nid oedd hyn yn bosibl. Gyda thîm llawn bydd hyn yn bosibl yn 2018/19
Dyddiad gweithredu	Mawrth 2018
Canfyddiad 2018-19	Mae hyn wedi cael ei wneud bob mis yn 2018/19.
Statws:	Caewyd

4. Datgelu Hierarchaeth Gwerthoedd Teg

Canfyddiadau	<p>Pan adolygwyd dosbarthiadau hierarchaeth gwerthoedd teg offerynnau ariannol y Gronfa, nodwyd gennym y dylai Cronfa Ymddiriedolaeth Eiddo UBS Triton, cronfa Eiddo Tiriog Craidd – Ewro UBS (Lux) a cronfa Ymddiriedolaeth Eiddo Lothbury oll gael eu dal ar lefel 3 oherwydd y cyfyngiadau adbrynu sydd ar waith. Fodd bynnag, i ddechrau roeddent yn cael eu dal ar lefel 2.</p> <p>Hefyd, roedd sawl cronfa yn cael eu dal ar Lefel 1 a ddylai fod wedi bod yn cael eu dal ar Lefel 2 am nad ydynt yn cael eu masnachu drwy eu cyfnewid.</p>
Blaenoriaeth	Isel
Argymhelliad	Argymhellwn y dylid adolygu'r rhain yn ofalus yn y dyfodol er mwyn sicrhau bod y dosbarthiad yn briodol i bob cronfa.
Ymateb rheolwyr	Diwygiwyd hyn yn y cyfrifon.
Dyddiad gweithredu	Dd/G
Canfyddiad 2018-19	Ni nodwyd unrhyw faterion yn y flwyddyn gyfredol.
Statws:	Caewyd

5. Datgeliadau o ran nodiadau buddsoddiadau

Canfyddiadau	<p>Pan adolygwyd nodiadau buddsoddiadau a nodiadau incwm o fuddsoddiadau yn y datganiadau ariannol, nodwyd gennym nad ydynt yn cael eu dadansoddi ar hyn o bryd yn unol â gofynion presennol IFRS a CIPFA. Dylai'r dadansoddiad rannu'r buddsoddiadau o dan y penawdau hyn:</p> <ul style="list-style-type: none">- Bondiau (a ddadansoddiwyd rhwng y sector cyhoeddus ac arall)- Ecwitiau (gan gynnwys cyfranddaliadau y gellir eu trosi)- Cyfryngau buddsoddi cyfun (a ddadansoddiwyd rhwng ymddiriedolaethau uned, polisïau yswiriant a chronfeydd a reolir unedol, sy'n dangos y cronfeydd hynny sydd wedi'u buddsoddi mewn eiddo ar wahân)- Eiddo- Adneuoan arian parod- Balansau buddsoddiadau eraill <p>At hynny, dylai'r 3 llinell ar y datganiadau ariannol a ddangosir isod gael eu grwpio ynghyd yng nghyfrif y gronfa a'u galw'n "Incwm arall"</p> <ul style="list-style-type: none">- Llog ar gyfraniadau hwyr- Incwm o gyfrifiadau ysgaru- Incwm o gyfrifiadau gwerth trosglwyddo
Blaenoriaeth	Isel
Argymhelliad	Argymhellwn y dylid ailddadansoddi balansau buddsoddiadau ac incwm o fuddsoddiadau yn unol â'r categorïau uchod.
Ymateb rheolwyr	Oherwydd absenoldebau staff dros yr 16 mis diwethaf nid oedd hyn yn bosibl. Byddwn yn ailddadansoddi cyfrifon 2018/19.

Dyddiad gweithredu	Dd/G
Canfyddiad 2018-19	Dadansoddwyd y nodiadau yn gywir yn y flwyddyn gyfredol.
Statws:	Caewyd

Y canfyddiadau isod yw'r canfyddiadau agored o archwiliad 2016/17:

6. Nifer yr Aelodau	
Argymhelliad	<p>Argymhellir y dylai'r Rheolwr Pensiynau ddatblygu adroddiad Altair a all gyfrif cyfanswm y newidiadau ôl-weithredol i ddata aelodau a nodi newidiadau unigol.</p> <p>At hynny, argymhellir y dylai Gweinyddwr Cronfa Ddata'r Pensiwn gynnal proses echdynnu data mewn perthynas â data'r Aelodau ar 31 Mawrth neu mor agos â phosibl at y dyddiad hwnnw.</p> <p>Argymhellir hefyd y dylai Rheolwr y Gronfa Bensiwn gynnal proses gysoni rhwng nifer yr aelodau a gofnodwyd yn y flwyddyn flaenorol a nifer ddiwygiedig yr aelodau.</p>
Blaenoriaeth	Canolig
Canfyddiad 2017-18	<p>Nodwyd gennym na allai y Rheolwr Pensiynau ddarparu cysoniad o ran nifer yr aelodau rhwng 2016-17 a 2017-18.</p> <p>Dylai'r cysoniad ddangos symudiadau aelodau yn y flwyddyn ariannol a newidiadau ôl-weithredol a ddiwygiodd unrhyw ffigurau a gofnodwyd ar gyfer y flwyddyn flaenorol. Byddai'r cysoniad hwn yn ein galluogi i archwilio'r symudiadau o ran nifer yr aelodau, nad ydym wedi gallu ei wneud.</p>
Ymateb rheolwyr	<p>Caiff adroddiad Altair ei ddatblygu er mwyn nodi'r symudiadau o ran yr aelodau rhwng dau ddyddiad penodol. Dylai hyn ein galluogi i gynnal proses gysoni.</p> <p>Ni fydd cynnal yr ymarfer echdynnu data mewn perthynas â data'r aelodau yn agos at 31 Mawrth yn datrys y broblem am fod data mis Mawrth yn cael eu cofnodi yn ystod mis Ebrill pan gânt eu derbyn gan gyflogwyr.</p>
Canfyddiad 2018-19	<p>Nodwyd gennym na allai y Rheolwr Pensiynau ddarparu cysoniad o ran nifer yr aelodau rhwng 2017-18 a 2018-19.</p> <p>Dylai'r cysoniad ddangos symudiadau aelodau yn y flwyddyn ariannol a newidiadau ôl-weithredol a ddiwygiodd unrhyw ffigurau a gofnodwyd ar gyfer y flwyddyn flaenorol. Byddai'r cysoniad hwn yn ein galluogi i archwilio'r symudiadau o ran nifer yr aelodau, nad ydym wedi gallu ei wneud.</p>
Statws:	<p>Argymhelliad wedi ei ailgodi</p> <p>Sylw wedi'i ddiweddarau gan y Rheolwyr: Mae hyn yn ddyheadol ac yn gofyn am ddatblygiadau meddalwedd trydydd parti hyd yn oed os oes modd ei gyflawni maes o law</p>

7. Ni chaiff Cyfrifon Crog eu Cysoni'n Ffurfiol

Argymhelliad y Flwyddyn Flaenorol	Argymhellir y dylid adolygu cyfrifon crog y Gronfa yn fisol.
Blaenoriaeth	Canolig
Canfyddiad 2017-18	Nodwyd gennym nad yw'r cyfrif crog a ddefnyddir i ddyrannu cyfraniadau cyflogeion a chyflogwyr bron bob dydd a'r cyfrif crog sy'n cofnodi trafodion rhwng y Gronfa Bensiwn a Chyngor Gwynedd yn cael eu cysoni na'u cymeradwyo'n ffurfiol fel y'u paratowyd nac yn cael eu hadolygu wedyn ar wahân.
Ymateb Rheolwyr	Ni wneir unrhyw ymateb penodol am fod yr argymhelliad yn canolbwyntio i raddau helaeth ar adolygu dyddlyfrau.
Canfyddiad 2018-19	Nodwyd nad yw'r cyfrifon crog yn cael eu cysoni'n ffurfiol bob mis ar hyn o bryd.
Statws	Diwygiwyd yr Argymhelliad: Argymhellir y dylid cysoni ac adolygu cyfrifon crog y Gronfa bob mis.
Ymateb rheolwyr	Oherwydd absenoldebau staff dros y ddwy flynedd ddiwethaf nid oedd hyn yn bosibl. Gyda thîm llawn bydd hyn yn bosibl yn 2019/20.

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone.: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Eitem 7

CYFARFOD:	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD:	29 GORFFENNAF 2019
TEITL:	RHEOLAETH TRYSORLYS 2018/19
PWRPAS:	Mae'n ofynnol dan Gôd Ymarfer CIPFA i adrodd ar ganlyniadau gwir weithgaredd Rheolaeth Trysorlys y Cyngor
ARGYMHELLIAD:	DERBYN YR ADRODDIAD ER GWYBODAETH
AWDUR:	CAROLINE ROBERTS, RHEOLWR BUDDSODDI

Crynodeb Gweithredol

Yn ystod y flwyddyn ariannol 2018/19 arhosodd gweithgaredd benthycy'r Cyngor o fewn y cyfyngiadau a osodwyd yn wreiddiol a derbyniwyd £330,614 o log ar fuddsoddiadau sydd yn uwch na'r £130,000 a oedd yn y gyllideb. Ni wnaeth unrhyw fanc yr oedd y Cyngor wedi buddsoddi arian gyda methu â thalu.

1. Cyflwyniad a Chefnidir

Cafodd Côt Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys ei fabwysiadu gan y Cyngor ar 1 Mawrth 2011 ac mae'r Cyngor yn cydymffurfio'n llawn â'i ofynion. Mae'n ofynnol yn y Côt i mi adrodd ar wir ganlyniadau rheolaeth trysorlys y Cyngor yn y flwyddyn ariannol ddiwethaf yn erbyn yr hyn a ddisgwylir. Ystyrir mai'r Pwyllgor Archwilio yw'r corff priodol i ystyried yr adroddiad hwn.

Mae'r adroddiad yma yn cymharu gwir berfformiad y flwyddyn ariannol 2018/19 yn erbyn y strategaeth a sefydlwyd ym mis Chwefror 2019. Cymeradwywyd y strategaeth gan y Cyngor llawn ar y 8fed o Fawrth 2018 a gellir ei weld yn eitem 11 ar:

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/s15892/Rheolaeth%20Trysorlys.pdf?LLL=1>

Mae'r adroddiad yn cynnwys:

- y cefndir economaidd allanol a lleol;
- y gofyn benthycy a rheoli dyledion;
- gweithgarwch buddsoddi; â
- chydymffurfiaeth â Dangosyddion Darbodus.

Mae'r adroddiad yma yn cyflawni dyletswydd gyfreithiol y Cyngor o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 i gymryd ystyriaeth o Gôd CIPFA ag Arweiniad Buddsoddi Llywodraeth Cymru.

Mae'r Cyngor wedi benthyg a buddsoddi symiau sylweddol o arian ac felly yn agored i risgiau ariannol gan gynnwys colli symiau sydd wedi cael eu buddsoddi a'r effaith refeniw o newidiadau mewn cyfraddau llog. Felly, mae adnabod, monitro a rheoli risg yn ganolog i Strategaeth Rheolaeth Trysorlys y Cyngor.

2. Y Cyd-destun Allanol

Y cefndir economaidd: Ers cyrraedd uchafbwynt o ychydig dros \$85/casgen ym mis Hydref 2018, disgynnodd prisiau olew yn sydyn i ychydig dros \$50 erbyn diwedd mis Rhagfyr, cyn cynyddu'n gyson tuag at \$70 ym mis Ebrill 2019. Cynyddodd Chwyddiant Prisiau Defnyddwyr (CPI) y DU ym mis Chwefror o 1.9% blwyddyn/blwyddyn, ychydig yn uwch na'r rhagolygon consensws, ond yn fras yn unol ag Adroddiad Chwyddiant Banc Lloegr mis Chwefror. Dangosodd diweddaraf y farchnad lafur ar gyfer y tri mis hyd at fis Ionawr 2019 fod y gyfradd ddiweithdra wedi gostwng i'w phwynt isaf erioed, sef 3.9%, tra bod y gyfradd mewn gwaith wedi cyrraedd ei phwynt uchaf ar gofnod, sef 76.1%. Roedd y gyfradd twf blynyddol cyfartalog 3 mis ar gyfer cyflog arferol, h.y. ac eithrio bonws, yn 3.4%, wrth i gyflogau barhau i godi'n raddol a gwthio rhywfaint ar chwyddiant cyffredinol. Ar ôl eu haddasu i gyfrif am chwyddiant, tyfodd gwir gyflogau 1.4%.

Cynyddodd twf economaidd o 0.4% yn Ch2 i 0.6% yn Ch3, ond arafodd i 0.2% yn Ch4 o ganlyniad i arafwch yn ehangiad y sectorau cynhyrchu, adeiladu a gwasanaethau, gan lesteirio'r gweithgaredd cyffredinol. Mae twf GDP blynyddol yn 1.4% ac yn parhau yn is na'r duedd. Yn dilyn penderfyniad Banc Lloegr i gynyddu'r Gyfradd Banc i 0.75% ym mis Awst, ni wnaed unrhyw newidiadau i bolisi ariannol ers hynny.

Parhaodd Cronfa Ffederal yr UD i dynhau drwy gydol 2018, gan wthio'r cyfraddau i rhwng 2.25% a 2.50% ym mis Rhagfyr. Fodd bynnag, am fod yr UD wedi llyfnhau data yn ddiweddar, penderfynodd y Gronfa Ffederal oedi'r cynnydd mewn cyfraddau llog yng nghyfarfod diweddaraf pwyllgor Marchnad Agored y Gronfa Ffederal (FOMC) ym mis Mawrth.

Erbyn hyn, mae 29 Mawrth 2019, dyddiad gwreiddiol gadael yr UE, wedi mynd heibio. Gwrthodwyd nifer o bleidleisiau ystyrion yn San Steffan, oedd yn cynnwys gwrthod cynnig Theresa May am y trydydd tro, pleidleisiodd yr AS o fwyafrif o un (313 i 312) i orfodi'r prif weinidog i ofyn am estyniad i broses Brexit y tu hwnt i 12 Ebrill er mwyn osgoi sefyllfa o ddiffyg cytundeb. Hyd yma, ni fu trafodaethau llwyddiannus rhwng y Ceidwadwyr a'r Blaid Lafur i geisio canfod tir cyffredin a chytundeb y byddai mwyafrif yr AS yn pleidleisio o'i blaid. Rhaid i'r UE ganiatáu unrhyw estyniad, ac mae ei arweinwyr wedi datgan yn glir na fydd telerau'r cytundeb yn cael eu hail-drafod. Mae'r ansicrwydd parhaus yn effeithio ar farchnadoedd sterling a'r DU.

Mae'r sylw domestig wedi bod ar effaith posib Brexit ar economi'r DU, ond yn fyd-eang mae chwarter cyntaf 2019 wedi gweld cynnydd yn lefel yr ansicrwydd economaidd ehangach. Mae'r UD yn parhau ar hyd llwybr o bolisiâu masnach a thensiynau gyda China, ond mae potensial i hyn ledaenu i berthnasau masnach ehangach, ac yn fwyaf arbennig, gyda'r UE. Yn yr UE, bu arwyddion o arafwch sydyn mewn twf economaidd, gyda phrif yrwyr ei economi, yr Almaen a Ffrainc, yn dioddef cwmp mewn gweithgynhyrchu a pharhad yr aflonyddwch domestig/poblyddwyr yn Ffrainc. O ganlyniad, mae'r Gronfa Ariannol Ryngwladol wedi israddio'i rhagolygon ar gyfer twf economaidd yn 2019 a thu hwndiffynnolt.

Marchnadoedd ariannol

Nid oedd mis Rhagfyr yn fis i'w chofio o safbwynt perfformiad y dosbarthiadau o asedau risg-uchel, ac yn benodol ecwitiau. Lefel dychweliadau'r FTSE 100 (sy'n ddangosydd da o sefyllfa gorfforaethol fyd-eang) oedd -8.8%, gan dybio bod yr elw yn cael ei ail-fuddsoddi; a chafwyd cwmp o 13% yn nhermau prisiau pur. Fodd bynnag, ers dechrau 2019, mae'r marchnadoedd wedi adfywio, gyda mynegeion FTSE 100 a FTSE All Share tua 10% yn uwch na'u lefelau ddiwedd 2018.

Bu enillion gilt yn gyfnewidiol iawn unwaith eto yn ystod y cyfnod o ansicrwydd economaidd a gwleidyddol parhaus yn y DU ac Ewrop. Ar ôl cynyddu ym mis Hydref, adenillodd giltiau eu statws diogel drwy gydol mis Rhagfyr ac ymlaen i'r flwyddyn newydd - bu cwmp ym meincnod arenillion y giltiau 5-mllynedd i lefel mor isel â 0.80%. Gwelwyd cwmp tebyg yn y giltiau 10-mllynedd ac 20-mllynedd dros yr un cyfnod, a gwmpodd o 1.73% i 1.08%, ac o 1.90% i 1.55%. O ganlyniad i'r cynnydd yn y Gyfradd Banc, gwelwyd cynnydd yng nghyfraddau'r marchnadoedd arian yn ystod y flwyddyn. Roedd cyfraddau LIBID (London Interbank Bid) dros 1 mis, 3 mis a 12 mis yn 0.53%, 0.67% a 0.94% ar gyfartaledd, yn ôl eu trefn, dros y cyfnod.

Mae gweithgarwch diweddar y marchnadoedd bondiau a chyfraddau llog PWLB yn pwysleisio nad yw twf economaidd gwannach yn nodwedd o'r DU yn unig, a'i fod yn risg byd-eang. Yn ystod mis Mawrth, gwelwyd gwrthdroad yng nghromlin arenillion yn yr UD (yr oedd arenillion 10-mllynedd y Trysorlys yn is na chyfraddau 3-mis y farchnad arian) a throdd arenillion *Bund* 10-mllynedd yr Almaen yn negyddol. Y ffactorau sy'n gyrru hyn yw'r newid mawr yn y rhagolygon ar gyfer twf economaidd byd-eang a'r disgwyliadau o safbwynt y cyfraddau llog swyddogol, o gofio'u heffaith ar ddisgwyliadau chwyddiant. Ymhellach, bu cwmp yn nhwff masnach fyd-eang ar ddiwedd 2018, oedd yn ostyngiad o 1.8% flwyddyn i flwyddyn. Un rheswm am gyfran fawr o'r dirywiad mewn masnach yw'r tensiynau masnach parhaus rhwng yr UD a China. Er bod y sefyllfa wedi cymedroli rhywfaint ym mis Ionawr, mae awgrym efallai y bydd yn rhaid israddio rhagolygon yr IMF a'r OED o 3.5% ar gyfer twf byd-eang yn 2019.

Cefndir credyd

Ym mis Chwefror bu cynnydd yn yr Amnewid Diffyg Credydau (CD) tua diwedd 2018 o ganlyniad i ansicrwydd Brexit, cyn iddo ostwng eto yn 2019, ac mae'n parhau yn isel o gymharu â'r sefyllfa hanesyddol. Ym mis Rhagfyr 2018, bu'r amrediad ar gyfer NatWest Markets plc, banc nad oedd wedi'i glustnodi, yn 129 pwynt, ond cwmpodd i oddeutu 96bps ar ddiwedd mis Mawrth. Ar gyfer yr endid sydd wedi'i glustnodi, sef National Westminster Bank plc, arhosodd yr amrediad CD yn weddol gyson oddeutu 40bps. Yr oedd prif fanciau eraill y DU, nad ydynt eto wedi'u gwahanu yn rhai wedi'u clustnodi a heb eu clustnodi o safbwynt CD, yn masnachu rhwng 33 a 79bps ar ddiwedd y cyfnod.

Wrth glustnodi pedwar banc mawr yn y DU (Barclays, Bank of Scotland/Lloyds, HSBC a RBS/NatWest Bank plc), trosglwyddwyd eu llinellau busnes i fanwerthu (wedi'i neilltuo) a bancio buddsoddi (heb ei neilltuo).

Ym mis Chwefror, o ganlyniad i ansicrwydd Brexit, gosododd Fitch statws tymor hir sofren AA y DU ar *Rating Watch Negative*, a dilynwyd hyn gan yr un driniaeth ar gyfer banciau'r DU a nifer o endidau sy'n gysylltiedig â'r llywodraeth.

Cafwyd ychydig o newidiadau i gyfraddau credyd eraill yn ystod y cyfnod. Penderfynodd Moody newid rhagolygon Santander DU o sefydlog i bositif er mwyn adlewyrchu cynlluniau

cyflwyniad disgwylidig y banc a fydd yn amddiffyn ei uwch ddyledion ac adneuo diwarant.

Y Cyd-destun Lleol

Ar 31 Mawrth 2019 roedd gan y Cyngor fenthyciadau net o £91m oherwydd gweithgareddau refeniw a chyfalaf, mae hyn yn lleihad yn erbyn £74m yn 2018. Mae angen sylfaenol y Cyngor i fenthycia er dibenion cyfalaf yn cael ei fesur gan y Gofyn Benthycia Cyfalaf (CFR), tra mai'r cronfeydd defnyddiadwy a chyfalaf gweithredol yw'r adnoddau sylfaenol sydd ar gael i'w buddsoddi. Mae'r symudiadau yn cael eu crynhoi yn y tabl isod.

Mae gan y Cyngor CFR fydd yn lleihau dros y 2 flynedd nesaf a lefel o fuddsoddiadau sydd yn gostwng ac felly mae'n bosib bydd angen benthycy yn ystod y cyfnod hwn.

Crynodeb Mantolen

	31.3.18 Gwir £m	2018/19 Symudiad £m	31.3.19 Gwir £m
CFR	177	1	178
Llai : Ymrwymadau dyled eraill	(2)	0	(2)
CFR Benthyciadau	175	1	176
Llai: Cronfeydd defnyddiadwy	(59)	(15)	(74)
Llai: Cyfalaf Gweithredol	(46)	19	(27)
Benthyciadau net	70	6	76

Strategaeth yr Awdurdod oedd cynnal benthyciadau a buddsoddiadau islaw eu lefelau sylfaenol, a elwir weithiau yn benthycia mewnol, er mwyn lleihau risg a chadw costau llog yn isel. Gwelir y sefyllfa rheoli trysorlys fel oedd ar 31 Mawrth 2019 a'r newid o flwyddyn i flwyddyn yn y tabl isod.

Crynodeb Rheolaeth Trysorlys

	31.3.18 Balans £m	31.3.18 Cyfradd %	31.3.19 Balans £m	31.3.19 Cyfradd %
Benthyciadau tymor hir	(107,810)	5.6	(105,924)	5.6
Benthyciadau tymor byr	(10,865)	0.5	(2,770)	8.5
Cyfanswm Benthyciadau	(118,675)	5.2	(108,694)	5.6
Buddsoddiadau tymor hir	17	4.0	17	4.0
Buddsoddiadau tymor byr	35,028	0.4	19,567	0.8
Arian a Chywerthydd arian	12,403	0.4	14,686	0.8
Cyfanswm buddsoddiadau	47,448	0.4	34,270	0.8
Benthyciadau net	71,227	5.2	74,424	4.8

Noder: mae'r ffigur yn y tabl yn dod o'r Fantolen yn Natganiad o'r Cyfrifon y Cyngor, gyda newidiadau er mwyn eithrio'r arian gweithredol, croniad llog ac addasiadau cyfrifeg eraill.

3. Gweithgaredd Benthycia yn 2018/19

Ar 31 Mawrth 2019, roedd gan y Cyngor £107.8m o fenthyciadau, lleihad o £10.0m ers y flwyddyn cynt.

Gweler y sefyllfa a symudiadau benthyciadau ar ddiwedd y flwyddyn yn y tabl isod.

Sefyllfa Benthyciadau

	31.3.18 Balans £m	2018/19 Symudiad £m	31.3.19 Balans £m	31.3.19 Cyfradd %	31.3.19 WAM* blynyddoedd
Public Works Loan Board	91.6	(0.0)	91.6	5.86	19
Banciau (tymor sefydlog)	26.2	(10.0)	16.2	4.23	59
Cyfanswm Benthyciadau	117.8	(10.0)	107.8	5.62	26

* Cyfartaledd Aeddfedu wedi'i bwysu

Prif amcan y Cyngor wrth fenthycia arian yw taro cydbwysedd risg isel briodol rhwng sicrhau costau llog isel a derbyn sicrwydd cost dros y cyfnod y mae angen yr arian, gyda'r ail amcan o hyblygrwydd i ail-negodi benthyciadau pe byddai cynlluniau hir dymor y Cyngor yn newid.

Ymhellach i'r amcanion yma, ni wnaed unrhyw fenthycia tymor hir newydd yn 2018/19 gyda'r benthyciadau presennol yn aeddfedu heb gymryd benthyciad newydd yn eu lle. Wnaeth y strategaeth yma alluogi'r Cyngor i leihau eu costau benthycia net (er colli incwm buddsoddi) a lleihau'r risg trysorlys cyffredinol.

Ni wnaeth y dadansoddiad "cost cario" a wnaed gan Arlingclose (ymgyngorwyr rheolaeth trysorlys y Cyngor) nodi unrhyw werth mewn benthycia tymor hir ar gyfer y gwariant sydd wedi ei gynllunio at y dyfodol, felly ni chymerwyd dim.

Cafodd y benthyciad byrdymor a gymerwyd y llynedd i sicrhau bod digon o arian parod ar gael yn ystod y cyfnod rhwng mis Ionawr a mis Mawrth 2018, yn hytrach na chymered benthyciad hirdymor, ei ad-dalu yn 2018/19.

4. Sefyllfa Buddsoddi Trysorlys

Mae'r Cyngor wedi buddsoddi mewn cronfeydd sylweddol, sy'n cynrychioli incwm a dderbyniwyd cyn gwario ynghyd â'r balansau a'r cronfeydd wrth gefn a ddelir. Yn ystod 2018/19, amrywiodd balansau buddsoddi'r Cyngor rhwng £17.6 miliwn a £79.4 miliwn.

Mae Canllawiau Buddsoddi Llywodraeth Cymru yn rhoi blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd a nod y Cyngor ydi sicrhau enillion sy'n gymesur â'r egwyddorion hyn.

Sefyllfa Buddsoddi

	31.3.18 Balans £m	2018/19 Symudiad £m	31.3.19 Balans £m	31.3.19 Cyfradd %	31.3.19 WAM* days
Banciau & Cymdeithasau Adeiladu (heb ei ddiogelu)	11.3	0.9	12.2	0.5	85
Bondiau Gorchuddiedig (wedi'i ddiogelu)	2.0	(2.0)	0.0	0	0
Llywodraeth Leol (gan gynnwys awdurdodau lleol)	25.0	(25.0)	0.0	0	0
Cronfeydd Marchnad Arian	9.2	3.2	12.4	0.7	5
Cronfeydd Eiddo	0.0	10.0	10.0	1.0	365+
Cyfanswm buddsoddiadau	47.5	(12.9)	34.6	0.7	137

* Cyfartaledd Aeddfedu wedi'i bwyso

Mae Côt Ymarfer CIPFA ac arweiniad y llywodraeth yn gofyn i'r Cyngor fuddsoddi ei arian yn ddarbodus ac i roi sylw i ddiogelwch a hylifedd buddsoddiadau cyn chwilio am y gyfradd uchaf o ddychweliadau neu gynnrych. Amcan y Cyngor wrth fuddsoddi arian yw ceisio taro cydbwysedd priodol rhwng risg a dychweliadau, lleihau'r risg o achosi colledion o ddiffygion a'r risg o dderbyn incwm buddsoddi isel anaddas.

Meinodi Buddsoddiadau

	Sgôr Credyd	Graddfa Credyd	Amlygiad 'Bail-in'	WAM* (diwrnodau)	Cyfradd Dychwelyd
31.03.2018	3.96	AA-	43%	48	0.55%
30.06.2018	3.85	AA-	42%	52	0.69%
30.09.2018	4.21	AA-	53%	43	0.69%
31.12.2018	5.19	A+	62%	47	0.70%
31.03.2019	4.96	A+	92%	41	2.13%
A.Ll Tebyg	3.93	AA-	38%	125	0.97%
Pob A.Ll	4.02	AA-	55%	29	1.45%

* Cyfartaledd Aeddfedu wedi'i bwyso

Cynyddu gwnaeth 'bail-in' yn ystod y flwyddyn ac mae'r sgôr credyd hefyd wedi cynyddu o 4 i 5. Mae hyn oherwydd buddsoddiad mewn cronfeydd eiddo.

Ym mis Chwefror 2019, yr oedd £10m o arian parod y Cyngor wedi'i fuddsoddi mewn cronfeydd pŵl strategol wedi'u rheoli'n allanol. Yr amcanion yma yw incwm refeniw cyson a sefydlogrwydd pris hirdymor, ac nid yw diogelwch byrdymor a hylifedd yn ystyriaethau mor bwysig. Bydd y cronfeydd hyn yn creu enillion incwm ychwanegol a ddefnyddir i gefnogi gwasanaethau o'r flwyddyn nesaf ymlaen, a thwf cyfalaf hirdymor.

Gan nad oes dyddiad aeddfedu pendant ar gyfer y cronfeydd hyn, gellir eu tynnu allan ar ôl cyfnod o rybudd, bydd eu perfformiad a'u haddasrwydd i gwrdd ag amcanion buddsoddi'r Awdurdod yn cael eu monitro'n gyson. Gwneir buddsoddiadau cronfeydd strategol gan wybod y bydd gwerthoedd cyfalaf yn cynyddu ac yn cwmpo fesul misoedd, chwarteri a blynnyddoedd hyd yn oed; ond gyda'r hyder y bydd cyfanswm yr enillion dros gyfnod o dair i bum mlynedd yn rhagori ar gyfraddau llog arian parod. Oherwydd eu perfformiad yn ystod y tymor canolig a rhagolygon llif arian diweddaraf y Cyngor, mae lefel y buddsoddi yn y cronfeydd hyn wedi'i gynnal.

Parodrwydd ar gyfer Brexit

Gan nad oedd unrhyw eglurder gwleidyddol am yr union ddyddiad, na chytundeb cyn gadael yr UE, ac er mwyn bod yn barod rhag ofn y byddai Brexit yn eithriadol o aflonyddgar (megis dim cytundeb) ar 29 Mawrth, sicrhodd yr Awdurdod bod digon o gyfrifon agored mewn banciau sy'n preswyllo yn y DU a Chronfeydd Marchnad Arian i ddal hylifedd digonol dros ddiwedd y flwyddyn, a bod ei gyfrif gyda Chyfleuster Adneuron yr Asiantaeth Rheoli Dyledion (DMADF) ar gael i'w ddefnyddio mewn argyfwng.

Nid yw penderfyniadau benthycar'r Awdurdod wedi'u seilio ar unrhyw ddeiliant unigol mewn perthynas â chyfraddau llog, a chynhaliwyd portffolio cytbwys o fenthyciadau byr a hirdymor.

Perfformiad Ariannol

Yr allbwn ar gyfer llog a dalwyd yn ystod 2018/19 oedd £6.0 miliwn ar bortffolio benthyciadau gyda chyfartaledd o £106.8 miliwn a chyfradd llog cyfartalog o 5.6%.

Roedd y balansau arian cyfartalog yn £44.7m yn ystod y flwyddyn. Mae Cyfradd Banc y DU wedi bod rhwng 0.25% a 0.5% ers Mawrth 2009 tan Awst 2018 pan oedd codiad at 0.75%. Mae cyfraddau byrdymor y farchnad arian wedi parhau ar lefelau cymharol isel. Gwnaed adneuron newydd ar gyfradd gyfartalog o 0.78%. Cynhyrchodd buddsoddiadau mewn Cronfeydd Marchnad Arian gyfraddau cyfartalog o 0.65%.

Roedd amcan y gyllideb ar gyfer incwm buddsoddi y Cyngor yn £0.13m am y flwyddyn, ond llwyddodd y Cyngor i ennill incwm o £0.33m am y flwyddyn.

Adroddiad Cydymffurfiad

Mae'r Pennaeth Cyllid yn falch o adrodd bod yr holl weithgareddau rheolaeth trysorlys a ymgwymerwyd yn ystod 2018/19 yn cydymffurfio gyda Chod Ymarfer CIPFA a Strategaeth Rheolaeth Trysorlys y Cyngor. Mae'r cydymffurfiad gyda cyfyngiadau buddsoddi penodol yn cael ei ddangos yn y tabl isod.

Cyfyngiadau Dyled

	2018/19 Uchafswm	31.3.19 Gwir	2018/19 Ffin Weithredol	2018/19 Terfyn Awdurdodedig	Cydymffurfiwyd
Benthyciadau	£108m	£108m	£178m	£188m	✓
PFI a Lesau Cyllido	£1.8m	£1.7m	£2m	£2m	✓
Cyfanswm benthyciadau	109.8	109.7	£180m	£190m	✓

Gan fod y ffin weithredol yn declyn rheolaeth yw'r ar gyfer monitro yn ystod y flwyddyn nad yw'n arwyddocaol os yw'r ffin weithredol yn cael ei thorri ar achlesir oherwydd amrywiadau'r llif arian, ac nad yw hyn yn cael ei cyfrifi fel methiant cydymffurfiad .

Cyfyngiadau Buddsoddi

	2018/19 Uchafswm	31.3.19 Gwir	2019/20 Terfyn	Cydymffurfiwyd
Unrhyw sefydliad unigol, heblaw Llywodraeth y DU	£6m yr un	£5m ac is	£8m yr un	✓
Unrhyw grŵp cronfeydd o dan yr un rheolaeth	£6m y grŵp	£5m ac is	£8m y grŵp	✓
Gwledydd tramor	£6m y wlad	£2m ac is	£8m y wlad	✓
Buddsoddiadau heb eu gwarantu mewn Cymdeithasau Adeiladu	Cyfanswm o £6m	£2m ac is	Cyfanswm o £8m	✓
Cronfeydd Marchnad Arian	Cyfanswm o £30m	Cyfanswm o £10m	Cyfanswm o £40m	✓

Dangosyddion Rheolaeth Trysorlys

Mae'r Cyngor yn mesur a rheoli ei ddatguddiad i risgiau rheolaeth trysorlys drwy ddefnyddio'r mesuryddion canlynol:

Diogelwch: Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu mesur gwirfoddol i ddangos ei sensitifrwydd i risg credyd trwy fonitro sgôr credyd cyfartal wedi'i bwysu ar gyfer y portffolio buddsoddi. Caiff hyn ei gyfrifo trwy roi sgôr i bob buddsoddiad a chymryd y cyfartaledd rhifyddol, wedi'i bwysu yn ôl hyd bob buddsoddiad. Mae buddsoddiadau heb ei graddio yn cael sgôr yn seiliedig ar y risg canfydded.

	31.3.19 Gwir	2018/19 Targed	Cydymffurfwyd
Sgôr credyd cyfartal y portffolio	4.96	scor 7 neu is	✓

Hylifedd: Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu mesur gwirfoddol er mwyn mesur ei amlygiad i risg hylifedd trwy fonitro faint o arian sydd ar gael er mwyn gallu cwrdd a taliadau annisgwyl o fewn cyfnod tri mis dreigl, heb fenthyciadau ychwanegol.

	31.3.19 Gwir	2018/19 Targed	Cydymffurfiwyd
Cyfanswm arian ar gael o fewn 3 mis	£36.6m	£10m	✓

Datguddiad Cyfraddau Llog: Nod y dangosydd hwn yw rheoli pa mor agored yw'r Cyngor i risg cyfraddau llog. Roedd y terfynau uchaf ar risgiau cyfraddau llog sefydlog a chyfnewidiol, a fynegir fel cyfran o'r prif swm net a fenthyciwyd, yn:

	31.3.19 Gwir	2018/19 Terfyn	Cydymffurfiwyd
Terfyn uchaf ar gyfer cyfraddau sefydlog	100%	100%	✓
Terfyn uchaf ar gyfer cyfraddau cyfnewidiol	0	50%	✓

Strwythur Aeddfedrwydd Benthyciadau: Mae'r dangosydd hwn wedi ei osod i reoli datguddiad y Cyngor i risg ail-ariannu. Roedd y terfynau uchaf ac isaf ar strwythur aeddfedrwydd benthyciadau cyfradd sefydlog yn:

	31.3.19 Gwir	Terfyn Uchaf	Terfyn Isaf	Cydymffurfiwyd
dan 12 mis	2.0%	25%	0%	✓
12 mis ac o fewn 24 mis	1.5%	25%	0%	✓
24 mis ac o fewn 5 mlynedd	3.9%	50%	0%	✓
5 mlynedd ac o fewn 10 mlynedd	15.0%	75%	0%	✓
10 mlynedd ac o fewn 20 mlynedd	32.0%	100%	0%	✓
20 mlynedd ac o fewn 30 mlynedd	5.3%	100%	0%	✓
30 mlynedd ac o fewn 40 mlynedd	25.3%	100%	0%	✓
50 mlynedd ac uwch	15.0%	100%	0%	✓

Mae cyfnodau amser yn dechrau ar ddiwrnod cyntaf pob blwyddyn ariannol. Dyddiad aeddfedu benthyciadau yw'r dyddiad cynharaf gall y benthyciwr ofyn am ad-daliad.

Symiau a fuddsoddir am gyfnod hwy na 364 diwrnod: Pwrpas y dangosydd hwn yw rheoli datguddiad i'r risg o golled allai godi os yw'r Cyngor yn gorfod ad-dalu'r symiau a fuddsodwyd yn gynnar. Y cyfyngiadau ar symiau y gellir buddsoddi gydag aeddfedrwyd heibio diwedd y cyfnod oedd:

	2018/19	2019/20	2020/21
Gwir brifswm a buddsodwyd heibio diwedd y flwyddyn	£10.0m	£0	£0
Terfyn ar gyfer prifswm a buddsodwyd heibio diwedd y flwyddyn	£40m	£20m	£10m
Cydymffurfiwyd	✓	✓	✓

Dangosyddion Darbodus 2018/19

Mae Deddf Llywodraeth Leol 2003 yn gofyn i'r Cyngor roi ystyriaeth i *Gôd Darbodus CIPFA ar gyfer Cyllid Cyfalaf mewn Cyngorau Lleol* (y Côt Darbodus) wrth bennu faint o arian y gall fforddio ei fenthg. Amcanion y Côt Darbodus yw sicrhau, o fewn fframwaith clir, fod cynlluniau buddsoddi cyfalaf awdurdodau lleol yn fforddiadwy, yn ddarbodus ac yn gynaliadwy, ac y gwneir penderfyniadau rheolaeth trysorlys yn unol ag arfer proffesiynol da. Er mwyn dangos bod y Cyngor wedi bodloni'r amcanion hyn, mae'r Côt Darbodus yn gosod y dangosyddion a ganlyn, ac mae'n rhaid eu gosod a'u monitro'n flynyddol.

Mae'r adroddiad hwn yn cymharu'r dangosyddion cymeradwy yn erbyn y sefyllfa allbwn ar gyfer 2018/19. Mae'r gwir ffigurau wedi cael eu paratoi ar sail sy'n gyson gyda datganiad y cyfrifon y Cyngor.

Amcangyfrifon Gwariant Cyfalaf: Gellir crynhoi cynlluniau gwariant cyfalaf a chyllido'r Cyngor fel hyn:

Gwariant a Chyllido Cyfalaf	2018/19 Amcangyfrif £m	2018/19 Gwir £m	Gwahaniaeth £m
Gwariant Cronfa Gyffredinol	14.8	22.8	8.0
Derbyniadau cyfalaf	0.3	0.2	(0.1)
Grantiau'r Llywodraeth	3.5	10.5	7.0
Cyfraniadau Refeniw	6.1	4.2	(1.9)
Benthyca gyda chefnogaeth	4.1	4.1	0.0
Benthyca Darbodus	0.8	3.8	3.0
Cyfanswm Cyllido	14.8	22.8	8.0

Amcangyfrifon Gofyn Cyllido Cyfalaf

Mae'r Gofyn Cyllido Cyfalaf (GCC) yn mesur angen sylfaenol y Cyngor i fenthgca at ddibenion cyfalaf.

Gofyn Cyllido Cyfalaf	31/03/19 Amcangyfrif £m	31/03/19 Gwir £m	Gwahaniaeth £m
Cronfa Gyffredinol	178.9	177.7	1.2

Nid oedd codiad yn y GCC oherwydd bod gwariant cyfalaf a ariannir trwy ddyled yr un fath a'r adnoddau a defnyddiwyd i ad-dalu'r ddyled.

Gwir Ddyled: Roedd gwir ddyled y Cyngor ar 31 Mawrth 2019 fel a ganlyn:

Dyled	31/03/19 Amcangyfrif £m	31/03/19 Gwir £m	Gwahaniaeth £m
Benthyciadau	108.7	108.7	0
Lesau Cyllidol	0.0	1.7	1.7
Cyfanswm Dyled	108.7	110.4	1.7

Dyled Ros a'r Gofyn Cyllido Cyfalaf: Er mwyn sicrhau mai dim ond at ddibenion cyfalaf y bydd dyled dros dymor canolig yn cael ei ddefnyddio, dylai'r Cyngor sicrhau nad yw'r ddyled, ac eithrio yn y tymor byr, yn uwch na chyfanswm y gofyn cyllido cyfalaf yn y flwyddyn flaenorol, ynghyd â'r amcangyfrifon ar gyfer unrhyw gynnydd ychwanegol yn y gofyn cyllido cyfalaf ar gyfer y flwyddyn ariannol gyfredol a'r ddwy flynedd ariannol nesaf. Mae hwn yn ddangosydd darbodus allweddol.

Dyled and Gofyn Cyllido Cyfalaf	31/03/19 Amcangyfrif £m	31/03/19 Gwir £m	Gwahaniaeth £m
Cyfanswm benthyciadau	108.7	110.4	1.7
Gofyn Cyllido Cyfalaf	175.0	177.7	2.7
Ar gael i'w defnyddio	66.3	67.3	1.0

Arhosodd cyfanswm y ddyled islaw'r GCC drwy'r flwyddyn.

Ffin Weithredol ar gyfer Dyledion Allanol: Mae'r ffin weithredol yn seiliedig ar amcangyfrif y Cyngor o'r sefyllfa fwyaf tebygol h.y. darbodus ond dim y sefyllfa gwaethaf posib ar gyfer dyledion allanol.

Ffin Weithredol a Cyfanswm Dyled	31/03/19 Ffin £m	31/03/19 Gwir Ddyled £m	Gwahaniaeth £m
Benthyca	175	110.4	64.6
Ymrwymadau tymor hir eraill	0	1.7	(1.7)
Cyfanswm	175	112.1	62.9

Y Terfyn Awdurdodedig ar gyfer Dyled Allanol: Y terfyn awdurdodedig yw'r terfyn benthycu fforddiadwy a bennir yn unol â Deddf Llywodraeth Leol 2003. Dyma'r uchafswm all y Cyngor fod mewn dyled yn gyfreithiol. Mae'r terfyn awdurdodedig yn rhoi hyblygrwydd ychwanegol uwchlaw'r ffin weithredol ar gyfer symudiadau arian anarferol.

Ffin Awdurdodol a Chyfanswm Dyled	31/03/19 Ffin £m	31/03/19 Gwir £m	Gwahaniaeth £m
Benthycu	195	110.4	84.6
Ymrwymadau tymor hir eraill	0	1.7	(1.7)
Cyfanswm Dyled	195	112.1	82.9

Cymhareb Costau Cyllido i'r Llif Refeniw Net

Dangosydd yng nghyswllt pa mor fforddiadwy yw hwn, ac mae'n amlygu'r goblygiadau refeniw ar gyfer gwariant cyfalaf presennol ac arfaethedig drwy adnabod cyfran y gyllideb refeniw sydd ei hangen i gwrdd â chostau cyllido, llai incwm o fuddsoddiadau.

Cymhareb Costau Cyllido i'r Llif Refeniw Net	31/03/19 Amcangyfrif %	31/03/19 Gwir %	Gwahaniaeth %
Cyfanswm	5.91	5.20	0.71

Dadansoddiad o'r Sgôr Credyd

Sgorio:

Statws Credyd Tymor Hir	Sgôr
AAA	1
AA+	2
AA	3
AA-	4
A+	5
A	6
A-	7
BBB+	8
BBB	9
BBB-	10

Mae'r gwerth cyfartalog pwysol yn adlewyrchu ansawdd credyd buddsoddiadau yn ôl maint y buddsoddiad. Mae'r amser cyfartalog pwysol yn adlewyrchu ansawdd credyd buddsoddiadau yn ôl aeddfedrwydd y buddsoddiad.

Roedd y Cyngor yn anelu at sgôr o 7 neu is, er mwyn adlewyrchu'r prif flaenoriaeth o am ddiogelu yr arian a fuddsoddir ac y trohwy isaf cyfradd credyd A- ar gyfer gwrthbartion buddsoddi.

Eitem 8

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	29 GORFFENNAF 2019
TEITL	ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU
PWRPAS YR ADRODDIAD	ADRODD AR Y CYFARFOD A GYNHALIWDYD AR 12 GORFFENNAF 2019
AWDUR	CYNGHORYDD JOHN BRYNMOR HUGHES
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Cynhaliwyd cyfarfod y Gweithgor ar 12 Gorffennaf 2019 gyda Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, y Cyngorydd John Brynmor Hughes a'r Cyngorwyr Alwyn Gruffydd, Dewi Roberts, Berwyn Parry Jones, Sharon Warnes (Aelod Lleyg), Luned Fôn Jones (Rheolwr Archwilio) a David Lloyd-Williams (Uwch Archwiliwr) yn bresennol.
- 1.2 Penderfynwyd yn y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a gynhaliwyd ar 13 Mehefin alw'r swyddogion a'r Aelodau Cabinet perthnasol ynghlwm â'r archwiliadau dilyniant gerbron y Gweithgor Gwella Rheolaethau. Gwahoddwyd yr Aelodau Cabinet perthnasol i'r archwiliadau yn Nhabl 1 isod i'r Gweithgor, ynghyd â'r swyddogion perthnasol.

Tabl 1

METHIANT I ADRODD AR GYNNYDD AR Y GWEITHREDIADAU CYTUNEDIG YN DEILLIO O'R ADRODDIAD GWREIDDIOL	
TEITL	ADRAN
Trefniadau ar gyfer Plant yn Gadael Gofal	Plant a Chefnogi Teuluoedd
Maddaliadau	Amgylchedd
Targedau Ailgylchu	Priffyrdd a Bwrdeistrefol

- 1.3 Yr adroddiadau a dderbyniodd sylw'r Gweithgor oedd:

Tabl 2

TEITL	ADRAN	LEFEL SICRWYDD
Tanciau Diesel a Rheoli Diesel	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	Cyfyngedig
Trefniadau Diogelu – Sefydliadau	Corfforaethol	Cyfyngedig
Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol	Corfforaethol	Cyfyngedig

- 1.4 Mynychodd swyddogion addas i drafod yr adroddiadau

2. TREFNIADAU AR GYFER PLANT YN GADAEL GOFAL

2.1 Yn dilyn adroddiad archwilio a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2018, cytunwyd ar y canlynol i liniaru risg:

Risg	Gweithrediad a Gytunwyd	Cyfrifoldeb Gweithredu	Amserlen Gweithredu
Cofnodion anghyflawn	Cadw cofnodion o drafodaethau cyfarfodydd "Pan Fyddai'n Barod" ar WCCIS.	Swyddog Adnoddau Ôl-Ofal	01/04/2018

2.2 Cynhaliwyd y dilyniant ym mlwyddyn ariannol 2018/19 a serch y ffaith yr anfonwyd dau e-bost yn gofyn am gynnydd a thystiolaeth ar weithrediad, ni dderbyniwyd ymateb. Bu i'r adroddiad archwilio wreiddiol dderbyn barn archwilio "B".

2.3 Croesawyd David Owen, Rheolwr Tîm Ôl 16 a Gwyneth Thomas, Swyddog Adnoddau Ôl Ofal i'r gweithgor.

2.4 Eglurodd y Rheolwr Archwilio gefndir y cynllun 'Pan fyddai'n Barod' sy'n galluogi gofal maeth i barhau i blant hyd nes maent yn 21 oed neu yn 'barod i symud ymlaen'. Eglurodd bod system gyfrifiadurol newydd WCCIS ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol lle mae datblygiadau a diweddariadau yn parhau ac o bosib wedi cyfrannu at yr oedi mewn ymateb. Ategodd y swyddogion fod yr amserlen ar adeg o'r flwyddyn ddaeth y cais am adborth yn brysur ofnadwy lle roedd rhaid blaenoriaethu gwaith craidd y cynllun megis rhoi cymorth i blant baratoi i fynychu'r brifysgol drwy drefnu llety, cardiau teithio a benthyciadau myfyrwyr ar eu cyfer. Sicrhawyd fod y gwaith yn cael ei wneud ond heb ei gofnodi yn unol â'r cam gweithredu.

2.5 Eglurodd Rheolwr Tîm Ôl 16 eu bod wedi croesawu'r gweithred gan egluro eu bod wedi addasu ychydig a tynhau'r broses o adolygu ar y cynllun 'Pan Fyddai'n Barod' drwy gydweithio efo'r gweithiwr cymdeithasol sy'n cofnodi ar WCCIS. Ychwanegodd y Swyddog Adnoddau Ôl Ofal ei bod wedi creu llythyr i'w anfon i aelodau'r cynllun yn cynnwys elfennau megis y 'living together agreement'. Eglurodd fod y terminoleg a ddefnyddir (e.e. lletywr) yn gallu rhoi cam argraff o'r cynllun a poeni'r plant ar adegau. Eglurodd bod y cyfleoedd sydd ar gael i'r plant yn llawer mwy eang a nifer o lwyddiannau wedi deillio o'r cynllun gan gynnwys sicrhau cartrefi, llety, cyflogaeth ac annibyniaeth llwyr wrth adael y cynllun.

2.6 Roedd Archwilio Mewnol a'r Gweithgor yn cydnabod yr ymdrech gan y tîm Ôl 16 ac yn ganmoladwy o'r llwyddiant a'r cyfleoedd mae'n ddarparu i unigolion na fuasai'n bosib heb y cynllun. Ategodd y Rheolwr Archwilio mai'r ffaith fod y gwaith wedi ei gwblhau sy'n bwysig yn y sefyllfa yma. Nododd y Rheolwr Ôl Ofal bod misoedd Mawrth, Awst a Medi yn ofnadwy o brysur a bod Gorffennaf a Rhagfyr yn adegau distawach pryd fyddai'n haws iddynt lunio ymateb boddhaol i gais y Pwyllgor.

2.7 Diolchwyd i'r Swyddogion am fynychu'r cyfarfod ac am ddiweddarau'r Gweithgor am y datblygiadau yn y maes a'r trefniadau sydd ar waith.

3. MANDDALIADAU

3.1 Yn dilyn adroddiad archwilio a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2018, cytunwyd ar y canlynol i liniaru risg:

Risg	Gweithrediad a Gytunwyd	Cyfrifoldeb Gweithredu	Amserlen Gweithredu
Diffyg rheolaeth gyllidebol	Uned Incwm a'r Gwasanaeth Eiddo i gytuno ar y paramedrau ar gyfer adroddiadau rheolaeth gyllidebol.	Rheolwr Stadau a Rheolwr Incwm	30/04/18
Diffyg rheolaeth dros denantiaeth a chytundebau	Mabwysiadu system TF ar gyfer rheoli prydlesi.	Rheolwr Stadau	30/09/18
Diffyg cyfathrebu	Uned Incwm a'r Gwasanaeth Eiddo i gyfarfod yn chwarterol er mwyn trafod sefyllfa'r cytundebau, gan gynnwys dyledion.	Rheolwr Stadau a Rheolwr Incwm	30/06/18

3.2 Cynhaliwyd y dilyniant ym mlwyddyn ariannol 2018/19 a serch y ffaith yr anfonwyd dau e-bost yn gofyn am gynnydd a thystiolaeth ar weithrediad, ni dderbyniwyd ymateb. Bu i'r adroddiad archwilio wreiddiol dderbyn barn archwilio "Ch" a bu gerbron y Gweithgor Gwella Rheolaethau a gynhaliwyd ym mis Mehefin 2018.

3.3 Croesawyd y Rheolwr Stadau i'r Gweithgor. Eglurodd y Rheolwr Archwilio bod canlyniad archwiliad arall wedi cadarnhau gweithrediad mewn perthynas â bilio cylchol. Fodd bynnag nid oedd unrhyw ddiweddariad wedi ei dderbyn ynglŷn a'r camau eraill er bod ceisiadau pellach am gynnydd wedi eu cyflwyno ym mis Tachwedd a Mawrth.

3.4 Ymddiheurodd y Rheolwr Stadau am y diffyg cyfathrebu a diweddarau. Ategodd nad oedd y diffyg ymateb cyfystyr â diffyg gweithredu. Mae diffygion wedi eu hadnabod a bod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu wedi helpu i dynnu sylw at rai ohonynt. Eglurodd bod manddaliadau wedi derbyn sylw sylweddol yn ystod y flwyddyn gydag adroddiadau wedi eu cyflwyno i'r Cabinet a'r pwyllgor craffu.

3.5 O ran yr elfen colled ariannol eglurodd y Rheolwr Archwilio fod y Gwasanaeth Incwm wedi gwneud addasiadau ar hyn gan gyflwyno trefn wirio newydd a trefniant chwarterol i sicrhau fod rheolaeth gyllidebol yn gywir a pherthnasol. Mynegodd y Rheolwr Stadau fod y trefniant presennol wedi bodoli ers dros 50 mlynedd mewn rhai achosion ac maent wedi addasu'r geirfa lle gellir.

- 3.6 O ran yr agwedd tenantiaeth, eglurodd y Rheolwr Stadau fod mabwysiadu system newydd rheoli Prydlesi sef TF (Tech Forge) wedi bod ar y gweill ers cryn amser ac wedi ei gwblhau'n ddiweddar. Bydd y system yn crynhoi dyddiadau perthnasol a darparu allbwn a fydd o gymorth wrth reoli rhaglen waith a rhoi sylw amserol i'r stadau perthnasol. Holodd y Rheolwr Archwilio os oes modd darparu adroddiad o'r system ar gyfer y gwasanaeth Incwm ond nid oedd yr elfen yma ar gael ar hyn o bryd yn ôl y Rheolwr Stadau. Ychwanegodd y Rheolwr Stadau fod dwy elfen wedi derbyn sylw. Mae cynllunio ar gyfer y dyfodol mewn ffordd wahanol yn un ffrwd â threfniadau i dynhau ar anfonebu. Mae hyn wedi derbyn sylw drwy gyfarfodydd rheolaidd gyda'r gwasanaeth Incwm i wirio bod eu cyfarwyddiadau anfonebu yn cyd fynd â'r hyn y dylent fod yn unol â chytundeb y tenantiaid. Yr ail gam yw ymateb i ddiffyg taliad. Os nad oedd yr anfoneb yn cael ei chreu yn wreiddiol, y canlyniad oedd nad oedd diffyg talu yn cael ei amlygu.
- 3.7 Yn dilyn ymholiad gan Aelod o'r Gweithgor, eglurodd y Rheolwr Archwilio mai'r bwriad oedd ceisio gweithredu'n hunangynhaliol ond nad yw hyn wedi ei wireddu hyd yma. Ymatebodd y Rheolwr Stadau drwy egluro fod y stadau yn hunan ariannu mewn perthynas â chostau a gwariant ond nad oes cydnabyddiaeth i'r gwerth sydd wedi ei gloi i fyny yn y daliad.
- 3.8 Ymholodd y Gweithgor am y sefyllfa staffio ac os ydynt wedi cyfrannu at y diffygion. Eglurodd y Rheolwr Stadau nad oedd sylw digonol yn cael ei roi i fanddaliadau ac ychydig iawn o adnoddau staffio oedd wedi eu buddsoddi yn ystod y 10 mlynedd diwethaf. Ategodd fod yr adroddiad Archwilio wedi tynnu sylw at nifer o ddiffygion ac o ganlyniad wedi cyfrannu at raglenni gwaith ac amser staff yn cael ei neilltuo mewn modd gwahanol. Ychwanegodd y Rheolwr Archwilio fod Manddaliadau wedi ei gynnwys yng nghynllun Archwilio Mewnol yn y flwyddyn ariannol gyfredol a fyddai'n rhoi cyfle i ail ymweld.
- 3.9 Diolchwyd i'r Rheolwr Stadau am fynychu'r cyfarfod ac am ddiweddarau'r Gweithgor am y datblygiadau ers pan ryddhawyd yr adroddiad archwilio a'r trefniadau sydd eisoes ar waith. Awgrymodd y Gweithgor y dylid ystyried rhaglennu gwaith fel bod un swyddog yn gyfrifol am fanddaliadau i gysoni a thacluso'r trefniadau ac annog magu perthynas a'r tenantiaid.

4. TARGEDAU AILGYLCHU

4.1 Yn dilyn adroddiad archwilio a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2018, cytunwyd ar y canlynol i liniaru risg:

Risg	Gweithrediad a Gytunwyd	Cyfrifoldeb Gweithredu	Amserlen Gweithredu
Methiant i ailgylchu eitemau swmpus.	Cynyddu ymwybyddiaeth o gynlluniau megis casgliadau swmpus er mwyn cynyddu incwm a atal tipio slei bach.	Uwch Reolwr Gwastraff a Chomisiynu	Tachwedd 2018
Diffyg ymwybyddiaeth o anghenion y cyhoedd yn arwain at wastraff yn cael eu gwaredu mewn bin Gwyrdd yn hytrach na mewn Canolfan Ailgylchu neu dipio slei bach.	Adolygu Trefniadau Goramser gweithwyr y Canolfannau Ailgylchu.	Uwch Reolwr Gwastraff a Chomisiynu	Tachwedd 2018
Diffyg cyfathrebu yn arwain at y cyhoedd ddim yn ymwybodol o'r trefniadau ailgylchu.	Cynyddu ymwybyddiaeth o'r Canolfannau Ailgylchu i atal tipio slei bach a gwastraff/eitemau mawr yn cael eu gwaredu mewn bin gwyrdd.	Uwch Reolwr Gwastraff a Chomisiynu	Tachwedd 2018
	Parhau gydag ymgyrchoedd i annog trigolion i gynyddu faint o wastraff maent yn ailgylchu a lleihau'r cyfanswm o wastraff gweddilliol.		Parhaol
Gwaredu gormod o wastraff i dirlenwi yn arwain at gosb ariannol.	Herio cwsmeriaid gwastraff masnachol i gynyddu faint o wastraff maent yn ailgylchu a lleihau'r gwastraff gweddilliol a dirlenwir.	Uwch Reolwr Gwastraff a Chomisiynu	Tachwedd 2018

4.2 Cynhaliwyd y dilyniant ym mlwyddyn ariannol 2018/19 a serch y ffaith yr anfonwyd dau e-bost yn gofyn am gynnydd a thystiolaeth ar weithrediad, ni dderbyniwyd ymateb. Bu i'r adroddiad archwilio wreiddiol dderbyn barn archwilio "B".

- 4.3 Croesawyd y Rheolwr Fflyd i'r Gweithgor a oedd yn mynychu i dderbyn sylwadau ar ran y Pennaeth Dros Dro nad oedd yn gallu mynychu oherwydd ei fod yn mynychu Canolfan Asesu ar y diwrnod. Eglurodd y Rheolwr Archwilio y sefyllfa staff o fewn yr Adran lle roedd y Pennaeth a dau o'r Uwch Reolwyr wedi gadael eu swyddi yn ddiweddar. Roedd y Rheolwr Archwilio eisoes wedi cyfarfod â'r Pennaeth Dros Dro a derbyn adroddiad yn cadarnhau'r diffyg ymateb a'r ffaith fod trawsnewid o fewn yr adran heb helpu. Ategodd y Pennaeth Dros Dro fod e-byst yn hawdd i'w methu a gofynnywd os fyddai'n bosib derbyn galwad ffôn yn y dyfodol.
- 4.4 Roedd y Pennaeth Dros Dro wedi paratoi sylwadau ar gyfer y camau gweithredu a rhannwyd rhain gydag aelodau'r Gweithgor. Trafodwyd y sylwadau ac roedd y Gweithgor o'r farn fod cyrraedd cydbwysedd rhwng atal tipio a chael incwm yn anodd. Mae diwylliant yn chwarae rhan allweddol yn anffodus ac nid yw'n bosib na'n ymarferol i geisio atal tipio slei bach ar pob achlysur.
- 4.5 Derbynniwyd cais gan y Pennaeth Dros Dro i Archwilio Mewnol eu cynorthwyo gyda'r sefyllfa o ran rheoli goramser. Cadarnhaodd y Rheolwr Archwilio y byddai ffocws ar hyn eleni a bod archwiliad eisoes wedi ei rhaglennu. Yn ychwanegol, cadarnhaodd y Rheolwr Fflyd bod gweithwyr Ardal Dwyfor eisoes wedi newid yn ôl i weithio pum diwrnod ac ardal Arfon i ddilyn yn fuan.

5. TANCIAU DIESEL A RHEOLI DIESEL

5.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Yn dilyn archwiliad gan BSI yn ystod Tachwedd 2016, adroddwyd nad oedd Gwynedd yn cydymffurfio â safonau ISO14001 (Rheolaeth Amgylcheddol). Mewn ymateb, comisiynwyd cwmni Phoenix Forecourt Services (PFS) i gynnal asesiad o'r holl danciau tanwydd ar safleoedd Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn ystod Ebrill a Mai 2017. Amlygwyd safon gwael y tanciau yn yr adroddiad gan nodi argymhellion i'r Adran weithredu arnynt. Hyd yma nid yw'n ymddangos fod y mwyafrif o'r argymhellion wedi eu gweithredu ac ymddengys nad oedd y staff ar y safleoedd yn ymwybodol pwy oedd â'r cyfrifoldeb, nac yn barod i dderbyn cyfrifoldeb.

Yn ystod yr ymweliadau gwelwyd fod cyflwr gwael ar rai o'r tanciau a'r cyfarpar, megis y darllenwyr cyfaint a'r larymau, ond wrth drafod â staff nid yw'n glir pwy sydd â'r cyfrifoldeb am eu cynnal. Nid oes trefn amlwg er mwyn glanhau, gofalu a chynnal a chadw'r tanciau ac ymddengys nad oes cyfathrebu clir rhwng y Gwasanaethau o fewn yr Adran.

Mynegodd un rheolwr safle ei bryder am gyflwr y tanc a'r system draeniau ar y safle ac nid yw'n fodlon derbyn cyfrifoldeb gan ei fod wedi rhannu ei bryderon sawl gwaith a heb dderbyn ymateb boddhaol. Ategwyd hyn mewn adroddiad ar gyflwr y lleoliadau tanwydd gan y Rheolwr Fflyd ar y cyd â'r Peiriannydd Cynorthwyol Sicrwydd Ansawdd Amgylcheddol. Nodir yn yr adroddiad fod archwiliad iechyd a diogelwch o'r Safle yn Chwefror 2008 wedi argymhell digomisiynu'r tanc cyn gynted â phosib. Serch hynny mae'r tanc yn parhau i gael ei ddefnyddio.

Mae darllenwyr cyfaint digidol wedi eu gosod ar yr holl danciau sy'n rhan o'r system a weithredir gan y Gwasanaeth Fflyd. Mae'r Gwasanaeth yn monitro'r data a gesglir gan y darllenwyr yma ac yn ei ddefnyddio i osod isafswm stoc (re-order level) ac yna archebu cyflenwad newydd o danwydd fel yr angen. Nid yw'r safleoedd na'u staff yn rhan o'r broses yma. O ganlyniad nid oes unrhyw wiriadau yn cael eu gwneud pan fydd y cyflenwadau yn cyrraedd y safleoedd. Pan dderbynnir anfoneb, mae'r Gwasanaeth Fflyd yn gwirio'r cyfanswm a nodir arno a'i gymharu gyda darlleniad y darllenwr ar gychwyn y diwrnod derbyniwyd y cyflenwad.

Mae hyn yn rhoi darlun bras o gyfaint y tanwydd yn y tanc a'r gwagle ynddo er mwyn gwirio fod y cyflenwad a nodir ar yr anfoneb yn gywir. Mae staff ar y safleoedd wedi codi pryder ynglŷn â'r drefn gan nad oes tocyn digidol yn cael ei ddarparu ar pob achlysur gan yrrwr y cyflenwr i nodi cyfaint y cyflenwad yn fanwl.

Ymddengys nad yw nifer o'r darllenwyr yn darparu darlleniadau cywir, roedd y darllenwr digidol yn Afonwen yn dangos darlleniadau a oedd yn codi a gostwng 100 litr yn ystod yr ymweliad, a'r darllenwr analog cyfochr yn nodi cyfanswm oedd oddeutu 900 litr yn wahanol iddo. Holwyd y Rheolwyr Safle am hyn a nodwyd nad oedd ganddynt ffydd yn y darllenwyr, a bod tanc Ffridd Rasmus wedi gwagio ar un achlysur er bod y darllenwr yn nodi fod digon ar ôl.

Mae'r Rheolwr Fflyd eisoes wedi cynllunio i gyflwyno trefn newydd pan dderbynnir disel ar y safleoedd lle mae bwriad i aelod o staff gwrdd â gyrrwr y darparwr a dilyn camau penodol gan gwblhau rhestr wirio bwrpasol.

Defnyddir system ffob ar gyfer y rhan fwyaf o gerbydau'r fflyd lle mae'r gyrwyr yn sganio ffob unigryw a bwydo rhif odometr y cerbyd i mewn. Mae'r meddalwedd Timeplan sy'n rheoli'r system yn penderfynu os yw'r cofnod yn ddilys er mwyn rhyddhau tanwydd. Nid yw rhai cerbydau megis lorïau gritio a cherbydau glanhau stryd (Sweepers) yn cynnwys odometr felly nid yw'r rheolaeth mor gadarn ar gyfer y cerbydau yma. Mewn theori mae'r system yn rheoliad digonol ond ni all roi sicrwydd llawn oherwydd y ddibyniaeth ar staff i ymrwymo i'w weithredu yn gywir o ran y ffobiâu a'r cofnod odometr.

Gwelwyd fod 'Spill Kits' yn bresennol ar bob safle ond fod yr offer wedi ei gadw mewn storfa o fewn y Depo yn Afonwen yn hytrach na mewn lleoliad ymarferol ger ochr y tanc. Mae tanciau'r safleoedd eraill yn cynnwys adran wedi eu diogelu rhag y tywydd lle mae'r pwmp a'r elfennau trydanol wedi eu lleoli, cedwir y 'Spill Kit' yn y rhan yma hefyd. Gwelwyd ar safle Cibyn fod sbwriel yn y cynhwysydd sy'n dal y 'kit'.

- 5.2 Eglurodd y Rheolwr Fflyd fod y lefel cyfrifoldebau yn anodd o ran y safleoedd penodol, cyfrifoldebau'r Gwasanaeth Fflyd a'r Gwasanaethau Priffyrdd a Bwrdeistrefol. Roedd y Pennaeth Dros Dro wedi paratoi sylwadau yn erbyn y camau gweithredu ac adroddwyd rhain i'r Gweithgor. Roedd y Gweithgor yn bryderus iawn am y diffyg gweithredu ynglŷn ag un tanc a'r cyfrifoldeb o ran aelodau staff. Nododd y Rheolwr Fflyd fod trefn adrodd a chyfathrebu gwell wedi ei phwysleisio a threfn newydd ar y gweill gan y Gwasanaeth Fflyd ynglŷn ac archebu a storio tanwydd ac adrodd ar ddiffygion. Mae cynlluniau ar waith ar sail blaenoriaeth er mwyn newid y tanciau.

Ategodd nad cyfnewid y tanciau yw'r unig waith a bod gwaith sylweddol o ran gwella'r systemau draenio yn angenrheidiol er mwyn cydymffurfio a gofynion lechyd Amgylcheddol a Chyfoeth Naturiol Cymru. I'r perwyl hyn mae gwaith cynllunio gyda YGC (Ymgynghoriaeth Gwynedd) eisoes wedi cychwyn ar un safle.

- 5.3 Ymholodd Aelod o'r Gweithgor ynglŷn ag ystyried cardiau tanwydd er mwyn osgoi yr angen i gynllunio a rheoli tanciau a'r oblygiadau amgylcheddol posib. Ymatebodd y Rheolwr Fflyd yn nodi mai'r cost ychwanegol yw'r prif ffactor gan fod yr arbediad o tua £0.05 y litr yn sylweddol iawn pan yn ystyried maint fflyd y cyngor sydd oddeutu 450 o gerbydau a'r milltioredd uchel caiff eu teithio. Mae cardiau tanwydd ar gael mewn argyfwng hefyd a defnyddir rhain gan rai aelodau staff yn ddibynnol ar eu swyddi, lleoliad gwaith a'r cerbyd. Yn dilyn yr Archwiliad ychwanegodd eu bod yn ceisio osgoi sefyllfaeoedd tebyg yn y dyfodol, ac yn trafod a'r cyfrifwyr er mwyn defnyddio model dibrisio ar gyfer y tanciau. Byddai hyn yn sicrhau fod arian ar gael o fewn y gyllideb i adnewyddu pan fydd angen. Yn ychwanegol mae trefn o archwilio'n fisol yn dod yn rhan o waith y Rheolwr Safle ac adroddiad allanol wedi eu amlinellu yn flynyddol neu o leiaf pob tair mlynedd yn ddibynnol ar y safle a'r cynnydd.
- 5.4 Amlinellwyd y broses newydd gan y gwasanaeth fflyd yn ystod yr Archwiliad ond nid yw'n llawn weithredol hyd yma oherwydd y sefyllfa staffio a diffyg uwch reolwr er mwyn rhaeadru'r gwybodaeth. Cadarnhaodd y Rheolwr Fflyd fod pob trefn newydd yn eu lle yn barod i'w gweithredu.
- 5.5 Diolchwyd i'r Rheolwr Fflyd am drafodaeth agored a'r cynlluniau sydd ar droed i wella rheolaethau.

6. TREFNIADAU DIOGELU - SEFYDLIADAU

6.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Gwelwyd yn gyffredinol bod ymwybyddiaeth o faterion diogelu, ond bod lle i wella ar godi ymwybyddiaeth ymhellach. Fel rhan o gynllun archwilio 2018-19 archwiliwyd sampl o ganolfannau hamdden y Cyngor, cartrefi preswyl, traethau ac harbyrau. O fewn y rhaglen archwilio, fe archwiliwyd trefniadau diogelu megis polisiau diogelu, hyfforddiant a dadleniadau gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (GDG/DBS). Gweler isod grynodeb o'r darganfyddiadau.

Canolfannau Hamdden

Roedd pob canolfan yn dilyn polisi corfforaethol y Cyngor. Mae diogelu yn cael ei gynnwys fel rhan o anwythiad pob aelod o staff newydd, a cynhelir hyfforddiant dros gyfnod y Nadolig tra mae'r canolfannau ar gau i'r cyhoedd. Nid oedd gan ddwy o'r canolfannau bosteri diogelu corfforaethol ond fe drefnwyd bod posterï yn cael eu hanfon iddynt yn dilyn yr ymweliadau.

Gwiriwyd cofnodion hyfforddiant modiwlau e-ddysgu ar gyfer staff y canolfannau. Ar gyfer un o'r canolfannau roedd 9 aelod o staff o sampl o 10 wedi cwblhau'r modiwlau 'Diogelu Oedolion', 'Amddiffyn a Diogelu Plant' a 'Cam-drin Domestig' yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf.

Nifer fechan o'r canolfannau eraill oedd wedi cwblhau'r modiwlau. Eglurodd un Rheolwr ar Ddyletswydd bod yr hyfforddiant yma yn mynd rhagddo a bod bwriad i gael y gweithwyr i gwblhau'r hyfforddiant yn yr wythnosau nesaf.

Detolwyd sampl o swyddogion o'r pedair canolfan a gwelwyd bod gan bob un ohonynt ddadleniadau GDG cyfredol oni bai am ddau ohonynt oedd yn y broses o'u hadnewyddu.

Yn ogystal, roedd pob canolfan yn arddangos posteri yn hysbysu unigolion i beidio tynnu lluniau cyhoeddus, gan fod rhaid cwblhau ffurflen wrpasol os am wneud hyn. Mae staff y canolfannau hamdden yn ymwybodol o'r trefniadau a'r camau i'w cymryd petai achos o'r fath yn digwydd.

Cartrefi Preswyl

Roedd pob cartref yn dilyn polisi corfforaethol y Cyngor. Gwelwyd mai polisi dyddiedig Gorffennaf 2013 oedd mewn un Cartref, er bod y polisi eisoes wedi cael ei adolygu ym mis Medi 2017. Mae'r Rheolwraig wedi sicrhau bod polisi cyfredol nawr ar gael i'r gweithwyr. Roedd posteri diogelu i'w gweld ym mhob cartref.

Nid oedd pob aelod o staff wedi derbyn hyfforddiant diogelu oedolion bregus, a darganfuwyd achosion ble roedd angen ei adnewyddu. Dylai'r gweithwyr dderbyn hyfforddiant ystafell ddosbarth ar gyfer diogelu pob 3 mlynedd. Roedd hyfforddiant amryw o staff yn dyddio yn ôl mwy na'r cyfnod 3 blynedd gyda rhai yn dyddio yn ôl i 2010. Yn yr achos yma roedd y Rheolwraig yn ymwybodol o'r sefyllfa a gwelwyd ei bod wedi trefnu hyfforddiant diogelu i 13 aelod o staff yn ystod y flwyddyn i ddod.

Gwiriwyd cofnodion hyfforddi e-ddysgu gan gynnwys modiwlau 'Cam-drin Domestig', 'Diogelu Oedolion' ac 'Amddiffyn a Diogelu Plant', nifer fechan o swyddogion y cartrefi oedd wedi cwblhau'r modiwlau yma ar adeg yr archwiliadau. Roedd y Rheolwyr yn ymwybodol o'r angen i gwblhau'r modiwlau yma, nododd un ohonynt y trafferthion maent wedi gael i sicrhau mynediad i bob aelod o staff a hefyd yr angen i sicrhau cyflenwad o staff ar ddyletswydd tra mae eraill yn cwblhau'r modiwlau. Nid yw'n angenrheidiol i staff gwblhau'r modiwlau diogelu gan eu bod eisoes yn derbyn hyfforddiant wyneb yn wyneb ond o ran y modiwl 'Cam-drin Domestig' mae'n angenrheidiol i bob aelod o staff y Cyngor i gwblhau'r modiwl.

Detolwyd sampl o swyddogion o'r pedwar cartref a gwelwyd bod gan bob un ohonynt ddadleniad GDG cyfredol.

Traethau ac Harbyrau

Roedd poster diogelu yn weledol mewn un o'r Porthladdoedd ac un o'r traethau a ymwelwyd â hwy yn unig. Holwyd y gweithwyr maes ar y traethau, y rhan helaeth yn rhai tymhorol, am negeseuon a chyfleoedd hyfforddiant corfforaethol megis 'Cam-drin Domestig' a diogelu ond mynegwyd nad oeddynt yn ymwybodol am e-ddysgu a'r angen statudol i gwblhau hyfforddiant 'Cam-drin Domestig' arno.

6.2 Ymunodd Emllyn Jones, Cadeirydd y Panel Gweithredol Diogelu i drafod yr archwiliad.

- 6.3 Eglurodd y Rheolwr Archwilio yr archwiliad gwreiddiol ac ychydig o gefndir y cynllun a'r polisi.
- 6.4 Roedd Emlyn Jones wedi ei benodi fel Cadeirydd y Panel gweithredol Diogelu ac eglurodd fod ei ddiffyg dealltwriaeth yn helpu i ofyn y cwestiynnau sydd angen ac o bosib i ddod o ongl y pobl yr ydym yn ceisio addysgu/dargedu. Roedd o'r farn 'A yw pobl yn Ddiogel' yw'r cwestiwn y dylai gael ei ofyn. Mae 'Diogelu' yn ran o swydd ddisgrifiad pob aelod staff ac mae angen i'r holl staff ddeall a derbyn y cyfrifoldeb yma a deall y drefn briodol a rhannu'r wybodaeth a'r drefn. Hyn yw'r nod yn syml iawn ac mae wedi cymryd amser i geisio sefydlu hyn ac i'r grŵp sylweddoli mai proses syml sydd angen er mwyn cael pobl i ddeall ac ymddiried yn y drefn. Ychwanegodd Cadeirydd y Panel Gweithredol fod y broses o wneud y galwad i'r rhif ar y poster yn effeithiol cyn belled bod y manylion yn glir a bod gwybodaeth ddigonol yn cael ei roi er mwyn i'r swyddogion/timau perthnasol weithredu. Ategodd ei bod yn bwysig i'r bobl sy'n fodlon ffonio i wybod fod angen digon o wybodaeth er mwyn sicrhau a galluogi gweithrediad. Roedd Aelod o'r Gweithgor yn ymwybodol fod pobl yn ofnus o'r oblygiadau o gysylltu a ddim eisiau bod yn rhan o achos llys neu rhoi tystiolaeth. Sicrhaodd Cadeirydd y Panel Gweithredol fod posib gwneud y broses yn gwbl anhysbys ond efallai nad ydynt yn ymwybodol o hyn. O ganlyniad mae'r Panel Gweithredol yn y broses o lunio neges effeithiol cyn trosglwyddo i'r Tîm Cyfathrebu er mwyn lledaenu'r neges a diweddarau'r posteri a'r cardiau a ddefnyddir. Er mwyn sicrhau fod y Panel Gweithredol yn cyflawni ei bwrpas yn effeithiol gwahoddwyd pob adran i gwrdd i rannu eu safbwyntiau a'u anghenion hwy er mwyn adrodd a gweithredu yn hytrach nag ail adrodd gwaith sydd eisoes wedi ei adrodd.
- 6.5 Yn dilyn ymholiad mewn perthynas â'r modiwlau a gwblheir gan staff, roedd Cadeirydd y Panel Gweithredol yn bryderus am y drefn yma gan nad yw'n ychwanegu gwerth. Roedd o'r farn y dylai fod yn rhan o'r deunyddiau yn hytrach na cwrs unwaith. Nid yw'r angen am y broses yn gorffen – mae'n broses hollol barhaus. Ychwanegodd fod rhaglen waith y Panel yn cael ei ffurfio ar hyn o bryd a bydd adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Panel Diogelu Strategol.
- 6.6 Mynegodd Cadeirydd y Panel bod y nifer o gyfeiriadau wedi cynyddu yn ystod y flwyddyn ddiwethaf ond yr her fydd penderfynu sut y byddai llwyddiant yn cael ei fesur gan fod mesur ymwybyddiaeth yn anodd.
- 6.7 Diolchwyd i Cadeirydd y Panel Gweithredol Diogelulam fynychu'r cyfarfod.

7. RHEOLIAD DIOGELU DATA CYFFREDINOL

7.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Rhoddir lefel sicrwydd "Cyfyngedig" i'r adroddiad oherwydd ym marn yr Archwiliwr mae'r Cyngor yn agored i risgiau megis effaith ar enw da, colled ariannol ac o bosib achosion cyfreithiol yn digwydd o ganlyniad i ddiwyddiadau megis data personol yn cael ei rhyddhau ar gam a/neu fod y Cyngor yn derbyn dirwy oherwydd diffyg cydymffurfiaeth. Fodd bynnag, mae'r gwasanaeth o'r farn bod yr effaith yn is na sylweddol iawn. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw brawf ar sut y bydd y Comisiynydd Gwybodaeth yn dirwyo o dan y drefn newydd - credir bod y ffactor anrhagweledig yma yn golygu ansicrwydd ac yn uchafu'r risg.

Darganfuwyd bod y sylfaen cynllunio a dosbarthu gwybodaeth ar y rheoliad diogelu data cyffredinol wedi cael ei sefydlu gan y Cyngor. Mae Swyddog Diogelu Data wedi cael ei phenodi a chynllun gweithredu corfforaethol a rhaglen waith i'r adrannau yn bodoli.

Gwelwyd hefyd bod hyfforddiant codi ymwybyddiaeth staff wedi'i redeg ac mae'r gwasanaeth wedi dosbarthu'r holl wybodaeth/canllawiau yn ogystal â'r polisi diogelu data cyffredol i staff. Er hynny, ymddengys bod llawer o weithgareddau ar y gweill a heb eu gweithredu o fewn yr amserlen a osodwyd gydag ond un gweithgaredd o fewn y targed wedi'i osod hyd at fis Rhagfyr 2018.

Gwelwyd bod y Polisi Diogelu Data wedi cael ei diweddarau ac wedi'i gyflwyno ar y Ganolfan Bolisi ynghyd ag e-byst wedi mynd allan i'r holl staff yn eu hysbysu o'r newidiadau. Fodd bynnag, nid oes trefniadau cadarn mewn lle i sicrhau bod pob aelod o staff y Cyngor yn darllen a deall y polisi diogelu data, yn ogystal â gallu gweithredu ar y newidiadau sydd yn cwmpasu'r ddeddf a'r rheoliad newydd.

Ymddengys nad yw'r gofrestr asedau wedi cael ei gwblhau'n gyflawn. Gwelwyd bod diffyg mewn gwasanaethau i adnabod os oedd cytundebau data personol eu hangen neu adnabod y sail gyfreithiol o'u gweithgareddau prosesu data. Yn dilyn ein hymholiadau, ymddengys bod nifer o staff yn ansicr o'r gofynion, yn cynnwys os yw'n dibynnu ar ganiatâd fel sail gyfreithiol i brosesu data (a chaniatâd gan blant), ac os yw cytundebau angen cael eu sefydlu a/neu adolygu.

Adnabuwyd bod canllawiau ar gyfer gweithredu ar yr Asesiad Effaith Diogelu Data (AEDD) yn cynnwys Cwestiynau Sgrinio a thempled AEDD wedi cael eu sefydlu. Fodd bynnag, ni welwyd rheolaethau i sicrhau y gellir adnabod y prosiect a'u bod wedi cwblhau'r cwestiynau sgrinio, yn ogystal â'r ffurflen AEDD.

Adroddodd y Swyddog Diogelu Data Corfforaethol bod diffyg adnoddau ar hyn o bryd i allu cynnal archwiliadau sicrhau cydymffurfiaeth fel rhan o'i swydd a bod diffyg adnodd o fewn y tîm i gynnal archwiliadau yn risg i'r Cyngor.

Adnabuwyd gwasanaethau oedd wedi cynnal adolygiadau o'u hysbysiadu preifatrwydd. Allan o'r sampl o wasanaethau a ymholwyd, gwelwyd bod rhai wedi'u cwblhau ond bod y mwyafrif ar y gweill.

Ni chafwyd cadarnhad bod unrhyw waith proffilio a gwaith cynnal penderfyniadau awtomatig yn cael eu cynnal o fewn cydymffurfiaeth RhDDC.

- 7.1 Croesawyd Ian Jones, Pennaeth Cynorthwyol, Cefnogaeth Gorfforaethol a Helen Parry, Uwch Swyddog Statudol Diogelu Gwybodaeth i'r Gweithgor.

- 7.2 Nododd y Rheolwr Archwilio fod RDDC (GDPR) wedi dod i rym ers dros flwyddyn bellach a bwriad yr archwiliad gwreiddiol oedd gwirio os yw'r Cyngor wedi rhoi trefniadau addas mewn lle. Roedd yr archwiliad wedi ei chynnal ym misoedd Awst a Medi a bod Archwilio Mewnol yn ymwybodol o'r cynydd dilynol. Ateggodd yr Uwch Swyddog Statudol y sylwadau yma gan ychwanegu y dechreuwyd yr adroddiad ym mis Awst ac mai proses parhaus yw hi gyda nifer o elfennau yn parhau ar y gweill . Mae natur y gwaith yn awgrymu na ddaw i ben ac ei fod yn dasg sy'n esblygu drwy'r adeg. Mae'n ddibynnol ar ymrwymiad yr Adrannau ac mae'r ffaith yma yn her er mwyn sicrhau fod ffocws yn parhau a'r Aadrannau ddim yn adrodd eleni ag yna'n anghofio.
- 7.3 Mae unigolyn ym mhob Adran gyda cyfrifioldeb penodol a grwpiau tasg wedi eu sefydlu er mwyn adrodd ar y gwaith. Nid oes gan yr Uwch Swyddog bryderon am unrhyw adran yn benndol ond mae'r anhawsterau yn cynnwys y posibilrwydd o fethu dal i fyny efo'r newidiadau.
- 7.4 Cadarnhaodd y Rheolwr Archwilio fod y maes yma yn derbyn sylw yn eu cynlluniau gyda elfennau o ddiogelwch data a gwybodaeth yn ran o'r mwyafrif o archwiliadau. e.e. gwybodaeth bersonol mewn cartref a canolfannau hamdden neu cyflogau a phensiynau – ffeiliau personél ayb. Roedd un archwiliad fwy penodol yn cynnwys ymweld â swyddfeydd tu allan i oriau gwaith i wirio cynnwys ar ddesgiau a gadael nodyn i atgoffa a chodi ymwybyddiaeth staff. Mae unrhyw bryderon yn dilyn archwiliadau mewnol yn cael eu adrodd yn ôl i'r Uwch Swyddog Statudol.
- 7.5 Ychwanegodd Aelod o'r Gweithgor ei fod yn fater o ddiwylliant a dim yn gyfrifoldeb ar rhywun yn benodol – yn debyg iawn i'r eitem blaenorol ar Ddiogelu. Ateggodd y Pennaeth Cynorthwyol eu bod yn gweithio ar gryfhau yr elfen o ymwybyddiaeth a dealltwriaeth staff a chynyddu atebolrwydd fel rhan o herio perfformiad.
- 7.6 Diolchwyd i'r Pennaeth Cynorthwyol a'r Uwch Swyddog Statudol Diogelu Gwybodaeth am fynychu'r cyfarfod ac am egluro'r sefyllfa gyfredol a'r gwaith parhaol yn ymwneud a'r Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol.